
Librum hunc, cui Titulus est *Phthysiologia*, dignum censemus qui Typis Publicis mandetur.

Geo. Rogers, Præses.

N. Johnston.

Ri. Griffith.

Gualt. Harris.

R. Blackburne.

} *Censores Collegii Medicorum Lond.*

Librum hunc, cui Titulus est *Phthysiologia*, dignum censemus qui Typis Publicis mandetur.

Geo. Rogers, Præses.

N. Johnston.

Ri. Griffith.

Gualt. Harris.

R. Blackburne.

} *Censores Collegii Medicorum Lond.*

PHTHISIOLOGIA

SEU
EXERCITATIONES

DE

PHTHISI

Tribus Libris comprehensæ.

Totumque Opus variis
Historiis illustratum.

AUTHORE

RICHARDO MORTON, Med.D.
& Regii Collegii Medicor. Lond. Socio.

Ἰουδῆν εἰκὼν, ἑσδὲν περιωρῶν. Hippocr.

L O N D I N I :

Impensis Samuelis Smith, ad insignia
Principis in Cœmeterio Divi Pauli.
M D C L X X X I X .

THE HISTORY OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

THE

REIGN OF

CELSISSIMO
Invictissimoque Principi,
GULIELMO
TERTIO,

Dei Gratia Magnæ Bri-
tanniae, Franciæ, & Hi-
berniae Regi, Fidei De-
fenfori, &c.

POST tot tantosque
labores, Religionis,
& Reipublicæ causâ, sum-
mâ difficultate, & peri-
A 3 riculo

Epistola Dedicatoria.

culo fæliciter tandem ex-
antlatos : Post tot præ-
clara, & eximia Virtutis,
atque in Deum, Genus-
que Humanum Verè *Nas-*
sovia Pietatis Præmia, divi-
nitùs (uti par est credere)
cum omnium bonorum
votis atque Applausu
collata : Permittas, Rex
Augustissime, uti ego,
qui jamdudùm, licet in-
dignus, favore tamen ve-
stro, ad Purpuram sum
evectus, hæc meas, quan-
tulascunque. studiosi la-
boris Primitias, obse-
quentissimæ gratitudinis
ergò, in Majestatis vestræ
manus

Epistola Dedicatoria.

manus consignem, & sub
Potentissimi Patronatûs
vestri Tutelâ securè de-
ponam Quibus si quid ce-
dat in publicum Emolu-
menti, erit, quo mihi ab-
undè gratuler. Dignetur
autem Deus Opt. Max.
quo illius in gentem hu-
manam prona benignitas,
præsertim hoc tempore,
palàm fit omnibus, Tibi
Gulielme Rex Serenissime,
necnòn Serenissimæ *Ma-*
rie, Thalami, & Throni
tui Consorti, Inclytissimæ
Magnæ *Britanniæ* Reginae,
perpetuam, atque firmam
sanitatem largiri, prospe-

Epistola Dedicatoria.

rum atq; diuturnum Imperium, Prolem Masculam, & Parentibus suis quàm simillimam, & deinferum in Cœlos appulsum. Hoc omnes boni unicè precantur, exoptant, atque vovent. Pergas interim, Rex Inclutissime, turbatum Religio-num, & Reipublicæ statum forti animo componere, Christianæ Europæ jam pereunti opem ferre, Orbi Terrarum Pacem conciliare, omne denique injustum, & iniquum jugum detrahere, quo feris sæculis æternum

Epistola Dedicatoria.

nùm audias tàm Patriæ,
quàm ipsius Gentis Hu-
manæ Liberator, atque
Sospitator sub Deo Uni-
cus

Pro Votis ardentissimis

Majestatis Vestræ

Humillimi, atque Addictissimi
subditi

RICH. MORTON.

1841

1842

1843

1844

1845

1846

1847

1848

1849

1850

1851

1852

1853

1854

1855

1856

1857

1858

1859

A D
LECTOREM.

Quandoquidem, multis retro abhinc annis, à legendis libris, reluctanti licet animo, totus abstinuerim, animùmque meum ad contemplandum tam sanum quàm morbidum ipsius Naturæ statum sedulus applicuerim, (quâ de causâ non solum manus pro virili medicas languidis Corporibus adhibendi, verùm etiam Defunctorum Cadavera introspiciendi quàm-sæpiissimè ansam arripui) Operæ pretium duxi quotidie, horis licet succisivis, Observationes meas à quamplurimis Acutis, Chronicisque Affectibus collectas scriptis mandare, atque in unum quasi Penum deponere, quo veram Morborum Idæam, atque ex ipsâ aulotia petitam altiùs menti meæ imprimerem, atque adeò etiàm Indicationes, & Curandi Methodum certiores, atque compertiores mihi ipsi redderem. Ex isto quidem Promptuario (Candide Lector, Talem enim te fidentèr appello) istæ meæ, quales,

Ad Lectorem.

quales, quales, exercitationes depromptæ sunt, atque etiam Præstantissimorum Medicorum suasu, & hortatu (an verò rectè id fecerim, aliorum sit judicium) Typis Publicis Mandatæ. Fateor quidem horum Eruditissimorum Virorum (quos summo honore, jure merito, semper prosequutus fueram) consiliis atque monitis me eò lubentius paruisse, quo præter consuetum mihi pudorem, atque etiam segnitiam, ad eò impar viribus meis opus susciperem, quòd in Herculei, & populantis hujusce Morbi Ætiologiâ, longo usu, & experienciâ edoctus, omnes Veteres Medicos crasse allucinatos viderem : Quo factum est ut Priscorum curativæ Indicationes (nimis acriter à quibusdam Practicis etiamnum defensæ) non potuerint non multum à vero scopo aberrare, vel saltem aliquali correctione indigere, quo fæliciori methodo accuratius quadrare possint. Quod quidem facili negotio effici potest conspirante vel exercitatissimorum Medicorum jam viventium Tesserâ, qui sicuti pene innumeris præclarè nuper inventis hujus Morbi Ætiologiam corrigere possint ; ità etiam Unitis Consiliis, pariter atque experimentis commodiorem curandi Methodum instituire valeant : Quo iste Morbus in Artis nostræ opprobrium non amplius Hercules audiat. Quod autem ad me attinet,

Ad Lectorem.

præclarum hoc opus ausus sum tentare, quo
Tironibus atque minùs Exercitatis faciem
præferrem, quibque magis expertos Artis
nostræ Herôas ad perficiendum hoc opus ex-
emplo meo stimulare. Antiquos autem Me-
dicos re ipsâ in Phthiseos Ætiologiâ Crasse,
si non etiâ ominosè allucinatos esse vel ex-
inde constare possit, quod hujus Morbi fomi-
tem in ipso Cerebro congestum satis insulse
somniaârint, ac si inde, Catarrhi ritu, san-
guinis Lympha nescio quo pacto, vel quâ viâ
excreta perpetuò in subjectos pulmones de-
stillando irrueret, atque inibi perpetuam
etiâ tussim excitando eos tandem fataliter
corrumperet: Quàm jam totius mali fomi-
tem in ipsius affectæ partis Gremio, Bron-
chiali scilicet Pulmonum Fistulâ, atque
Vesiculis delitescere vel ipsi aëroliâ satis
constet: Cum serosæ Colluviei copia per
tussim continuò rejecta non aliundè quàm ex
ipsâ jam Colliquefcentis sanguinis massâ per
glandulosam Fistulæ Bronchialis tunicam ex-
cernatur: Quin & Tubercula per Pulmo-
num Parenchyma hîc indè dispersa, quæ se-
rius, vel citius inflammata, atque exulce-
rata funestam Phthisim tandem inducunt,
nihil aliud sunt quàm Glandulosæ tunice
Vesicularum Pulmonarium quædam Intu-
mescentiæ à sero copiosè nimis inibi secreto,
ibidemque coagulato efformatæ. Neque qui-
dem

Ad Lectorem.

dem minùs à Priscis Medicis erratum videtur, ubi uno ore omnes Phthisin tanquam Primarium atque Unicum Morbum, & ab iisdem causis semper ortum suum ducentem, eandemque curandi methodum ubique indicantem venditare solent: Quùm reverà vel cuivis in hoc Morbo Curando Mediocritèr Versato (modò ipsam rem seriò secum perpendat) facile constare possit eum esse magis Secundarium, & Symptomaticum à Scorbuto, Asthmate, Struinoso Affectu, Hæmoptoë, Lue Venereâ, Chlorôsi, Ictero, Ulceribus, Febribus, Morbillis, Variolis, Melancholiâ, atque aliis ejusmodi Morbis provenientem. Atque inde fit, quòd sicuti unâ eâdemque simplici Methodo ejus Curatio iniri non potest, ità vix unquam, nisi habito priùs speciali ad primarium Morbum respectu, cum fælici successu perficitur. Quo nomine plures vel sub ipsius Medici manu perièrè, quòd non satis tempestivè opem petiissent, vel Præcedente Morbo Phthiseos Parente non satis accuratè perspecto, Remedia ipsis minùs apta exhibita fuerant. Meam quidem Tesseram, minutulam licet, multo tamen usu comprobata ad enormem hunc errorem corrigendum habes (Candide Lector) Primo, & Tertio Tractatûs hujus Libro comprehensam, quam quidem æquo animo accipias rogo.

Est

Ad Lectorem.

*Est vehementer etiam exoptandum, quin
Et sæculo hoc præ cæteris omnibus Arti
nostræ maximè propitio, Et faventi ob va-
ria, Et eximia à Clarissimis viris indiès
reperta, iisque vel ipsis oculis palàm de-
monstrata jure merito exspectandum, uti
præstantissimorum Virorum operâ, Et con-
filiis, Cæterorum Morborum, æque ac ipsius
Phthiseos Elumbis adhuc Ætiologia meliùs
adornetur. Et clariori luce ponatur: Quo
tandem Curativæ Indicationes magis aptæ,
atq; prosperæ deduci possint, atq; inde magis
certa, atque exculpta Methodus sagaci Medico-
rum Industriâ in egregium Ægrotantium le-
vamen Et solatium stabiliatur. Neque (meâ
quidem sententiâ) tam novis quibusdam
quæsitis Arcanis pro Omnipotentibus vul-
gò habitis, quàm correctis Morborum Indi-
cationibus Artis nostræ Pomæria promoven-
da sunt. Si quidem Remediorum cuiusvis sanati-
væ intentioni satisfacientium satis superque
est; modo Virtutes eorum satis bene intelligen-
tur, Et sagacitate Medici. justâ, Et tutâ metho-
do administrentur. Ætiologia quidem, atque
ex eâ desumptæ Indicationes videntur mi-
hi maximè in Arte nostrâ claudicare. Quippe
jà variis titulis unus idemque morbus in-
signiri solet, ubi tamen eadem est Morbi Cau-
sa, Indicationes etiàm eædem, atque eadem
Symptomata, solo gradu distincta (quod
quidem*

Ad Lectorem.

*quidem in Peripneumoniâ, & Pleuritide
Jutis clarè conspicitur, etiâ in Comate,
Caro, Lethargo, Apoplexiâ, cæterisque
saporosis Affectibus, necnon in Convulsioni-
bus, Epileptis, reliquisque spasmodicis mor-
bis hætenus nullis nominibus designatis satis
constat:) Ità multò etiâ frequentius in
ipſius Medicinæ opprobrium, æque ac in
Ægrotantium ſummum damnum (quod vel
in ipſâ Phthiſi, de quâ jam dicturi ſumus,
ſatis evidentè apparet) plurimos vari-
antes morbos (qui cùm à diverſis Cauſis
originem ſuam ducunt, ità admodum diver-
ſis ſymptomatis ſtipati æque diverſas Indi-
cationes ſubminiſtrant, methodumque Cu-
randi, quò tandem optatus eventus attingi
poſſit, æque differentem requirunt) ſub uno
generali Titulo, plerisque Medicorum ſcriptis,
comprehenſos, atque uni, eidemque Metho-
do accommodatos paſſim reperimus. Quàm
vel penè deſerare poſſim neminem quantùm-
vis generali hâc ſcientiâ inſtructum atque
verſatum cum ſucceſſu fælici artem ſuam
exercere poſſe, donec vel Ingenii ſui ſingu-
lari acumine fretus, vel multo etiâ uſu
inſtructus; ex naturâ ipſius rei, pro di-
verſitate ſcil. Cauſarum, Symptomatum,
atque ſpecialium inde deſumptarum Indica-
tionum diſtinctiorem Morborum Idæam ſibi
ipſe formaverit, & perſpectam habuerit.
Atque*

Ad Lectorem.

Atque inde fit, quòd nulla alia Ars præter Medicinalem adèd longo usu, atque experientiâ indigeat, neque ulli quidè Scriptores eam reipsâ promovêrunt, præter praticos illos Observatores, qui Morborum naturam fidelitèr, & ad vivum (sicuti res ipsa comparebat) descripsêrunt: Quæ quidè scribendi summè necessaria ratio jam planè exolevisse videtur, idque (prò pudor) in sæculo callentissimo, atque scientissimo, adeoque huic rei præ prioribus omnibus longè accommodatiori. Quotiès seriò mecum perpendo quot, quantaque stadia pari compendio, atque fælicitate, Medicinalis nostra Ars tam in Physiologiâ & Anatomia, quàm in Chymiâ, cæterisque Iatricæ ancillantibus Artibus, nostris temporibus, emensa fuerit, adèd ut Ætiologica & Physica pars universalem penè mutationem facillè subire possit, neque ampliùs vagis, & incertis conjecturis, precariis Postulatis, vel fallaci verborum ambage irretita maneat, verùm veras Morborum causas, atque Symptomata tanquam solis radiis descripta, & Mathematicâ ratione demonstrata ob omnium fere oculos ponat, non possum satìs mirari ipsam etiàm Medicinæ praxia non pari passu cum ejus Theoriâ gradum suum promovisse: Præsertim verò Priscorum Indicationes, Methodùmque Curandi falsis Antiquorum

a

Ad Lectorem.

tiquorum Theorematis innixam etiã hodie inter plurimos Medicos obtinere : Quo factum est ut Erasistratus in Fontanelli quinto Dialogo Mortuorum cum recentibus non minùs verè, quàm sarcasticè Harveio Magno reponeret Vos magis estis Physici, at peritiores inde Medicos evasisse inficior, Ægros enim eodem ac vos successu sanavimus. Quo nomine jure incusanda venit, imò etiã acriter corripienda experientissimorum illorum Medicorum Ignavia, (ne quid duriùs dicam) quos ingentem illum in Practicà Medicinæ parte multo usu atque labore comparatum Thesaurum tanquàm intumulare quotidie cernimus : Cùm sedulâ Juniorum industriã (huic penso ob experientiæ scilicet defectum imparium) Physiologica, & Theoretica Artis nostræ pars tam multis Parasangiis Practicam præcurrerit.

Atque idèò (si tanti Viri præconiis par essem) Sydenhamii nostri nomen ad Astra Eveherem, atque eum illustre Exemplum Omnibus Artis Medicæ praxi versatissimis proponerem : Siquidem hic Vir, provectiori ætate, ubi nativa ejus (quã multùm pollet) sagacitas longo jàm usu, atque experientiã limata est, nunquàm cessat, verùm ipsam Artis sanandi Practicam partem doctissimis suis scriptis in maximum tam Ægrotantium, quàm ipssus Medicinalis
Artis

Ad Lectorem.

Artis Commodum promovet, & illustrat.

Quod autem ad nostras Exercitationes jam prælo missas attinet, hoc tantum monere lubet. Quandoquidem scilicet tam ex ipsâ rerum naturâ, quam ex ætliq. propriâ genuinam Phthiseos Idæam, factâ, quâ potui diligenti tum Symptomatum Ægrotantium observatione, cum Corporum ex hoc Morbo defunctorum inspectione, ad vivum (uti dici solet) delineare constituerim, quo minus cuivis Hypothesi, seu Præjudicatæ opinionî inservire cogerer, proinde operæ pretium duxi unam vel alteram Multiformis hujus Morbi Historiam singulis titulis subnectere, atque eas fidelitè narrare: Non illas quidem solùm, quas fælix aliquis Eventus comprobâisset, verùm eas præsertim, quæ ob aliqua vehementiora in iis descripta Symptomata, vel ob Methodum Curationis fælicem quidem, verùm minùs usitatam, vel denique ob singulare aliquod Phænomenon in apertis Cadaveribus repertum lucis aliquid afferre potuerint, quo fæliciùs ad ipsius Morbi clariorem atque magis distinctam Idæam in animo formandam, vel ad Curationis Methodum quadantenùs novam instituendam, vel denique ad symptomatis alicujus maxime urgentis relevationem instructi simus.

Ad Lectorem.

Historias istas summâ cum fidelitate recensere, pro virili, conatus sum, utut in minutulis quibusdam circumstantis memoria jam multis rebus obruta, atque fatigata labi contigerit: Verum in his referendis variâ quâdam libertate usus sum: Siquidem nunc quidem, etsi rariùs, fusiori quodam stylo, idque Methodum Curationis, diarii more, referens, quo aliquorum curiositati indulgerem; eisi ut plurimum generalia quædam Methodi Capita, idque succinctim, innuere decrevi, ne vel nimius Lectori fierem, vel sacra Artis Mysteria jamdudum nimis prostituta propalare viderer.

Quod ad stylum harum Lucubrationum attinet, non sum inscius (Candide Lector) eam veniâ tuâ plurimum indigere, quin & eam à te rogo, exspecto. Raptim, & succisvis horis, totum hoc opus è fractis, & dispersis Schedulis compilatum est. Quare æqui, & boni Consule, & Vale.

Dat. Londini, Prædie
Calendas Octobris,
1689.

Elenchus

Elenchus Libror. C. Capitum.

L I B. I. De Phthisi in genere, & speciatim de Phthisi à toto habitu Corporis, seu Atrophuâ. Pag. 1.

Cap. I. De Phthisi Nervosâ. Pag. 4.

Cap. II. De Phthisi ex Inanitione Ortâ. 11

Cap. III. De Tabe ab Hæmorrhagiâ. 14

Cap. IV. De Tabe à Gonorrhæâ simplici, & fluore albo. 19

Cap. V. De Tabe ab Apostematibus & Ulceribus amplis ortâ. 23

Cap. VI. De Tabe Nutricum à lactatione nimia. 33

Cap. VII. De Tabe à Dysenteria, & Diarrhœâ. 38

Cap. VIII. De Tabe à Diabete seu nimio fluxu Urinæ. 42

Cap. IX. De Tabe à Salivatione ortâ. 46

Cap. X. De Tabe ab Hydrope ortâ. 48

Cap. XI. De Tabe à sudoribus immensis ortâ. 53

Appendix ad Lib. primum. 59

Elenchus Libror. C. Capitum.

L I B. II. Phthisiologiæ. De Phthisi Pul-
monari Originali. *Pag. 65*

Cap. I. De Causis Phthiſeos Pulmonaris
Originalis. *67*

Cap. II. De Gradibus, & ſignis præſagi-
entibus Phthiſim Pulmonarem Origina-
riam unà cum Indicationibus Propy-
lacticis. *73*

Cap. III. De ſignis Diagnosticis, & Patho-
gnomonicis Phthiſeos Pulmonaris Inci-
pientis. *88*

Cap. IV. De ſignis Pathognomonicis Phthi-
ſeos Pulmonaris confirmatæ. *108*

Cap. V. De Differentiis Phthiſeos Pulmo-
naris Originalis. *127*

Cap. VI. De Prognosticis Phthiſeos Pul-
monaris Originalis. *133*

Cap. VII. De Indicationibus Curativis
Phthiſeos Pulmonaris Originalis. *139*

Cap. VIII. De Methodo Curationis Phthi-
ſeos Pulmonaris Originalis. *151*

Cap. IX. De Curatione Phthiſeos in ſecun-
do ejus ſtadio ubi ſcil. Tubercula pri-
imum Pulmonibus naſcantur. *170*

Cap. X. De Curatione Phthiſeos Pulmo-
naris Originalis in Tertio ejus ſtatu ubi
ſcil. à Tuberculorum exulceratione ad
Marafinum deventum eſt *188*

Cap.

Elenchus Libror. C. Capitum.

*Cap. XI. De relevatione Symptomatum
Phthiſeos in tertio ejus ſtatu.* 200

*Phthiſiologiæ LIB. Tertius, De Phthiſi
Pulmonari Symptomaticâ.* 210

Cap. I. De Phthiſi Scrophuloſâ. 213

Cap. II. De Phthiſi Scorbuticâ. 223

Cap. III. De Phthiſi Aſthmaticâ. 235

*Cap. IV. De Phthiſi à Melancholiâ, uti
etiam ab Hyſtericâ, & Hypochondria-
câ affectione ortâ.* 241

Cap. V. De Phthiſi ab Hæmoptoë ortâ. 251

*Cap. VI. De Phthiſi à Calculis in Pulmo-
nibus generatis, atque aliis ab extra in
eos demiffis, uti etiam à Calculo Renum,
& Veficæ ortâ.* 266

Cap. VII. De Phthiſi à lue Venereâ ortâ. 280

*Cap. VIII. De Phthiſi à Suppreſſione Go-
norrhœæ virulentæ, Fluxûs Ulcerum
veterum, præcipuè verò Fiſtuloſorum
in Ano, atque Ulcerum Scrophuloſo-
rum, Fontanellarum, & Fluoris Albi
ortâ.* 285

*Cap. IX. De Phthiſi à Chlorôſi, & Sup-
preſſione Menſtruarum Purgationum
ortâ.* 289

Cap.

Elenchus Libror. C. Capitum.

Cap. X. De Phthisi à Peripneumoniâ, & Pleuritide ortâ. 295

Cap. XI. De Phthisi ab Arthritide, & Rheumatismo ortâ. 310

Cap. XII. De Phthisi Pulmonari ortâ à Febris, præcipuè Crapulosis, Scarlatinis, & Intermittentibus, uti etiam à Variolis, & Morbillis. 330

Cap. XIII. De Phthisi Ictერიâ, sive Hepaticâ. 346

Cap. XIV. De Phthisi ab Ulceribus internis ortâ. 385

PHTHI-

PTHYSIOLOGIÆ

LIBER PRIMUS.

---

*De Phthisi in genere, & Speciatim
de Phthisi à toto habitu Corporis,
seu Atrophia, eaq; vel Nervosâ,
vel ex Inanitione Ortâ.*

QUO Schema totius operis uno intuitu oculis subjiciatur, lubet hîc more exordii præfari descriptionem, & distributionem *subjecti* de quo jam tractaturi sumus, quo quasi *Ariadnes* filo facilè, & tutò in pentalia ædificii ducamur.

Phthisis in genere est Consumptio Partium Corporis musculosarum à subtractione, vel colliquatione fluidorum orta, eaq; vel cum vel sine febre; estque vel originalis, vel symptomatica.

Phthisis Originalis est quæ merè à mor-
B bidâ

2 *Phthysiologia in genere. Lib. I.*

bidâ diathesi Sanguinis, vel Spirituum animalium in genere nervoso, & fibroso hospitantium ortum habet, non autem à morbo aliquo formato præcedenti. Cujus duæ sunt species, Atrophia scil. & Phthisis Pulmonaris.

Atrophia est consumptio universalis à toto habitu Corporis, non autem à Pulmone, vel cujuscunque alterius Visceris defectu morbido orta, & sine aliquâ febre notatu dignâ, estque Nervosa, vel ex Inanitione orta.

Atrophia seu *Phthisis Nervosa* est, quæ à morbido statu spirituum, & à tono nervorum everso oritur; unde sicut languor & Consumptio universalis in habitu Corporis ob deficientem assimilationem succi nutritii tandem provenit, ita ab initio ipso morbi oboriuntur Inappetentia, & difficilis digestio in ventriculo, ob imperfectam fermentationem, & volatilizationem Chyli. Quæ quidem Species Atrophix in classe funestorum Scorbuti Symptomatum non immeritò locum vindicare possit.

Atrophia ex Inanitione est quæ à præternaturali subtractione seu evacuatione succi nutritii, eâque longâ, & habituali, originem habet, quæ multifariam variatur pro meatibus Corporis diversis, naturâ, vel arte factis, per quos dispendium hujus liquoris

Lib. I. Phthysiologia in genere. 3

quoris pretiosissimi fieri vel solet, vel potest.

Phthisis Pulmonaris est Consumptio partium universalis à morbido affectu seu infarctione, tumore, inflammatione, & exulceratione Pulmonum primùm orta, indeque tussi, dyspnœa, aliisque ejusmodi symptomatis thoracicis ab ipso initio stipata, & cum febre primùm lentâ, & hecticâ, dein inflammatoriâ, & tandem putrida intermittente conjuncta.

Phthisis Symptomatica est, quæ, licet immediatè à Crasi sanguinis, seu tono Spirituum everfis oriatur, mediatè tamen ab aliis præcedentibus morbis dependet, qui hanc labem ceu characterem primùm Spiritibus, & humoribus impresserant: Et quia in hujus Tabis fœlici curatione necesse est respectum habere ad morbum primarium, in calce hujus tractatus strictim de variis hujus Phthiseos Speciebus, quas nobis in praxi hactenùs observâsse contigit, differemus, disquisitione priùs habitâ de Phthisi Originali.

C A P. I.

De Phthisi Nervosâ.

A *Trophia*, seu *Phthisis Nervosa*, est Consumptio Corporis absque ulla insigni febre, vel tussi, vel dyspnœa; verum cum appetitus, & digestionis eversione eam comitante: Unde insequitur totius corporis languor, & marcor indies increascens. Cujusmodi Phthisin aliquando in *Angliâ*, sæpius verò inter *Virginie* Incolas huc reverbos observavimus.

In principio hujus morbi status corporis apparet œdematosus, chyloque effæcto quasi infarctus, facies pallida, & squalida, ventriculo ab omnibus præter potulenta, abhorrente, Adeo etiam languent vires, ut Ager antequam carnosæ partes corporis evidenter fuerint consumptæ, planè reddatur imbellis, lectoque fere continuò affixus. Urina etiam incerti coloris conspicitur, sed ut plurimum intensè rubra, & perpauca; aliquando verò, (licet rarò, uti in nervosis affectibus accidere solet) pallida, & copiosa. Febris verò nulla insignis per pulsum, sitim, vel calorem discerni potest, ut ut
inter-

Cap. I. De Phthisi Nervosa.

5

intensissimè rubra sit urina. Adeo ut *Pathognomonica* signa hujus Phthiseos jam incipientis sint *Languor*, & *Inappetentia* sine ulla notabili febre, tussi, vel anhelitu, licet progressu morbi, ubi marcor totum corporis habitum sensim invaserit, quædam respirandi difficultas, & molestia (uti in omnibus languentibus solet accidere) percipiatur.

Causa continens hujus morbi mihi videtur esse in genere nervoso, à præternaturali statu spirituum animalium, & à tono nervorum everso proveniens, unde eam vocare soleo Phthisin in habitu Corporis. Uti enim à tono Ventriculi languido, appetitus, & digestio prosteruntur; ita etiam in toto habitu corporis, ob morbidum generis nervosi statum, succi nutritii assimilatio, fermentatio, & volatilizatio impediuntur.

Causas procatarticas, ut plurimum, observavimus esse, Pathemata animi graviora, potationem liberaliorem liquorum spirituosorum, & aerem insalubrem, quibus tonum Nervorum, & naturalem spirituum animalium diathesin everti nemini mirum videri debet.

Morbus hic, uti plurimi alii nervosi generis, est Chronicus; curatu verò difficillimus, si Medicus in principio non accersatur. In initio verò abblanditur: quam ob

6 *De Phthisi Nervosâ. Lib. I.*

causam, ut plurimum, accidit, quod nimis serò Medicus advocetur. Finitur verò in hydropicum & œdematosum Corporis tumorem, præcipuè autem partium dependentium, quo in casu conclamatum quidem est de ægrotantis salute, neque ulla curatio nisi paregorica, adhiberi potest, quâ per aliquot dies misella vita protrahi possit.

Cardo verò curationis (modo satis tempestivè Ars nostra consulatur) in usu convenienti medicaminum *stomachicorum*, & *nervos confortantium* vertitur, qualia sunt *Chalybeata*, *Antiscorbutica*, *Cephalica*, & *Amara* cujuscunque fere generis. Ex gr. Capiat Ager (si alvus adstricta fuerit) tertio, vel quarto quoque mane ʒiv. *Decocti amari purgant.* 4tâ quâque nocte ʒij. *Tincturæ sacræ*, vel *Tincturæ nostræ*, *hieræ Cephalicæ* è *speciebus Hieræ picræ in aq. Rut. Cerasor. nigr. & pæon. comp. infusis.*

In cerevisiâ communi suspendatur sacculus ingredientium *Cephalicorum*, & *Antiscorbuticorum*, pro potu ordinario. Horâ ante prandium capiat *Elixir. Propr.* ʒss. in haustu vini albi Absinthitis. Applicetur regioni ventriculi *Emplastrum stomachicum mag. cum guttis aliquot ol. Cinnamom. & Absinthii Chymic.* vel quotidie foveatur ventriculus sacculis *Aromaticis* è foliis *menthæ*, *Absinth.* *Cinnamomo*, *Macere*, *Zedoar.* *Galang.*

Cap. 1. De Phthisi Nervosâ. 7

Galang. Cyper. & Calamo aromatico in vino Gallico Rubro coctis. Si tempus sit æstivum, utatur *aquis mineralibus Chalybeatis*. Si verò hybernium, *Syrupo*, vel vino nostro *chalybeato*, & *aromatico* è *liventurâ chalybis* in vino albo generoso, ter, quaterve extincta, & deinde cum *Zedoar. Galang. Nuce Mosch. Cinnamomo* acuto, *Macer. Cubeb. Caryophyllis* crassè tritis in eodem vino infusâ. Inter *chalybeata* verò *Extractum Mynsichti* ceteris in hoc casu præfero, quod per dies 20, vel 30, formâ boli, vel pilulari exhiberi jubeo. Ex. gr.

R̄ *Extract. Mynsicht. Æs. Balsam. Gilead.* (quod in hoc casu plurimum confert, quia stomacho, & nervis gratissimum est) gut. viij. *Conserv. Ros. rubr. antiqu.* 3i. Ms. F. bolus, qui de die in diem repetendus. Vel si Ægro magis arrideat, redigatur extractum in formam pilularem more sequenti.

R̄ *Extract. Mynsicht. Æs. Balsam. Gilead.* gut. viij. *pulv. Haly.* gr. vj. *Pulv. Ari comp.* gr. iv. *pulv. glycyrrhiz.* q. s. ad formam. F. pilulæ mediocres deaurandæ, & quotidie semel die repetendæ.

Opobalsamum etiam per se, uti & *Sp. C.C.* & *Salis Armon.* in hoc casu profunt; quia nervis amica. Ex. gr. Capiat Æger. gut. viij. vel x. *Opobalsami*, vel *Sp. C.C.* in quantitate convenienti *sacchari Cand.* bis die.

Exercitiis, & consuetudine amicorum animum hilarem Æger nitatur conciliare. A mœstitiâ enim, & curis fere semper hic morbus ortum suum ducit. Fruatur etiam aëre aprico, & optimo, qui plurimùm nervis, & spiritibus confert. Et quoniam ventriculus in hoc morbo præcipuè afficitur, conveniet victus deliciis plenus, neque uni ciborum generi nimis diu assuescere debet ventriculus.

Histor. Prima.

Filia Domini Duke in plateâ dictâ Sanctæ Mariæ Axia, anno 1684, & decimo octavo suæ ætatis, mensè Julii, à multis curis, & pathematis Animi in suppressionem purgationum menstruarum omnimodam incidit, verum sine aliquo Chloroseos symptomate inde proveniente. A quo tempore appetitus & digestio defecerunt, Carnes etiam coeperunt flaccescere, & vultus pallescere, cum aliis notis usitatis in Tabæ universali habitûs Corporis. A frigore etiam illo prægrandi & maximè memorabili, quod hyeme sequenti contigit, non parùm promoveri videbatur hæc Tabes; nempe quòd studiis nocturnis, & lectioni librorum assiduè incumbendo, sese injuriis aëris intensissimè, tunc temporis, frigescentis

^{hæc.} Cap. i. De Phthisi Nervosâ. 9

ris noctu, diûque exponere solebat, non sine manifesto damno systematis nervosi. Vere sequenti, ex præscripto cujusdam Medicastrî, *Emeticum* sumpsit, & deinde medicamina, nescio quæ, *Chalybeata*, verùm sine fructu. Fastidiens verò extunc medicamenta omnis generis, per duos annos integros sui ipsius curam ulteriorem planè neglexit, donec tandem in ultimum gradum *marasmi* redacta, & inde frequentibus *lipothymis* obnoxia à me opem peteret.

Nunquam aliquem ità marasmo confectum (sceleti instar cute vestiti,) adhuc viventem in totâ praxi meâ observatum memini. Nulla tamen aderat febris, verùm e contrâ, totius Corporis frigiditas; Nulla *tussis*, vel *dyspnœa*, vel affectio alia quæcunque morbida pulmonum, vel cujuscunque alterius Visceris apparebat: Nulla *diarrhœa* vel alia quæcunque nota colliquationis, seu inanitionis præternaturalis. Appetitus unicè diminutus erat, & digestio quadantenus molesta, cum *lipothymis* frequenter redeuntibus. Quibus symptomatibus succurrere nitebar externâ applicatione sacculorum *aromaticorum* regioni ventriculi factâ, & *emplastris stomachicis*; uti etiam interno usu *amarorum*, *chalybeatorum*, & *Julapiorum*, ex aquis *Cephalicis* & *hysteri-*
cis

cis composit. & *Spir. Salis armon.* & *Tincturâ Castor.* satîs imprægnat. aliisque ejusmodi. A quibus multo melius sese habere videbatur, sed tædio medicaminum statim affecta, totam rem iterum naturæ committi deposcebat, undè indies, ulterius marcescens, post tres menses, subitâ lipothymiâ oppressa fatis cedebat.

Histor. Secunda.

Filius amici mei *Domini Steele* Reverendi Presbyteri ; circa annum ætatis decimum sextum, à studiis nimis intensis, & à pathematis animi, sensim incidit in Inappetentiam ferè totalem, & inde in *atrophiam* universalem, continuò per spatium duorum annorum magis, magisque marcescens, sine *tussi*, *febre*, vel aliquo alio symptomate morbidæ affectionis, vel pulmonum, vel cujuscunque alterius Visceris, atque etiam sine *diarrhœâ*, vel *diabete*, vel quâcunque alâ notâ colliquationis, seu inanitionis præternaturalis. Ideoque hanc Tabem, nervosam esse judicavi, in universo habitu Corporis sitam, & à systemate nervoso morbidè affecto oriundam. Ex usu *Antiscorbuticorum*, *amarorum*, & *Chalybeatorum*, tam naturâ quam arte paratorum, primùm curationem institui, sed nequicquam profeci, ideoque

Cap. 2. *De Phthisi ex Inanit.* 11

ideoque priori methodo frustratus, dedi consilium ut studia seponens, aëri rusticano, equitationi, & lacteæ diætæ, (præsertim usui lactis asinini) per longum tempus sese committeret. A quorum usu plurimum convaluit, licet adhuc è statu tabido perfectè non evaserit, &, quis futurus sit eventus hujus methodi, non liquidò constet.

C A P. II.

De Phthisi ex Inanitione orta.

HUic generi Phthiseos, seu Tabis Originalis, referenda est etiam species altera (quæ mihi frequenter in Praxi occurrit) à depauperatione sanguinis per succi nutritii præternaturalem subtractionem orta. Unde tota massa sanguinis succo nutritio, & oleoso privata acescit, & nimium incalcescit, nutritionem vel nullam, vel quam minimam partibus musculosis præbens; atque inde sequitur Atrophia totius corporis, & calor hecticus in toto habitu fixus, sine aliquâ notabili tussi, difficultate respirandi, vel aliquâ aliâ insigni pulmonum affectione, saltem in principio morbi. Diffitendum

dum tamen non est, in ejus progressu, pulmones aliquatenus affectos videri, præcipuè, ubi evacuationes istæ præternaturales Atrophiam facientes arte sistuntur, sine ullâ massæ sanguineæ emendatione, quo in pristinam oleosam, benignam, & alitioni aptam naturam restituatur. Quo in casu mirum videri non debet si, ceteris portis naturæ occlusis, calidum, & acre sanguinis serum per molle, & glandulosum pulmonum parenchyma continuò trajectum, eos tandem inferciat, inflammet, imo & exulceret; quo fit ut hæc Tabes, quæ originaliter erat in habitu corporis, in Phthisin pulmonarem cum tussi, dyspnœâ, aliisque symptomatis ejusdem morbi pathognomonicis, paulò ante mortem terminetur. Atque ideò sæpiùs observavi, quòd si per medicamina specificè alterantia, & ventriculū confortantia, appetitus, & digestio non restituantur, adeò ut inde massa sanguinis novo euchymo, & oleoso succo saturetur, Tabes non curatur, sed tandem à Tabe in habitu Corporis, in lethalem Phthisin pulmonarem mutatur.

Et hæc quidè̃m Phthiseos species congener est Nervosæ jam ante memoratæ. Sicut enim in illâ, à malâ diathesi succi, & spiritûs nervini, chylus nutritius in sanguinem continuò delatus, minus aptus alitioni partium redditur;

tur ; atque inde massâ sanguinis veteri, effœto succo, nutritionique inepto, saturatâ, & novum non requirente, Inappetentia, & nausea in ventriculo sequuntur, & consequentè Atrophia totius corporis, & tandem fixus calor hæcticus, & colliquans in partibus solidis, ob excandescentiam sanguinis, & spirituum : Ita etiam in hac specie Tabis, succo nutritio continuò è massâ sanguinis, copioso rivulo, effluente, partes corporis musculosæ nutritione debitâ jam privatae, in Atrophiam incidunt ; unde etiam massa sanguinis, quæ restat, ob novi oleosi chyli defectum, non tantùm effœta redditur, & alitioni inepta, verùm etiam calor præternaturalis fixus, & hæcticus non tantùm in sanguine verùm etiam in spiritibus, & omnibus partibus solidis accenditur ; unde fitis, & inappetentia consequuntur. Quæ quidèm Tabis species est illa, de qua jam primo loco eramus ex professio tractaturi. Quia verò Curatio hujusmodi Phthiseos, secundum varietatem evacuationum eam causantium, varianda est, de generali hujusmodi Tabis curatione nihil hic addemus, eam ad varias species evacuationum hunc morbum causantium, sub propriis titulis, referentes. De quibus jam (quantum nobis observâsse licuit) speciatim differere properamus.

C A P. III.

De Tabæ ab Hæmorrhagiâ.

Hic primùm occurrit Tabes ab Hæmorrhagiâ, siue sit per nares, siue è pulmonibus per tussim, è faucibus per excreationem, è ventriculo per vomitionem, è renibus per urinam, è vasis hæmorrhoidalibus, vel uterinis in menstruis purgationibus ordinariis, vel puerperio difficili, vel tandem à vulneribus, ubi magnum, & diuturnum sanguinis profluvium ab apertione vasorum sanguiferorum majorum insequitur. Licet enim frequens, & moderata Venæsectio (quod lippis & tonsoribus notum est) pinguedinem inducat, siquidem à moderatâ depletione vasorum locus datur majori copię novi chyli, unde penus sanguinis ditescens magis, nutritioni aptus redditur, & consequentè appetentia incitatur; omnis tamen immoderata, & longa Hæmorrhagia sanguinem depauperat, & calorem hecticum in spiritibus, & partibus solidis efficit, appetitum inde prosterbens, & totum corpus in Atrophiam, & maciem redigens.

In

Cap.3. De Tabæ ab Hæmorrh. 15

In hoc casu, hæmorrhagia, quam primùm, sistenda est, & etiam præcavenda medicamentis incrassantibus, opiatis, & emplasticis, de quibus in capite de Hæmoptoe tractandum. Ex gr. Ligaturæ fortes partibus extremis injiciantur. Imo si opus sit, & vires ferant, in Hæmorrhagiæ præsentis diversionem, & in futuræ præcautionem Phlebotomia frequenter, verum parcè, celebretur. Si pars sanguinem effundens id admittat, *Emplastrum stypticum Galeni*, *Aqua styptica Regia*, *Oxycratum frigidum*, *Atramentum*, *Cineres crinis* levitè combusti in Retortâ, & in formam Cataplasmatum cum aceto excepti, *Bolus vera*, *Sanguis Draconis*, & alia hujusmodi more convenienti statim parti applicentur, & sæpè renoventur.

Internè capiat Æger ter, quaterve in die gutt. xx. xxx. vel plus *Aquæ stypticæ Regiæ* in haustu *Aquæ Lactis*: *Cochlearia* etiam v. vel vj. *Succorum depuratorum Plantaginis*, & *Urticæ*. Vel capiat frequenter è *Cochleari* linctum sequentem.

Rx *Syr. Portulac.* ʒiij. *Bol. ver.* *Sang. Drac.* *Troch. de spodio*, *Terr. sigillat.* āā. ʒij. *Terr. Japan.* ʒj. *Gum. Tragac.* in *Aquâ Plantag.* solut. q. s. Ms. F. Linctus. Vel capiat ter die quantitatem *Nucis Mosch.* *Electuarii* sequentis.

Rx Con-

16. *De Tabē ab Hemorrh. Lib. I.*

Rx *Conserv. Ros. rubr. ʒj. Trochisc. de Carab. ʒiij. bol. ver. Lacrym. sang. Drac. aa ʒss. syrup. Myrtill. q. f. Ms. F. Electuarium.*

Capiat etiam singulis noctibus *Cochl. v. vel vj. Julapii sequentis, agitatâ phialâ.*

Rx *Aq. Plantag. ʒvj. Cinnam. hord. ʒiij. Acet. stillat. ʒss. bol. ver. sang. Dracon. aa ʒss. Laud. Lond. gr. iij. Syr. Myrtill. ʒiss. Ms. F. Julapium.*

Fluxu sanguinis jam fatis suppresso, & curato, omni diligentia moliendum est sanguinem depauperatum, maturè saturare novo, & euchymo chylo, & flammam febrilem (siqua adsit) extinguere, ne tabes insequatur. Ideoque frequentè alendus est Ager, iusculis consummatis, ovis forbilibus, & varietate ciborum euchymorum, & expeptorum, stomachoq; gratissimorum : Abstinentendo tamen à vino, & à falsis, & aromaticis, ne sanguini, qui antea a defectu succi nutritii excandescebat, majorem calorem concilient. Et, quia hujusmodi Aegrotantes, uti omnes Tabi propinqui, iracundia, mœstitia, oppressiōibus hypochondriorum, passionibus hysteris, & appetitus prostrationi obnoxii sunt, unde cibum copiosum nec recipere, nec digerere possunt, & consequenter sanguinis restorationi inhabiles fiunt, Ager ab Amicis recreandus est, & in aërem apricum, & salubrem quamprimum

mun

Cap.3. De Tabæ ab Hæmorrh: 17

mum dimittendus, quem quidè plus quàm medicamina cetera, nervorum, & spirituum confortationi, appetitûs, & hilaris animi recuperationi, & consequentèr Tabis ingruentis præcautioni, experientia multâ edoctus, ut plurimùm, conducere observavi.

Sin verò ob negligentiam Ægri, vel ob præcipationem morbi, calore hecico, & gradu aliquo Tabis ab Hæmorrhagiâ Æger affici videatur, omninò satagat Medicus quamprimùm hanc flammam penitùs extinguere ope *Corticis Peruviani* manu liberali exhibiti, cujus efficaciam in hoc casu mirabilem sæpius expertus sum. Deinde, si opus sit, relegetur Æger ad lacteam diætam, aut ad usum aquarum *Chalybeatarum*. Abstinendum verò est ab evacuationibus per alvum. Ex usu tamen *oculorum Cancror. Corallii, margaritarum*, aliorumque ejusmodi alterantium, & dulcificantium aliquid emolumenti expectandum est.

Histor.

Dominus *Hotchkins*, Mercator *Londinensis*, Vir Scorbuticus, & Hypochondriacus, in frequentem Hæmorrhagiam narium à vigesimo ad trigesimum ferè ætatis annum

C

pronus

pronus erat, adeo ut à sanguinis febricitan-
 tis æstu, intervallis incertis, semel saltem
 vel bis, in Lunâ magnum Cruoris dispen-
 dium sustineret, donec tandem Sanguis
 Scalpello extractus, vel sponte suâ è naribus
 fluens, planè similis loturæ carniū ap-
 pareret. A cujus Hæmorrhagiæ recursu,
 neque Phlebotomiâ, neque *succis temperan-*
tibus, medicamentis opiatīs, & incrassanti-
bus, diætâ lacteâ, remediis antiscorbuticis,
& Chalybeatis, nec quovis alio medi-
 caminum apparatu, optimum illum Virum,
 & Amicum meum verè colendum, tunc
 temporis liberare potui. Quo primùm in
 statum Atrophix, & tandem in Phthisim
 verè pulmonarem, unâ cum respirationis
 difficultate maximè urgente, incidit, &
 inde in statum universaliter colliquativum
 lapsus, glandularum salivalium exulcera-
 tionem, post insignem earum tumorem,
 paulò ante fatalem diem, perpeffus est.
 Quarum apertione externâ tantus, & tam
 perpetuus lymphæ salivatorix rivus ef-
 fluxit, uti viri illius egregii, jam antè in
 statum fere Marasmi, à Phthisi pulmonari ab
 Hæmorrhagiâ ortâ, redacti, diem funestum
 plurimùm præcipitaret. Animo verò meo
 graviter dolebat, mihi tunc temporis non
 notam fuisse *Corticis Peruviani* efficaciam
 in hac effervescentiâ Sanguinis edomandâ

Cap. 4. De Tabæ à Gonorrhœâ. 19

à quâ Hæmorrhagia illa sæpiùs recurrens certissimè dependebat; siquidem ab hujus usu plus quàm à lacteâ diætâ, vel ab aliquo alio Medicaminum apparatu, ad præcavendam Hæmorrhagiam ab æstu sanguinis proveniente meritò expectari possit.

C A P. IV.

De Tabæ à Gonorrhœâ, & Fluore Albo.

HÆc Tabes veteribus etiam nota fuisse videtur sub nomine *Tabis dorsalis*, ubi à Gonorrhœâ procedit. *Galenus* etiam Historiam notat *Uxoris Boethii*, cujusdam Nobilis Romani, quæ a fluore albo nimio, & longo, empiricè suppresso, in Tabidum hydropem incidebat.

Verissimum quidè est, Gonorrhœam, & Fluorem Album maligni moris, & à Venere profectum (ubi scil. veneno nata impuritas humoribus jam contagiosè impressa est) sæpiùs terminari in Tabem pulmonarem, nisi tempestivè, & perfectè curentur. De hâc verò Phthisi, ejusque causis, gradibus, & curatione, suo loco, sc. in calce hujus tractatûs plenius differemus, ubi ex professo de Phthisi pulmonari

C 2

sympto-

symptomaticâ sermonem habebimus. Im-
 præsentiarum verò, longâ experienciâ, &
 observatione edoctus affirmo, Tabem sæpè
 oriri à simplici, seu benignâ Gonorrhœâ
 & Fluore Albo; ideóque hanc speciem, à
 hunc censum Tabis originariæ, à subtra-
 ctione scilicet continuâ succi nutritii per
 glandulas feminales oriundam, referendam
 esse. Siquidem hic fluxus in Gonor-
 rhœâ, & Fluore Albo tam insignis, & diu-
 turnus interdum apparet, uti exinde massa
 sanguinis planè effœta, & alitioni ineptæ
 reddatur, unde cruor particulis heteroge-
 neis oneratus incalescit, atq; tandem hectici
 dispositio in partes sólidas, & habitum cor-
 poris gradatim inducitur, quæ quidem est
 eadem Tabis Species de quâ hoc loco tra-
 ctamus.

Symptomata hanc Tabem præſagienti-
 hac plerumque notavi, Hypochondriacæ
 scil. oppressionem, mœstitiâ, & nimiam
 cogitationem, cum languore virium, & famæ
 appetitus dejectione in viris Gonorrhœâ
 copiosâ affectis; in fœminis verò longo &
 copioso Fluore Albo afflictis, habitum cor-
 poris mollem, oedematofum, squalidum, &
 pallidum; unâ cum Hystericis passioni-
 bus, insigni lassitudine, & debilitate virium
 quæ omnia symptomata ab eâdem causâ
 proveniunt, ab effœtâ scil. sanguinis ma-
 turæ.

Cap. 4. *De Tabæ à Gonorrhœâ.* 21

turâ, à defectu novi chyli proveniente, quo non tantum spiritus debilitantur, & opprimuntur, verum etiam habitus corporis ob aqueam sanguinis diathesin oedematofus redditur; quippe qui veteri, & effæto chylo saturetur. Ideoque signa hanc Tabem prælagientia, sunt Hypochondriacæ oppressiones, Hystericæ affectiones, languor virium, habitus oedematofus, & Inappetentia: quæ symptomata progressu temporis, cum morbus scilicet est confirmatus, aliis etiam, sicuti siti, hecticâ dispositione, atrophîâ, & marcore, excipiuntur, donec tandem corpus planè in statum marasmi reducatur, idque sæpius sine tussi, aut aliquo alio notabili signo Phthiseos pulmonaris. Hic morbus in principio facilè curatur, si causâ ejus antecedens curari possit, Gonorrhœa scilicet & Fluor Albus. In statu verò confirmato planè incurabilis est. Ideoque prudentem, & probum Medicum, qui propriæ famæ studet, ejus curationem suscipere non decet, verum magis cum fatali prælagio Ægrum dimittere, quo arti, & conscientiæ suæ, etsi non crumenæ, satisfaciat.

Verum si tempestivè accersatur, cunctis methodo convenienti satagere debet Medicus, quo Gonorrhœam, vel Fluorem Album sistat, quæ sunt causæ hujus Tabis. Quæ res, quomodo oporteat fieri, in capite de Gonorrhœâ,

norrhœâ, & Fluore Albo alibi dicemus.
 Hoc fluxu succi nutritii jam arte suppresso,
 totis viribus nitendum est, quo, quam citissi-
 mè sanguis effœtus, & depauperatus novo,
 oleoso, & benigno chylo saturetur. Ideo-
 que, sicuti priore capite innuimus, delicati,
 & euchyimi, palatoque, & ventriculo gra-
 tissimi cibi sæpiùs in die, licet parvâ quanti-
 tate, offerantur. Et quo magis excitetur ap-
 petitus, hilari animo esse jubeatur Ager. Ni-
 hil enim magis quam mœstitia, appetitum
 labefactat, & Tabem confirmat. Aëre e-
 tiam aprico, & benigno fruatur, qui plu-
 rimum nervis, & consequentè appetitui
 & ventriculo confert. Exercitiis etiam
 & frictionibus, usque ad sudores moderatos
 (si vires ferant) quotidie utatur, quo sa-
 burra veteris effœti, & inutilis chyli, quæ
 vasa sanguifera, & habitum corporis jam
 infœcit, exsudetur, ut locus novo, utilique
 copiosior detur, & consequenter appetitus
 in ventriculo augeatur. Abstinendum ve-
 rò est omnino à liberali usu vini, & liquo-
 rum spirituosorum, à quibus sanguis jam ni-
 mis calidus factus, ulteriùs excandescere so-
 let. Caveat etiam Medicus à præscriptio-
 ne *Catharticorum*, vel cujuscunque alterius
 insignis evacuationis, quæ impensas ulte-
 riores naturæ jam languidæ creare possit.
 Sin verò calor hecticus, vel levissimo gradu

Cap. 5. *De Tabæ ab Apostemat.* 23

in partibus solidis accendatur, statim usu lactis asinini, lacteæ diætæ, vel aquarum mineralium Chalybeatarum, extinctio hujus flammæ summoperè molienda est.

C A P. V.

De Tabæ ab Apostematibus, & Ulceribus largis ortâ.

A Postemata, & Ulcera larga, cuicunque parti corporis (sive externæ, sive internæ) ea accidant, si diu manent, multumque feri, seu Ichoris effundunt, Tabidum tandem reddidisse Ægri corpus, idque, usque ad marasmi lethalis gradum, semper observavi; & quidè̃m hujusmodi Ulcera in musculis dorsi, & testiculis, imò in genu, & pede, æquè Tabem inducere, ac in renibus, vel hepate, vel pulmonibus ipsis notavi: Quinetiam Phthisin pulmonarem his Ulceribus amplis, & vetustis sæpiùs vidi supervenisse.

Causa hujus Tabis est proculdubiò longa, & copiosa subtractio succi nutritii de massâ sanguineâ per Ulcera continuò depluentis; quo sanguis, qui in vasis restat,

24 *De Tabē ab Apostemat. Lib. I.*

oleoso, & alimentari succo privatus acescit, & incalescit, indeque corporis alitioni ineptus redditur: quo calor febrilis, & hecticus non tantum in sanguine, & spiritibus accenditur, verum etiam in habitu corporis, & partibus solidis defixus manet, una cum siti, languore virium, inappetentia, nausea, atrophia partium, & tandem vigiliis, deliriis, & reliquis febris signis; donec Aeger in statum marasmi redactus misere ultimum diem claudat, licet, ut plurimum, sine dyspnoea, tussi, vel aliquo alio signo Pathognomonico Phthiseos pulmonaris.

Hæc Tabes (sicuti de altera, præcedenti capite, diximus) facile curationem admittit, si modò Ulcera eam facientia arte medicâ internè, & chirurgicâ externè, tempestivè curari possint, sc. priusquam Aeger in aliquem gradum marasmi redigatur. Sæpissimè verò (Proh dolor!) in hoc casu Aeger blanditiis Chirurgorum malè feriatorum deceptus Medicum non accersit, usque dum magis conveniat Theologum de animæ futuro statu, vel Jurisperitum de re Testamentariâ consulere.

Quo in casu prudentem Medicum, prognostico fatali prius habito, magis sese subducere, quam spe curationis impossibilis, Aegrum jam desperatum fallere, convenit.

Sin verò Medicus satis tempestivè advocetur,

Cap. 5. De Tabe ab Apostemat. 25

vocetur, priusquam Ager nimis Tabidus, & Hecticus evadat, curatio Ulcerum, ope artis medicæ internâ, quam citissimè molienda, & acceleranda est. In quem finem usus copiosus decocti *Sarsæ*, &c. egregiè confert, non tantùm ad emolliendum sanguinem, quo cruor minùs acris, & excandescens redditus, novum chylum faciliùs sibi assimilare, & in propriam naturam convertere possit, & Fluor chyli per Ulcera factus minoretur, quod sanationem Ulcerum multum promovet; quam ob causam proculdubio hæc decocta vulgò exsiccantia audiunt: Quinetiam ad exsudandum, & transpirandum saburram succorum effætorum, & inutilium in habitu Corporis, & vasis delitescentium per poros cutis. Ego sequenti formulâ decocti uti soleo.

R. Sars. opt. incis. 3vj. 3vj. Rad. Chin. 3ij. Lign. Sassafr. Santal. rubr. Rasur. C. C. Eboris. āā. 3ss. Passular. major. exacinat. 3iv. Glycyrrhiz. ras. 3j. N. M. incis. n° j. Post debitam infusionem coquantur in Aq. Font. lb. xij. ad lb. vj. sub finem decoctionis addendo (si à tussi, vel dyspnœâ, vel levissimâ sit pulmonum suspicio) fol. Tussilag. Capill. vener. pulmonar. maculos. hæder. terrestr. veronic. flor. Bellid. major. āā. m. j. deinde fiat colatura, & bibat Ager copiosè hoc decoctum pro potu ordinario.

Imo

26 *De Tabe ab Apostemat. Lib. I.*

Imò, si Ulcera sint vetera, & curatu difficilia, bibat etiam Æger horis medicis 3vj. vel viij. *Aquæ Calcis.* Cujus egregio sale, præcipitatis acribus, & acidis sanguinis particulis, tota massa mitescit, atque inde faciliùs novum chylum amplectitur, & in propriam naturam subigit, quo fluxio chyli ad partes Ulceratas fit minor, & consequentè expeditior fit sanatio Ulcerum arte Chirurgicâ: ob quam rationem vulgò hic etiam potus exsiccativus æstimatur. Formulam Aquæ Calcis mihi familiarem hic etiam annectere lubet.

Rx Sars. opt. incis. 3vj. Uvar. Corinthiac. lb. ss. Post debitam infusionem coque in aq. Font. lb. xij. ad vj. Deinde fiat colatura. In hoc decocto exstingue Calcis vivæ lb. ss. quod postquam per residentiam fuerit depuratum, & sale Calcis saturatum clarè decantetur, & in lagenis vitreis servetur in usum.

Imo, si non adsit hectica dispositio manifesta, durante usu horum decoctorum, quarto, vel quinto quoque die purgetur Æger, idque, non tantùm lenioribus medicamentis, ut *Decocto sen. cum Mannâ*, &c, verùm etiam fortioribus, ut *Extract. Rud. 3ss. aut Pil. Coch. minor. 3j.* Imo, si Æger cum euphoriâ purgationem ferat, & opus fuerit, conscendere licet ad usum *Scammonii*, & ipsius *Resinæ Jalappæ*, quibus semper con-

Cap. 5. De Tabe ab Apostemat. 27

conjungere convenit dosin *Calomelanos*. Quod medicamentum, corrigendo, & alterando diathesin sanguinis, egregiè confert ad sanationem Ulcerum. Formulâ sequenti ego uti soleo.

& *Diagryd. sulphurat. vel Resin. Jalapp. gr. xvj. Calomelan. gr. xxv. vel 3ss. Conserv. Rosar. Pallidar. vel Syr. de spin. Cerv. q. s. Ms. F. Bolus.*

Vel fumat Ager Catharticum Mercuriale formâ pulveris è Cochleari lactis cùm regimine. Quo medicamento saburra effæti, & inutilis chyli in sanguine, & habitu corporis retenti egregiè per alvum deturbatur, indeque Ulcerum sanatio acceleratur.

Imò, si vires Aegri firmæ fuerint, & nullus Hecticæ dispositionis gradus cum adhuc invaserit, Salivatio Mercurialis ope, non tantùm *Calomelanos*, verùm etiam (si opus fuerit) ipsius *Turpethi mineralis* promovenda est. Quod quidem est ultimum asylum, & Herculeum remedium, quod etiam (si cautè sit exhibitum) in curatione Ulcerum veterum, & obstinatorum satis tutum est.

Utilitèr etiam hic præscribi possunt remedia Balsamica interna, uti *Syrupus balsamicus, Balsamum Leucatelli, &c.* Ex. gr. Capiat Ager singulis noctibus *Balsam. Leu-*

28. *De Tabæ ab Apostemat. Lib. 1.*

Leucatell. & conserv. Ros. rubr. āā. ʒʒ. vel ʒij. cum Balsam. Peruv. gut. iij. vel iv. vel bis, aut ter die Cochl. unum syrupi balsamici ritè fact. vel per se, vel solut. in haustu decocti sarsæ, vel ʒʒ. Balsam. Tolutan. in pilulas parvas redact. horis medicis, superbibendo haustum decocti sarsæ. Vel si nullus adfuerit calor febrilis capiat bis die gut. viij. vel x. opobalsami tantillo sacchari Canti except.

Sanefcente verò Ulcere, summoperè cavendum est, ne loco Tabis communis, à subtractione chyli, Phthisis verè pulmonaris subsequatur, quod quidè sèpiissimè accidit. Hâc enim maximè usitatâ succi nutritii portâ, arte chirurgicâ, & medicâ jam occlusâ, si sanguis adhuc manserit effæctus, nec suam pristinam balsamicam, & oleosam naturam recuperaverit, magis exscandescere, & accescere solet, & inde succum nutritium acrem, & calidum (per ulcus antea excerni solitum) jam in parenchymate pulmonum, (utpote molli, & humorum receptioni apto) deponere solet. Unde non tantùm infarctio pulmonum sequitur, atque inde respirationis difficultas ; verùm etiam tumor insignis glandularum, quæ in his partibus satis frequentes esse solent, & exinde tussis arida, & molesta, imo calor, & inflammatio, indeque febris non tantùm He-

ctica

Cap. 5. De Tabe ab Apostemat. 29

thoracica, verum etiam putrida, seu potius inflammatoria, & tandem Apostema, & Ulcera cum siti, & inappetentia; quæ omnia in funestam, & confirmatam Phthisin pulmonarem tandem finiuntur. Ideoque, ubi primum hæc Ulcera externa, & remota sanescere incipiunt, diligentissime attendere debet Medicus, ut exploret, num vel levissimus difficilis respirationis gradus, vel quodvis aliud signum affectionis pulmonariæ superveniat. Imo si appetitus maneat imbellis, vel si, vel minimus caloris præternaturalis gradus in habitu corporis adsit, quo vel levissima suspicandi Phthisin pulmonarem occasio præbeatur, primum ejus insultum, & progressum totis viribus præcaveri oportet more sequenti. Fiant fontanellæ frequentes, radatur caput, continuetur usus remediorum balsamicorum ante memoratorum, & decocti farsæ cum herbis vulnerariis prædictis; vel in ulteriorem temperationem, & alterationem sanguinis, ad diætam lacteam strictissime relegetur Æger. Ob eandem rationem aquæ minerales chalybeatæ hinc etiam valde profunt. Depletio etiam pulmonum infarctorum per Thoracica, & Pulmonaria Apozemata, linctus expectorantes, aliaque ejusmodi in capite de Phthisi pulmonari posthac describenda, quamprimum acceleranda

30 *De Tabe ab Apostemat. Lib. I.*

randæ est, priusquam continuâ calidorum, & acriorum succorum stagnatione tonus partium labefactetur, & calor febrilis superinducatur.

Caveat etiam Ager diligentissimè à pathematis animi, frigore, exercitiis vehementioribus; uti etiam ab usu vini, & liquorum spirituosorum, qui appulsam sanguinis ad pulmones citatiorem, quàm par est, efficiant, & calorem in sanguine præternaturalem accendant.

Sin verò nulla sit suspicio pulmonum, sanescente jam Ulcere, commendetur Ager hilari animo, benigno, & perflatili aëri, & victui euchymo, & pleno, miti tamen, & acrimoniæ experti, & exercitiis moderatis, à quorum usu sanguis quàm citissimè pristinam balsamicam, temperatam, & oleosam naturam induere, & ventriculi appetitus augeri, possit.

Quâ methodo non tantum præcavetur futura, verum etiam curatur incipiens Tabes ab Ulceribus externis proveniens, uti antea in prioribus capitibus de aliis Phthisibus originariis à succi nutritii subtractione oriundis, largiùs differuimus.

Historia.

Uxor Domini *Wheatley* juxta *Templum*
Si

Cap. 5. *De Tabē ab Apostemat.* 31

S^{ci} Sepulchri, Londini, circa 50 annos nata, spatio duorum annorum, lumborum dolore intolerabili, ab inflammatione, & Apostemate musculorum lumbarium inde consēquente, cruciata, progressu temporis, à quotidiano dolore noctu, diuque, premente, & à continuā impensā succi nutritii in hanc cloacam quotidie, & copiosē sese exonerantis, in febrem, & tandem in Tabem, ad gradum usque marasmi, cum siti intolerabili, languore continuo, inappetentiā, & vigiliis, sine aliqua tamen notā Phthiseos pulmonaris, redacta est; adeo ut misera Muliercula continuo lecto affixa, quasi statim moritura cum ejulationibus horrendis vitam diu protraxerit. Præ angustā redomi, Medicum tamen non consuluit, verū opinans morbum esse calculum renum miserē sese quotidie excruciauit medicamentis, nescio quibus, lithentripticis, qualia vel quævis muliercula ejus socia illi profutura esse audacter pollicita est. Verū ipse tandem ab ingeniosissimo D^o *Tyson* eam invisere rogatus, unaque cum eo observans partes lumbares esse tumidas, & renitentes, & sentiens agitationem materiæ purulentæ sub impressis digitis (etsi paulò profundius ob crassitiem musculorum, & densitatem cutis latescantis,) cum consensu dignissimi Collegæ mei imperavi, uti post applicatio-

plicationem caustici, apertio in loco conveniente per Chirurgum fieret. Quâ apertione jam factâ, magna copia materiæ primæ limpidæ dein purulentæ, Cystidumque aquâ limpidissimâ repletarum, ad minimum Quingentarum, magno impetu effluebat. Per tres hebdomadas, vel eo amplius, turundâ quotidie extractâ, copiosum pus, & Cystides lymphâ oppletas eduximus. A primâ Apostematis apertione dolores plurimum alleviabantur, & moderato usu Syrupi *de Meconio* somnum convenientem capiebât, opêque chirurgicâ externè, & usu continuo decocti *Sarsæ* internè in potum ordinarium exhibitæ, ulcus intra spatium sesquianni (quod tam diu consultò Turundâ argenteâ Fistulosâ apertum servavimus) demùm perfectè sanatum est: febris Hectica, & sitis evanescebant, vires augebantur, appetitus rediit, & à statu marasmi planè liberabatur, & in aerem rusticorum apricum, & benignum, verno tempore, atq; ad usum lactæ diætæ dimissa, intra sex hebdomadas *εὐσαρην*, sine aliquâ notâ Tabis evasit, & adhuc post octo annos jam elapsos superstes optimâ valetudine fruitur. Plures ejusmodi historias consultò brevitatibus causâ omitto.

C A P. VI.

De Tabæ Nutricum à lactatione nimia.

Nihil aliud est lac, quàm succus Nutritius è massâ sanguineâ per glandulas mamillares continuo secretus. Ideoque si, ob defectum appetitûs, plus succi nutritii è sanguine per mammas longo tempore exsugatur, quàm per novum chylum è venis lacteis massæ sanguineæ suppeditatur, non potest non insequi sanguinis depauperatio atque inde Atrophia, corporis (quandoquidem nutritione debitâ privatur,) & consequenter calor hæcticus in sanguine, spiritibus, & habitu corporis, quæ quidè est altera species Tabis originariæ, à subtractione succi nutritii orta; de quâ jam tractabimus.

Non est tamen dissimulandum, me tabidam dispositionem lactando curatam interdum observâsse, idque non tantùm in Uxore meâ dilectissimâ, verùm etiam in plurimis aliis mulieribus. Ex. gr. Domina *Wilson*, Vicina mea, durante lactatione, semper pinguescit, quæ ceterâ parte vitæ fere instar umbræ tabida incedit. Imo Domina *Thom-*

pſon, in vico dicto *Snorehill*, in fatalem Tabem habitualement, indeque in Phthiſin pulmonarem, manifeſtè à ſubitaneà Infantis ablactatione, incidebat. Verùm æquè facile eſt obſervatu, omnibus Nutricibus, quæ à lactando hoc modo pingueſcunt, appetitum manere integrum, imo durante lactatione plurimùm augeri, & exinde facillimum eſſe rationem hujus *Φαινομένου* inveſtigari. Nempe quòd, appetitu, continuà ſucci nutritii extractione, per Infantis exſuctionem aucto, majori copix novæ, & oleoſi chyli locus detur, quo ſanguis quotidie ditatur, quod magis, quàm omnia medicamenta ad Tabidæ diſpoſitionis curationem conferunt. Verùm ſi, durante lactatione, appetitus langueat, atque inde, ob paucitatem cibi ingeſti, minus novæ ſucci ſanguini ſupeditetur, quam egeritur per mammæ, necesse eſt ut ſequatur hecetica diſpoſitio in ſanguine, & ſpiritibus; & Atrophia ſeu Tabes in habitu Corporis, idque ob rationes jam ante memoratas.

Primum hujus tabis adventuræ præſagium eſt Inappetentia, ideòque hanc cautè ſolum omnibus nutricibus do, ut, appetitus aliquandiu declinante, protinus ablactentur infantes. Secundum ſignum eſt languor virium, ab effecto, & depauperato ſtatu ſanguinis procedens. Tertium eſt Hypochondriaca

chondriaca oppressio, & frequens passio hysterica, & suffocatio. Quod quidè Phænomenon non provenit ab Infantis suctione vapores sursum trahente (uti vulgò existimatur) verùm à subtractione succi nutritii magis copiosâ, quàm par est. Quo ipsi spiritus, pari ratione cum sanguine, pauperes, & flatuosi evadunt, quòd robur nativum, & primogenium amiserint, unde sequitur obstructio, & inordinatus, & ingubernabilis hicce motus spirituum in nervis, & fibrillis muscutorum, atque inde oppressiones, & torsiones suffocativæ, & convulsivæ, vulgò dictæ hypochondriacæ, & hystericæ.

Hæc præsagientia symptomata, progressu morbi, ab Atrophîâ, & calore hæctico (quod mirum non est) excipiuntur, & sæpe in Phthisin pulmonarem, unâ cum tussi, anhelitu, &c. terminantur. Originariè tamen hæc Tabes est in habitu corporis, idque à nimîâ subtractione succi nutritii. Hæc Tabes quum primùm ad gradum marasmi provec̃ta est, & in Phthisin pulmonarem finitur, plane lethalis, & incurabilis evadit. Principio verò facile curatur, sc. ablactatione Infantis subitanæ, quo causâ procatarctica removetur. Secundò, præbendo copiosum nutrimentum Ægro-
tæ, è cibis euchymis. Tertiò, Appetitum

augendo hilaritate animi, usu benigni, & aprici aëris, exercitiis moderatis, &c. Immo denique, si hectica dispositio id requirat, releganda est Agra ad usum lacteæ dietæ, aut aquarum Chalybeatarum. Abstinere autem à vino, & evacuationibus omnibus plusquam justis, uti in curatione Atrophiciæ ab aliis evacuationibus ortæ jam supra innuimus.

Historia.

Uxor Domini *Bird* amici mei integerrimi habitantis in vico dicto *Fetterlam* circa annos 33 nata, puerum robustum per spatium anni, vel ulterius lactavit. Post quatuor verò lactationis menses, appetitus privata parùm alimenti indies desumebatur, indeque in languorem virium, & passionem suffocativas, sive hystericas incidebat, verum sine Atrophiciâ, vel tussi, vel quavis alia morbidâ affectione. His verò admonitus ego (eam jam fortuito invisens) Infantem statim ablactare jussi, ne in Tabem incideret. Illa verò duobus, vel tribus mensibus, in Infantis lactatione, cum appetitu dejecto, adhuc persistens, tandem in Tabem, seu Atrophiam corporis incidit, verum sine tussi, vel aliqua insigni febre. Vehementer tamen, & fere continuò, de siccitate

siccitate, & calore valdè molesto circa
 confillas, uvulam, & partes deglutitioni
 inservientes conquerebatur (sicuti Domi-
 næ *Thompson*, & fere omnibus Lactantibus
 Tabidis accidisse observavi.) Quod Phæ-
 nomenon, à depauperato, & calefacto statu
 sanguinis, ob nimiam lactationem, exoriri
 mihi videbatur. Tandem, licèt nimis serò,
 monitis meis parens Infantem ablactavit,
 diætâque lacteâ, & aquis chalybeatis est
 usa, cum magno emolumento. Appetitu
 verò ab his (quippe non satis tempestivè
 in usum sumptis) non restituto, sufficien-
 tem copiam novi chyli in massam sanguinis
 recipere non potuit, atque inde ab omni-
 bus medicamentis abhorrens (consultis
 licèt optimis Medicis) tandem in Phthi-
 sin pulmonarem incidens, cum tussi, anhe-
 litu, & febre hecticâ planè suffocata mori-
 iebatur.

C A P. VII.

De Tabè à Dysenteria, & Diarrhœa.

IN scorbuticâ diathesi corporis, in tantum sæpe acefcit fanguis, ut ex quâvis levi causâ irritatus, novum chylum sibi assimilare non possit; quo fit ut, continuo, fluxus instar rivuli, per glandulas intestinales excernatur. Qui chylus si sit benignus, more Diarrhœæ, sin verò acris, & malignus, more Dysenteriaë cruentæ, morbum fingit. Ab hoc continuo chyli effluxu valde depauperatur, & incalescit sanguis adeo ut licet Dysenteria, aut Diarrhœa, oppiatorum & adstringentium medicamentum usu (qualia veniunt describenda in capite de Diarrhœâ, & Dysenteria) profligetur, calor tamen Hecticus in sanguine adhuc manet, unâ cum Atrophia, & scititate Cutis, à depauperato & effuso sanguinis statu ortus; Uti accidebat Filio meo unico, & dilectissimo, plurimisque aliis. Quæ Tabes sæpissimè in Phthisin pulmonarem finitur. Est verò præcavenda (Diarrhœa, & Dysenteria propriis medicamentis priùs curatis) usu longo lacteæ diathesis

cortic

Cap. 7. *De Tabæ à Dysenteria.* 39

Corticis *Peruviani*, aquarum mineralium Chalybeatarum, & decocti albi in potum ordinarium. Hæc Tabes frequenter Infantibus denturientibus supervenit. Verum ex longo usu decocti albi, Julapiorum perlatorum, & medicaminum adstringentium leviter opiatorum facillimè curatur.

Histor. Prima.

Filia unica Domini *Tindall*, Adolescentula egregia, scorbutica tamen, & quadantenus melancholica, circiter xvij annum ætatis, à suppressione purgationum menstruarum, in Diarrhœam ferofam, & Colliquativam incidit, ex quâ sensim, spatio unius anni, Atrophia universalis, usque ad gradum Marasmi, inducebatur, sine verò aliquâ febre sensibili, vel Tussi, vel dyspnœâ, vel aliquâ alia notâ morbidæ pulmonum affectionis, adeo ut à Medico, qui eam ante me curavit, non omnino pro Tabidâ haberetur, Ego, cum jam præ debilitate fere perpetuò lecto affixa erat Agra, eam invisere accersitus quasi Diarrhœâ solâ affectam, planè Tabæ usque ad marasimum confectam inveni, & ità de eâ sententiam meam palàm protuli, licet adhuc pulmones facti tecti viderentur, nec ullum Indicium aderat febris

hecticæ. Quumprimùm verò à regimine debito, & usu medicaminum efficacium sistebatur Diarrhœa impensiva, quam prior Medicus ex ignorantia, vel incuria tamdiù permiserat, illicò flamma hectica in habitu Corporis accendi incipiebat, & pulmones etiam affici tussi fere perpetuâ, & dyspnœâ, quæ symptomata tandem sudore colliquativo, tumore pedum, aliisque notis funestæ Phthiseos pulmonaris excepta, citò ad supremum diem Virginem formosam, inter lacrymas amicorum, deducebant. Duo hic præsertim notatu digna erant, scilicet quòd, quo magis Diarrhœa sistebatur, eo semper magis pulmones illicò afficiebantur: Et secundo quòd, utcunque per spatium fere anni Tabes prævaluerit, ad marasimum usque, priusquam vel labes minima pulmonibus impressa videbatur, in cadavere tamen post mortem aperto pulmones apparebant ubique tuberculis hic illic referti, iisque non tantum crudis, verùm etiam aliquibus maturis.

Histor. Secunda.

Filius meus unicus, antequam annum ætatis octavum attigerat, me absente, Dysenteria truculentissima corripiebatur, à quâ, ante meum reditum, Tabe usque ad Marasimum, confici videbatur. Postquam verò diligentissimo usu Remediorum omnigenorum Dysenteria plane evincebatur, & alvus in statum naturalem redigebatur, manebat adhuc calor Hecticus, Cutis arida, Pulsus Celer, cum aliis febris hecticæ signis, Insuper Appetitus plurimum deficiebat, Tussis arida invadebat, & surditas aliquidalis, cum hebetudine Cerebri. Ex electione verò aëris salutiferi, usu Lactæ diætæ, & postea Corticis Peruviani, & nutrimenti euchymi, & pleni, spatio trium, vel quatuor mensium $\epsilon\upsilon\chi\rho\alpha\varsigma$ & $\epsilon\upsilon\sigma\alpha\rho\alpha\varsigma$ evasit, nisi quòd ab illo tempore usque huc, à minimâ occasione, tussi Asthmaticæ valde pronus maneat.

C A P. VIII.

*De Tabæ à Diabete, seu nimio fluxu
Urinæ.*

Diabetes vulgò dicitur *Hydrops ad Matulam*, estque continuus succi nutritii fluxus per renes decurrens, qui cogitabundis, & vini Gallici, liquorumque diureticorum Potatoribus plerumque accidit: Unde urina (ob copiosam scilicet novi chyli affluentis admixtionem) falsedine suâ privata, dulcis, imò mellea redditur. Hoc continuo effluxu chyli depauperatur sanguis, indeque insigniter languent vires. Ab excandescentiâ sanguinis calor præternaturalis in partibus solidis accenditur, unde debilitantur Nervi, atque inde spasmi, vertigines, aliæque generis nervosi affectiones sequuntur, tandemque partes musculosæ, succo nutritio privatæ in Atrophiam, seu Tabem incidunt: Uti accidebat filio Domini *Pettit*, Domino, & Dominae *Wells* aliisque quamplurimis. Hæc Tabes curanda est diuturno usu *diætæ lacteæ*, conservæ *Rosar. rub. boli Armen. Gum. Arabic. Tragacanth.*

Tragacanth. &c. potatione longâ aquarum *Bathonienſium*, *Iſlingtonienſium*, vel cujuſvis alterius aquæ *mineralis-chalybeatæ*. Abſtinendum verò eſt ab uſu vinorum, præcipuè Gallicorum, à Venæ ſectione, omnibuſque catharticis, præter *Rhabarbarum*, *Myrobalana*, aliâque ejuſmodi lenia, quæ etiam ſtypticis partibus ſunt prædita, de quorum vi in hoc morbo debellando mox egregiam referemus hiftoriam.

Hiftoria Prima.

Filius Domini *Pettit*, à Diabete, cujuſ curatio diu neglecta fuit, non tantum epilepticis, & Vertiginofis affectibus frequenter fuit afflictuſ, verum etiam, progreſſu morbi, valde tabiduſ evaſit. Verum uſu aquarum *Tunbrigienſium*, *lactæ diætæ*, & *Electuariorum adſtringentium* perfectè reſtitutuſ eſt, & jam poſt decem annos rectè valet.

Hiftoria Secunda.

Ipſe Dominuſ *Pettit*, prioris *Ægri* Pater Incolâque cujuſdam vici dicti *Longlane*, jam fere ſeptuagenariuſ, à Diabete in ſummam hecticam, ultimûmque Marafmi gradum redactuſ, lecto que per tres ſeptima-

nas

nas affixus, usu *diætæ lacteæ* accuratissimè institutæ, & *Julapiorum, Electuaria*rumque *adstringentium*, à *Diabete*, & febre, tandemque à Tabæ ipsâ sanus evasit, estque adhuc, quantum ego scio, jam post 5 annos superstes.

Historia Tertia.

Dominus *Wheeler*, Incola vici dicti *Princes street*, licet jam tres puellas habeat vivas, & sanas, omnes tamen filios, primâ infantîâ (ubi scil. primùm cœpêrunt denturire) diabeticâ Tabæ sublatos, amisit. Nomen quidem morbi ignoravit, verùm, dum observaret eodem modo omnes filios periisse, idque, fere circa idem ætatis tempus, atque id, in extremam emaciationem redactos, cum perpetuâ, & inextinguibili siti, & profluvio Urinæ mirabili, me tandem consuluit de quarto filio, qui tunc denturiebat. Atque, sicuti tres priores jam defuncti, incipiebat immodicè sitire, atque etiam æque immodicè mingere, quo caro valde flaccida reddebatur, calorque hecticus suboriebatur. Ita, melleâ Urinæ dulcedine fultus, sententiâ firmatâ, Phthisin diabeticam à dentitione ortam pronuncia-
vi ; qualis perfectam curationem admit-
tere non possit, usquedum dentium eruptio
jam

jam plane completa fuerit. Intra unius, vel alterius mensis spatium, ad faciem Hippocraticam, ultimamque tabis scenam misellus infans redigi videbatur; quippe qui colliquationem per Diarrhœam, æque ac per diabetem pateretur, licet sine Tussi, vel aliâ aliquâ pulmonum affectione. Ut-
cunque, in præsentem symptomatum alleviationem, præscripsi accuratissimam *diætā lacteam*, & *Electuarium adstringens*, jusque, ut sitiens lac solum aquis *Islingtoniensibus* mixtum per totam æstatem biberet. Quò sitis, & profluvium Urinæ aliquantum supprimi, caroque refarciri videbantur. Morbo autem, incertis interval-
lis, recrudescente, cum insigni per alvum, æque ac per renes colliquatione, quoties scil. instabat nova dentium eruptio, secundum prognosticon initio habitum, præscripsi tandem gr. vj. vij. vel viij. *Rhabarbari*, omni mane, & tantillum *diascordii* horâ somni sumendum. Quorum remediorum diligenti usui infansem committebam, atque in horum usu persistebat per duos annos, ad minimum, donec scil. omnes dentes erupissent, quò vires, carnesque continuò refarciebantur, meliusque indies sese habuit, etsi aliquantum siti, profluvio-
que Urinæ detineretur, usquedum totum numerum dentium complevisset. Jam
verò,

46 *De Tabè à Salivat. ortâ. Lib. I.*

verò, quarto ætatis anno finito, sanitate firmâ, & athletico corporis statu frui videtur, ac si nunquam morbo aliquo affectus fuisset.

C A P. IX.

De Tabè à Salivatione ortâ.

Salivatio est vel naturalis, vel arte facta; Estque harum utraque copiosa secretio succi nutritii per Glandulas salivales facta, quâ, ob rationes jam prioribus capitibus memoratas, post longum salivationis cursum, sanguis acescit, & incalescit, partelque musculosæ debitâ nutritione privatæ in Atrophiam, seu tabem incidunt.

Salivatio naturalis, seu Ptyalismus scorbuticis, ut plurimum, supervenit, idque, quoniam sanguis, ob acrimoniam, non potis est novum chylum sibi assimilare, ideoque, in circulatione, eum continuò per Glandulas salivales excernit. Quò fit, ut vel ipsis mulierculis sit notum, nimiam salivationem in Phthisin tendere; quare rite continuam salivæ deglutitionem ad Tabem præcavendam præscribere solent: quâ non tantum salivationis progressus præpeditur (sputatio

Cap. 9. De Tabæ à Salivat. ortâ. 47

(sputatio enim tractione quâdam perpetuâ glandulas salivales sollicitat , & ad novam excretionem urget) verum etiam chylus per ductus salivales incassum excretus, naturæ, in sanguinis reparationem, continuo restituitur.

Æque verum est etiam omnem salivationem arte factam, mercurialibus scil. medicamentis excitatam (si longa fuerit) hecticam & tabidam dispositionem inducere.

Quo in casu (salivatione jam finita) ad usum diuturnum *lactææ diætæ* Æger relegandus est, quo sanguis leniatur, & dispositio tabida præveniatur. Deinde aëri aprico, & benigno, & liberali ciborum euchymorum usui, imo etiam (si opus fuerit) aquarum *mineralium Chalybeatarum* committendus est.

Patuit Egregium hujusmodi tabis exemplum in Filiâ Domini *Daulton Pharmacopolæ*, quæ à salivatione mercuriali ad curandas Scrophulas excitatâ, statim à finitâ salivatione, in tabem lethalem incidit, & ob ingentes humorum impensas salivatione factas, neq; aëre, neq; lactæâ diætâ, neq; ullâ aliâ arte restitui poterit, verum sensim tabe confecta, sine ullâ Phthiseos pulmonaris notâ, post unum, vel alterum mensem à salivatione elapsum, ultimum diem clausit.

C A P.

C A P. X.

De Tabæ ab Hydræpe orta.

HYdrops fit *Lymphæductuum*, seu vasorum Chyliferorum rupturâ, quæ succus nutritius (qui naturaliter per hæc vasa, quasi perpetuis quibusdam rivulis sub specie vel lymphæ, vel chyli in sanguinis massam, in necessariam ejus reparationem, deferri solet,) jam continuò in cavitatem abdominis, & Thoracis, vel in ipsos artus, habitumque corporis effluit, & depuluit. Quò, sanguis solitâ instauratione chyli, vel lymphæ, vel utriusque privatus valde depauperatur, indeque accescit, & incalêscit; unde nemo mirari debet febrem cum siti, aliisque ejusmodi symptomatibus inde nasci, uti & Tabem, seu Atrophiam partium, cum languore virium inde consequente, ob defectum novi succi nutritivi atque denique dyspnœam etiam, ob distensionem musculorum ab humore Hydropico intus contento.

Usitatissima hujusmodi vasorum rupturæ causa est tumefactio glandularum Abdominis, vel Thoracis, vel artuum per quas

Cap. 10. *De Tabē ab Hydrope orīā.* 49

vel juxta quas hæc vasa perrepuunt, & suffulciuntur. Quibus tumoribus vasa illa tenera coarctata, & compressa liberum transitum præbere non possunt, vel lymphæ, vel chylo; indeque, continuo appulsu novi liquoris ad partes vasorum compressas tendentis, & præterfluentis tergum prementis, Vasa ultrā tonum naturalem distenta tandem rumpuntur. Hic morbus est valde difficilis curatu, nec quidem sine lymphæductuum, seu vasorum lacteorum agglutinatione, & consequenter minutione glandularum tumidarum, quæ vasorum exilium rupturam comprimendo efficiunt, curari potest. Hoc igitur casu, Indicationes curativæ sunt quæ sequuntur.

Primo, Saburram succi nutritii extravasati *catharticis hydragogis*, uti *Resinâ Jalapii, Gutta Gamb.* aliisque capite de *Hydrope* memorandis; atque etiam diureticis, uti *sale succini, Millepedis*, &c. subducere, & evacuare.

Secundo, Longo *Chalybeatorum* usu tumefactas glandulas, obstructionem chyli efficientes, reserare, tonumque partium tumefactarum exinde restituere, & firmare. Quibus factis, Æger copiosè cibus euchymis nutriatur, tandemque libero, & benigno aëri, & usui aquarum *Chalybeatarum* committatur, non tantum in ulterio-

E

rem

50 *De Tabæ ab Hydrope ortâ. Lib. I.*

rem sanguinis temperationem, verum etiam in perfectam glandularum obstructionem reſerationem. Hoc autem in caſu, à diætâ lacteâ religioſè abſtinendum, quoniam glandulas jam obſtructas ulterius infercit, & conſequenter cauſam morbi protracticam promovet.

Hiſtoria.

Filius *Thomæ Lechmere* Armigeri, circiter annos duos natus, & denturiens, à frigore percepto, in Peripneumoniam incidit, atque longo tempore, à Pharmacopola, omiſſis Venæſectione aliſque curationi legitimæ apprimè neceſſariis, peſſimè habitus eſt. Tandem autem à me & Collegâ meo eximio, *D^{re} Croon*, ſerò licet advocatis, per detractiorem ſanguinis, applicationem Veſicatoriorum, & linimentorum Thoracicorum, ut & per exhibitionem Medicaminum pulmonarium, quidantenus reſtitutus eſt: Valetudinarius tamen cum tuſſi, & difficili reſpiratione manſit, per ſpatium ſcilicet anni unius, æ minimum, à quo tempore miſellus puer febre hecticâ, quotidie intermittente cœpiſſe detineri, quæ licet uſu *Corticis Peruviani* ſæpiſſimè proſtigata fuerit, citò tamen revireſcere ſolebat, & quidem, incertis inter-

vallis

b. i. Cap. 10. De Tabe ab Hydrope orta. 51

vallis, per annum integrum, ad fatalem
usque diem recrudescere. Ab initio verò
febris, Abdomen Hydropico tumore di-
stendi cœpit; qui quidem tumor, mirum in
modum, indies crescebat, cum augmento
tussis, & dyspnœæ: quibus omnibus sym-
ptomatis Atrophia partium, ad gradum
usque marasmi, tandem superinducebatur:
In summâ verò Corporis emaciatione, &
Hydropis *ἀντα* (quod notatu dignum)
cultum habuit vegetum, & elegantissimum,
absque vel minimâ flavedinis tincturâ, Ap-
petitum etiam firmum, seu magis voracem,
idque, ad funestum usque diem. Quo
rectè conjectatus sum, necnon amicis ejus
hanc sententiam semper protuli, Hydro-
pem esse verè chylosum, factum à depluvio
chyli in cavitates abdominis per vasa
lacteæ, ex accidente aliquo rupta, necnon
tabem comitantem haud esse verè pulmo-
narem, sed ex merâ inanitione ortam, per
subtractionem scil. succi nutritii debiti è
vasis chyliferis, rupturâ jam in iis factâ.
Quod ab eventu planissimè patuit. Para-
centesi enim factâ in Abdomine, dum ad-
huc vivus erat puer, extraximus plurimas
libras chyli lactescentis, & admodum dul-
cis, qualis in ipso ductu chylifero reperi-
tur. Aperto verò post mortem Cadavere,
non obstante difficili respiratione, & longâ

52 *De Tabæ ab Hydrope oriâ. Lib. I.*

tussi, invenimus pulmones ipsos sanos, & sine aliquâ præternaturali affectione, nisi quòd in posticâ parte, prope Trachæam, glandulæ apparebant valde numerosæ, exq[ue] satis insignes, & duræ, egregiam pressuram super ipsum ductum chyliiferum efficièntes, fere quâ parte Venam subclaviam pertingit; erantque adeò insignis ponderis & molis, quòd ob pressuram super ductum inde factam, ac si a fasciâ injectâ, difficile admodum videbatur, si omnino possibile, ut Chylus sese in sanguinem trajiceret. Atque inde factum est proculdubio, quòd vasa lactea tenuia in abdomine sita (chylum continuò premente, & transitum facilius superiùs per ductum chyliiferum non rep[er]iente) ultra tonum distenta, tandem rupturam paterentur, atque ità in cavitatem abdominis chylum sanguinis reparationi destinatum, quasi continuo rivo, trajicerent. Ex jam dictis prope vel ipsi sensui apparet primò, hos tuberculos, seu glandulas pulmonares tumefactas à malè curatâ Peripneumoniâ, ob defectum scilicet tempestivæ venæsectionis, & expectorationis, primitivè esse oriundos. Secundò, Sicut tussim molestam atque aridam à constrictione vasculorum pulmonarium aëriiferorum his tuberculis factâ, ità etiam respirationem antehælosam à pressurâ chyli extravasati infra diaphragmum

diaphragma ortum habuisse. Tertiò, Tabem hanc non fuisse verè pulmonarem, quoniam licet adfuerint tuberculi pulmonares, Apostemata tamen non referebant, neque exulcerabantur: Verùm, reverà procedebat hic Marasmus ab Hydrope hoc Chyloso, unde continuò succus ille nutritius subtrahebatur, qui sanguinis reparationi, & partium nutritioni debebatur. Quartò, Hydropem hunc à rupturâ vasorum lacteorum in abdomine sitorum ortum habuisse, & denique hanc rupturam exilium Vasorum lacteorum à continuâ illâ pressurâ in superiorem partem ductûs Chyliferi per tuberculos hos pulmonares factam esse.

C A P. XI.

De Tabæ à Sudoribus immensis ortâ.

Sudores immensi & chronici sæpissimè in colliquativos evadunt: His enim, non tantùm saburra veteris effæti, & inurilis chyli, verùm etiam novi, & oleosi copia (ob sanguinis, præ nimîâ scil. acrimoniâ scorbuticâ sensim contractâ, assimilandi impotentiam) per poros cutis liberè excernitur. Quò fit, ut ob continuam

sanguinis depauperationem, non tantum ejus massa acescat, & in febrilem, & hecticum calorem excandescat; verum etiam partes corporis solidæ, nutritione necessaria, hoc modo, jam privatae, paulatim in Atrophiam incidant, & prorsus marcescant.

Hic Sudor colliquativus, sicuti omnem Phthisin pulmonarem in statu deplorato & in *ἀκμῇ* comitatur, quum morbus scilicet ad fatalem periodum jam præceps ruit, ita in funesto cujusvis morbi statu, semper cum præcipiti naturæ ruinâ, reperitur: Ideoque hi madores, seu colliquativi, & oleosi Sudores vulgò vocantur *Clamm* *Death-Sweats*.

Aliquando etiam in Scorbuticâ diathesi licet rarò, hujusmodi Sudorem colliquativum observavi locum tenere morbi originalis, cujus excessu, paucis hebdomadis, totum corpus in statum Hecticum, & Tabidum redactum vidi: Quod fit, quoniam ab his profusis Sudoribus in longum tempus productis, sanguinis massa in statum depauperatum, & alitioni inhabilem reduci solet: Unde necessariò sequitur calor Hecticus, & Atrophia partium, cum languore aliisque tabis symptomatis in habitu corporis usitatis.

Unum

ib. i. **Cap. II. De Tabe à Sudoribus. 55**

Unum, aut alterum exemplum hujusmodi hâc subnectere lubet, quorum enarratione curatio hujusce tabis, quantum mihi innotuit, declarabitur.

Historia Prima.

Dominus *Luffe Presbyter* fere *Saxagenarius* (qui fuit etiam pater Domini *Dris. Luffe* eximii Medicinæ Professoris *Oxonii*) vir à multis retro annis valde Scorbuticus, & melancholicus, vertigini, palpitationi cordis, multisquè aliis generis nervosi affectibus sæpissimè erat obnoxius. Super omnia verò de Sudoribus colliquativis continuis noctù diuque, idque tempore tam hybernò, quàm æstivò conqueri solebat. Quò factum est, ut non tantùm frigori valde fuerit obnoxius, à quo vel maximos semper sentiebat dolores in genere nervosò : Verùm etiam totum corpus emarcuit, ita ut in censu tabidorum non immeritò habendus fuerit. Verùm *fontanellis* inter scapulas factis, usùque cerevisiæ *Antiscorbuticis* medicatæ, in ordinarium potum, & præcipuè longo usu aquarum mineralium tam chalybeatarum, quàm catharticarum, earumque tam hyeme, quàm æstate sumptarum, non tantùm à veteris generis nervosi affectibus, verùm

etiam ab his colliquativis Sudoribus planè liber evasit : Quò factum est, ut vel plurimos ultimæ senectutis annos, cum athleticò corporis habitu, sanitate constanti, mente hilari, vultu floridò & vivaci degeret, ac si iterùm cœpisset juvenescere.

Historia Secunda.

Uxor Domini *Clapton*, Incolæ cujusdam Vici dicti *Lothbury*, circa annos quædraginta nata, Mulier à multis annis valde Scorbutica, & Asthmatica, post quatuor hebdomadas à puerperiò elapsas, verno tempore, in acutissimos dolores paulò supra inguen incidebat. Cui, præter linimentum anodynum exterius adhibitum, propinavi hauritum aliquantisper diaphoreticum ex *Aqu. Card. Theriacali, Theriac. Androm. & Syr. de Meconio* ; quò factum est, ut in profusissimos, & admodùm fœtidos Sudores colliquesceret, qui, non obstante cautâ stragularum detractiōe, duabus hebdomadis vel amplius, perdurabant, cum insigni virium languore, tabidâque corporis consumptione. Quo observato, Electuaria & temperata Julapia constringentia, & poros cutis obstruentia, aliâque ejusmodi continuò præscripsi, unde Sudores protinus decrescebant, verùm vovò Chylò (ob acrimon-

Cap. 11. De Tabæ à Sudoribus. 57

am sanguinis adhuc restantem) reliquæ
massæ non ita bene assimilato, atque unito,
jam commixto, licet pori cutis jam arte
essent obstructi ; Succus tamen nutritius
recens novam sibi portam per alvum mo-
liebatur, quò sudor colliquativus Diarrhœâ
æque colliquante, unâ cum torminibus ex-
cipiebatur, habitu corporis indies in pejorem
Tabis gradum ruente.

Verum hâc portâ, usu opiatorum, &
emplasticorum medicaminum itidem oc-
clusâ, succus nutritius aliam per renes in-
venit, quò misella fœmina in Diabetem, cum
promotione Tabis, in gradum ferè Maras-
mi, incidit.

Diabete autem, usu *Gum. Arabic. Electu-
ariorum adstringentium*, &c. evicto ; im-
mensi & colliquativi Sudores denuò sunt
reversi. Ideòque hanc miseram & tabi-
dam mulierem (Itâ suadente etiam tem-
pestate anni jam scil. vernâ) in aërem per-
flatilem, & apricum *Hampstadiensem*, dimit-
tere decrevi : quâ mutatione aëris, (poris
cutis jam subito occlusis) in insignem sa-
livationem, per viginti dies, vel eo ampli-
us, versus est morbus, dispositione Tabidâ
adhuc restante, vel etiam magis auctâ, usu
verò copioso diætæ lacteæ, atque aëris a-
prici beneficiò, massâ sanguinis paulatim
emollita, etiam succi nutritii colliquatio
sensum

sensim evincobatur, atque inde non tantum
 à salivatione, verum etiam ab ipsâ tabidâ
 dispositione libera, in statum *εὐστροφία* & ad
 appetitum integrum indies reducta est.
 Largò tandem apostemate super inguen
 ubi dolor primum invaserat, collectò
 Quod apertum, & ope *chirurgicâ*, curatum
 fuit. Quò mulier post decem, vel amplius
 annos sana superstes fuit, etsi postea asth-
 mate è vivis sublata est.

Historia Tertia.

Dominus *Fortescu*, Vir fere sexagena-
 rius, à multis retrò annis scorbuticus, & a-
 liquantisper Asthmaticus, per tres, aut qua-
 tuor æstates, continuo calore, imò & ar-
 dore lumborum, atque artuum vexatus est.
 Quo factum est, ut a profusis, & colliquati-
 vis Sudoribus, præcipuè verò decubitu
 tempore, plane confectus fuerit, & in sta-
 tum marasmi ferè redactus. Tempore
 verò hyemali, bene se habebat, à calore
 æquè ac Sudoribus prope liberatus, licet
 faciem Hippocraticam nunquam deponere-
 ret: Hæc verò æstate 1688. Lumborum
 ardor, & sudores profusi adeò prævaluerunt
 ut sese in lectò ad dormiendum continere
 non potuerit; quò tandem factum est, ut
 appetitu jam languescente, in hydropicū

Cap. II. De Tabæ à Sudoribus. 59

& œdematosum tumorem crurum incidere. Post multa, ab aliis Medicis, in casum tentata, tandem ego advocatus, ex usu *Corticis Peruviani*, flammam in sanguine & spiritibus extinguens, sudores etiam intra cancellos moderatos redege: Quò, Ægro sese in Lectò debite continente, tumor etiam crurum planè evanescebat, etiamsi macilentus & marcidus adhuc appareat.

A P P E N D I X.

Hæc *Phthisis*, seu *Tabes generalis* ab inanitione orta sæpe à morbis aliis dependet; Ideoque *Tabes generalis* symptomatice jure vocari possit: Uti primò à *Lienteriâ*, quando scil. chylicans facultas Ventriculi, à diathesi præternaturali salivæ, & liquoris nervosi dyscrasiâ sit lesa: Quò fit, ut sanguis, & corporis habitus (Alimentis, in propriâ specie, absque ullâ alteratione, per intestina deturbatis) nullam indè instaurationem recipere possint; atque hinc *Atrophia* ex inanitione facta necessario sequitur.

Haud raro etiam, à præternaturali alteratione, vel obstructione bilis, & succi pancreatici; aut etiam succi per glandulas totius

totius Fistulæ intestinalis excerni soliti, quique secretioni excrementitiæ partis alimentorum à nutritiâ inservit, hæc Tabes generalis oritur : Hinc enim fit, quòd chylosæ partes alimentorum è ventriculò descendunt, unà cum excrementis faeculentis, vasorum lacteorum orificia jam præterlapsæ, per anum extruduntur ; Idq; vel in dejectionibus albis, & plane chylofis, ob defectum, vel præternaturalem diathesin bilis, quod est proprium menstruum secretorium chyli (Uti in Ictero cum summò corporis languore, & emaciatione solet accidere) ; vel etiam in dejectionibus flavis, uti in Cœliacâ passione, quæ est vel ab obstructione, vel à naturâ succi Pancreatici & Intestinalis depravatâ, evenire solet. In priori casu, urina colore icteritio satis tincta est, in posteriori verò, contrà. In utrâque, Chylo, ab excrementitiis ingestorum partibus, non separato, sanguis debita instauratione privatur, unde Atrophiam, seu Tabem, eamque præcipitem ægros invaluisse sæpius observavi.

Denique, hæc Tabes generalis symptomatica interdum fit à numerosis, & largis tumoribus scrophulosis in mesenterio præternaturaliter sitis; à quibus (venis lacteis tanquam filo jam constrictis vel compressis) liquoris nutritii in intestinis separati

Cap. 11. De Tabæ à Sudoribus. 61

& per oscula venarum absorpti, transitus in sanguinis massam, vel in totum, vel in partem impeditur. Quo in casu, sedes sunt copiosæ, & chylosæ, Abdomen indurascit, & tumescit, Urina verò minimâ quantitate, sed sano colore fluit. Inde, sanguine novo chylo indies non saturato, partes musculosæ nutrimento debito privatæ quotidie marcescunt, tandèmq; ad marasmi gradum extenuantur, etiamsi appetitus sit Vorax, atque Æger in statu *ἀνυψίας* perpetuò ferè maneat; Cujusmodi exemplum semel mihi in puero circa quatuor annos nato oblatum est, cujus historiam ob maximam raritatem, mox referemus.

Omnes hæ Phthises symptomaticæ, non habito priùs speciali respectu ad morbos à quibus dependent, sunt prorsus incurabiles, his verò arte sublatis, hæcce Tabes sponte suâ cessat; ideòque curatio hujus Phthiseos, alibi (in morborum scilicet, rationem causæ habentium Therapeiâ) quærenda est.

Historia Prima.

Filius cujusdam Civis, in plateâ vulgò dictâ *Wood-street*, circa annos IV. natus, absque ullâ febre, vel tussi, verùm Abdomine

mine inæqualiter duro, & tumido, paucis-
simâ urinâ, sani tamen coloris, dejectioni-
bus frequentibus, copiosis, & planè chylo-
sis, ad ultimum marasmi gradum sensim
redigi videbatur: Appetitus nihilominus
per totum invaletudinis tempus, integer,
vel potius vorax durabat, unde faciliè con-
jiciebam trajectionem chyli per venas la-
cteas, à frequentibus, & prægrandibus tu-
moribus glandulosis spartum in Abdomine
fitis, multum impediri, Tabemque ex ina-
nitione hoc modo factam ortum suum
duxisse.

Præscripsi *Emplastrum Diasapon. toti ab-
domini imponendum, & Julapium sequens co-
piosè & frequenter propinari. R. Aqu. pe-
trosel. fœnic. āā. ℥iv. aqu. Lumbric. mag.
Syr. è v. Radic. āā. ℥ij. salis succin. nitidiss.
& ab oleo optimè depurat. 3℔. m. F. Julap-
ium.*

Hunc liquorem, præter spem omnem,
avidissimè petebat, quemvis alium plane
respuens, ita ut 24 horarum spatio dupli-
cem quantitatem Julapii præscripti biber-
do consumeret. Quò, Abdomine jam de-
tumescente, urina mirum in modum flue-
bat, & sedes rariores, minúsque chylosæ
reddebantur, brevique spatio, ex usu fre-
quenti & copioso hujus *Julapii & Rhabarb.
tost. cum Diascord.* in formam boli com-
mixti,

mixti, puerulus, præter spem amicorum
omnium marasmo tandem liberatus est.

Historia Secunda.

Nuperrimè (ubi scilicet hæc jam scripsissem) accersēbar ad invisendum filium Domini *Gouge* ad insigne *Annuli Corneliani* in vico dicto *le Strand*, puerum circiter sex annos natum, & marasmo planè in scēleton redactum; Ubi primùm in causam hujus Tabis diligentius inquisiveram, illico deprehendi Abdomen valdè & inæqualiter distentum, Tuberculis hæc indè racematim dispositis, ubique refertum; quod tamen non nisi vehementi pressurâ per digitos factâ discerni poterat.

Sedes etiam erant multæ, & Chylosæ, Urina perpauca, verùm sana; Tussis nulla, Respiratio satis libera, Aspectus tamen admodum melancholicus, & plane lethalis, & vultus squalidus & pallidus.

Præscripsi *Decoctum Album*, & *bolum cum Diascord. & Rhabarb. Toft. aa. ʒss.* semel in hebdomade deglutiendum; *Emplast. Diasap.* Abdomini imponendum, & *Fulapium* jam priori historiâ memoratum, quod *sale succini* egregiè fuerat imprægnatum, ad libitum bibendum.

Quod de priori *Ægro* narravimus, idem hæc

hic etiam foeliciter contigit. Puer enim quemvis alium liquorem respuens, hunc diu noctuque petebat, ad consumptionem ferè xxxiv. singulis diebus. Quò factum est, ut spatio duarum hebdomadum, vel eo minus, dejectiones alvi redderentur naturalis consistentiæ, coloris, & quantitatis. Copiosa etiam Urina fluebat. Abdomen ultra quàm credi potuit, detumescebat. Neque tuberculos in eo delitescentes, exploratione jam factâ per digitos diligentissimâ, ampliùs deprehendere potui. Appetitus & sitis naturaliter sese habebant. Sensim etiam indies carnes augeri videbantur. Eviçtis jam melancholiâ, & lassitudine, puer non tantum solitam corporis agilitatem, verum etiam Vultus nitorem, & vegetum colorem quadantenus revocari videtur; aded ut de ejus ulteriori restitutione haud ampliùs sim sollicitus.

PHTHISIOLOGIÆ.

LIBER SECUNDUS.

De Phthisi Pulmonari Originali.

P*Hthsis Pulmonaris* est Consumptio totius Corporis cum febre, à malâ affectione, & ab ulceratione Pulmonum tandem, originem ducens. Quæ quidè est Phthsis maximè famosa, & κατ' ἐξοχὴν dicta, de quâ Authores tractare solent, tanquam nulla esset alia Phthiseos species. Ideoque de eâ paulò uberius, hoc loco, differemus.

Hæce Phthsis Pulmonaris est vel Originaria, quæ à malâ diathesi, & ulceratione pulmonum primo instanti dependet: Vel Secundaria, & symptomatica, quoties scilicet pulmones à morbis præcedentibus jam altius afficiuntur.

66 *De Phthisi Pulmonari. Lib. 2.*

Quandoquidẽ verò in Phthiseos Pulmonaris symptomaticæ curatione, specialis respectus ad morbum primarium, à quo hæc Phthisis originem ducit, semper sit habendus, & curatio ejus aliquatenus pro genio ejusdem morbi, sit varianda. In ultimo hujus tractatũs libro, ex professo de curatione hujusmodi Phthisium tractabimus, præmissã in hoc generali disquisitione (quantum nobis observasse licuit) de naturã, causis, signis, differentiis, prognosticis, indicationibus curativis, & methodo curationis Phthiseos pulmonariæ.

CAP

C A P. I.

De Causis Phthiſeos Pulmonaris
Originariae.

Causa Phthiſeos Pulmonaris in genere, est totius massæ sanguineæ, & spiritus nervosi prava dispositio, à variis causis procatacticis sensim contracta, quæ serum sanguinis acre, vel malignum per molle, & glandulosum pulmonum parenchyma secretum pulmones ipsos infercit, & inflammat, tandemque etiam exulcerat, quæ quidem causa continens est hujus morbi.

Causæ procatacticæ, seu primam ansam huic morbo præbentes, sunt *Primo*; Suppressio solitarum, & necessariarum evacuationum, veluti menstruarum purgationum, ochiorum, veterum ulcerum, & præcipuè fistulosorum, fontanellarum, sudorum per plantas pedum, aliasvé partes corporis proeuntium, Gonorrhœæ, fluoris albi, aliamque hujusmodi, idque absque correctione, vel remotione causarum, à quibus ista dependent: Quo fit, ut vel ipse sanguis ab

istis humoribus (à naturâ excretioni, cuiusdam exilio damnatis, verùm in massa sanguineâ ab injectis repagulis, diutiùs quam par sit retentis) inquinetur, & in statum morbidum reducatur. *Secundò*, Pathemata animi graviora, præcipuè verò metus, tristitia, iracundia, cogitatio nimia, & nimis anxia, uti & studia intempestiva, & nimis longa, cum aliis huiusmodi. Quæ non tantùm vitiando spiritus animales, atque exinde naturalem sanguinis fermentationem impediendo; verùm etiam contractionem spasmodicam ferè continuam molli pulmonum parenchymati incutiendo, plurimùm huic morbo conferunt. *Tertiò*, Cibi, & potûs nimis plena, & intempestiva ingurgitatio, uti etiam incautus ciborum, & potuum excrementis abundantium, & digestionis minùs aptorum delectus; præcipuè autem vinorum, & liquorum valdè spirituosorum nimia potestio. Quod, ubi sit curis, & mœstitiæ, & terisque animi pathematis conjunctum (quantum mihi observare contigit) videntissimè causa est Phthiſeos pulmonaris. Hinc enim corporis habitu à saburrâ humilis moris effecti, & inutilis, more oedematis adimpleto, tota sanguinis massa inquinatur, serosaque, & acris, tandèmq; in flammam hæcticam disposita redditur. *Quartò*

Exercit

Exercitii debiti neglectus, quo excrementa, quæ uſitatâ naturæ lege per cutim propuſſari debuêre, intra ſanguinem detenta craſin ejus ſenſim evertere ſolent. Ex hoc defectu etiam ſtagnatio humorum in habitu corporis, & obſtructiones variæ hîc illic in ipſis fibrillis oriri ſolent. Quæ non parum ſanguinis putredini, & ſpirituum laſefactioni conferunt. *Quintò*, Studia nocturna, & longæ vigiliæ, quæ non tantum ſpiritus animales fermentationi ſanguinis neceſſarios debilitant, verum etiam recreamenta per diaphoreſin in lecto excerni ſolita intus retinent, quo univerſam maſſam ſenſim inquinari quis miretur? Huc ſpectat etiam ſomnus diurnus, & longus, præcipuè vero à paſtu, qui ſicuti tardando ciborum digeſtionem, eo maſſam ſanguinis effœtam, & chylo inutili plenam reddit, (quâ de cauſâ frequentes, gravèſque tuſſes naſci ſolent): Ita ſpiritus animales nimis intempeſtively conſopiendo, indeque fermentationem, & volatilizationem novi chyli impediendo, totam ſanguinis maſſam nimis ſeroſam, atque acrem efficit. *Sextò*, Aër etiam paluſtris, & denſus, carbonumquæ fumo oppletus, vitiando ſpiritus animales, legitimæ ſanguinis fermentationi adeò neceſſarios; atq; etiam inferciendo, & debilitando pulmones reſpirationi deſtinatos, qui

sunt hujus morbi sedes, & theatrum, egrè
giè Phthiſin promovet. *Septimò*, Dispoſi-
tio etiàm hæreditaria sæpè ſæpius Phthiſin
pulmonarem infert, cùm omnibus ſit fati-
notum, natos à Phthiſicis Parentibus in e-
undem morbum eſſe proclives. *Oſtavò*
Mala pectoris formatio, ſive ea fuerit na-
turalis, ſive accidentalis, in hac re partes
ſuas habet. Naturalem eam appello quæ
ſit cum pectore conſtricto, longo collo, &
humeris alatis: Accidentalem verò quæ
ſit cum curvitate, ſeu diſtortione pectoris,
quâ non ſolùm partes thoracicæ, ſpeciati-
pulmones tono ſuo jàm debilitati, ſeroſi
fluxionibus redduntur obnoxii; verùm pul-
mones etiàm neceſſariâ dilatatione privati
& coârctati, morbidum ſanguinis ſerum
in ſeſe coâcervant, atque retinent, quo
ut tandem obſtructiones patiantur. *No-*
nò, Contagium etiàm hunc morbum pro-
pagat. Hic enim affectus (uti frequen-
experientiâ obſervavi) lecti ſocios mi-
mate quodam, ſicuti febris maligna, inqu-
nat. *Decimò*, Lapides etiàm cretacei in
pulmonibus præternaturalitèr generati; ve-
clavi, aliaque dura corpora in pulmones
per riſum demiſſa, inter Phthiſeos pulmo-
naris cauſas numeranda ſunt. Quibus non
ſolùm tuſſis moleſta humorum fluxum
proritans, verùm etiàm Apoſtemata, &
exulcera-

ib. 2
egre
isposi
athisi
it fati
in e
Etav
it na
partes
o qua
lo, &
o qua
toris
ciatin
serofa
n pul
rivati
ferum
quo f
No
a pro
quena
mia
inqu
cei i
ti; ve
mons
ulmo
as no
uxun
a, &
lccera

Cap. I. De Causis Phthiseos. 71

exulcerationes procreantur, plerumque etiam præcedente Hæmoptoe pulmones in Apostemata, & ulcera disponente. Quorum historias posthac memorabimus. Undecimò, Morbi etiam particulares, qui sanguinis, & spirituum Diathesin corrumpunt, atque evertunt, huic morbo anam præbent. Unde Phthisis symptomatrica (de quâ in fine hujus tractatus ex professo differemus) insequitur; Uti scorbutus, scrophulæ, convulsivæ, & præsertim Hysterica, affectiones, modo fuerint chronicae, item febres, & præcipuè intermittentes, scarlatinæ, & crapulosæ, variolæ etiam, & Morbilli, Calculus renum, Lues venerea, Asthma, Hæmoptoe, Peripneumonia, Pleuritis, aliisque morbi thoracici malè curati, item Chlorosis, Melancholia fixa, Arthritis, & Rheumatismus.

Ab his, aliisque hujusmodi causis procatacticis, Corpore jam in Phthisin prædisposito, immediata causa hujus morbi ut plurimum est perceptum frigus, quo fit ut, in corpore tali modo disposito, per saburram humorum, vel seri à morbido habitu corporis in pulmones continuò derivati, tussis nascatur non levitè excutienda, qualis accidere solet in frigore accidentaliter percepto, ubi materia intra paucorum dierum spatium in putridum phlegma concoquitur,

F 4

tur, atque inde per tuſſim completè excernitur, (uti Capite de Catarrho fuſius explicabimus). Quinimò à minerâ peracri-
um, & malignorum humorum in habitu corporis antea congeſtorum (novâ materiâ per circulationem ſanguinis continuò ſuppeditatâ) perpetua, atque importuna tuſſis ad fatalem uſque diem producitur : Sero à glanduloſis pulmonum partibus, perpetuo quaſi rivo, ſecreto, neque concoctionem ullam admittente, uſquedùm pulmones, præſertim vero partes eorum glanduloſæ, infarctione tumefcant, & indureſcant, tandèmque, præ acrimoniâ humoris per has teneras, & molles vias excreti, tonus partium planè evertatur, & ulceretur : Quæ quidèm cauſa eſt continens Phthiſeos Pulmonaris.

C A P. II.

*De gradibus & signis præſagienti-
bus Phthiſim Pulmonarem Ori-
ginariam, unà cum Indicationibus
Prophylaëticis.*

GRadus hujus morbi ſunt quæ ſequun-
tur, ſc. 1°. Infarctio Pulmonum à
ſero ſanguinis inibi copioſè ſecreto. 2do.
Tumor renitens, præſertim verò in parti-
bus Pulmonum glanduloſis, ab eodem ſero
partes iſtas nimis diſtendente, & difficilem
exitum habente. Qui tumor videtur mihi
eſſe Tuberculum crudum à Galeno memo-
ratum: Quæ tubercula, ſive crudos, &
glanduloſos tumores, ſæpè in Phthiſicorum
cadaveribus deprehendi, cùm ceteræ pul-
monum partes Apoſtematibus & exulcera-
tionibus eſſent obſitæ. 3^{io}. Inflammatio
pulmonum à ſeri hujus calore, atque acri-
moniâ oriunda. Denique etiam harum
partium inflammatorum Apoſtema, & ex-
ulceratio, ubi ſc. morbus jam ad ſtatum, &
ſuam pervenit.

αχμν

Signa

74 *De gradibus, & signis. Lib. 2.*

Signa Phthiſeos pulmonaris ſunt ve
Prognostica, vel Diagnostica & Pathogno
monica : Prioris generis ſunt quæ ſequun
tur. 1°. Ortus à parentibus Phthiſicis
ſiquidem iſte morbus (quantum mihi ob
ſervare licuit) eſt præ ceteris omnibus
hæreditarius. 2°. Mala thoracis confor
matio, ſive ea naturalis fuerit, ſive acci
dentalis. 3°. Vox naturâ, vel ſaltem uſu
atque habitu, exilis, & clangolâ ; quippe
quæ vel à naturali pulmonum debilitate,
vel ab obſtructione glanduloſæ tunice
Trachææ, & bronchiorum per glutinoſum
& viſcidum phlegma procedat. A qu
cunque verò harum cauſarum phænomen
non iſtud oriatur, Phthiſin pulmonarem
mox ſubſecuturam minatur. 4°. Cutis
alba, & mollis, unâ cum gracili corporis
habitu. 5°. Habitus muſculorum mollis
& oedematofus, à copioſâ infarctione ſue
ci nutritii veteris, & effœti proveniens.
6°. Hypochondriacæ oppreſſiones chroni
cæ circa regionem pectoris, inſtar cujuſ
dam moleſti ponderis gravantes, uti &
frequentes, diuturnæquæ, & inſolitæ ſuffo
cationes Hyſtericæ in iſdem locis obver
ſantes. 7mo. Cogitatio, anxietas, triſtitia
& iracundia inſolita, præſertim ſi fuerit
abſque manifèſtâ cauſâ. 8vo. Suppreſſio
ſolitarum evacuationum per fontanellâ

Cap. 2. De gradibus, & signis. 75

vel ulcera vetera, item Lochiorum & fluoris albi, & hujusmodi reliquorum. 9°. Hæmoptoe, etsi fuerit accidentalis. 10mo. Matutina & diuturna phlegmatis nigri & viscosi excreatio: quippe quod procedit à glandulis in pulmonibus juxta trachæam positis, humore nigricante repletis. Quod symptoma sicuti scorbuticis, & scrophulosis familiare est, ita Phthisin Asthmaticam progressu temporis insecuturam monstrat. 11°. Phlegmatis excreati falsus, atque acris sapor: quod universum sanguinis serum parili gradu falsum esse atque acre subindicat. Quod ubi per molle pulmonum parenchyma, à percepto frigore grandi, copiâ fuerit trajectum, & secretum, eos inflammare, & exulcerare mirum in modum aptum natum est. 12mo. Proclivitas in copiosum salivæ fluxum, per glandulosam linguæ tunicam, perque ductus salivales, & Tonsillas, idquæ vel cum, vel sine evidenti causâ. Quod symptoma scorbuticis, & Hypochondriacis admodum familiare est, diathesinque sanguinis colliquativam indicat: nempe eum, præ nimia acrimoniâ præternaturali, novum succum nutritium perfectè sibi assimilare, & rectè sibi admiscere non posse, ideoque eum in has glandulosas partes deponere, & consequenter, progressu temporis, molli pulmonum

pulmonum parenchymati obtrudere. Unde Phthisis originem suam ducere solet. 13to. Diuturna & increscens appetitus prostratio, absque ullo alio morbo conjuncto, adeo uti *Ager* absque multis exercitiis, & magnis abstinentiæ intervallis, ciborumque gratissimorum delectu, alimentum, plenâ & usitatâ copiâ, sine fastidio, & nausæ admittere non possit : Nec quidem ingestum cibum, saltém copiosum, absque oppressione ventriculi, & lassitudine membrorum gravativâ digerere, & distribuere valet. Quod quidem symptoma viam in Phthisin sternit : Siquidem à nimia vasorum, & habitus totius corporis repletionem, à succo nutritio veteri & effæto factâ, procedit, quo locus recipiendo novo chylo non datur, ideoque à naturâ minimè appetitur. Quæ inappetentia adhuc magis augetur, si phlogôsin, in totâ malsâ sanguinis, à præsentis catarrho, per continuam pulmonum agitationem, & ob serosum & colliquativum sanguinis statum accendi contingat. Quo in casu prout sitis augetur, fames etiâ imminuitur : Aliàs verò inappetentia universalis ob nimiam vasorum repletionem insequitur, adeo uti *Ager* potum, æquè ac cibum planè respuat. 14to. Calor molestus, & chronicus, saltém plantis pedum, & volis manuum ortus,

præ-

Cap. 2. De gradibus, & signis. 77

præcipuè à pastu, unà cum pulsu aliquantum quàm par est celeriori. Siquidem symptoma hoc, inflammatorium & hecticum spirituum statum, & consequentè acrem, serosam, & colliquativam sanguinis Diathesin arguit, quibus de causis Phthisis pulmonaris oriri solet. 15to. Angustia, & oppressio pectoris, cum continuâ ferè respiratione aliquantum difficili, & anhelosâ conjunctâ. Quod symptoma non tantum scrophulosis, ob tumorem glandularum pulmonarium, familiare est; verùm etiam scorbuticis, & hypochondriacis, propter constrictionem pulmonum, Diaphragmatis, & muscutorum respirationi intervientium, à levi scil. gradu spasmodicæ affectionis nervorum motui eorum dicaturum. 16to. Dispositio Catarrhalis: Quando scil. Ager, vel ob levissimam quamvis occasionem, imo aliquando sine ullâ evidenti causâ, frequentèr tussi obnoxius est. Hoc enim symptoma sanguinis acrimoniam, & statum colliquativum indicat. Quo fit quòd continuò fere, è saburrâ humorum in habitu corporis latente, serum sanguinis acre per totam glandulosam Trachææ tunicam, perqué molle pulmonum parenchyma secerni, & excerni soleat. Quod quidem signum est Phthiseos pulmonaris jam instantis evidentissimum; quæ certissimè invasura

78 *De gradibus, & signis. Lib. 2.*

invasura est, ubi pars serosa sanguinis, vel liberali liquorum spirituosorum potatione, vel ab immani frigore percepto, vel quocunque aliâ de causâ tantam acrimoniam contraxerit, quanta pulmonibus inflammandis, & exulcerandis sit sufficiens. 17mo. Omnes isti jam memorati morbi, uti Scorbutus, Scrophulæ, Chlorosis chronica, Peripneumonia, Hæmoptoe, Pleuritis, Rheumatismus, Asthma, &c. qui Phthisi pulmonari ansam præbere solent. Corpore enim hoc modo tanquam habitualiter prædisposito, Phthisis pulmonaris, eaque non rarò incurabilis, à frigore immani proximè percepto, frequentissimè invadit. Et quidem omnis ferè catarrhus eodem tempore Phthisin subsequitur minatur.

In præcautionem igitur Phthiseos (quæ multò facilior est quàm ejus curatio,) plurimùm interest dum Ægri in hoc valedudinario statu manent, accuratissimâ uti diligentia, ne ullus in sex rebus non naturalibus committatur error; In hoc enim tam lubrico sanitatis statu, à levi aliquâ humilissimi occassione præcipites in fatalem Phthisin ruere solent. Ex, gr. *Primò*, Prudentem delectum cibi & potus habere oportet, quo succus chylosus reddatur euechymus, alimentumque minimum laborem naturæ in digerendo, & distribuendo faciat.

Cap. 2. De gradibus, & signis. 79

cessat. Caveant etiã à ciborum, licet
euchymorum ingurgitatione, uti & à vini
& liquorum spirituosorum nimia potatione.
Secundò, Primã parte noctis capeſſant
ſomnum. Abſtineant autem à ſomnis di-
urnis, imò & à matutinis nimium produ-
ctis; quoniam ſaburram humorum imma-
nem in habitu corporis retinere, & accu-
mulare ſolent. *Tertiò*, Exercitiis modera-
tis, diutiniſque frictionibus, ad humores ef-
fectos ex habitu corporis per poros cuta-
neos educendos, quotidie utantur. *Quartò*,
Ab omnibus catharticis fortioribus religioſe
abſtinendum; quandoquidem iſta non tan-
tũ naturam debilitant, verũ etiam ſan-
guinem nimium agitando, ab acribus ſci-
licet particulis, acẽſcere & incaleſcere faci-
unt; atque eum in ſtatum magis ferroſum,
& colliquativum reducunt, quo Catarrhus,
& Phthiſis pulmonaris ſupervenire ſolent.
Quintò, Omnibus licitis modis Æger cu-
ras, mœſtitiã, omnemque fixã cogita-
tionem (quantum in ſe eſt) ſedulò de-
ponat, animumquẽ ſibi hilarem nitatur
conciliare. Phthiſin enim pulmonarem à
pathematis animi diuturnis, & graviori-
bus ortum ſuum duxiſſe ſæpiſſimẽ notavi.
Sextò, Aẽre utatur aprico, perflatili, beni-
gno, & à fumo carbonum libero, qui non
ſolũ ſpiritus animales, genusque nervoſum
confortat,

80 *De gradibus, & signis. Lib. 2.*

confortet, & consequenter appetitum languentem restituat, verum etiam pulmonibus jam continuâ tussi calefactis pacem (aliquatenus saltè) conciliare possit. Verum à novo frigore percipiendo apprimè cavendum. Corpore enim tali modo saburrâ humorum repleto, omnis novus Catarrhus in Phthisin tendit, *atque hinc illæ lacrymæ.*

Atque hîc quidè veniam jam nimium properantis calami impensè rogo (si quæquam gravari possit) dum paulò ulterius (strictim licèt) indicationes præservatorias hoc capite suggeram, idquæ priusquam methodico discursûs filo, in uberiores indicationum curativarum campum descendam.

Indicationes prophylacticæ generales in hoc valetudinario statu præcipuè sunt tres. Evacuatio chyli effæti in habitu corporis delitescentis : Temperatio præternaturalis caloris hæctici in sanguine, & spiritibus humorum stagnatione recens facti : Confirmatio toni partium, & consequenter earum deobstructio ; quibus neglectis, Cachymia, & flammæ præternaturalis revirescentia omnino metuenda est.

In hunc finem, utcunque fortiora cathartica (uti antea innuimus,) hîc malè assistant, apprimè tamen convenit saburrâ humorum

ib. 2. Cap. 2. De gradibus, & signis. 81

humorum, κατ' ἐξίνασιν, benignis, & stomachicis purgantibus paulatim per alvum subducere, usquedum corpus ab œdematoso, & infarcto, in pristinum, & naturalem statum reducatur.

Cujusmodi purgantia sunt, *Pilul. Stomachic. cum gummi, Aloëphanginæ, Aloë Rotata, Pilul. Mastichin. Russi, Decoctum Amarum, &c.* Reliquis verò omnibus præfero *Tincturam sacram, & Aquas minerales purgantes*, quæ sicuti humores effœtos paulatim, cum eupœsia, & absque nimia agitatione subducunt, ita etiam magis temperant, quàm novam phlogôsin in spiritibus, & sanguine accendunt (quod non rarò ab aliis Catharticis evenire solet) & ventriculi etiam flaccescentis tonum, cum augmento appetitûs, corroborant. In eundem etiàm finem Diuretica, & Diaphoretica, in ulteriorem serôsæ colluviei sanguinis educationem, multum conferunt. Horum verò medicamentorum cautè semper habendus est delectus, uti ceteris præferantur ea, quæ minimum caloris, & acrimoniæ, sanguini impertiant. Inter Diuretica *Millepedes crudos, vel præparatos, Terebinthinam, Balsamum Leucatelli, & Sulphuris*, aliâque è *Terebinthinâ* facta, præcipuè verò aquas minerales chalybeatas, & inter illas, aquas, *Sadlerianas Islingtonienses,*

ceteris omnibus præfero : quarum vim tantum in multis aliis, verum etiam in met ipso, per quinquennium jam felicissimè expertus sum, utpote quæ spiritu minerali, præ ceteris (quas mihi adhuc in variis *Angliæ* partibus experiri contigit) copiosè imprægnentur, quibus, in ultimos corporis recessus, fulguris instar, penetrantes, dissolutiones referant, urinamque admodum copiosam cient ; neque tamen Potatorum ejus, vertiginosâ temulentiâ, oppressione ventriculi, & ingenti manuum, pedumque calore, sub finem purgationis, fatigant, cuti aliæ aquæ chalybeatæ solent.

Inter Diaphoretica, *Decoctum sarsæ* præmas meretur, quod non tantum transpirationem per poros cutis efficit, verum etiam sanguinis massam lenit, & emollit. Uti & *Cerussa Antimonii, Antimonium diaphoreticum*, &c. quæ quidem antimonialia medicamenta non minus sunt Diuretica, quàm Diaphoretica.

Si sanguis, vel minimo quidem gradu præternaturalitèr incalescere videatur, conuenit in ejus ventilationem, & in vasorum depletionem, moderatam ejus quantitatem primo limine, detrahère. Quamvis enim Venæsectio, jam confirmatâ Phthisi, ma-
audiat, quippe quæ, tunc temporis, non tantum sine fructu, verum etiam cum præ-

capiti naturæ ruinâ celebretur : Nihil tam
 men (modò satis tempestivè administretur) ad flammam hæcticam lateſcentem
 in ſanguine, vel præveniendam, vel exſtin-
 guendam, magis conducit. Quo pacto
 inflammatio, & tumefactio, conſequentér-
 que ipſorum pulmonum ulceratio ; imò
 & ipſa Phthiſis, unà cum tuſſi, dyſpnœâ, re-
 liquâque dirorum ſymptomatum catervâ
 (aliis etiam neceſſariis medicamentis juſtâ
 methodo exhibitis), fælicitèr præcaveri
 poſſint. Et quidèm multiplici experien-
 tiâ edoctus, nullus dubito, quin multi à
 Peripneumoniâ, Pleuritide, Catarrhis com-
 munitus, aliſque ejuſmodi morbis, in fatales
 Phthiſes præcipites ruant, eo quòd ex in-
 curiâ Medici, vel etiam Ægri, & Aſtantium
 amicorum metu, ſanguis non ſatis tempe-
 ſtivè, vel frequentèr, vel copioſè, per Ve-
 ſiſectionem fuerit detractus. Quo fit
 ut, ſanguine calorem hæcticum retinente,
 pulmones calidiores, quàm par eſt, diu
 maneant, atque inde confluxus fit humo-
 rum in partem affectam defluentium, vel
 potiùs copioſa ſecretio novi chyli per
 glandulas pulmonares : A quibus, immanes,
 atque aridæ tuſſes, inflammationes, &
 tandem, (ubi ſcilicet Phthiſis ſummos
 attingit gradus) exulcerationes inſequuntur.
 Ideoque hæud ullis febre laborantibus ſan-

84 De gradibus, & signis. Lib. 2.

guinem adeo liberâ manu, idquē cum optimo successu, soleo detrahere, atque hisce valetudinariis Phthificis, quoties scilicet illos febricitare contingit: Nec me quidem unquâ adhuc hujus facti poenituisse mihi.

Si Catarrhus vel minimum gradum coloris hecticici habeat conjunctum, & cetera etiam consentiant, usus etiâ Opiati frequens hîc est admodum necessarius, idque non tantum ad quietandos pulmones jam continuâ tussis agitatione calefactos, verum etiam ad temperandam, & demulcendam totam sanguinis massam. Aded ut omnino conveniat singulis, vel alternis noctibus exhiberi. gr. jss. Laudan. Lond. in morfu Conserv. Ros. rubr. vel ʒj. Syrup. è Melle cum ʒiiij. Aqu. Lactis, & ʒiiij. Aq. Epidem. veter. vel gut. xx. Laud. Ligu. Helmont. in Cochleari syrupi Balsamici aliàs describendi, vel ʒss. Pilul. è Cynogloss. vel è Symplice race.

Imò in hoc casu nullum catharticum præter aquas minerales purgantes, si mixturâ Laudani præscribendum est, ne nimia humorum agitatione, tussim, & colorem augeri contingat. Ex. gr. R. Aloë Rosat. ʒj. vel ʒss. Pilul. è Cynogloss. ʒss. gr. xij. MS. F. Pilul. jv. deaurandæ, & râ somni sumend. vel R. Tinctur. sacr. ʒj.

Lib. 2. Cap. 2. De gradibus, & signis. 85

vel ʒiij. Laudan. Liqu. Helmont. gur. xv.
vel xx.

Hujusmodi Cathartica tertiâ, vel quartâ
quaque nocte præscribantur, & sequenti-
bus matutinis ʒb. iv. Aquarum purgantium,
vel frigidarum, vel coctarum pro tempe-
state anni.

Diebus, quibus purgatio non instituitur,
oportet lenem humorum subductionem
per cutim, & renes, intento animo aggre-
di, eamque, ejusmodi diureticorum, &
diaphoreticorum usu, quæ præternatura-
lem sanguinis phlogosin magis minuunt,
quàm augeant. Ex. gr.

Sumat Ager ter die emulsionem millepe-
darum 50 contusarum, in haustulo Aquæ
Lactu, Petroselin. vel Fœniculi, Syrupo
etiam è v. Radicib. gratè edulcoratam.
Vel R. Milleped. ppt. ʒij. Ceruss. Antimon.
ʒj. Terebinth. in aquâ plantagin lot. q. s.
Ms. F. Pilulæ mediocres, pulvere glycyrrhiz.
involvendæ, è quibus capiat tres, ter die,
horis medicis, superbibendo ʒb. ʒ. Decocti
sarsæ, & chinae, & cavendo ab aprico aëre.
Cæteris autem omnibus, longâ experientiâ
edoctus, in hunc finem, Aquas minerales
Chalybeatas præferre soleo; quippe quæ la-
ticem serosum, magnâ copiâ, è toto corpo-
ris habitu per renes præcipitando, & hec-
ticum calorem sanguinis, & spirituum tem-

perando, obstructions etiam referendo debitumque partium tonum restituendo omne tetigisse punctum curationis præservatoriæ, vel ipsâ ratione judice, compertuntur. Quod etiam multiplici experientia compertum habui ex quo hujusmodi aqua hic prope, (*Islingtoniæ*, scilicet) in usum publicum, cum inclyti Collegii nostri consensu, primum redactæ sunt. Atque harum ope, plurimos præservatos, aliosque quidem à Phthisi insignitè restitutos vidimus de quorum sanitate recuperandâ planè desperâssem, idque non obstanti vasto eo medicaminum apparatu (quæ vel in Pharmacopoliis, vel in officinis Chymicorum præstabant venalia) & probatissimâ administrandi methodo, quæ saltem mihi constabat nisi Aquæ istæ, vel saltem quædam aliarum similes, in promptu fuissent.

Paucas, è multis huc spectantibus, historiis, mox sub finem hujus tractatus breviter recensebo. Fontanellæ etiam hic præstant in brachiis, vel inter humeros factæ in minorationem serosi laticis sanguinis, & consequenter in cerebri, & nervosi generis confortationem, spirituumque animalium temperationem: quæ proculdubio haud parùm in hæcticæ flammæ extinctionem & in Phthiseos præcautionem conferunt. Neque forsan à capitis rasurâ frequenter multo

multò minus beneficium expectari possit :
Quum hinc liberior fiat humorum traje-
ctio per densissimam illam capitis cutem :
cujus rei usum in pertinacibus Catarrhis
sublevandis experientia ferè universalis
comprobaverit.

Sed proh dolor ! Medici rarissimè de
præcavendo hoc morbo consuluntur, (quum
in principio forsan non minùs quàm alii
affectus, curari possit, etsi morâ ut pluri-
mum fatalis evadat) Ægris rarò Æsculapii
opem petentibus, priusquàm morbus jam in
fatalem statum prolapsus sit, ubi incassum
ab arte Medicâ expectantur miracula, cum
de animæ futurâ salute, & testamentis fa-
ciendis, Theologum, & Jurisperitum con-
sulere magis conveniat. Quare, missâ hâc
inani operâ, ad signa hujus morbi Diagno-
stica, & Pathognomonica properandum est.

C A P. III.

De signis Diagnosticis, & Pathognomonicis Phthiseos pulmonaris incipientis.

Diagnostica, & Pathognomonica signa præsentis Phthiseos sunt, vel incipientis, vel jam confirmatæ, & deploratæ. Signa Pathognomonica Phthiseos Pulmonaris incipientis sunt; *Primò*, Tussis, quam à simplici Catarrho, utut feroci, & Chronico, vel certissimis criteriis distinguere licet, quippe quòd, strictè loquendo, affectus pars, seu sedes, & minera utriusque tussis eadem non sit. Siquidem tussis Phthificæ tumore glandulosò, seu à tuberculo ipsorum pulmonum oritur, idque, unà cum sensu veluti cujusdam ponderis in pectore gravantis, difficili item respiratione, atque aliis congeneribus symptomatis, quæ mox, licet currente calamo, speciatim percurreremus. Catarrhus verò simplex, è contra, ortum suum debet destillationi feri, ab uvulâ, & tonsillis, aliisque glandulis in parte Trachææ superiori sitis, imò & ab universâ tunica glandulosâ

glandulosâ ipsius Trachææ, continuis quasi guttulis, excreti. Aspera enim arteria, quâdam naturæ providentiâ, nerveâ membranâ, eâque tam exquisiti sensûs, intus cooperitur, quæ nihil omnino, præter ipsum aerem, ne guttulam quidem aquæ limpidæ, absque gravi molestiâ, & renitentiâ, admittere possit, ideoque vel à minimæ heterogeneæ particulæ descensu titillata, eam statim totis viribus per tussim rejicere conatur: Neque sanè, absque gravi causâ, à prudenti naturâ ita provisum est. Si enim liber, & quietus transitus vel minimis heterogeneis corpusculis, quâque die concederetur, quantocyus de hominis vitâ esset actum, per infarctionem scil. exilium ramulorum Trachææ, qui præ meatuum angustîâ, vel ab ipso aëre crassiore inferciri, & Asthmaticè obturari interdum solent. Utcunque verò ferox, & continua sit hæc tussis Catarrhalis, utpote titillatione, per continuam excretionem, & destillationem feri glandulosi in Trachæâ, provocata, sicuti tamen, ab ipso initio, est semper humida, & magno humoris fluxu conjuncta; ita etiam nullo pondere, vel pulmonum oppressione, aut dyspnœâ stipatur, quæ in tussi Phthificâ vel in primo limine, observanda plerunque prodeunt.

Hoc igitur primum Tussis Phthificæ ^{κερταίον} esse statuimus, videlicet quod sit arida, saltem ab initio, utpote à pulmonum tuberculo, potius quàm à lymphæ glandulosæ exsudatione per internam Trachææ membranam, & glandulas in superiori ejus parte sitas, procedens.

Non est tamen diffitendum hujusmodi Ægros, ab ipsis morbi primordiis, quoties scilicet pulmones extremâ, & profundâ tussi, ad vomitionem usque (idque à pastu vel ex aliquo alio accidenti) agitari contingat, salivam limpidam è ductibus salivalibus copiosè exspuere, necnon aliquantulum phlegmatis glutinosi falsi, vel insipidi è tonsillis exscreare, quod etiàm vel ipsi sanis, ex eâdem causâ, aliquandò evenire possit, nempe quòd ab hoc motu violento ductus salivales, & partes glandulosæ in gutture sitæ comprimantur, & emulgeantur. Non minùs tamen exindè hæc tussis pro aridâ habenda est, quòd nihil feri, vel phlegmatis è Trachæâ ipsâ, vel bronchiâ excernatur. Neque est minùs verum, hæc tussim aridam in Catarrhalem, & humorosam degenerare interdum solere, Ipsa Trachæâ atque ejus ramulis continuu fluxum humoris nunc crudi, nunc fuscæ specie phlegmatis cocti (uti fieri solet in ipso Catarrho vero, & legitimo) quod

diè suppeditantibus. Quod eo evenit, quòd glandulosa ipsius Trachææ, ejusque ramulorum tunica, ab hac diuturnâ agitatione (specie tussis aridæ) à tuberculis hinc indè per totum parenchyma dispersis irritata, continuò emulgeatur, indeque copiosum serum quotidie effundat, eodem ferè modo quo lac è mammis, & saliva è ductibus salivalibus, continuâ ferè tractione, eliciuntur; vel quo involuntarium seminis profluvium, in Gonorrhœâ simplici, è partibus glandulosis feminalibus, per fibrillationem, oritur. Hæc tamen tussis Catarrhalis Phthifica, duobus præsertim modis, à legitimo Catarrho discerni potest; nempe, primò, quòd ab ipso initio morbi, per aliquot menses, (aliquando verò per aliquot annos) tussis Phthifica sit arida; cum simplex Catarrhus sit ab initio humorosus, uti antea dictum est. Secundò, quòd Catarrhus simplex, spatio paucorum dierum, vel saltèm Hebdomadam terminetur, ubi scilicet primùm, accidentale illud fermentum febrile, à percepto frigore ortum, sanguinis massam ulteriùs agitare jàm sensim desinit. Quo jàm effecto, glandulosâ Trachææ tunica extraordinariam lympham non ampliùs secernit, vel exspuit. Quo fit, ut reliquum serum his glandulis secretum, & novo humorum affluxu ulteriùs non

non attenuatum, naturali partium calore sensim in phlegma puri simile concoquatur & illâ formâ tandem expectoretur, atque inde sero (ubi scilicet primum secernitur) excreto, glandulæ, brevi, naturalem tonum absque ullo renitente tumore, vel relicto tuberculo, recuperant. Quo fit etiam in tussis, unâ cum titillatione, sibilo, dyspnoea &c. sponte suâ evanescat : E contrario vero, in tussi Phthificâ, sicuti minera lymphæ morbidæ perennis, & inexhausta suppeditatur partibus glandulosis, è massâ sanguineâ longo abusu sex rerum non naturalium, in prædispositâ, & fermento febrili hectica fixo, continuo agitâ : Itâ etiam à tuberculis hîc inde per pulmonum parenchyma dispersis, & ramulos Trachææ molesto comprimantibus, ipsa Trachæa, perpetuâ quâdam titillatione, in tussim sollicitatur. Quo fit acris, & morbidæ lymphæ æque continua exspuitio, per totam asperæ arteriæ fistulam, donec tandem tubercula ista supra modum distenta, inflammari, & in Apostemata migrare incipiant. Unde ubi primum cystis aliqua rupta fuerit, modus detur via, verum, & foetidum pus, ab his tumoribus exulceratis, unâ cum sero, vel phlegmate à glandulosâ tunicâ Trachææ copiosè suppeditato, commixtum, in tussendum planè rejicitur. Neque quidem

ante supremum diem (ubi morbus scilicet tam fatalis est) ab hac tussi, arte ullâ, omnimodè liberari potest Æger.

Nec verò cuiquam subeat mirari, quo pacto, ista tubercula (seu tumores) longè à larynge in lobis pulmonum sita, hanc aridam tussim, unà cum titillatione in superiori parte Trachææ provocare possint; Cum ejusmodi chronicam tussim, à lapidibus cretaceis in pulmonum parenchymate natis, excitatam, diuquè continuatam, quotidie observare liceat. Quin semel, per integrum anni spatium idem symptoma à tribus clavis fortuito (ex cachinnatione scilicet) per Trachæam in pulmones demissis evenisse observavi, (Ægro per totum id tempus, quoad cetera, optimâ valetudine utente.) Et quidè ipsa res loquitur, quandoquidè Arteria aspera in ramulos plurimos, per omnes lobos pulmonum, ab invicem longè diffitos, undiquaque divaricatur, adeò ut tenuissimæ, & maximè exiles bronchiorum fistulæ ad extremitates usque propagentur, ipsarum membranarum continuitate, quæ originem à principio ipsius Trachææ traxerant. Quo sequitur necessariò, quòd, sicuti tubercula ista, quâcunque tandem parte totius Parenchymatis ea nasci contingat, non possunt non aliquas harum exilium fistularum molestè comprimere,

mere, & coarctare : Ità etiàm, ob membranarum scil. continuitatem, molestus istius sensus primam extremitatem, seu ipsius Trachææ originem, per partium confusum (uti dici solet) afficit ; quo eam continuo proritat ad hostem, per inanem atque aridam tussim, foras ejiciendum haud alio ferè modo, quàm quo indies in stranguriâ, seu dysuriâ calculosâ (à lapide scil. ureterem, imò ipsum renem, moleste premente) dolorem in extremitate ipsius penis, ob membranæ continuitatem, maxime sentiri videmus. Siquidem nixu naturæ ad expellendum calculum, spasmodica quædam contractio totius Fistulæ urinariæ ab ipso rene oritur ; quæ tamen maxime extremitatem penis, specie ardoris urinae afficit. Cui etiàm sententiæ vel tussis huius Phthificæ natura multùm favet, dum manet adhuc arida utpote à solis tuberculis orta, idquæ ante quàm ei Catarrhale dispositio, progressu morbi, superinducatur. Nam sicuti arida est, atque inanis, ità etiàm levis, & brevis, sponteque potius suâ, in relevationem oppressionis pulmonum facta quàm feroci titillatione excitata, vel magnâ illo conatu stipata, qui Catarrhalem, & ferentinam tussim, continuâ excretionem lymphæ per Trachæam, & bronchia effectam, commutari solet.

Si quis autem quærat de origine tuberculorum pulmonarium, quæ huic aridæ, & verè Phthificæ tussi primam anſam præbent: Dicam in genere, pulmonum parenchyma non tantum, (per continuam ſcil. agitationem partium respiratione factam) humorum fluxui (uti veteres loqui amant) plus quàm ceteræ corporis partes obnoxium videri; verum etiam ob ſpongioſam ſuam mollitiem (quippe quòd è veſiculis, & vasis omninò conſtet) humores imbibere, & retinere ſolere. Ideoque, cum omnes internæ, & externæ partes, æque tam muſculoſæ, quàm glanduloſæ, hiſce varii generis tumoribus ſæpiſſimè afficiantur, quid mirum, ſi hæc etiàm, ſicuti in reliquis corporis partibus, frequentèr reperiantur? Imò quum perpendo mecum, quoties in uno anno, huiusmodi tumorum ſufficiens cauſa etiam hiſ miniſtretur, qui vel accuratiſſimam vivendi normam obſervare ſolent, non poſſum ſatis mirari quemquam, ſaltem ubi jam florem juventutis attigerit, è vivis abſque labe Phthificâ excedere poſſe. Et proculdubio, horum tuberculorum adeo frequens, & familiaris eſt pullulatio, ut neceſſè foret Phthiſin pulmonarem communem eſſe humani generis peſtem, niſi tumores iſti, tam facili operâ, vel ſponte ſuâ evaneſcerent, vel arte tollerentur,

rentur,quàm primitùs ortum habuere. E
quidèm, non sine ratione conjectari solet
quòd sicuti benigniora tubercula solet
sponte suâ, & citò detumescere, ita nulli
ex his, Herculei hujus morbi, de quo jam
tractamus, struunt fundamenta, præter
quæ sunt aliquantùm maligna, & ma
moris, quæquæ citiùs, vel seriùs, proprieta
te quâdam naturæ, à quâcunque tandem
corporis parte originem ducant, putrescere
solent.

Sed, ut aliquid de horum tuberculorum
origine specialiùs dicamus : Quantùm m
hi adhuc, vel à Cadaverum Phthisicorum
inspectione, vel ab ipsâ ratione assequi
contigit, Tuberculum crudum nascitur
obstructione alicujus glandulosæ pulmo
num partis : ubi scilicet plus lymphæ, se
feri, è sanguine secernitur, quàm per du
ctum glandulæ excernitur : quo fit ut, si
cuti pars affecta ab incluso sèro nimis d
stenta, naturali suo tono privatur, atque im
influens seu secretum serum exspuere, ve
excernere ulteriùs nequit ; ità etiàm inclu
lymphæ, non ampliùs à novo influente se
renovata, naturali calore partis paulatim
siccescit, atque indurescit : undè oritur
nitens quædam durties, seu Tuberculum
(de quo jam sermonem habemus) quod
progressu temporis, everso hoc modo m

naturali partis tono seriùs vel citiùs, pro
genio lymphæ, seu inclusi humoris &
sanguinis, à quo secernitur, inflammari &
in Apostema converti solet : quæ quidem
est tota continens causa Phthiseos pulmona-
ris, atque aridæ tussis, quæ eam comita-
tur.

Adhuc restat inquirendum de quâ causâ
obstructio hæc, seu lymphæ stagnatio in
glandulosis pulmonum partibus, oriatur.
Atque hoc fit aliquandò à præternaturali
viscositate, & glutinositate lymphæ in
glandulis secretæ ; quo fit ut ægriùs pro-
pellatur, perquæ porum seu ductum glan-
dulæ admodum exilem, & constrictum
excernatur : Atque hoc strumosis, & seor-
uticis, præ nimia fixi salis copiâ, quo san-
guis eorum nimis saturatur, accidere solet.
Unde fit, quòd hujusmodi ægri tumoribus
calidis, & frigidis, iisque in pulmonibus æ-
quæ ac in aliis corporis partibus præter
ceteros obnoxii sint, & interdum etiâ, à
Phthisi admodum chronicâ, supremum
liem claudant. Nonnunquàm etiâ è fe-
lici, & immani Catarrho tanta lymphæ
copiâ in glandulis secernitur, ut facultatem
excretricem planè superet, quo fit ut, viâ
confluentis humoris præpeditâ, lymphâ intus
tam retenta, atque inibi stagnans, insito
calore partis paulatim siccescat, & in sub-
stantiam

stantiam melleam, vel steatomatosam cessat, usquedum, tono partis præ nimia distentione tandem penitus everso, inflammatio, & Apostema superveniant. Quæ ratione, Phthisis pulmonaris non raro in Catarrho, (Catarrhali tussi ab arida, siccâ exceptâ) succedit. Cui tussi arida Tuberculum, seu tumor glandulosus resultatens ab ipso Catarrho per perceptum singulus effectus viam sternit.

Quinetiam facile observatu est, tussim siccâ, & Phthisin admodum acutam, præcipue à peripneumoniâ, pleuritide, vel aliquo alio morbo pulmonari ortum suum habere: Nempè quod venæsectio tempestiva, vel frequens, vel larga, quæ scilicet inflammationis magnitudini satisfacere vel incuriâ Medici, vel Amicorum negligenter omittatur. Quo fit ut, tono partis præcipue glandulosarum, jam everso, restitutum naturalem nunquam recuperare possint; Tubercula vero resistentia, hæc ubi scilicet inflammatio jam diu invaluit, expressa conspiciuntur, unâ cum tussi arida & febre hectica continuâ, ex quibus hujusmodi ægri, acutissimâ Phthisi jam correpti, intra paucas Hebdomadas supremum diem claudunt; siquidem pulmones antè inflammati citissime in Apostema transeunt, quo ultima hujus morbi scelerata solutio

solitis funestis symptomatis stipata statim inducitur.

Nec minùs fatalitèr in hujusmodi morborum curatione erratur, ubi ex medicaminum pulmonarium, & expectorantium neglectu, necessaria pulmonum à phlegmate purgatio, quo partes præsertim glandulosæ inferciuntur, planè omittitur; vel ubi hæc remedia minùs parcâ manu administrantur. Multò magis, ubi copiosa lymphæ in glandulis secreta ex intempestivo, & quidèm fatali usu opii, in relevationem doloris exhibiti, ibi impacta detineatur. Quo fit quòd, utcunq; Æger (quod etiàm raro accidit) à præsentis morbi periculo liberetur, tamen à tuberculis, seu tumorebus glandulosis inde relictis, certissima via in fatalem, & præcipitem Phthisin sternatur, quæ sese primùm tussi, dyspnœâ, & febre hecticâ prodit, deinde verò omnia dira, & funesta hujus morbi symptomata quam citissimè accersit.

Causa verò horum Tuberculorum usitatissima, est contractio Pulmonum levitèr spasmodica, diuturna, & continua, cum ponderis, & oppressionis sensu, à mœstitiâ, amore, curis, cogitatione intensâ, atque aliis ejusmodi animi pathematis effecta. Sicuti enim molle pulmonum parenchyma tanto tempore contractum, & continuò

quasi compressum, sponte suâ solet indurere; ita etiam glandulosæ eorum partes expansione solitâ jam privatæ, lympham intus secretam, saltem satis magnâ copiam excernere, & exspuere non possunt. Quod de re nemo mirari debet, quod sicuti totius parenchymatis infarctio, ita etiam repletens durities in ipsis glandulis subsequatur. Atque inde facile observatu est, quod sicuti Aegri hypochondriaci, & Hysterici, sunt præter ceteros Phthisi, chronicæ licet, & lentæ, obnoxii; ita etiam iste morbus eos, plurimum, ex infortunii alicujus occasione corripit, quæ res metum, mœstitiam, cogitationem, vel aliquod aliud gravius animi *πάθημα*, idque diuturnum, & fixum præiudicium inducit.

Secundo, Tussis Phthifica sicuti plerumque arida est, ita in principio morbi, saltem diurno tempore, mitis est, & sine ullâ insigni, & vehementi irritatione, longè etiam, & incertis intervallis sæpius recurrens. Catarrhus verò, primo limine, ferè & ferè continuus est. Fatendum quod idem est utramque tussim, tempore nocturno, satis vehementem, & molestam esse. Catarrhalem nempe, quoniam omnis serosa colluviei secretio per glandulosam Tracheæ, & bronchiorum tunicam, tempore decubitûs, magis copiosa est; Phthifica

Cap. 3. De signis Diagnosticiis. 101

verò, quoniam pulmones, in hoc situ corporis, magis constringuntur. Undè sicuti bronchia à tumoribus glandulosis magis compressa, indè etiàm molestius comprimuntur: ità etiàm feri glandulosi copiosior in ramulos Trachææ expressio insequitur, à quo pulmones copiosius inferciuntur, & proinde etiàm irritantur: Et ab hac continuâ pulmonum per tussim agitatione vigilæ pertinaces procedunt, quæ incremento febris haud parùm conferunt; quæ quidè primitus à colliquativo, & exagitato sanguinis statu dependebat. Licet aliquandò, præsertim verò in Phthisicis Hypochondriacis, vigilias longas, & molestas, sine tussi, maximè à primo somno, observarim.

Tertiò, Tussi Phthisicæ sicuti ferè semper inappentia, & sitis accedunt, ita etiàm post cibum vomitio ferè supervenire solet; adeo uti Ager à pastu continuò ferè tussire soleat, donec cibus tandè vomitione fuerit rejectus. Quod symptoma non tantum à ventriculi debilitate procedit, idquè ob facultatem concoctricem jam læsam à morbido statu liquoris per glandulosam tunicam ventriculi, fermentationis ergo, continuo excreti; jam verò è febrilis sanguinis massâ suppeditati: Verùm etiàm à nimia ejus agitatione per ferocem motum

juxtà tussientium pulmonum : Ubi enim primùm pulmones, à novo succi nutriti recentis in eos delatì rivulo, intumescere incipiunt, copiosa excretio lymphæ per bronchia, & glandulosam Trachææ tunica oritur, indèque titillatio continua tussisque importuna, & violenta : Quæ commotione ventriculus, ob viciniam, in consensum tractus etiàm agitur, donec tandem, motu ejus naturali jam funditus inverso, omnia in eo contenta vomitu sursum effundantur. Quo fit ut, penu novæ chyli hoc modo evacuato, ulterior ejus derivatio in pulmones cesset, atque adeò, quæ essentibus jam pulmonibus, utpote à novo chyli influxu non ampliùs irritatis, Ventriculus etiàm quiescit, quo tussim & vomitionem simul cessare contingit, usquedum pulmones à novo cibo ingesto iterum irritari cæperint : Atque quidem hæc vomendi dispositio cum tussi conjuncta, multum est inter certissima signa Pathognomonica tussis Phthificæ. - Etsi enim aliquot laborantes Phthisi (ubi scilicet conjuncta febris admodum mitis fuerit) appetitu ferè integro uti noverim, vix tamen ulli absque hac vomendi dispositione, unà cum tussi conjunctâ, à sumpto cibo reperiebantur. Fatendum tamen est hoc Diagnosticon non esse proprium tussis Phthificæ quam

modo (uti Logici loqui solent.) Etsi enim omnes Phthisici ingesta, isto modo, inter tussendum, à pastu, vomitione rejicere soleant, idem tamèn infantibus etiam & pueris Catarrho convulsivo afflictis quotidie solet accidere. Verùm æquè facile est ex Ægri ætate, symptomatis duratione, tussis ferocitate, atque aliis circumstantiis, Catarrhalem hanc à verâ Phthisicâ tussi distinguere.

Quartò, Rauca etiàm vox, vel clangosa, & exilis, tussi conjuncta, si fuerit frequens, multò magis si continua, & chronica, eam planè pulmonarem, & Phthisicam esse ostendit. Utì enim rauco do à tunicæ Trachæam intus tegentis asperitate procedit, quæ salso sero continuò irrigata vim sonoricam totius tubuli, seu instrumenti lædit; ità etiàm vocis exilitas ab infarctione bronchiorum sero glutinoso obsistorum dependet.

Quintò, Huic etiàm tussi, sicuti oppressio pectoris ponderosa ab initio conjungitur, ità etiàm respiratio aliquatenus molesta, difficilis, & anhelosa, præsertim à citiori ambulatione. Quod sicuti à tuberculis crudis, & induratis hîc illic per pulmones sparsis, ità etiàm à bronchiis viscido, & glutinoso phlegmate infarctis provenit. In scrophulosis autèm, scorbuticis, & in

Asthmaticis Phthisi affectis, ob spasmodicam scilicet nervorum thoracicorum contractionem, insignius & molestius est hoc symptoma, quam in aliis fieri solet, ideoque his aer perflatilis, & à fumo carbonum immunis plus quam aliis Phthificis prodest uti proprio loco ulterius monstrabimus.

Sextò, Cùm glandulosas aliquas pulmonum partes propter diuturnam accumulationem lymphæ, quæ exitum per bronchia invenire non poterat, valdè distendi & indurescere contingit, tubercula cruda hæc inde dispersa in molli pulmonum parenchymate oriuntur. Unde, non tantum respiratio quadantenus difficilis, & anhelosa, verum etiam pectoris oppressio, & hypochondriorum gravitas, insolita iracundia, tristitia, & cogitatione stipata, insequuntur. Quæ symptomata cum tussi conjuncta inter signa tussis Phthificæ Pathognomonica habere soleo.

Septimò, Cùm tandem partes istæ glandulosæ, à longâ infarctione pulmonum ferrosâ colluvie in glandulis secretâ gravatum, uno vel altero lobo valdè intumescunt & durescunt, (materiâ hæc serosa in cystidibus largis jam collectâ) lobus pulmonum affectus ceteris præponderat necnon major *GRAVITAS* in illius Thoracis parte evidentè sentitur; quo

Cap. 3. De signis Diagnosticiis. 103

ut Ager etiam in unum latus decumbens magis tussiat, quàm in alterum, quippe quòd affectæ glandulæ uno situ, magis quàm altero comprimantur; à quibus compressis continua seri exspuitio in bronchia pulmonum, unà cum continuâ titillatione, & molestâ tussi insequitur. Atque hoc etiam inter signa tussis Phthificæ certissima semper habendum est. Utcunque enim quosdam hoc modo affectos pluribus annis vitam protraxisse noverim, semper tamen in statu valetudinario, & Phthifico hærent.

Octavò, Ubi denique glandulæ istæ pulmonum tumefactæ inflammari, & in Apostemata migrare cœperint, unà cum collectione purulentæ materiæ propriis cystidibus inclusæ, sive naturam referant steatomatis, sive meliceridis, sive cujuscunque alterius ejusmodi tumoris, (quæ quidem varietas à variante seri sanguinis genio oritur, uti posthac dicturi sumus,) tunc Phthisis confirmari, & in lethalem evadere incipit, unde novum symptomatum funestorum Agmen statim subsequitur; quæ sunt *Phthiseos confirmatæ* Diagnostica, de quibus uberius disserere mox properabimus, ubi aliquid de duobus reliquis Phthiseos incipientis signis, *Febre* scil. & *Tabe* strictim notaverimus.

Secundum

Secundum Pathognomonicum signum incipientis Phthiseos est *Febris*, quæ quidem aliquo saltem gradu, primum hujus morbi insultum comitatur, unâ cum appetitûs dejectione, aliquali siti, urinâ quadantenus rubrâ, accelerato pulsû, vigiliis, calore paritium, præcipuè extremarum, atque aliis ejusmodi symptomatis. Atque hoc pacto tussis Phthifica à communi Catarrho ferè sempèr dignosci potest.

Hæc quidem febris in Scorbuticis, & phlegmaticis principio morbi valdè mitis est; Aliquali tamen præternaturalis calor, præcipuè verò in volis manuum, & plantis pedum, unâ cum pulsûs celeritate & nonnunquam etiam genarum rubore fixo (adhibitâ magnâ attentione) præsertim verò à cibo discerni potest. Est autem hæc febris merè hectica, atque eodem tenore ferè semper manens, utpote à partibus solidis, & sanguinis Diathesi procedens, idquæ ob colliquationem serosam massæ sanguineæ, à fermento acido, vel acri in eâdem hospitante, atque eam perpetuò agitante, effectam. Verum quidem est febrem hanc, temporis progressu, à continuâ pulmonum agitatione eorûmque per tussim calefactione, & vigiliis indè natis, plurimùm augeri; uti etiam ab inflammatoriæ, & putridæ febris superinductione, à tuberculorum pulmonum

marium inflammatione, & inſequentibus
Apoſtematis ortæ : De quibus inter ſigna
Phthiſeos confirmatæ Diagnostica mox u-
berius diſſeremus.

Tertium Diagnosticum ſignum incipi-
entis Phthiſeos eſt Tabes, ſive conſumptio
partium muſculoſarum, quæ in morbi prin-
cipio eſt valdè lenta, & ferè inſenſibilis
(magis flacceſcentibus quàm conſumptis
jam partibus) uſque dùm à Tuberculo-
rum inflammatione, vel ab Apoſtematis,
vel ab alio aliquo accidenti, febris etiam in-
flammatoria, vel putrida accedat hectica ;
atque tunc, novâ febre non tantùm appeti-
tum, & digeſtionem proſternente ; verùm
etiã ſuccum nutritium ulterius liqueſa-
ciente, & è ſanguine purgante, præcipiti
greſſu jam Tabes ruit, adeò ut Æger intra
paucas Hebdomadas faciem *Hippocraticam*
præ ſe ferat. A quo tempore Diagnostica
ſigna Phthiſeos confirmatæ apparent, de
quibus jam dicturi ſumus.

CAP.

C A P. IV.

*De signis Pathognomonicis Phthiſeos
pulmonaris confirmatæ.*

Signa Pathognomonica Phthiſeos confirmatæ ſunt, *nova febris, hectica ſuperinducta, eaq; primùm Peripneumonica, & continua, dein Putrida, & intermittens*; atque ulterior ſanguinis *colliquatio* jam inde immenſè aucta, ſeſe per immanes ſudores, tuſſim Catarrhalem, Diarrhœam, Hydrophem, Aphthas, & peculiarem gutturis dolorem inter deglutiendum prodens. A quibus Æger tandem in ultimum maraſmi gradum reductus, pro Phthiſico deploratus à *lippis ipſis, & tonſoribus* habetur. De quibus omnibus ſignis ſpeciatiim, licet ſtrictim, obſervationes noſtras ſubnectere lubet.

Et primùm de febre *Peripneumonica, ſeu Inflammatoriâ*. Hæc febris à Tuberculorum pulmonarium inflammatione ortum ſuum ducit, quoties ſcil. à percepto frigore, liberali liquorum ſpirituosorum potatione, nimis exercitiis, vel ab alio a-

liquor

quo ejusmodi accidenti, quod sanguinem, gitando, nimis calidum reddat, vel quidem à nimia toni glandularum distentione, vel à peculiari quâdam humoris in cytidibus contenti in maturationem dispositione, tubercula ista pulmonaria, unum, vel amplius, inflammari contingit, febris ista (quam ritè vocare soleo *Peripneumonicam*, seu *Inflammatoriam*) non potest non caput suum erigere, idquè difficili respiratione, (expectoratione jam suppressâ, urgente tamen tussi) & non rarò dolore etiam laterali, siti, jactatione, vigiliis, intenso & continuo calore, atque aliis febris *Peripneumonicae* symptomatis stipata. Ex quâ Ager, perpetuò ferè, durante scil. ejus vigore, lecto affigitur, & non rarò etiam lethaliter decumbit.

Et quidem *Febris* ista omninò tractanda est, veluti ceteræ febres *Peripneumonicae*, tenuissimâ scil. diætâ, medicaminum Thoracicorum, & expectorantium copiâ, externâ fotuum, & linimentorum anodynorum applicatione, *Perlatis*, & temperantibus *Julapiis*, super omnia verò, venæsectione, eâquè satis tempestivè, frequentèr, & copiosè adhibitâ, utut macilentus, & tabidus fuerit Ager. Hoc enim modo fatalis hujus febris eventus unicè præcaveri possit. Sanguine enim satis tempestivâ, &

& copiosâ venæsectione jam ventilato, inflammationis fomes tollitur, & flamma glandulis tumefactis accensa æquè facit uno, vel altero die exstinguitur. Verum hoc neglecto, Ager vel intra septem dies Peripneumonicè, unâ cum funestis acutissimi hujus morbi symptomatis, è vivis tollitur, quod non rarò à Medici, vel ipsi Aegri, vel Amicorum incuriâ, contingit vel saltèm, etsi magis chronicè, non minùs tamen fatalitèr perit, Apostemate inflammationi Tuberculi circa diem septimum succedente, atque inde hâc febre acutâ, & inflammatoriâ à putridâ intermittente, licet chronicâ, æquè tamen fatali, & incurabili exceptâ.

Aliquando (uti in Domino *Tibs* in vicedicto *Pater-noster-Row*, & in quodam Mercatore in *Philpot-lane*) hujusmodi febris Peripneumonicam sæpiùs in anno recurrentem deprehendi, quoties scil. novum aliquod tuberculum inflammari contigit, sive ex aliquâ evidenti causâ, sive à naturali ipsius tuberculi in maturationem dispositione factum fuerit. Non enim omnes tumefactæ glandulæ eodem temporis puncto in inflammationem disponuntur, ut mihi in cadavere Domini *Davison*, fatali licet chronicâ Phthisi, è vivis sublato, cultura anatomico subjecto evidenter patuit:

Lib. 2. Cap. 4. De signis Pathognomon. III

hujus enim mortui pulmonibus aliqua tubercula in Apostemata conversa; aliæque inflammata, atque alia denique cruda, & immatura eodem tempore reperta sunt. Ut plurimum autem hujusmodi Phthifici, propter febrem Peripneumonicam ab aliquo novi tuberculi inflammatione ortam, vitam claudunt. Cujus febris extinctioni Agri vires à prioribus pugnis jam exantillatae impares sunt.

Sicuti hujus febris durationis mensura, ita etiã intentionis & periculi, à tuberculi inflammatione, à quâ dependet, sumenda est. Ubi enim primùm inflammatio vel sponte suâ, vel arte cessat, hæc etiam febris cessat, licet illi, quoties partem inflammatam in Apostema transire contingit, febris putrida intermittens à collecto pure suboriens, protinus succedat. Et generaliter loquendo, pro tumoris in purulentiam citius vel serius maturandi genio, febris ipsa Peripneumonica inde oriunda citius etiam vel serius curatur, & pro humoris malignitate, & tumorum inflammatorum magnitudine, & numero, magis vel minus acuta, & fatalis evadit. Unde licet ista febris septem dierum circuitu, ut plurimum, fini soleat, (siquidem hoc spatio inflammati tumores in abscessus converti incipiunt) serophulosa tamen tubercula, ut lentè

lentè admodum maturefcunt, ita febrem inflammatoriam, etiamfi ferè infenfibilem & minùs periculofam, chronicam tamen nulloquè certo dierum fpatio finitam fe perinducunt. Quò acutior autem febris eò brevior, quò mitior eò magis chronica.

2°. De febre Phthificorum putridà intermittente.

Ubi primùm autem hæc tubercula pulmonum inflammata in Apoftemata migrare incipiunt (five hoc à Venæfectionis fati tempeftivæ, vel copiofæ neglectu, feu naturali tumorum difpofitione in putrefactionem) febris hæc inflammatoria in putridam intermittentem tranfmutatur. Cujus paroxyfmi, in principio, ut plurimùm nullum certum ordinem fervant, rigore & horrore sæpiùs eodem die recurrentibus ficuti in puris confectione fieri folet. Ubi verò pus jam planè fuerit confectum hæc febris typum quotidianæ, aliquandò etiàm, licèt rariùs, tertianæ, imitatur; idque certo diei tempore, cum algore, & rigore incipiens, cum intenfo calore progrediens atque adeò tandèm in fudores nocturnos profufas, & colliquativas definens. Durante algore, & calore, tuffis, & anhelitus cum reliquis moleftis fymptomatis augetur: Durante verò fudore, & remiffione

(tuffis)

Lib. 2. Cap. 4. De signis Pathognomon. 113

(tussi, & reliquis symptomatis jam minoratis) Æger placidè dormit, vires recolligit, & sibi, jam spe futuræ sanitatis conceptâ, abblanditur. Atque hanc febrem putridam intermittentem, inter certissima signa Pathognomonica Phthiseos confirmatæ semper habere soleo, quippe quæ, sicuti à pure in pulmonibus confecto ortum ducit, ità purulentia pulmonaris index est certissimus. Indèque provenit, quod hæc febris putrida intermittens Phthisin (quoties hunc morbum fatalem esse contingit) in extremum usque diem commitari soleat. Cujus paroxysmi, cum colligationibus indè provenientius, magis, vel minùs intensi, & protracti sunt pro magnitudine, vel numero tuberculorum in Apostemata maturatorum. Nec quidem hæc febris ope *Corticis Peruviani*, *Antihedici Poterii*, vel cujusvis alius medicamenti specifici, (quorum vim in hoc casu sæpissimè sum expertus) neque ullâ aliâ methodo (quantum scio) radicitus exstirpari potest, nisi ulcus adeò fuerit benignum, ut medicaminum balsamicorum intus exhibitorum ope sanari, ipsaque sanguinis massa (ubi febris fomes delitescit) in sanum statum, copioso temperantium, atque alterantium usu, reduci possit; vel saltem nisi Phthisis sit merè symptomatrica, & ab alio

I

alio morbo dependens, qui curationem perfectam ex usu specificorum admittere possit.

Secundum Phthiseos confirmatæ signum Pathognomonicum est, Colliquatio sive nutritii insignis, & quotidiana, ejusque malsâ sanguinis excretio, seu extrusio continua, & copiosa per omnes portas à natura concessas; quo fit ut vel subitus virium collapsus, & marasmus cum facie *Hippocraticâ*, brevi, paulatimque insequantur. Fatendum quidem est Phthisin ab ipsis morbi primordiis semper aliqualem colliquationem habere conjunctam, gradibusque febris hæcticæ, à quâ oritur, æquatam, quæ sese sudoribus nocturnis, Diarrhœâ, vel aliquo alio modo prodit. Quæ colliquatio utut curatu sit difficilis, quippe quæ sæpius à febre hæcticâ incurabili dependeat, semper tamen est mitis, & Tabem admodum benignam, minusque sensibilem inducit, usque dum à tuberculorum pulmonarium inflammatione, atque ulceratione febris Peripneumonica, & dein putrida intermittens, prior hæcticæ superinducatur, atque associetur. Et tum quidem, sicuti ista febris, ita etiam colliquatio ab illâ orta, augetur. Sanguine enim, purulentis particulis sibi à maturatis tuberculis in circulatione per pulmones communicatis, perpetuò jam contaminatus

Lib. I. Cap. 4. De signis Pathognomon. 115

nato, Natura ejusmodi heterogeneis particulis in tantum onusta, atque pressa, uti amplius eas ferre non possit, insurgit contra, pugnamque (seu paroxysmum febrilem) in earum extrusionem instituit, atque indies renovat. Cujus certaminis initio nimis angustata, ideò algore, & rigore afficitur; ubi verò primùm, recollectis jam viribus, prævalere incipit, ebullitionem, atque agitationem adeò insignem in totâ sanguinis massâ efficit, uti recens succus nutritius in vasa sanguifera jam delatus non possit amplius sese sanguini adjungere; verùm per qualvis corporis patentes partes, unâ cum purulentis particulis, modo colliquativo, copiosè extruditur, atque foràs ejectionitur, unâ cum magno virium dispendio, corporisque, hoc modo pabulo suo restaurativo continuò privati, emaciatione. Quòq; vel majora, vel frequentiora fuerint ulcera, eò particulæ heterogeneæ copiosiores, uti præternaturale fermentum, sanguini admiscuntur, eoque major est paroxysmus febrilis, atque etiâ copiosior colliquatio, magisque præceps marasmus.

1°. Colliquatio ista fit primùm per Tracheam, & bronchia; quo tussis, quæ initio fuerat arida, jam redditur egregiè Catarrhalis, præcipuè verò in febrilis paroxysmi declinatione: Quo tempore magna copia

non tantum crudi ichoris, verum etiam concocti phlegmatis, ejusque vel purulenti vel puri similis, & coloris varii, è pulmonibus per tussim rejicitur, usquedum tota sanguinis massa, expulso jam heterogeneo isto & purulento fermento, in statum quietis paulatim deferbuerit. Quæ quidem quies eousque durat, donec hæc infida atque incertas inducias ab aliquo novo paroxysmo interrumpi contingat.

2^{dò}. Colliquatio ista fit etiam per poros cutis, in immensis, & colliquativis sudoribus.

Siquidem sudores isti gradu quidem deferunt, pro vario scilicet colliquationis sanguinis, & paroxysmi febrilis præcedentis, eamque causantis gradu. Sudores enim in febris putridæ declinatione semper invadunt, post mediam scilicet noctem. Hæc enim febris, (sive tertiana, sive quotidianæ fuerit) semper more aliarum febrium intermittentium certo diei temporis (nimirum vel circa, vel paulo post meridiem) una cum algore manifesto invadit, dein verò per horas aliquot progrediens una cum intenso calore, siti, inquietudine, vomitu, anhelitu, continuâ, atroci, atque immuni tussi, vigiliis, imò aliquando etiam deliriis, & insigni genarum rubore, à paroxysmo, & Hypochondriorum, oppressione

provenientibus : Tandem verò, circa mediam scilicet noctem, immensis, & colliquativis sudoribus terminatur. Quo tempore Æger placidum somnum capit, sine anheliu spirat, & concoctum phlegma copiosè absque ulla vel difficultate, vel labore per tussim rejicit, omnibus febris symptomatis jam suâ sponte, & simul cessantibus : Siquidem colliquati feri rivulus jam à pulmonibus in poros cutis divertitur, atque derivatur. Quo Æger per matutinas horas in statum ἀνυπνίας, cum miti calore, pulsūque debili reduci videtur, usquedum hæc fraudulenta pax novi alicujus paroxysmi insultu denuò rumpatur. Atque ab istis remissionibus accidere solet, quòd hujusmodi Phthifici, etià ab adstantibus prodeploratis habiti, sibi ipsis de futurâ sanitate egregiè adulentur, adeò ut qui vespertinis horis, non aliud quàm fatale prognosticon de sese habere consueverant, sequentibus tamen matutinis semper animum erigant, & spem longæ vitæ sibi vanè concipiunt.

Verum quidè est, istos colliquativos sudores, magnum succi nutritii dispendium facientes, Ægrum in præcipitem Tabetem, seu marasmm conjicere solere. Nichil tamen levamimis, vel emolumentum à violentâ eorum suppressione, vel mutatione

aëris, vel intempestivâ è lecto surrectione
 Agro expectandum est: (quod experi-
 entia sæpius vidi comprobatum.) San-
 guis enim inde excandescens non minùs
 colliquefcit, his verò colliquati feri por-
 jam arte occlusis, nova quædam repagula
 ad sarcinam hanc molestam aliàs deferen-
 dam (etsi forsan paulò incommodiùs) na-
 turâ statim referantur; eaque vel in
 cavitatem Thoracis, unde Hydrops pecto-
 ris cum incremento tussis, & dyspnœa in-
 tolerabili insequitur; vel in cavitatem
 Abdominis, inferioresque artus, sub forma
 Ascitis; vel etiâ per glandulas intestino-
 rum, unde vehemens Diarrhœa, & magis
 quàm sudores ipsi, colliquativa, oritur.
 Imo etiâ (si serum jam colliquatum fu-
 erit acre) vel ipsa Dysenteria horrenda
 Intestinorum spasmis stipata, quæ omnia
 antidysenterica medicamenta superat; in-
 cuti in deplorato casu Domini *Lechman*
 expertus sum, atque aliorum etiâ Phthi-
 sicorum, qui ab isto symptomate vel in ult-
 timum marasmi gradum, cum *Hippocrati-*
ca facie conjecti, non minùs citò, quàm
 miserè vitam finierunt. Verùm isto ser-
 monis filo in reliqua Phthiſeos confirmata
 Diagnostica imperatò feror, de quibus
 etiâ est breviter aliquid dicendum.

Cap. 4. De signis Pathognomon. 119

3^{io}. Colliquatio ista (ubi primùm Phthi-
sis ad statum confirmatum jam pervenit)
haud rarò fit per Intestinorum glandulas,
sub specie Diarrhœæ serosæ, vel etiam Dy-
senterix. Sanguis enim, cùm in hoc col-
liquativo statu, ob calorem, & acrimoniam
præternaturalem, novum succum nutriti-
um sibi assimilare, & solidis partibus adu-
scire non potest, eum, ut inutile pondus, e-
iciam per has glandulas, detrudere atque
excernere frequentèr molitur. Verùm na-
tura eliminationem hostis sui per hanc por-
tam non solet tentare, nisi ubi vel ex in-
curiâ, uel industriâ, via Regia per poros
cutis occluditur, vel saltèm, ubi hæc unica
porta, ob colliquationis scil. magnitudinem,
naturæ postulatis non respondet. Ideoque
Diarrhœa haud immeritò inter ultima, &
funesta Phthiseos confirmatæ diagnostica
ut plurimùm habenda est. Excepto enim
unico Phthisicorum Scorbuticorum casu,
qui semper in serosas colliquationes per in-
testinorum scilicet, & salivæ glandulas, pro-
clives sunt, Diarrhœa non adeò multùm
ante diem fatalem accedere solet Phthisi.
Sicuti enim extremi naturæ incendiî in-
dicium est, ità ulteriorem ejus ruinam,
mirum in modum accelerat, & promo-
vet.

Diarrhœa ista aliquandò mitis est; quippe quæ semper se habet pari ratione cum præsentis colliquescentis sanguinis statu, in aliis verò violenta est, & discruciantibus torminibus conjuncta, quæ neque opiatibus, neque aliis medicamentis adstringentibus parere solet, vel saltèm à minimo frigore percepto, vel Cerevisiæ haustu, vel medicamentorum opiatorum omissione recidivatur. Et quædèm, quamdiu Diarrhœa tantummodò à narcoticâ medicamentorum supprimitur. Dyspnœa suffocativa, hydrops, vel alia peritèr molesta, ac periculosa suboriri solent. Siquidèm, sanguine in statum colliquativum irreparabilem, atque incurabilem sensim jam redactò, succus nutritius crudus continuò in massâ sanguineâ circumactus unâ portâ jam occlusâ, aliam, eâmq; forsân cum majori Ægri detrimento, & molestiâ, invenit.

4°. Ubi verò, in hoc colliquativo sanguinis statu, Chylus nutritius jam effectus per cutaneas glandulas, ab ambientis aeris frigore constrictas, vel per glandulas intestinales à nimio opiatorum usu jam occlusas, convenientem exitum, non reperit. Hydrops Thoracis, vel etiam Abdominis atque artuum inferiorum suboriri solet. Imò tumor œdematosus totius habitus corporis, si in prædictas corporis cavitates

atque

atque in artus inferiores, vel arte, vel aliquâ
fort unâ præcludatur via. Et quidè̃m Hydrops
Phthisicus, cujuscunque generis tandè̃m
fuerit, inter signa non tantùm confirmatæ,
verùm etiã deploratæ, & incurabilis
Phthiseos, habendus est. Idquè non tan-
tùm quoniam maximum sanguinis incen-
dium, statùmque ejus summè colliquati-
vum indicat; verùm etiã, quoniam Æ-
ger, præ nimia virium imbecillitate, suffi-
cientem extravasati feri evacuationem per
hydragoga tolerare non potest. Diuretica
autem hîc planè nullius sunt usus, quoniã
vel eorum validissima urinæ fluxum pro-
movere non possunt, verùm magis sangui-
nem ulteriùs attenuando, & calefaciendo,
majorem ei colliquationem infert: Unde,
in incrementum Hydropis, major, atque
citator lymphæ fluxus in corporis cavitati-
bus, atque artus, ubi datur via, efficitur.

5°. Denique, in hâc universali colliqua-
tione, Natura haud multùm ante fatalem
diem succumbens, serum, sive succum par-
ticulis morbidis, & purulentis saturatum
per tonsillas, ceterasque glandulas in gut-
ture fitas, uti etiã per ductus oris sali-
vales propellere satagit. Unde duo nova
symptomata, eaque satis molesta oriri so-
lent; Ardor scilicèt insignis circa tonsillas,
& partes deglutitioni inservientes. Quo
fit

fit ut Ager vix quicquam, nisi cum gravi dolore, deglutire possit. Quod symptoma à levi harum partium inflammatione, eaque non tantum perpetuâ earum per tussim agitatione, & frigore externo effectâ; verum etiam continuâ feri febrilis, & puris acris exspuitione provenire solet. Secundo, Aphthæ diuturnæ, & molestæ toto oris dispersæ, quæ à morbidò salivæ statu originem ducunt: Præcipuè verò, si solita diarrhœa opiatæ, & constringentibus medicamentis violentè fuerit suppressa. Hinc enim Natura (solitâ portâ jam occlusâ) hostem per ductus salivales, licet incalidum propellere conatur. Quo fit quod, morbidus scilicet & febrilis feri per oris glandulosam tunicam excreti acrimoniâ, partem oris isto acri humore imbutas inflammantur, atque exulcerari contingit. Quæ quidem causa est continens hujus symptomata, quod utut fuerit molestum, medicatrix tamen vim tam artis, quàm naturæ plant respuit, quoniam penus ejus, sive fomes, in malsâ sanguinis reconditus consumi non potest. 3^{io}. A colliquatione istâ universali per quasque Corporis portas ea facta fuerit, quàm citissimè Marasmus unâ cum facie Hippocraticâ induci solet, quæ quidem Consumptio est pene totalis musculosæ carnis, ob defectum novi succi nutritii, qui adhuc

rendo

endo partibus solidis, continuam earum
 mpeniam reparare possit. Et cum res huc
 undem venerit, conclamatum est de *Æ-*
 ro. Ideoque hoc symptoma inter cer-
 issima signa non tantum Phthiseos confir-
 mata, verum etiam deplorata, ab omnibus
 Secundo semper habitum est.

Præter hæc jam dicta Diagnostica signa,
 forsitan non fuerit inutile observationes e-
 litas nostras de pulsu, urinâ, & sputo, in
 variis hujus herculei morbi gradibus sub-
 jectere.

Atque primò de Pulsu: Incipiente Tabe,
 dum nulla febris præter hecticam adfuerit,
 præternaturalis calor sicuti continuus est,
 & mitis; ita etiam pulsus, pro gradu fe-
 bris, aliquatenus celerior est quam par sit;
 tamen semper eundem tenorem servat,
 nisi quod à cibo, ut calor febrilis, ita etiam,
 pulsus celeritas facilius sentiat. Et qui-
 dem nonnulli Phthisici frigidiores, &
 phlegmatici, nullo alio tempore, vel pulsus,
 vel temperamenti errorem sentire solent.
 Ubi verò primùm febris peripneumonica
 invaserit, pulsus, sicuti in aliis peripneu-
 moniis accidere solet, non tantum est ve-
 lox, verum etiam durus, & fortis, imò e-
 tiam ferratilis. Licet aliquando, præ do-
 loris spasmodici à tuberculis inflammatis
 effecti urgentiâ, non rarum sit pulsum de-
 bilem,

bilem, unà cum partium extremarum frigidityte, pro tempore, observare, quæ expertissimi Medici sagacitatem, quæ venæsectionis scilicet præscriptionem, exequere possint. Sicuti enim subtractionis sanguinis subitam ruinam affert, quoties scilicet pulsus debilitas, & extremorum frigiditas ab habituali virium dejectione procedant: Ità venæsectio, minuendo inflammationem, pulsum fortiorem reddit, caloremque extremis ministrat, quoties hæc debilitas à dolorifico pulmonum spasmo inflammatione tantum effecto, accidentaliter provenit, quæ venæsectione non rariè instantèr relevatur.

Ubi verò, progressu morbi febris putrida intermittens, à pulmonum purulentiâ, supervenit, pulsus est admodum varius; manifestus scilicet citra paroxysmum, aliquatenus celer, & debilis; celer à dispositione sanguinis hæcticè febrili; debilis verò ab exhausto, & depauperato jam totius corporis habitu, præ reparationis defectu ex alimentis debito sufficienti ministrandæ: In paroxysmo verò est celer, & fortis; celer à febre hæcticâ, fortis à præsentis orgasmis five præternaturali sanguinis agitatione. Ingruente verò sudore, unà cum celeritate præternaturali, etiam pulsus robur sensim minoratur, usque dum vires à paroxysmo sequenti redintegrentur.

Secundò

Secundò, Urina, primo hujus morbi insultu, est pro gradu febris hecticæ aliquate-
 nus parca, & subrubra; atque jam exposita
 (utpote plus satis partibus chylosis ple-
 tio) turbida, & aliquantùm præcipitata. U-
 bi verò tubercula jam inflammari cœpêrunt,
 intensè rubra est, & flammea. Ubi verò
 primùm febris putrida, ab istorum Tuber-
 culorum Apostematis inflammationem jam
 excipientibus, superinducitur, rubra est, si-
 cuti in febribus intermittentibus accidere
 solet, & contentis plena, & tandem frigori
 externo exposita, sedimentum farinaceum
 album, aliquando etiam subrubrum depo-
 nit; siquidèm sanguis, in hoc colliquativo
 statu, succum nutritium per glandulas Re-
 nales, æque ac per alias sæcernit. Licèt
 sit fatendum Scorbuticos, & Hypochon-
 driacos Phthificos, præcipuè verò, ubi ge-
 nus nervosum afficitur, vel à vini Gallici,
 vel aliorum diureticorum potatione, u-
 rinam aqueam, tenuem, & pallidam, in
 intervallis, copiosè excernere; quæ statim
 ab urinâ rubrâ, & contentis saturatâ exci-
 pitur.

Tertiò, Sputum Phthificorum principio
 (ubi scil. pulmonum infarctio jam primam
 ansam præbet) est copiosum, nunc cru-
 dum, nunc concoctum, uti in Catarrho
 communi esse solet. Aliàs est tenue, & a-
 quosum,

quosum, utpote pro parte maximâ (tussis scil. est arida) è glandulis salivariis nimiam earum per tussim agitatione, excreta, præterquam perpaucum viscidum phlegma, quod è tonsillis solet excreta. Morbi verò progressu, præcipue autem vel à somno, vel opiatorum usu coactum fuerit, cineritii, vel flavi, vel æruginosi coloris est; qualem in catarrhi declinatione, nasi, vel Trachææ glandulis excretionem jam primùm admittit. Postquam verò exulcerantur pulmones, si mater purulenta in propriâ cystide jam non contenta, in bronchia excernatur, sputum verum purulentum est, & foetidum, & aliquando etiam sanguinis striis commixtum, qualem veteribus, & sordidis ulceribus excernitur.

Verùm sputum hoc purulentum à flavo vel æruginoso colore non est judicandum. Hujusmodi enim colorem serum non tantum è pulmonum, verùm etiã è glandulis excretum, in catarrhi declinatione acquirit, ubi primùm scil. coctionem admittit. Neque sputum statim pro purulento habendum est, ob ejus subsidentiam vel dissolutionem in aquâ calidâ. Sputum enim Scorbuticorum utpote sale saturatum, atque inde glutinosum, & ponderosum, aquâ calidâ dissolvi solet, licet pulm-

int farti tecti. Verum autem pus tribus
 ifce signis dignosci potest. 1°. Nares o-
 ore foetido afficit. 2°. Licet quadante-
 us crassum, nullo tamen modo glutino-
 um, sed fluidum, & fibrillis privatum est.
 3°. Varii est coloris, sc. flavi, æruginosi,
 ec. ut plurimum autem cineritii, & sub-
 gri.

C A P. V.

De differentiis Phthiseos Pulmonaris originalis.

Facile esset hoc loco plures distinctio-
 nes Phthiseos pulmonaris, easque vel
 quotidianâ experientiâ comprobatas pro-
 erre; earum tamen mentionem, quoniam
 nihil lucis ad veram Ideam hujus morbi
 in genere formandam afferunt, neque quic-
 quam in clariorem, & magis distinctam
 generalium περιγραφῶν, & indicationum cu-
 rativarum notitiam conferunt, in præsen-
 tiarum saltem, prætermitturus sum. Est ta-
 men una distinctio Phthiseos pulmonaris,
 quæ est in acutam, & chronicam, sine cu-
 jus notitiâ necesse est, uti Medicus, æquè
 in

in præfagiis proferendis, atque in indicationibus curativis dignoscendis, sæpissimè allucinetur. Ideoque nemini absolum videri debet, si hoc loco in ejus ampliores explicationem breviter observationes nostras subnectamus. Uti enim nonnulli hoc morbo è vivis intra spatium unius vel saltem paucorum mensium sublato viderim, ità alios quamplurimos Phthifera labe graviter affectos, debitâ cautione, curâ prius habitâ, vitam, licèt valetudinariam, per plurimos annos protraxisse notavi, uti ex. gr. Dominum *Haither*, qui post curatam hæmoptoen, quâ, juveni ætate, correptus fuerat, adhuc, ad annum scilicet quinquagesimum superstes vivit, licèt, toto hujus temporis decursu, macilentus, tussiens, & sæpissimè febricitans fuerit, atque à plurimis febribus putridis artibus liberatus. Atque hoc modo Pater meus dilectissimus, & ipse expertissimus Medicus, utut continuâ tussi, respiratione difficili febribus putridis frequentioribus, levique etsi continuo caloris hectici gradu laborans vitam tamen, licèt valetudinariam, hoc pacto à XXX° ad LX^{um} ætatis annum protraxit; atque tandèm, non à Phthifera pulmonari (à quâ per tres posteriores vitæ suæ annos plus quàm aliàs visus est liberari) verùm à febre syncho putrida

Epidemicâ, quæ anno 1658. publicè per totam *Angliam* grassabatur, è vivis sublatus est. Idem in Uxore Domini *Davison*, Mercatoris *Londinensis*, per spatium 15 annorum observavi, & in Mercatore quodam incolâ plateæ cujusdam dictæ *Philpot-Lane*, qui tandem post plurimas inflammatorias febres sæpius in anno levissimâ de causâ recurrentes, in ulcerationem pulmonum adeo insignem incidit, uti ex eâ, unâ cum hydropè, aliisque usitatis Phthiſeos pulmonaris funestæ symptomatis, circa annum ætatis suæ sexagesimum, ultimum diem clauderet. Plurimæ etiâ aliæ hujusmodi historiæ proferri possint, verùm brevitati in præsentiarum consulo. Quod ad hujus differentiæ causam attinet, videtur mihi provenire à differenti diathesi sanguinis, atque humoris tuberculis pulmonaribus suppeditati, pro variâ ejus dyscrasiâ diversâ. Si enim pulmonum infarctio, atque tubercula exinde nata, præ peculiari quâdam sanguinis dyscrasiâ, ab humore aliquo maligno, cancroso, vel gangrænoſo ortum sum ducant, (uti aliquandò accidisse meminimus) morbus non tantum est proculdubio lethalis, verùm etiâ præceps, & peracutus, quique paucorum mensium (forsitan etiâ hebdomadum) spatio ægrum è vivis tollat. Sin vero oriantur ab humore

aliquo benigno, miti, frigido, atque inflammationi & putrefactioni minus obnoxio longiores induciæ, ærumnosæ licet vitæ obtinentur. Sin verò massa indurata glandulis contenta (quod non rarò conspicitur in nonnullis Scorbuticis, multo etiam magis in Scrophulosis) sit inflammationi, & putrefactioni vel non omnino, vel saltèm tardiùs disposita, Morbus est valde chronicus, Ægèrque multos annos in statu Phthifico valetudinariè degens, aliquando tandem aliquo alio morbo correptus funestum diem obit, uti ex instantiis jam antea memoratis planiùs apparet. Quamdiu enim pulmones inferciuntur tantùm, vel tubercula exinde orta in statu crudo manent. Vita, utut arumpnosa, in subitum tamen discrimen non ducitur, etsi pectoris oppressione, respiratione quadantenùs difficili, frequentique tussi sit vexata, quæ omnia symptomata, vel à minimo percepto frigore, aut admissio in diætâ errore, augeri solent, idque unà cum febre erraticâ pro tempore superinductâ. Aliquis etiàm coloris hectici continui gradus in partibus solidis, præcipuè verò in volis manuum, & in plantis pedum, uti & genarum rubor, præsertim à cibo, & potatione vini sentiri possit. Pulsus etiàm aliquatenus est celer, & nonnunquàm intermittens, & appeti-

Lib. 2. Cap. 5. De differentiis Phthifios. 131

appetitus inconstans, atq; ut plurimum debilis, saltem à percepto frigore. Adest etiam musculosæ carnis magis flaccedo, quam manifesta Tabes. Sputum aliquando viscidum est, & nigrum, vel cineritium, pro colore materiæ in glandulis tamesactis contentæ. Hæc raro etiam hæmoptoe, vel levissimâ de causâ sæpius solet recurrere. Quæ quidem sunt symptomata, seu Diagnostica signa Phthifios pulmonaris lentæ, per quam licet ut Ager vitam, etiam si valetudinariam, non raro tamen longam trahat, etsi non sit tutum ei liberum usum vini, & ciborum, nullo delectu sumptorum, aliorumq; in vitæ oblectationem conducentium indulgere, sicuti ceteris fieri solet. Quamprimum verò febris nova inflammatoria, vel putrida, & colliquativa ab horum tuberculorum inflammatione & Apostematis superinducitur, omnia Phthifios confirmata, atque deplorata symptomata insequi solent, quæ ruinam magis, minusve certam, & præcipitem, pro tumorum genio, magis, minusve in inflammationem, atque in celerem ulcerationem dispositorum, afferunt. Atque hæc forsitan erit operæ pretium observationes aliquot particulares ulterius subnectere. Ex. Gr.

Primò, Sicuti pro genio tumoris magis, minusve maligni, & in inflammationem, &

ulcerationem dispositi, febris inflammatoria, vel putrida indè orta magis, minusve præceptis, & periculosa est; ita etiam Phthifis magis minusve acuta, & incurabilis exinde nascitur.

Secundò, Frequentèr percepta frigora, in diætâ, exercitiis animique Pathematis, & sæpiùs admissi errores, febres inflammatorias atque putridas identidem recurrentes calore hæctico superinducendo, morbum hunc ad fatalem exitum celerius perducunt, eum acutum, imò vel acutissimum, reddendo qui alias suo genio fuerat chronicus.

Tertiò, Phthifis Juvenum in flore ætatis vigentium, dum sanguinis calor adhuc est vividus, ideòque in fermentationem febrilem magis dispositus, plerùmque est acutus. In senibus verò, ubi calor naturalis jam in declinatione est, magis chronica.

Quartò, Phthifis à febribus, præcipue autem peripneumonicis, vel ab ulcerum malignorum suppressione orta, est fere semper acuta: à Scrophulosâ autem, & scorbuticâ diathesi dependens etiam in frigido & phlegmatico temperamento, Chronica est.

Quintò, In lentè Phthificorum inflammatoriâ febre, omissio venæsectionis, vel saltem administratio ejus minus parca, vel sèra, Phthifin aliàs naturâ suâ lentam, per acutam,

acutam, atque inſtanter lethalem reddit; ſiquidem partes pulmonum inſarctæ, & induratæ jamdiu incaleſcentes, inflammari inde, atque putreſcere & exulcerari aptæ ſunt natæ.

C A P. VI.

De Prognosticis Phthiſeos pulmonaris originalis.

Qualis futurus ſit hujus morbi exitus, in variis ejus ſtadiis, ſeu gradibus, vel ipſi rationi, æquè ac experientiæ ex jam antedictis liquidò conſtat; atque adcircò, nos prognostica, utut multo uſu & experientiâ excogitata, more ſolito, hoc eſt è cathedrâ, & authorativè, non proponemus, niſi quatenùs rationis teſſerâ, & ex ipſius rei naturâ fuerint comprobata. Ex. Gr.

Primò, Omnis Phthiſis pulmonaris originalis, ſtrictè loquendo, eſt Chronica, licet habitâ comparatione, una Phthiſis ſit alterâ magis præceps, eoque reſpectu dici poſſit acuta. Qualiſcunque verò ea ſit, ſecuratu eſt ſemper admodum difficilis ut-
K 3 pote

134 De Prognosticis Phthiſeos. Lib. 2.

pote dependens à ſuburrâ humorum, & à minerâ in habitu corporis congeſtâ, quæ nullâ ſubitâ crîſi (ſicuti febris, aliſque morbi propriè acuti dicti) exantlari, ſeu deprimi poſſit.

Secundò, In principio verò, dum pulmones inferciri tantùm contingit, imò in ſecundo morbi hujus gradu, ubi tubercula ex longâ inſarctione jam ſucceverunt, dumque cruda, & in inflammationem, atque ulcerationem minùs prona manent, Phthiſis curationem, æquè ac cæteri morbi admittit, præcipuè autem verno tempore, quod huic curationi, propinquante jam ſole, egregiè conferre ſolet. Curationem dico veram, uel ſaltèm palliativam, pro tumoris genio, & præſenti ſanguinis ſtatu, à quo tumor magis, minusvè malignus, atque in inflammationem, & exulcerationem diſpoſitus oritur: Veram ſcil. quoties horum tumores (utpote paucos, & benignos) arte medicâ diſſolvi contingit: Palliativam verò uſquedum tumores iſti, vel medicamentorum baſſamicorum, aliorumque ejuſmodi ope, ab inflammatione, atque exulceratione præſervari poſſint. Quo fit ut Ager, utcunque valetudinarius, & febribus vel quâvis levi de cauſâ obnoxius, morbis tamen ſolitjs fungi potis eſt, vitamque non rarò ad provectam uſque ætatem protrahit.

Cap. 6. De Prognosticis Phthiſeos. 135

trahit. Atque adeo morbus iſte Herculeus, & inſanabilis audit, vel quoniam Medici, (quod haud rarò contingit) vel ex adulante morbi naturâ, vel ex Ægri incuriâ, & parſimoniâ (cui nihil ut plurimum vilius eſſe ſolet, quàm ipſe ſibi) nimis ſerò conſuluntur; vel denique ex ignorantia Medici, qui veram ideam huiusce morbi, in variis ejus ſtadiis, non comprehendens, ideo cum juſtis methodis tractare neſcit.

Tertiò, Phthiſis verò confirmata, unâ cum febre putridâ ſuperinductâ, à pulmonum inflammatione, aut exulceratione eſſecta, rariſſimè perfectam curationem admittit. Verumtamen ſi pars pulmonum ulcerata parva ſit, & pus benignum, & propriâ cyſtide contentum, vita diligenti regimine, & medicaminum appropriatorum uſu per plures annos protrahi poſſit: Æger tamen valetudinariè degit, & vel à leviffimâ cauſâ, feбри putridæ obnoxius eſſe ſolet.

Quartò, Phthiſis confirmata, quò acutior, eò curatu difficilior eſt, utpote à magis malignis tuberculis dependens, quam etiam major colliquatio, atque itidem citatior virum collapſus comitantur.

Quintò, Phthiſis hæreditaria, vel à malâ Thoracis conformatione orta, ut plurimum lethalis

lethalis eſt, quia cauſa, quæ eam producit, extra artis ſphæram poſita eſt.

Sexto, Phthiſis contagio contracta, præcipuè verò quotiès id contagium originem à Phthiſi acutâ, & mali moris ducit, aliis Phthiſibus, cæteris paribus, curatu difficilius eſt, & ut plurimum magis acuta, & lethalis.

Septimo, Phthiſis natu minorum, (utpote magis acuta, & feбри putridæ ocyùs inducendæ apta nata) curatu difficilius eſt, quàm ubi jam in ætatem provectionem inciderit, in quâ ſanguis, uti in accenſionem, minùs diſponitur, ità tardius incendium, & ruinam non adeò præcipitem minatur, ac in flore ætatis, ubi omnia naturæ tentamina cum vigore fiunt.

Oſtavo, Phthiſis autumnali, vel hyberno tempore, utut diligenti regimine, & convenienti medicaminum uſu relevetur, nunquàm tamen ſine verni aëris, & appropinquantis ſolis beneficio perfectè curari poſteſt. Siquidem ut hoc veſiculolum parenchyma continuò ferè ab aëre penetratur, & in ultimis reſceſſibus, perpetuâ novi aëris per reſpirationem intùs atque foras acti ſucceſſione, naturæ lege, diſtenditur, ità præſens aëris ſtatus non poſteſt non eſſe maximi momenti, quando hujus affectùs curationem vel præpediat, vel promoveat,
prout

prout vel salubritèr ficcus, atque tepidus, vel morbidè frigidus, & nebulosus compe-
ritur. Adeò ut debita aëris constitutio non solum malè affectorum pulmonum præservationi; verùm etiam curationi magis conferat, quàm vel speciosissima medicamentorum congeries, quæ non adeò continuò, vel pari copiâ, in sanguinem, & affectam partem ingeri possunt, atque aër solet. Ideoque curatio Phthiseos tempore hyberno, & autumnali, frustrâ expectari solet, dum scil. status aëris infalubritèr frigidus, crassus, atque humidus morbum magis continuò promovet, quàm vel aptissimorum medicaminum apparatus ei possit obsistere, acie scilicet potentissimorum remedium hoc ritu, per incommodum aëris statum vehementem obtusâ & debilitatâ.

Nonò, Omnis putrida Febris licèt ea merè ex accidenti Catarrho, vel percepto frigore proveniat, calefaciendo pulmones, Phthisin vehementer promovet; præcipuè verò si initio omittatur venæsectio.

Decimò, Phthisis pulmonaris originalis plerùmque curatu difficilior est, quàm symptomatica, quia hæc non tam ex habitu corporis, quàm ex accidenti oriri videtur; neque rarò morbus originalis, à quo ortum suum ducit, facilem curationem

nem admittit. Licet ſit fatendum, quod quoties Phthiſin à peripneumoniâ, vel à quo alio morbo pectoris malè curato, vel ab antiquis ulceribus externis exſiccatis aut internis ſcatentibus, oriri contingat eam curare inter difficillima ſit.

Undecimò, Omnis Phthiſis recrudeſcere ſolet ; & qui ſemel fuit Phthiſicus, niſi accuratiſſimum regimen adhibeatur, vel leviſſimâ cauſâ in eundem ſtatum redit. Siquidem non tantum pulmones prioris morbi inſultu jam labefactati novæ impreſſionis eo magis ſunt ſuſceptibiles ; verum etiam vehementior proclivitas, atque diſpoſitio in hunc morbum, ex ipſius corporis habitu, in his quàm in aliis comperitur. *Quinimò* vel à perfectiſſimâ curatione Phthiſeos fas eſt aliqua cruda tubercula adhuc deliteſcentia ſuſpicari, quæ tandem frequentèr oblatâ occasione inflammantur atque uſque ad exulceratum Apoſtema maturari poſſint.

Duodecimò, Quod citiùs curatio Phthiſeos initur eò meliùs ſuccedere ſolet ; indè præcipuè hic morbus lethalis evadit, quod nimis ſerò conſulatur Medicus ; ope noſtra hæud rarò eoſque neglectâ donec Aggravationum omnium evacuationum, atque plurimorum aliorum medicamentorum, huic curationi admodum neceſſariorum, incapax fiat.

C A P. VII.

De Indicationibus Curativis Phthiseos
Pulmonaris originalis.

IN primo hujus morbi limine, dùm pul-
mones scilicet inferciuntur tantùm, &
consentiente totius corporis habitu, chylo
effuso oppleti, atque obstructi, hecticè in-
calescunt, copiosùmque serum exspuentes,
(quod in Phthisi à Catarrho perque per-
ceptum frigus ortâ, ubi corpus scil. ita præ-
dispositum fuerit, haud rarò accidere solet,
& quidem longo tempore durare prius-
quàm tubercula unâ cum aridâ tussi indè
proveniente succrescant;) planè indica-
tur;

Primò, Accensam Diathesin Spirituum,
conciliando animum quietum atque hila-
rem esse demulcendam, massâmque sangui-
nis in statum acrem, atque hecticum sen-
sim jam redactam, medicamentis alteran-
tibus copiosè exhibitis emendandam. In
quem censum redigenda non tantùm la-
tem diæta, aquæ minerales Chalybeatæ, &
medicamenta vulgò dicta pulmonaria, ut-
pote

pote lenientia, & mucilaginosâ atque eorum humorum acrimoniam obtundentia, verum etiam *Balsamica*, & *Specifica*, quæ respectum ad Aegri Idiosyncrasiam habent. Hujusmodi verò remedia copiosè deglutienda sunt, adeoque (quantum potest fieri) more diætæ exhibenda, atque in eorum usu longo tempore persistendum: Siquidem acris, & morbidus humorum status paulatim contractus, non sine longo & copioso medicaminum appropriatorum usu emendatur.

Secundò, Saburram effæti, & morbidum humoris in habitu corporis delitescentis, aptis medicamentis, uti *emetiis*, *Catharticis*, *diureticis*, & *diaphoreticis* lenitè evacuantur. Verum omnimoda cautela in hujusmodi remediorum delectu adhibenda est; nempe ut sint admodum mitia, atque benigna, ne sanguinem calefaciendo, & nimis agitando, atque eò in statum colliquativum, & ferosum ulterius reducendo, ex accidenti promoveant morbum.

Tertiò, Obstructiones esse removendas, tonumque partium, præsertim pulmonum, ab humoribus imbibitis debilitatorum & in spasmodicam contractionem dispositorum, confirmandum ex usu *Chalybis*, vel arte, vel naturâ parati, medicaminum *Balsamicorum*, aëris prudenter electi, *Salium volatiliū*, aliorumque hujusmodi. Quar-

Quartò, Hecticum, & colliquativum calorem, seu Catarrhalem sanguinis statum impediendum, vel saltem minuendum tempestivâ, & copiosâ venæsectione; quæ utcumque aliquandò in confirmatâ Phthisi sit noxia, in incipiente tamen plurimum prodest: Nullûsque dubito quin, ab ejus omissione, vel nimis parçâ celebratione, in morbi primordiis, tubercula ut plurimum eorum suum ducant, quo Phthisis in secundum, & magis lethalem gradum statim præcipitari solet.

Quintò, Affectæ parti, scil. pulmonibus, totis viribus prospiciendum, feri Catarrhosi in eos continuò influentis concoctionem (quantum fieri potest) maturando; quo ipsa molesta tussis, unâ cum ejus causâ, penitus tollatur. Quod fit non tantum medicamentis alterantibus, & mucilaginosi, pulmonaribus vulgò dictis, (quæ copiosè ingesta, sanguinis & humorum Diathesin leniendo, ulteriorem eorum colliquationem atque calorem sistunt, quò minorato jam novo eorum influxu, pulmonibus jam impacti humores, à naturali partis calore, faciliùs & citiùs concoqui possunt:) Verum etiâ lenitèr evacuantibus, quæ, humores à pulmonibus divertendo, ob jam memoratam rationem, in celeriore eorum, qui jam ante fuerant collecti, concoctionem

coctionem plurimum conducunt : super omnia verò prudenti & alternativo abstergentium, & incidentium medicamentum, prout usus fuerit. Sicuti enim in crassantia, atque opiata prudenter exhibendo, pro tempore saltem, impacti humoris concoctionem multum promouent ; ita etiam pulmonibus quietem à tussu conciliando, ipsi pulmones, eorum tunc jam minus distento, vires naturales recuperantes, plurimum confortantur. Verum ex oleosorum, & lubricantium usu impacti & concocti humores facilius per expectorationem rejiciuntur. Et, si eos in coctione plus satis indurescere, & glutinosos fieri contingat, incidentium, & abstergentium ope egeri possunt, absque ingenti illi conatu, qui, si contingat, novum crudæ lymphæ fluxum, eumque satis molestum, Trachææ, & pulmonum glandulis, per modum suctionis excitare possit.

In secundo morbi hujus gradu, ubi plurimum scilicet tubercula in pulmonibus sunt cum arida, & molestâ tussi, & quamdiu illa manent cruda absque ulla insigni inflammatione, & exulceratione, Indicationes sunt ferè eadem, quæ prius, nisi quod per gradum caloris hectici aucto, diligentius insistendum sit prælongo usui alterantium,

Ubi virium autem debilitate, & colliquatione humorum auctâ, cujuscunque generis evacuationes parcius sunt celebrandæ; speciatim verò, usu *Balsamicorum, Chalybeatorum, Antiscorbuticorum, Millepedum,* aliorumque ejusmodi, tumorum istorum dissolutio summis viribus tentanda est.

Ubi primum autem per inflammationem, & maturationem tuberculorum, tandem ad ultimum, & ut plurimum funestum confirmatæ Phthiseos stadium deventum fuerit, (quod sese immenso colliquationis incremento, & novæ febris non tantum inflammatoriæ, seu peripneumoniciæ; verum etiam putridæ intermittentis accessione solet prodere) statim suboriuntur novæ Indicationes curativæ.

1.º. Ubi enim pulmones à tuberculorum inflammatione peripneumonicè afficiuntur, sicuti tempestiva venæsectio, ita etiam Juxta temperantia & cordialia, ad demulcendum sanguinem, & vires reficiendas, præparata admodum tenuis, copiosaque medicamina pulmonarium (præcipuè autem oleosorum, & mucilaginosorum) ingestio, ad spasmodicam pulmonum constrictionem vi suâ anodynâ tollendam, & ad phlegmatis educationem, seu expectorationem è bronchiis infarctis facilitandam, & promovendam subindicantur.

Ubi

Ubi primùm autem post tuberculorum inflammationem jam in ulcerationem successentem, febrem Peripneumonicam à putridâ intermittente immanitèr colliquatione excipi contingat, unà cum subitâ prostratione virium; sicuti ab istâ virium dejectione omnes evacuationes contraindicantur ità etiàm cordialium pulmonarium temperantium, opiatorum, lubricantium, & abstergentium usus subindicatur. Febris etiàm putridæ eradicatione tentanda est, quæ utcunque à *corticis Peruviani* usu inducitur, nullam tamen curationem eradicationem absque ulcerum sanatione admittit, quod, ubi fuerint parva & benigna non est prorsus impossibile, ope scilicet convenientis diætæ, atque aëris medicamentumque balsamicorum usu. Utcunque sit, Colliquationis minorationem febri paroxysmi mitigatione, & funestorum symptomatum à colliquatione undiquaque ortorum alleviationem moliri licet. De quibus in methodo curationis, calamo fusiori, mori differendum.

Primò, Cathartica, uti *Manna*, *Electuarium Lenitivum*, *Pulvis Hòllandicus*, *Aloë Rosata*, *Pilulæ Mastichinæ*, è *Succino*, *Aloë phanginæ*, *Stomachicæ cum gummi*, *Pilulæ nostræ stomachicæ magistrales* (quarum prudenti usu, debitis intervallis, Pater meus dilectissimus

dilectissimus, atque idem Medicus experientissimus, per spatium triginta annorum, ad senectutem usque vitam suam, licet Phthisico & valetudinario statu, provexit. Quarum descriptionem, è suo autographo, in bonum publicum depromere lubet.

& Aloës Puriss. 3j. Myrrh. optim. Mallich. āā. 3ß. Cinnamom. Croc. āā. 3ij. Caryoph. Absinth. Rom. Ros. rubr. Nuc. Mosch. Macis, Calam. aromatic. āā. 3j. Rhabarb. select. 3ij. Galang. Shænanth. Santal. Citrin. Lign. Aloës, Cardamom. minor. āā. 3ß. Moschi Oriental. gr. iv. cum Syr. Absinth. q. s. m. F. Massa Pilularis s. a.

Item Aquæ minerales purgantes, & fummatim loquendo, omnia Cathartica mitiora, quæ ventriculo, & nervis sunt grata, & quæ quàm minimam effervescentiam in sanguine, & spiritibus concitant, hîc etiàm usui sunt.

Huic censui vomitoria etiàm referenda sunt, veluti *Mel Scylliticum*, atque in principio Phthiseos, præsertim Crapulosæ, *Vinum Benedictum*.

Secundò, Diuretica, veluti Aquæ minerales Chalybeatæ, & Catharticæ, Millepedæ, Arudæ, & preparatæ, semina iv. frigida majora, Terebinthina communis, Opobalsamum, Balsamum Tolutanum, Peruvianum, & medicamenta composita ex his facta, uti Bal-

ſamum Sulphuris Terebinthinatum, & An-
ſatum, Syrupus Balsamicus Dris Goddard
ſimplex, & Anodynus; Radices Fœniculi
Petroſelini, Eryngii, exque vel crudæ, vel
conditæ, Helenii; Semina malvæ, & Al-
thææ, Fol. Plantagin. Baccæ Juniperi, Lau-
ri, Grana Actes; Mel ſimplex, Violatum
Cancri fluviatiles, Syrupus Althææ, Amyg-
dalæ dulc. &c.

Tertiò, Diaphoretica, veluti Rad. ſarſe
& Chinæ in decoctis, Theriaca Andromachæ
Laudanum liquid. & ſolidum, Mithridati-
um, Confectio Alkermes, Crocus, Lign. Sa-
ſafras, Guajaci, Santal. Citrin. vel rubr.

Quartò, Pulmonaria. In quem cenſum
referre ſoleo, 1º. Omnia medicamina ſim-
plicia, & compoſita, quæ humorum acrim-
oniam retundendo, Catarrhalem, ſim-
colliquativum ſanguinis ſtatum minuunt
quo fit ut lymphæ non adedò copioſè pe-
Trachæam, & glandulas pulmonum ſecre-
natur. Ex. gr. Tuſſilago, Capilli veneris
Hedera terreſtris, Beccabunga, Naſturtium
aquaticum, Summitates Pini, Scabioſa, Pul-
monaria maculoſa, Flores Bellidis majoris
Anthûs, Betonicæ, Salviæ, Violarum, Be-
raginis, Bugloſſi, Liliorum Convall. Ra-
Polypodii, Folia Millefolii, Pilofellæ, Pin-
pinellæ, Taraxaci, Plantaginis, Prunellæ
Saniculæ, Veronicæ, aliæque plantæ mi-

res sale volatili abundantes cum Syrupis, Decoctis, atque aliis medicamentis compositis ex iis factis, *Folia Botryos, Roris Solis, Adianthi*, aliæque herbæ vulgò dictæ vulnerariæ, quæ sanguinis massam alterando, coctioni humorum pulmonibus impactorum multum conferunt. Item *Balsamum Tolutanum, Peruvianum, Opobalsamum, Saryrac, Benzoinum, Gummi Elemi, Balsamum Capivi*, cum aliis Gum. & Balsamis; *Sulphur* & varia ex eo præparata; *Oculi Cancrorum, Testæ ovorum, Creta, Corallium, Margaritæ, Millepedæ*; *Semina* iv. frigida *majora, Malvæ, Althææ, Lactucæ, Radices Chinæ, Sarsæ, Rasura C. C. & Eboris* cum Medicamentis compositis ex his factis, equalia sunt *Pulvis Haly, Antidotus Analeptica, Decoctum, Pectorale, Sarsæ, & Chini*, Ingredientia pulmonaria, & Antiscorbutica in potu ordinario, *Emulsiones sem. iv. frigidior. in aquâ hordei, Lactea diætâ*, præcipuè verò *lac Asininum, Hordeata, Aquæ Cbalybeata, Ostrea, Limaces, & Medicamina* ex his facta.

2^{dò}. Medicamenta lubricantia, & incidentia, quæ expectorationem humorum pulmonibus impactorum promovent, uti *Glycyrrhiza, Mel, Hydromel, Oleum commune, Amygdalar. dulc.* præcipuè verò *Oleum Lini recentèr extract, absque igne,*

Terebinthina, Opobalsamum, Butyrum recens & dulce, Amygdalæ, Caricæ, Passulæ majores, Dactyli, Sebestenæ, Fijubæ, Succus Glycyrrhizæ, Gum. Ammoniac. Benzoinum, Balsamum Tolutanum, Lohoch Sanum expertum, è Pulmone Vulpis, è Farfarâ, Saccharum crudum, vel Chrysellinum cum variis Eclegmatis, atque aliis medicamentis, quæ illud recipiunt, qualia sunt Syrupi ex Erysmo, Capillorum Veneris, Tussilaginis, Marrub. simpl. Flor. Hyperici, è quinque radicibus, Balsamicus, Botryos, de Glycyrrhizâ, de Hyssopo, è Prasfo, Althææ, Fijubæ, Violarum, uti & Mel Violarum, Speciei Diaireos, Pulv. Haly, Trochisc. Bechici albi, & nigri.

3^{id}. Carminativa, quæ nervos confortando, & deopilando, constrictionem pulmonum spasmodicam remonent, unde liberior respiratio insequitur, & consequenter faciliior expectoratio, uti *Aqua Mirabil. Sp. C. C. Sal. Armoniac. Aq. Bryon. & Pæon. Comp. Semina Anisi, Fænicul. Rad. Enul. Camp. Ireos, Flores Aurantiorum, Althæas, Folia Hyssopi, Ror. Solis, cum aquis & Syrupis inde factis, Cortices Aurantiorum, & Citri condit. Baccæ Lauri, Fijubæ, Zibethum, Gummi Ammoniac. Benzoin. Cinnamomum, Nux Mosch. Macis, Balsam. Peruv. Opobalsamum, Syrup. Erysmo,*

Eryfimo, de Hyffopo, Spec. Diaireos, Dia-
calaminth. Theriaca, Mithridatium, Lauda-
num, & alia ejufmodi, quæ tamen admo-
dum cautè, & parcè, & non fine urgente
necelfitate (fi adfit infignis febris) ufur-
panda funt.

4to. Medicamenta incraffantia, & gluti-
 nantia, quæ citæ concoctioni, & consequen-
 tè expectorationi feri in pulmones influ-
 entis multum conferunt, uti *Symphytum,*
Hedera terreſtris, Millefolium, Taraxacum,
Pilofella, Plantago, Prunella, Sanicula, Sca-
bioſa, & generalitèr loquendo omnes herbæ
Species vulnerariæ, Flores Roſar. rubr. Papav.
Bechic. Rhœad. Crocus Anglic. Glycyrrh. Santal.
Citrin. & rubr. Fructus pulmonares, ut
Paſſulæ, Caricæ, Daſtyli, Fufubæ, Sebeſtenæ,
Pruna dulcia, Nuclei Pineorum, Piſtacia,
Semina Papaveris alb. Sem. iv. frig. major.
Hyofcyam. cum emulſionibus, & Syrupis ex
his factis, Saccharum Penidiatum, Roſat.
Conſerv. Roſar. rubr. antiq. Succus Glycyrrh.
Anylum, Mel, Olibanum, Gummi Arabicum,
Tragacanth. Syrup. de Symphyto, Althææ, è
roſis ſiccis, Liquirit. Lokocho Pſyllii, Cauli-
um, de Papavere, Portulacæ, è Pino, Sa-
zum & expertum, è Paſſulis, Fuſcula con-
ſummata ex extremis animalium facta, Ge-
Maciſſina Cornu Cervi, & Eboris, Species Dia-
rup. frag. frig. Pulv. Haly, Trochiſc. Bechic.
Eryſim.

nigr. *Mithridatium*, *Diascordium*, *Theriaca*
Andromach. Syr. è *Meconio*, & generaliter
 loquendo omnia *Opiata*, uti *Laudanum* so-
lidum, & *Liquid. Pilul.* è *Cynogloss.* è *Stry-*
race, *Philonium Persicum*, & *Romanum*, &c.
 quæ præsentem humorum influxum in
 pulmones (uti veteres loqui amant) fi-
 stendo, etiam ante-impactorum coctionem
 plurimum conferunt. Ideoque absque eo-
 rum usu cauto & prudenti, vix aliquis
 momenti in Phthysicos curatione moliendum
 est.

5to. Deobstruentia, quæ infarctas glan-
 dulas liberando eas minuunt. Uti *Rad.*
Ireos, *Sarsæ*, *Chinæ*, *Lign. Sassafr.* *Santal.*
Bacçæ Lauri, *Juniperi*, *Gum. Ammoniac.*
Benzoin. *Balsam. Tolutan.* *Sulphuris*, *Perra-*
Opobalsamum, *Chalybs*, vel Naturâ in aquis
 mineralibus, vel arte in formâ *Syrupi*, vel
Electuarii, vel *Pilularum*, &c. paratus
Millepedæ, cum multis aliis Antiscorbuticis,
 & Antiscrophulosis, medicamentis.

Ex hoc Simplicium, & compositorum
 Thesauro prudentem Medicum judicio, &
 experientiâ fretum, in variis morbi gradibus
 & secundum symptomatum exigentiam
 diversa medicamenta, pro re natâ, eâ for-
 mâ quæ Ægrotanti fuerit gratissima, com-
 ponere, & præscribere oportet, semper
 cum ratione præsentibus Indicationibus

Lib. 2. Cap. 8. De Methodo curationis. 141

in toto curationis cursu satisfacere
valeat; neque unico semper præscripto,
tanquam morbi incantamento empiricè in-
sistat. Cujus rationalis curationis metho-
dum, in vario statu, & symptomatis, hujus
morbi progressu, proponere jam propera-
vimus.

Remedia Chirurgica in hoc morbo sunt
Fontanellæ, Vesicatoria, Rasura Capitis,
 Applicatio Emplastris Cephalicis, è Betonicâ,
vel alterius alicujus eorum æmuli, uti etiam
Venæsectio, de quorum usu, & ratione,
sequenti curationis methodo uberius disse-
remus.

C A P. VIII.

De Methodo curationis Phthiseos Pul-
monaris originalis.

Primo hujus morbi instanti (ubi scili-
cèt primùm pulmones, Trachæa, &
glandulæ per totam pulmonarem fistulam
dispersæ, perpetuâ feri exspuitione è sangui-
nis malsâ secreti inferciuntur tantùm, con-
tinuâque tussi, præcipuè autem nocturnâ
unde proveniente, vexantur) omnibus de-

bitis modis inhibendus est novus feri Catarrhalis in has partes influxus, & humores jam impacti quàm citissimè coquendi. Ideoque,

Primò, Sanguis è venâ brachii (præcipuè verò si Æger fuerit Plethoricus, & venæsectioni dudum assuetus) mittatur à 3. vj. vij. viij. vel x. non solum ad minuerandam effervescentiam, & consequentem colliquationem sanguinis; verum etiam ad præveniendum tumorem, atque inflammationem ipsorum pulmonum, & ad tollendum calorem febrilem, qui à continuâ partium thoracicarum agitatione per tussim, & vigiliis indè insequentibus suboriri solet. Venæsectio ista (ubi Indicationes id postulant) semel, bis, vel ter, debitis intervallis, celebranda est; præcipuè autem ubi colliquati feri fluxus fuerit sub specie Catarrhi suffocativi, unâ cum copiosâ expectoratione crudi phlegmatis, & ad naturam feri accedentis; vel ubi dyspnœa insigniter asthmatica, lateralis dolor, vel signa aliqua Rheumaticæ, Pleuriticæ, vel Peripneumonice dispositionis adfuerint; vel denique ubi Crapula, vel nimis larga potatio vini, aut aliorum spirituosorum liquorum præcesserat. Et quidem nullus dubito, quin ob defectum debitæ ventilationis sanguinis, in hujus morbi primordiis, Catarrhi, tussisque

ſſique communes frequentèr in Phthiſin pulmonarem degenerare ſoleant: Quinetiam concretionem in glanduloſis pulmonum partibus, & calorem hecticum exindè naſci ſuſpicari licet.

Secundo, Maximi momenti eſt poſt extractionem ſanguinis, præcipuè autem ſi morbus à crapulâ ortum ſuum ducat; vel ſi naſeam, & vomendi diſpoſitionem conjunctas habeat, *Emeticum* lene præſcribere è *Melle*, vel *Oxymelite ſcyllitico*; immò & aliquandò è *Vino Benedicto* modicâ quantitate ſumpto. A quâ vomitione, non tantum Venter humorum ſaburrâ oppreſſus relevari, & naſea inde nata tolli, & digeſtio reſtitui poſſint, (quæ omnia non ſunt flocci habenda;) verum etiam moles humorum jam pulmonibus impactorum, harum partium exagitatione inter vomendum, inſignitèr expectorari ſolet, unâ cum notabili relevatione ponderis gravativi à mole iſtâ effecti. Atque hoc ritu non tantum plurimos *Empiricos* vidi, cum ſucceſſu felici, ſeſe omnem incipientem Phthiſin curaturos gloriari, verum etiam ipſe ego ratione, & experienciâ fretus ſæpiſſimè Phthiſeos incipientis progreſſum, eodem modo, brevi temporis ſpatio, præpedivi.

Vomitio iſta, (præſertim verò ſi *Æger* cum *ὑποεῖα*, & levamine eam ferat, & ſi ſit neceſſa-

necessaria) tertio, vel quarto quoque die repeti possit ad tres, vel quatuor vices.

Maximè opportunum tempus ad exhibendum vomitorium in hoc casu est paulo ante vesperam, verùm prius celebratâ vomitione die præcedenti, ne sanguis à nimia partium agitatione incalescat, atque inde superinducatur, vel augeatur febris, modò ea prius adfuerit: Atque etiã ad præcavendam hæmoptoen, quæ à vehementiori partium thoracicarum nixu, vomitione jam effecto, suboriri solet, antequàm vasâ sanguifera depleta fuerint. Admodum etiã convenit post singula vomitoria jam exhibita opiatum aliquod præscribere, non tantum ad demulcendum sanguinis calorem à nixu, & agitatione jam excitatum, verum etiam ad inhibendum novum influxum feri catarrhosi in pulmones ab hac vehementi partium agitatione suboriri solitum.

Formulæ Emeticorum, & Opiatorum mihi usitatissimæ in hoc casu sunt quæ sequuntur.

R *Mel. Scyllit. ʒss. sumend. in haustibus passetalæ, repetendamque bis, vel ter in horâ, modò vomitio non satis procedat.* Quod quidem vomitorium pueris, & junioribus maximè convenit, utpote lene, & benignum. Vel

R *Oxymel.*

Cap. 8. De Methodo curationis. 155

Rx Oxymel. scyllit. Ol. Amygdal. dulc. āā.
ʒj. MS. capiat Ager in haustu praelargo
possetalæ solut. repetâtque bis, vel ter in
horâ (si opus fuerit) ad promovendam
vomitionem. Vel

Rx Vin. Benedict. ʒviij. Syr. viol. ʒij. M.F.
potio emetica. Et (si opus fuerit) inter
vomendum semel, vel bis exhibeatur Ol.
Amygdalarum dulc. & Oxymel. scyllit. āā.
ʒß in haustu possetalæ.

Sal Vitrioli in hoc casu parùm conve-
nit, quoniam stypticitate suâ glandulosas
partes circa fauces continuò convellit, atq;
irritat, atque eò seri catarrhosi ulteriorem
fluxum, atque adeò tussim importunam, &
longam, vomitione jam finitâ, excitare so-
let.

Formulæ Opiatorum post vomitionem
sunt quæ sequuntur.

Rx Aq. Lact. Alexit. Cardu. āā. ʒj. Aq.
Cinnamom. bordeat. ʒß. Syr. de Mecon. ʒviij.
MS. F. haustus. Vel

Rx Decoct. Pectoral. depurat. ʒiv. Tinctur.
Croc. ʒij. Laudan. Liq. Helmont. gt. xv.
Syr. Violar. ʒij. MS. F. haustus. Vel

Rx Aq. Tussilag. ʒij. Ol. Amygd. dulc. rec.
Syr. è Meconio āā. ʒi. MS. Vel si forma
boli Aegro magis arrideat.

Rx Conserv. Rosar. veter. Mithridat. vel
Theriac. Andromach. Conserv. Lujul. āā. ʒß.
Laudan.

Laudan. Lond. gr. β. MS. F. bolus. V
capiat in formâ pilulari pilul. è Cynogloss
vel è Styrace ʒβ.

Tertiò, Convenit etiâ faburram hu-
morum per alvum lenitèr subducere Ca-
tharticis stomachicis, atque aliis ejusmodi
quæ quàm minimam effervescentiam, &
Colliquationem sanguinis efficiant. Ex gr.

R Mann. selectissim. Ol. Amygd. d. āā
ʒiβ. vel ʒij. solve in ꝑj. Ptisanæ calidæ
Bibat Ager mediam partem in lecto, reli-
quam post dimidiam horam è lecto surgenda
Vel.

R Sen. opt. ʒij. Cass. cum cannis confractæ
Tamarind. āā. ʒβ. sem. Coriandr. pp. ʒβ
Coqu. in Aq. Font. vel Barnett. q. s. ad
ʒviij. In colaturâ dissolve Mann. selectissim
ʒj. Sal. Prunell. ʒβ. MS. capiat Ager me-
diam partem mane, reliquûmque post semi-
horam cum regimine.

Singulis vero purgationem consequenti-
 bus noctibus, sicuti post Vomitiones, exhi-
 beatur opiatum ad demulcendum sangui-
 nem, & ad quietem pulmonibus concilian-
 dam, nè novus humorum in pulmones in-
 fluxus ab agitatione sanguinis per Cathar-
 tica suboriatur.

Ob eandem rationem etiâ opiatum
 aliquod cum Catharticis stomachicis hora
 somni fumendis miscere convenit. Ex gr.

R A-

Vel R Aloës Rosat. ℥j. vel gr. xxv. Pil. è
Cynogloss. ʒß. MS. F. pil. iv. deaurand. quæ
alternis noctibus repetendæ sunt, Venæse-
ctionibus debitis prius celebratis. Pilula
ista vulgò Pilula Catarrhalis apud Phar-
macopœos audit; quippe quòd non tantum
humores per alvum subducatur, verum e-
tiam novum eorum influxum in pulmones
prohibeat. Vel

R Pil. Stomach. cum Gum. Aloephangin.
Mastichin. vel è succino ʒß. vel ℥ij. Laud.
Lond. gr. j. MS. F. pilulæ iv. deaurand.
quæ tertiâ quâque nocte repetendæ sunt ad
tres vices.

Immò, si fluxus catarrhalis fuerit vehe-
mens, & dyspnœa, vel pectoris gravitas,
vel constrictio ab eorum usu non suboria-
tur, singulis noctibus Opiatum aliquod erit
exhibendum: quippe quòd non tantum
somnum conciliet, atque eo humorum, &
spirituum effervescentiam prohibeat; ve-
rum etiam novum humorum in pulmones
influxum sistendo, jam impactorum hu-
morum incrassationem, concoctionem, &
expectorationem promoveat. Adeò ut
experientiâ fretus fidentè affirmare possim,
quòd licet opiata in toto Phthiseos cura-
tionis cursu sint ut plurimum aliqualis usus,
in principio tamen morbi magis quàm in
ejus progressu tuta, proficua, & necessaria
sunt,

sunt, & sine eorum usu nihil magni momenti in præpediendo hujus morbi progressu fieri potest.

Quartò, In hoc morbi statu medicamentum etiàm *Diaphoretica* multùm profunt siquidem serum è sanguine continuò colligitur quatum per poros cutaneos copiosè diverunt, quo fit quòd ejus exspuitione in pulmones jam minoratâ, id quod priùs impactum fuerat, faciliùs concoquitur.

Sequentes tamèn Canones de sudorificorum usu diligentèr sunt observandi.

1°. Medicamenta *Diaphoretica* semper sint opiata, ne per novam colliquationem in massâ sanguinis ab eorum usu factâ, novus feri colliquati rivulus (uti per poros cutis, ità etiàm per pulmones) unà cum tussis indè consequentis incremento oriatur. Quod semper, ab imprudenti usu *Diaphoreticorum* à *Mulierculus* & *Empiricis* in hoc casu sine admixtione opii exhibitorum, evenisse observavi. A convenienti verò quantitate *Laudani* cum *Diaphoretico* admixtâ pulmones durante febre, quiescunt. Quo fit ut rivulus lymphæ à pulmonibus per poros cutaneos non sine magno commodo, divertatur, una cum tussis alleviatione, & feri pulmonibus impacti concoctione.

1da. Diaphoretica minùs calida eligantur, ea scilicèt quæ minimam effervescentiam, vel novam agitationem sanguinis efficiant, uti vetus jam antè collectorum humoram saburra per poros cutis evacuetur, absque novâ eorum sobole à recenti sanguinis effervescentiâ procreatâ.

3da. Diaphoretica ante usum venæsectionis, Emeticorum, & Catharticorum, quoties scil. hæc sunt necessaria, nunquam exhibeantur. Siquidem novam colliquationem à sanguinis agitatione ante vasorum depletionem factâ suboriri semper observavi, unâ cum tussis, atque aliorum symptomatum indè dependentium augmento; immò & aliquandò cum hæmoptoës, Rheumaticorum & Pleuriticorum dolorum, aliorumque horrendorum symptomatum superinductione. Diaphoretica maximè mihi familiaria sunt quæ sequuntur.

& Theriac. Androm. 3ß. vel ʒij. Conserv.

Rosar. rubr. antiq. 3ß. MS. F. Bolus. Vel

& Diascord. Conserv. Lujul. āā. 3j. MS.

F. Bolus. Vel

& Pilul. Pacific. (Anglicè Matthew's

Pills) gr. xv. F. pilul. n^o ij. deaurand.

horâ somni sumendæ. Vel

& Pilul. è Cynogloss. gr. xij. Antimon.

Diaphoret. ʒj. Tinctur. Croc. q. s. MS. F.

pilul. iv. deaurandæ.

Diapho-

Diaphoretica ista tempore nocturno maximè opportunè exhibentur, idque statim ab evacuatione per Venæsectionem, purgationem, vel Vomitionem, quia somnum conciliant. Cautè etià *Æger* à sudoribus liberetur, ne per poros in hoc colloquato sanguinis statu subito occlusos, novum frigus capiatur, atque indè tussis cum ceteris symptomatis augeatur.

Durante hujusmodi evacuationum usu ad impetuosum humorum fluxum à pulmonibus divertendum, vesicatoriorum in brachiis, atque in scapularum interstitiis proficiuus est usus. Verùm cum istæ evacuationes fiunt (quæ feri sanguinis colloquati minorationi, atque adeò humorum pulmonibus jam impactorum concoctione plurimum conferunt) non omninò neglegendus est frequens usus medicaminum vulgò dictorum *Thoracicorum*, vel *Pulmonarium*; quæ, in evacuationum intervallis copiosè ingerenda sunt, tanquam diætetico more, formâ tamen semper *Ægro* quam gratissimâ. Ad ventriculum enim, (qui etià in hoc morbo à nausæa, inappetentia & vomitione affici solet) peculiaris respectus semper habendus est, ne ingratum eorum formâ & copiâ gravatus, habitum nauseabundo assuescat, & non tantum medicamenta, verum etià cibum gratissimum

reijciat

rejiat. Medicamina, in hujus morbi principio præferenda, sunt *Incrassantia*, & *Lubricantia*, quæ serum sanguinis emolliendo, non tantum mitigationi tussis, verum etiam, humorum tussim efficientium coctioni, & expectorationi plurimum conferunt.

Hæc verò medicamenta, scil. *Lubricantia*, & *Incrassantia*, aliquandò seorsim; ut plurimum verò conjunctim, exhiberi possunt in formâ compositâ, quo utriq; indicationi satisfiat. Ità inter *Incrassantia* injungatur frequens usus *Sacchari ChrySTALLINI*, *Penidiat.* & *Rosat.* atq; etiam *Conserv. Rosar. Rubr. Veter. Succ. Glycyrrhiz. Trochisc. Bechic. nigri*, quæ sæpius, & sensim deglutienda sunt, quo humorum, per Trachæam exsulantium, acrimoniam molli suâ, mucilaginosâ, & incrassanti naturâ demulceant, atq; eo tussim importunam mitigent.

Inter *Lubricantia* copiosè utatur *Æger butyro* recenti non salito in omnibus *Panacellis*, *Cerevisiâ butyratâ*, & (si benè ferat) *oleo dulci communi*, vel potius *Amygdalar dulc.* præsertim verò *oleo lini* recentè absq; igne extracto, e quo capiat singulis horis cochleare unum, nisi adsit *Diarrhœa*, vel aliquod aliud Symptoma contraindicans. Manducet etiam *passulas majores, ficus, &c.*

Medicamenta autem é *Lubricantibus*, & *Incrassantibus* composita, & utriq; jam memoratæ indicationi satisfaciencia ea sunt quæ vulgò *Thoracica*, atq; *expectorantia* audiunt; quorum elegantiores formulas habens subnectam.

R̄ *Ol. Amygd. d. syr. capill. Vener. Jujub. Violar. vel Althæ. āā ʒiſs. Sacchar. Cand. alb. ʒiſs. Ms. exactiſſimè, F. Linctus* de quo capiat *Æger Cochyl. unum quartum quâq; horâ superbibendo ʒiv. Apozematis ſequentis calidè.*

R̄ *Decoct. Pectoral. depurat. ʒiſs. Tinctur. Croc. cum Aquâ Theriacal. extract. Syr Capillorum Vener. Scabios. vel Jujub. āā ʒi. Ms. F. Apozema.*

Si magis incrassare lubet, R̄ *Ol. Amygd. dulc. rec. Syr. é Symphyto, Papav. Rhæad. vel è Ros. ficcis ā. ʒiſs. Syr. é Mecon. ʒiſs. Sacchar, Rosac. ʒiſs. Ms. F. Linctus.*

Si amplius lubricare lubeat, R̄ *Ol. Linde recentèr abſq; igne extract. Syr. Glycyrrhiæ vel Mell. Violat. ā. ʒiſs. Sacchar. Cand. alb. ʒiſs. Ms. exactiſſimè fiat Linctus ſumendus per ſe, vel ſolut. in hauſtu Apozematis anted.*

Si febrilis calor hyſſopi, vel Croci Tincturæ uſui contraindicet, omittantur ea in Apozemate.

ib. 2. **Cap. 2. De Methodo curationis.** 163

Si Diarrhœa, vel aliud aliquod sympto-
ma contraindicet, omittantur *Fructus Tho-*
racici in Apozemate, & oleum in Linctibus,
vel loco priorum medicaminum sequentia
substituantur.

R *Lohoch de Papaver. San. & Expert.*
ā. ʒiʒ. Syr. Portulac. é Ros. ficc. āā ʒi,
Spec. Diatragac. Frig. Pulv. Haly, āā. ʒj.
Sacchar. Penidiat. vel Rosat. ʒiij. Ms. F.
Linctus sumendus é Cochleari, vel cum ba-
culo Liquiritæ, 4ta quâq; horâ, vel urgente
nissi, sensim deglutiendo, & superbibendo
ʒiv. Emulsionis sequentis calidè.

R Sem iv. frig. maj. ā. ʒj. Sem. papav.
alb. lactuc. ā. ʒij. Nucleor. Pineor. Pistac.
ā. ʒiij. cum aq. Papav. Rhæad. ʒj. aq Ros.
rubr. Cinnamom hord. āā ʒiij. F. Emul-
sio s. a. Saccharo penidiat. edulcoranda.
vel

R *Lohoch é Pulmone Vulpis, de Farfar.*
de Portulac. ā. ʒi. Syr. Fijubin Capill. Ve-
ner. āā ʒiʒ. Flor. Sulphur. ʒij. Tinctur Croc.
ʒj spec. Diatrag. frig Diamargarit Frig.
Pulv. Haly āā. ʒj. Sacchar. Penidiat. ʒj.
Ms. F. Eclegma sumendum, ut prius.

R *Tacamahac. Balsam. Tolut. āā. ʒj In-*
cred. Decoct. pectoral. q. s Coq. in Ag F.
q. s. ad ʒiʒ. Cum colaturâ, & sem. iv. frig.
major. āā ʒj. sem. Papav. alb. Hyoscyam.
ā. ʒij. Amygd. dulc. excortic. n° vij. F E-

mutatio s. a. Saccharo penidiat. gratè edulcoranda.

Sin verò a phlegmatis glutinositate Dyspnoea solito major adsit, *Eclegma* sequens præscribatur.

Rx *Loboch é passul. Scyllitic. aa. ʒiʒ. Sy de Erysmo, de Hyssopo, de Prasio aa. ʒiʒ. Spec. Diaireos, Diacalaminth. flor. Sulph. ʒiʒ. Tinct. Croc. ʒʒ. Sacchar. Cand. alb. ʒvj. Ms. F. Linctus sumend. uti antea.*

Immò, urgente hoc symptomate, addatur *Gum. Ammon. depurat. ʒi. & Flor. Benzoin. ʒiʒ.*

His etiàm intentionibus (citæ sc. murationi massæ pulmonibus impactæ, & novi ejus influxûs prohibitioni) satisficit compositione medicaminum balsamicorum cum agglutinantibus. Ex. gr.

Rx *Pulp. Conserv. Rosar. rubr. Lujul. aa. ʒiʒ. Oliban. ʒiij. Opobalsam. ʒij. Ms. Electuarium, de quo sumat Æger quantitate Nucis Jugland. ter in die, horis medicis superbibendo ʒiv. Apozematis sequentis calide.*

Rx *Fol. Millefol. Pilosell. Pimpinell. Taraxac. Pulmonar. maculos. Botryos, Scabios. aa. Mj. Flor. Hyperic. Violar. Bellid. major. papav. Rhæad. aa. Mss. Fijub. Daff. a. par. vj. Croc. in nodulo ligat. ʒʒ. Item Anis. Baccar. Juniper. ʒiij. Debito modo infund.*

Cap. 8. De Methodo curationis. 165

Infunde, & coque in aq. font. q. s. ad lbij.
In colaturâ calidâ malaxentur ℥iv. Conserv.
Ros. rubr. (quæ hoc modo apozemati
addita balsamicum, & admodum gratum
aporem ei conciliat) Coletur iterum, &
lenuò add. Syr. é Corall. Botry. Capill.
Vener. aa. ℥i. Ms. F. Apozema in usum.

Vel Electuarii prioris loco substituat
sequens, R Pulp. Conserv. Ros. Rubr. per
setaceum traject. ℥ij. Conserv. Fruct. Cynos-
bat. ℥i. Pulv. Haly. ℥j. Balsam. Leuca-
tell. ℥ss. Syr. balsamic. q. s. Ms. F. Ele-
ctuarium sumend. uti antea.

Capiat etiâ Ager sæpius in die Cochleare
unum, vel alterum Syrupi Balsamic. (qui
ventriculo admodum gratus est) & unâ
cum singulis dosibus Syrupi balsami Tolu-
tan. ℥j. in pilulas parvas redact.

Necnon, singulis noctibus ab usu alio-
rum medicamentorum liberis (si cetera
consentiant) convenit gutt. xv. vel xx.
Laudan Ligu. Helmont. exhibere in co-
chleari Syr. Balsamici. In hunc finem eti-
am confert ℥j. flor. Sulphur. in ovo sorbili,
vel Mellis anthosat. q. s. præscribere.

Si titillans tussis præ humoris per Tra-
chæam, & bronchia excreti acrimoniâ, &
tenuitate, fuerit Aegro valdè molesta, ut
indè auctio tussis catarrhalis, more fuctio-
nis, irritatæ timeatur, sint in promptu ta-

bellæ sequentes, ad libitum, & sensim ad tussim demulcendam, deglutiendæ.

R Pulp Rad. Althæ. per setaceum traject. ʒi. Sacchar. Perlat. Gumm. Arabic. Troscinth. Amyt. in aquâ Papav. Rhœad sol. ʒā. ʒiii. Sacchar. penidiat. in aq. Ros. solut. q. s. Ms. F. Tabellæ s. a. ponderis ʒj.

Urgente etiam tussi, læpius vel ad libitum capiat Ager frustulum Sacchari perlati, rosac penidiat. vel chrySTALLINI, sensim deglutiendo. Succus etiam, & Radix Glycyrrhizæ huic fini conferunt.

Sin verò tussis fuerit longa, & vehemens, & remediis prioribus non cedens, adeò ut à diurnâ infarctione, tandem tubercula suboritura suspicari liceat; Ad usum balsamicorum fugiendum est. *Ex gr. Capiat Ager ter in die, horis medicis, tres pilularum sequentium, (quarum felicem successum in tussibus Phthificis jam per multos annos expertus sum) é Cochleari uno, vel altero Linctus alicujus convenientis, superbibendo haustum, Apozematis pectoralis jam antè præscript. calidè.*

R Pulv. Milleped. pp. ʒiiij. Gum. Ammoniac optimè depurat. ʒj ʒ. flor. Benzoin. ʒij. vel ʒj. Extract. Croc. Balsam. Peruviana. ʒā. ʒss. Balsam. Sulphur. Terebinthinat. vel anisat. q. s. Ms. F. Pilulæ mediocres deaurand. vel pulvere glycyrrhizæ involvendæ.

Cap. 8. De Methodo curationis. 167

Istæ pilulæ in Scorbuticorum, & Scrophulorum lentâ Phthisi (quæ quidem sunt frequentissimæ phthises) ubi febris (si ulla est) est admodum mitis, & exsputum Phlegma quadantenus glutinosum, Asthmaticorum ritu, curationem non tantum in principio morbi, verum etiam in ejus progressu insigniter promovent, uti inferius sub Phthiseos scorbuticæ, & scrophulosæ titulis plenius dicturi sumus.

De aëre, cibo, potu, pathematis animi reliquisq; quæ ad Ægri regimen pertinent, peritum Medicum, pari industriâ, ac de medicamentis ipsis in hoc morbo consulere oportet. Absq; enim cauto istorum regimine, atq; usu, vel generosissima remedia in Phthiseos curatione nihil profunt.

Quare eligatur moderatè calidus, & siccus aer, atq; aliquatenus etiâ tenuis. Palustris enim, humidus, vel fumo carbonum inquinatus sanguinem noxiis particulis continuò replendo, atq; agitando, eum in colliquativo suo statu continet; quo fit, ut fluxus feri catarrhosis in pulmones, & in glandulosam Trachææ tunicam perpetuò irruat; atq; inde, his partibus ab importunâ tussi agitatis, morbus perpetuò augetur, non obstante usu medicamentorum vel maximè efficacium. Siquidem nulla medicamenta Incantamentorum more curationem absolvere possunt. Cibus

Cibus sit euehymus, quo quàm paucissima recrementa in sanguine accumuluntur, uti *Caro ovina, Vitulina, Aves montanae, Pisces friabiles, Cancrì fluviatiles*, &c. Ager etiàm carnes, tantum prandii tempore, sumat; *Panatellis, Avenaceis, Fusculis, Ovis forbilibus*, &c. sub vesperam contentus. Sit etiàm cibi moderata quantitas, & vitetur ad summam satietatem Ingluies. Potus sit etiàm parvus, & mitis, qui vel minimam sanguinis effervescentiam possit efficere, Uti *cerevisia tenuis*, &c. Evitentur *Vina*, & spirituosì liquores; præsertim verò *Crapula* ab eorum ingurgitatione proveniens. Confert etiàm ad hujus morbi curationem promovendam, *Cerevisiam ordinariam* herbis Thoracicis, atq; aliis, quæ ad eum morbum respiciunt, à quo Phthisis hæc originem suam duxerat, (modo talis fuerit) medicari. Hoc enim modo medicamentorum copia diætetico ritu in sanguinem ingeritur absq; vel ullâ ventriculi nausæâ, vel appetitus dispendio, ad quem semper prudentem Medicum speciatim respectum habere oportet. Ex gr.

R. Sars. opt. incis. ℥viij. Rad. Chin. in taleolas sciss. ℥iv. Polypod. Querc. Capill. Vener. Heder. terrestr. Pulmonar. maculos. Tussilag. Scabios. Botry. āā. Mij. Flor. Scabios. Nymphææ, Anthûs, Bellid. major. Hyperic.

Cap. 8. De Methodo curationis. 169

*Hyperic. aa. Mj. Baccar. Junip. ʒiv. Passu-
lar. major exacinat. ʒvj. glycyrrhiz. ras. ʒi.
Sem. Anis. ʒij. Ms. F. sacculus pro iv. Con-
giis Cerevisiæ mediocris, quâ Ager in po-
tum ordinarium utatur. In Scorbuticâ &
scrophulosâ diathesi simplicia Antiscrophu-
losa, & Antiscorbutica mitia, & leniora
etiâ addi debent, de quibus postea di-
cturi sumus.*

Ager exercitiis & frictionibus mode-
ratis quotidie, præcipue verò ante cibum, u-
tatur; summâ tamen diligentia cavendum
est à novo frigore percipiendo *cane & an-
gue pejari.*

Ab iracundiâ, mœstitiâ, intensâ cogita-
tione, atq; omnibus aliis gravioribus animi
pathematis summopere divertatur Ager,
idq; non tantum monitis, & consiliis; ve-
rùm etiâ societate, & jucundissimorum
amicorum consuetudine. A studiis etiâ &
vigiliis intempestivis diligenter sibi caveat,
somnum semper (quantum possibile est)
primâ noctis parte capeffendo.

C A P.

C A P. IX.

DE curatione *Phthiferos* in secundo ejus stadio ubi scilicet ob debitæ expectorationis defectum, & ob longam inde materiæ pulmonibus impactæ moram, *Tubercula* cruda á nodosâ glandularum pulmonarium tumefactione orta Tussi Chronicæ supervenire contingit.

Sæpenuerò ita Phthificis accidit, ut vel præ inopiâ, vel avaritiâ, vel etiam medicaminum nausæâ, incipientem *Phthiferos* pro communi Catarrho sponte suâ abutuntur habentes, medicos rarissimè in primo morbi statu consulant, dum scil. facilem curationem per evacuationes, & reliquam jam ante descriptam Methodum, admittere possit; Receptis autem (nescio quibus) *Muliercularum*, sive *Agyrtarum* contenti pretiosissimi temporis dispendium faciunt. *Æsculapii* opem vix tandem petentes, ut quedum præ febris hæcticæ augmento, & virium languore, jam antè præscriptarum evacuationum plane incapaces fiant, quæ tamen maximè sunt ad legitimam hujus morbi curationem necessariae.

Ob quem neglectum sæpiùs evenire solet, quod, materiâ longo jam tempore pulmonibus

Cap. 9. De curatione Phthiseos. 171

moribus impactâ, tubercula, seu glandulosi tumores, in pulmonibus sensim oriuntur; quo curatio, in hoc secundo morbi statu, non tantum difficilior, verum etiam incertior redditur; Morbo vel nullam, vel saltem palliativam tantum curationem admittente. Atq; hinc fit, quod *Phthisis* vulgò tam malè audiat, ac si esset morbus naturâ suâ prorsus incurabilis, quum (quantum ego longâ experienciâ edoctus scio) etquæ certam curationem, atq; alii morbi, admittat, modo debitâ methodo, satis tempestivè tractetur. Licet sit fatendum sicuti ceteras malas corporis affectiones, ita etiam Phthisin, ubi jure hæreditario ægrum invadit, modò à malâ corporis conformatione oriatur, vel ab inexhaustâ humorum minerâ, longo & habituali sex rerum non naturalium abusu contractâ, dependeat; vel deniq; ubi a diathesi sanguinis peculiaritè malignâ, cancrôsâ, vel gangrænôsâ, vel in celerem inflammationem dispositâ procedat, methodo curationis legitimæ, utut tempestivè observatæ, cedere non solere: Progressum autem satis celerem ad tertium Phthiseos stadium, non obstante vel generosissimorum medicamentorum usu, indiès facit. Verum hoc secundum morbi stadium à primo tuberculorum ortu censendum est; donec Tumores istos pulmonares insignitèr in-

inflammari, & putrefcere contingat, hoc est, dum in statu crudo manent. Hæc enim tubercula non sunt omnia ejusdem generii; sed variam, atque admodum diversam indolem induunt; nunc enim sunt *maligna, Cancrofa, Gangrænosa*, & præceps exitium minantia: nunc autem licet sint benigniora tamen sub specie phlegmonum, furunculorum, vel Erysipelatum, dolore & inflammatorio calore, à primo instanti stipata, & celeri putrefactioni obnoxia, atque inde à primo ortu, febrem *Peripneumonicam* inducunt, & in apostemata citissimè tendunt. Adeò ut in hujusmodi præcipiti Phthifi ab hujus generii tuberculis orta, uti hic *secundus morbi status* non obtinet, ità sermonem hîc loci ulteriorem de eo non sumus habituri: Siquidem quicquid hûc spectat, in *tertio* hujus morbi *stadio* dicendum est, ubi scil. de *febre Phthificorum Peripneumonicâ, & Putridâ Colligativa* ex professo tractaturi sumus.

Ut plurimum autem tubercula ista sunt tumores glandulosi Chronici & frigidi, & quasi scrophulosi, à liquoris glutinositate, vel pori seu ductûs glandulosi obstructione ortum suum ducentes, quo fit ut intus stagnans liquor in formam *gypseam, steatomatosam*, vel *melleam*, à naturali partis calore sensim concoquatur, propriâ tamen cystide

Cap. 9. *De curatione Phthiseos.* 173

cystide semper continetur; atque indè tumor iste renitens statim oritur, quem tuberculum crudum nominamus; qui licèt, progressu temporis, in molem satis grandem succrescat, non tamen illico inflammatur vel putrescit, usque dùm scil. ex acrimoniâ ab humore contractâ in cystide, vel ex tono partis nimis distento, Inflammatio, atque indè Apostema ex aliquo accidenti superveniat.

Durante hoc crudo tuberculorum pulmonarium statu, Phthisis in secundo suo stadio manet. Cujus diagnostica signa præcipuè desumenda sunt: Primò, Ab insigni febris hæcticæ augmento, quæ jam quadantenus febrem putridam intermittentem sæpius imitari incipit, ob acrimoniam scil. materiæ in cystidibus contentæ, progressu temporis, conciliatam. Secundò; A tabis, seu musculosæ carnis consumptionis notabili incremento, quæ jam saltèm flaccescere incipit. Tertio; A tussis ariditate, quæ utut frequens & importuna fuerit, Catarrhus tamen atque adeo frequens expulsiō eam non comitantur, uti antea. Quarto; A gravanti pondere atque oppresione, quæ in pectore perpetuò sentiuntur. Cui etiam anhelitus, seu difficilis, frequens, & molesta respiratio plerumque adjungi solet. In hoc morbi statu omnes evacuationes per alvum, vomitum, vel sudores nocuæ

nocuæ sunt, utpote febrem promoventes
& tabem accelerantes.

Nec quidè ipsa Venæfctio hîc convenit, nisi ad præcavendam inflammacionem *Peripneumonicam*, quoties scil. à dolore *Pleuritico*, potatione liberaliori liquorum spirituosorum, à frigore recens percepto, atque aliis ejusmodi, Medico sagacem prætoribus esse suspicari liceat. Atque tunc etiàm sanguis, ob tabem præsentem & virium languorem, parcâ potius manu ventilandus, quàm profusè extrahendus. Diligentissimè tamen in usu medicamentorum *Alterantium*, & *Thoracicorum*, jam antè præscriptorum (quantum stomachus ferre potest) persistendum est. Præcipuè verò in longo medicamentorum *Balsamicorum* usu, uti pilularum nostrarum jam antè præscriptarum, atque aliorum etiàm hujusmodi (modò febris insignis non adsit) spes habenda est; Atque hoc pacto plurimos Phthificos, (quorum Tubercula frigida esse, & cruda videbantur, atque adeò Phthisis Chronica) Deo favente, in statum pristinæ salutis reduxi; nonnullorum autem vitam, valetudinariè licèt procedentem, in plurimos annos protraxi. In scorbuticâ, & hypochondriacâ diathesi confert etiàm *Extractum Mynsycht*. vel alia *Chalybeata*, & *Antiscorbutica* mitiora hîc

Balsa-

Cap. 9. De curatione Phtbiseos. 175

Balsamicis medicamentis admiscere; uti etiam in *scrophulosâ*, remedia item *Anti-scrophulosa*: De quibus sub propriis titulis ulterius mox differendum.

Jam verò præter medicamenta alterantia, parvâ quantitate & statis temporibus exhibita (quæ jam antè sunt descripta) summopere nitendum est quo, copiosâ scil. & continuâ eorum ingurgitatione, diætetico ritu factâ, febrilis sanguinis calor demulceatur, & inexhausta humorum in habitu corporis delitescentium minera, unâ cum colliquatione indè ortâ, eradicetur. Ideoque non tantùm cibus euchymus, & acrimoniam humorum retundens diligentèr est eligendus; veluti *Perdices*, & aves montanæ, *Ova* sorbilia, *Ostrea*, *Animalium* extrema, unâ cum consummatis jusculis, & *Gelatinis* indè confectis, *Cancris* etiam *aviatiles*, atque alii pisces testacei, cum jusculis ex his artificiosè factis; quorum formulas posthâc subnectemus; verùm etiam *Aquæ minerales Chalybeatæ*, *Hydromel Pectorale*, *Diæta lactea*, *Lac Asininum*, *Aqua Lactis*, *Porcelli*, *Limacum* atque alii lenientes, & sanguinem demulcentes liquores sub formâ potûs copiosè præscribendi sunt: *Fontanellæ* etiam, *Rasura capitis*, & *emplastrorum* convenientium applicatio multùm profunt. De quorum usu, & cautelis

cautelis in eorum uſu adhibendis, jã ſtriſtim, & ſpeciatiim obſervationes noſtras proponemus.

Atque imprimis, ſi calor hecſicus mini fuerit, & ferè inſenſibilis, quò conjectare licet tumores iſtos pulmonum fixos eſſe crudos, vel ſaltèm ſcrophuloſos & frigidos *gypſeâ* ſcilicet, *ſteatomatoſâ*, vel aliâ aliquâ hujusmodi materiâ inſarctos; Æger, æſtivo tempore, omninò ad Aquarum mineralium Chalybeatarum uſum relegandus eſt. Atque hoc pacto plurimos hujusmodi Phthiſicos per multos annos relevavi, cum appetitûs, carnis, & virium reſtitutione, coloris hecſici, & tuſſis minoratione, atque majori reſpirationis libertate; idque non tantùm durante Aquarum potatione, verum etiã tempeſtate hybernâ ſequenti. Quod faſ eſt concludere tumores iſtos ſi non a uſu aquarum penitûs eradiceantur, ſaltèm minorari, & ſanguinis maſſam egregie temperari. Quæ quidem curatio, Palliativa ſaltèm, (ſi perfectâ non poſſit obtineri) alicujus eſt momenti. Licet enim Æger, in ſtatu quadantenûs valetudinario vitam ſuam protrahat, adhuc tamen vivit, & debitâ cautelâ adhibitâ, muniis ſolitis ſuavitæque oblectamentis moderatè frui pot eſt. Nonnullos verò ex aquarum iſtarum uſu perfectè ab evidenti Phthiſi reſtitutos

Cap. 9. De curatione Phthiſeos. 177

& ſine ullâ recidivatione ſanos redditos vidi, quorum hiftoriam unam, vel alteram fidelitèr, & ſuccinctè, ſub Phthiſeos Hypochondriacæ titulo, narraturi ſumus. In uſum verò Aquarum mineralium *Chalybeatarum* ſequentes Canones omnibus Phthiſicis commendatos velim, quo quàm diligentiffimè obſervantur. 1°. In Phthiſi acutâ, ubi ſcil. pulmones evidentèr putrefcunt, & febris jàm ultrâ gradum hectice provehitur, uti etiàm in Phthiſi Chronica extremâ, ubi Æger ſcil. jam aliquem maraſmi gradum ingreſſus eſt, unâ cum ſudoribus colliquativis, Diarrhœâ, vel Hydropneumate; evitandæ ſunt Aquæ, quæ certiffimè, in hoc caſu, non tantùm noxiæ, verùm etiam lethales ſunt. 2do. Laborantes Phthiſi, Quoties multum tempus, maximam ſcil. æſtatis partem, in Aquarum uſu, conſumere oportet, quo ſanguinis craſis jàm penitùs ferè verſa, longo earum uſu paulatim reſtituitur; parcè tamen & minori quantitate quàm alii ſolent, ſingulis diebus debent bibere, ſc. iv. vel v. vel vi. in unam vicem, ne, à nimia tenerorum pulmonis vaſorum diſtentione, hæmoptoe tandem inducatur. 3^{io}. Durante Aquarum uſu, à frigore capiendò, & ab erroribus diætæ diligentius quàm multi alii ægrotantes ſolent, cavere debent. 4^{io}. Phthiſicis Aqua-

178 *De curatione Phthifcos.* Lib. 2.

rum usum per plures annos, tempore æstivo, repetere convenit, licet postquam in assuefacti fuerint, minus temporis, in earum potatione, singulis annis, consumere necesse sit. 5to. Neque Phthifici, durante Aquarum usu, uti ceteri earum potatores solent, purgandi sunt. Sin verò plùs satis adstrictæ Alvo obnoxii fuerint, ante aquarum Chalybeatarum aggressum, & post earum completum usum, Aquas minerales purgantes, moderatâ quantitate, propinare convenit, earum usum, ad intervalla in. vel iv. dierum, ad tres, vel quatuor vices repetendo. 6to. Si aquæ per urinam non satis copiosè fluant, multò magis, si per Alvum diarrhœam provocent, in earum usu longo tempore non est insistendum, nisi his incommodis satis arte prospici possit. Ad tollendam, & præcavendam Diarrhœam soleo quantitatem Nucis Juglandis *Electuarii* sequentis, horâ somni, singulis noctibus præscribere.

R. Pulp. Conserv. Ros. rubr. antiq. Diacydon. aa ʒss. Trochisc. de Carabe ʒiij. bol. ver. Lacrymar. Sangu. Dracon. aa ʒss. Laudan. Lond. gr. iij. Syr. Myrtill. q. s. M. S. F. Electuarium.

Ad fluxum Aquarum promovendum, *Salis succin. nitidis.* & ab oleo optimè depurat. in primo Aquarum haustu solvendum.

Cap. 9. De curatione Phthifios. 179

7^{mò}. Multùm etiàm confert, durante
Aquarum Chalybeatarum usu, potum ordi-
narium facculo ingredientium pulmonarium
medicatum præscribere; Cui etiàm An-
tiscorbutica, & Antiscrophulosa mitiora
addantur, si origo morbi id requirat.

Secundò, Sin verò calor Hecticus sit no-
tabilis, atque indè præceps Phthifis; satius
est sanguinem lacteâ diætâ, quàm Aquis
temperare. De lacteâ autem diætâ sequen-
tia sunt notanda. 1^{mò}. In hujus diætæ usu
nilhil præter lac & Lacticia (excepto
pane) in cibum & potum esse vel permit-
tendum, vel desumendum. Copiosè ve-
rò, & frequenter nutrimentum istud in-
gerendum, ne, præ ejus tenuitate, partes
nutritione debitâ priventur. 2^{dò}. Lacteæ
diætæ cursum per unius, vel alterius mensis
spatium protrahi debere. 3^{uò}. Huic diætæ
tempus vernum præ ceteris convenire,
ubi scilicet flores atque herbæ, quibus bestię
vescuntur, jam maximè virescunt.

Tertiò, Sin verò præ fermento ventri-
culi nimis acido, lac commune (uti ali-
quandò accidit) in coagulum durum &
digestionis incapax redigatur, undè *Vomi-
tiones, Tormina, & Diarrhœa* subsequi so-
lent, satius est à lactis communis usu ab-
stinere, & sanguinis temperationem lacte
minimo tentare; de cujus usu sequentia sunt

180 *De curatione Phthifos.* Lib. 2.

etiā observanda. 1mo. Tempus exhibendi lac asininum maximè commodum esse primum mane, ita uti Æger postea in lecto dormiat, idque horā quintā pomeridianā. 2^{dò}. Nihil heterogeneum sive victus sive medicamenti formā, in ventriculum admittendum, donec lac jam fuerit concoctum. 3^{tiò}. Quantitatem, sive dosin lactis in unam vicem esse à $\text{℥} \beta$. ad $\text{℥} j$. vel præter propter. Siquidem magna hujus, uti & lactis communis, quantitas à ventriculo nec recipi, nec quidem concoqui potest, verū illud, vel vomitione, vel dejectione unā cum gravi detrimento Ægri illicò extrudere solet. Ideoque prudenter à Medicis consultum est, uti ventriculus paulatim huic nutrimento assuescat, indies augendo quantitatem à $\text{℥} \beta$. ad $\text{℥} j$. 4to. Si Æger, præ acido ventriculi fermento, ab usu lactis asinini Diarrhææ fuerit obnoxius, (quod frequenter accidit) lac saccharo rosaceo edulcoretur, & super ramulum unum vel alterum menthae emulgeatur. Immo, si opus fuerit, & si cetera consentiant, capiat Æger singulis noctibus Laudan. Lond. gr. j. vel dosin Electuarii adstringentis jam antè memoratam. 5to. Istud lac semper in nativo suo calore propinari debet. Si enim frigescat, & de igne incalescat, non tantum gustui, & ventriculo minùs gratum redditur, verum etiā

ib. 2. Cap. 9. De curatione Phthifcos. 181

etiam, ob partis spirituosæ dispendium, minus efficax Remedium fit. 6to. Durante lactis Asinini usu (quod etiam in omni lactea diætâ aequè præscribi debet) ab omnibus aliis medicamentis abstinendum est; exceptis Opiatis & Adstringentibus, modo necessaria ea fuerint ad Diarrhæam præcavendam, vel ad immanem tussim nocturno tempore demulcendam. 7mo. Sin verò Diarrhæa à Lacte effecta, usu Laudani, & Adstringentium non evincatur; vel si jam evictæ Diarrhoeæ Vomitus, vel saltè continuæ ventriculi ægritudo, & oppressio graviora succedant, (quæ certa sunt lactis in ventriculo in casei formam coagulati indicia) vel tandem, si adsint signa schirrhosis, & valdè obstructi hepatis (quod Scorbüticis, & hypochondriacis in Phthisi Chronica familiare est) religiosè tum à quovis lactis genere abstinendum est: Siquidem lactis usus hepatis obstructions augendo, Icterus, & Hydropem Phthisi superinducere solet, quo morbus originalis planè deploratus redditur.

Quartò, Hisce igitur in casibus, præstat sanguinem alterare, atque ejus acrimoniam retundere copioso usu piscium, & medicamentorum testaceorum, uti etiam consummatius jusculis ex animalium extremis factis, copiosaque potatione Aquarum compositarum

rum *Lactis, Caponis, Porcelli, Limacum,*
 atque aliorum ejusmodi. Etsi, quod de
lactis jam antè innuimus, sit etià verum
 de hisce Aquis Phlegmaticis, quòd scil. quo-
 tiès hepar priùs obstruatum esse contingat,
 à copiosâ earum potatione, Icterus & Hy-
 drops subsequi solent. In hujusmodi igi-
 tûr Ictericis, & Hydropicis magis conveni-
 sanguinis dulcificationem tentare, in se-
 quentem modum. Copiosè vescantur, *Can-*
cris fluvialibus, & marinis, Astacis, & ge-
neraliter loquendo omnibus, testaceis piscibus.
 Cujusmodi cibus copiosè sumptus aceto-
 sum sanguinis statum, & acidum ventriculi
 fermentum plurimùm temperare valet. Ex
 his etià piscibus testaceis juscula grati-
 arte fiant, quæ copiosè exhibenda sunt.

Rx Cancer. fluviat. n°. 100. Contundantur
vivi, & deindè coquantur in aq. font. ℥iv.
Addendo sub finem coctionis macer. sol. j.
vel iij. Nuc. Mosch. ras. n°. j. & Vin. Mal-
vatic. ℥ss. Coletur jusculum in usum. In hunc
cenſum etià referendæ sunt Gelatinæ, &
consummata juscula. Ex. gr.

Rx Rasur. C. C. Ebor. aa ℥iv. fol. macer.
n°. ij. Cortic. Aurant. Condit. in frustulis
conciſ. n°. j. Coq. in Aq. font. ℥iv. ad ℥ss.
vel ℥jss. Coletur, quo Ager sumat ad bi-
bitum Coch. iij. vel iv. per se, vel in
jusculis calefact. Hujusmodi Gelatinæ Agros
 tantis

Cap. 9. De curatione Phthifcor. 183

tantis palato gratiores fieri possint, Ad-
dendo, tempore usûs, tantillum Syrupi
*Melissophyll. Caryophyll. è Rub. Idæo, Au-
rantior. vel Limonum.* Licet sit fatentum,
Syrupos acidos non adeò benè *Gelatinis*
convenire, quoniam quadantenùs vires ea-
rum frangant.

Exemplum Jusculi consummati sit jam
sequens.

R. Capon. eviscerat. & in frustula concis.
R. j. Ped. Ovill. & Vitulin. aa par. ij. Ras.
C. C. Ebor. aa ʒss. fol. macer. n^o ij. Nuc.
Mosch. sciss. n^o j. Santal, Citr. ʒiij. vel ʒss.
Coquantur omnia lenitè in Congio uno Aqu.
font. ad dimidii consumptionem, Addendo
circa finem ebullitionis Vin. Malvat. ver.
℥j. flor. Bellid. Maj. Tussilag. Capill.
Vener. Pulmonar. maculos. aa Mj. Dacty-
lor. ping. par. viij. Fijubar. par. xij. Se-
besten. par. x. Passular. major. exacinat.
ʒiij. Coletur, quo Ager sumat bis, vel
ter die prælargum haustum hujus jusculi.
Ad acrimoniam sanguinis ulteriùs demul-
cendam, multùm etiàm hujusmodi Phthi-
sics obstructione laborantibus confert usûs
Corallii præp. Milleped. Margarit. Ocul.
Cancr. præp. pulv. è chel. Cancr. simpl.
atque aliorum ejusmodi Testaceorum me-
dicamentorum, quæ copiosè, & sæpiùs in
die sumenda sunt. Ex. gr.

℞ *Aq. Lact. Alexiter. Card. vel Ceras. nigr. ℥j. Aq. Cinnam. bord. ℥ss. Margarit. præp. 3ß. Sacchar. Chrystallin. alb. 3ij. MS. F. Julapium, è quo capiat Ager 3iv. (agitata prius phialâ) ter quaterve in die, Addendo (si stomachus id requirat) 3j. vel 3ij. Aq. Epidemic. Mirabil. Stephan. vel alicujus alius aquæ spirituosæ. Vel.*

℞ *Pulv. Milleped. Ocul. Cancror. præp. pulv. è Chel. Cancror. simpl. Corall. rubr. aa. 3j. pulv. Succin. alb. 3ß. MS. in chartulas ix. quarum unam sumat ter die è cochleari Julapii Perlat. jam antè præscript. vel alicujus alius ejusmodi, superbibendo haustum. 5to. Si Ager ab hepatis obstructionibus planè immūnis esse videatur, atque adeò neque in Hydropico, neque in Ictericis statu fuerit; verumtamen lactea diæta jam antea descripta, propter Diarrhœam, atque acidum ventriculi fermentum, parùm conveniat, præter medicamenta alterantia jam antea descripta, ad acrimoniam humorum ulterius demulcendam, cum fructu injungi potest copiosus usus *Aq. destillat. compos. Lact. Capon. Limacum, Porcelli, &c.* quarum formulas proxime describemus.*

Aqua Lactis.

R Fol. capill. Vener. Tussilag. Pulmo-
mar. maculos. Veronic. āā. M. iij. Hyssop.
Rut. Caprar. Menth. Absinth. āā. M. ij.
Flor. Hyperic. Scabios. āā. M. ij. Croc.
Anglic. 3j. Nuc. Mosch. sciss. n. iij. Da-
stylor. Caricar. ping. āā. ℥β. Passular.
major. exacinat. ℥j. Conscindantur, & in-
fundantur in lactis Vaccin. recent. Cong.
ij. & Vin. Malvat. ℥vi. F. destillatio
in Organis communibus, uti dimidia pars
liquoris ascendat, Omnésque destillationes
commixtæ reserventur in usum. Si Phthisis
scorbutica, addantur in destillatione
summitates Pini, Beccabunga, Nasturt. Aquat.
Hedera terrestris, cum aliis Antiscorbuti-
cis mitioribus; Et loco vini Malvatici sub-
stituatur Cerevisia Brunsvicensis; sin verò
scrophulosa: Milleped. crud. cum herbis
contus. ℥ij. atque alia etiā Antiscrophu-
losa. Si hanc Aquam non tantum alter-
antem, verum etiā restaurantem habere
libet, addi potest Capo, vel Porcellus in
secundā destillatione. Ex. gr.

R Caponem, vel Porcellum evisceratum,
& in frustula conscissum, Aqu. Lact. antè de-
script. Cong. j. F. destillatio uti tres par-
tes liquoris ascendant.

Aqua

Aqua Limacum.

R Limac. hortens. Sale purgat. trecent.
Lactis commun. vel potiùs aquæ Lactis
jam antè descript. Cong. iij. F. destillat.
in Organis communibus lento igne, donec
liquor acidus ascendere incipiat.

Aquam etiàm Limac. Magistr. sequentem
à nobis confectam non esse spernendam pro
dicamus, siquidè longo tempore in usum
asservari potest.

R Lact. recent. Cong. ij. Destilletur cum
Menth. & Absinth. Roman. aa. M. ij. a
Cong. j. Deinde.

R Limacum hortens. priùs in aquâ com-
muni dein in cerevisiâ tenui lotorum dimi-
dium satum, Lumbricor. terrestr. præp. 1b.
Angelic. Miß. Agrimon. Betonic. Rut. 1b.
Mj. Herbæ in fundum mittantur. His
perimponantur Limaces, & Lumbrici.
summitate verò ponantur Ras. C.C. 1b. 1b. Ca-
ryophyll. 3 j. Groc. 3 iij. Infundantur in Pe-
macei 1biv. Vin. Malvatic. opt. 1b ij. de-
destillentur in Organis communibus.

Isti liquores copiosè bibendi sunt, idque
vel in potum ordinarium cum æquali par-
te lactis commixti, si ventriculus id ferat
atq; Ægri siti ità satisfieri possit. Si Julapii
forma magis arrideat, more sequenti ex-
hibeatur.

R A

ib. 2. **Cap. 9. De curatione Phthiſeos. 187**

R^e Aq. Porcell. vel Capon. jàm antè deſcript. ꝥj. Sacchar. Chryſtall. alb. q. ſ. Coque in formam Syrupi.

recent. R^e Aq. Lact. vel Limac. ꝥj. ſ. Syr. ma-
Lacti giſtr. jàm antè deſcript. ꝥiv. Ms. F. Fu-
illat lapium, è quo bibat Æger copioſè ad libitum.
donec Vel.

R^e Aq. Lactis vel Limac. magiſtr. ꝥij.
enter Sacchar. Perlat. 3x, vel 3j. ſ. Ms. F. Fu-
am je lapium è quo bibat copioſè, & frequentér.
in u

ur cu Sin verò, nòn tàm calor hecticus, quàm
ij. a reſpiratio difficilis urgeat (uti ſæpiùs in
à com Phthiſi ſcorbuticâ laborantibus accidit)
dimi Hydromel thoracicum in potum ordinarium
ep. h magis convenit, quàm Aquæ deſtillatæ
ut. a phlegmate abundantes. Cujus formula in-
His ſe ſignis apud River. Cap. de Phthiſi occur-
ci. h rit: atque alibi paſſim apud Autores:
ſ. Co Ideòque nullam aliam ejus deſcriptionem
in Po hoc loco ſubnectemus.
di

idqu
li pa
l fer
Fulap
ti es
R^e Aq
CAP.

C A P. X.

*De Curatione Phthiseos Pulmonario
 Originatis in tertio ejus statu; ubi
 scil. Æger à glandulosarum partium
 Pulmonum inflammatione, aposte-
 matis, & exulceratione in Marasmo
 statum reducitur, unà cum summo
 virium languore, carnis consum-
 ptione, febris hectica incrementum
 atque etiàm peripneumonica, &
 putrida superinductione, reliquisque
 diris symptomatis, quæ hunc fun-
 dum Phthiseos statum comitari so-
 lent.*

UBI ad tertium hoc Phthiseos stadium
 deventum est, Æger rarissimè (si
 ulcera fuerint admodum parva, & benigna)
 curatur, vel vitam suam longius protrahit.
 Ideoque licet prudens, atque honestus Me-
 dicus, ad Phthiscos in hoc morbi statu, vo-
 catus, symptomata miseros cruciantia

quantum in ſe eſt, mitigare nitatur, atque
 etiam antiphthiſica medicamenta, quæ
 præſentibus indicationibus, atque ægrotan-
 tis ſtatui maximè ſatisfaciant, præſcribere
 ſtudeat; minimè tamen, etiam ſpè à ſym-
 ptomatum relevatione abblandiente, artis
 medicæ famam, atque etiam ſuam violare
 debet, ſanitatis recuperationem vel Ægro,
 vel ejus amicis nimis audacter promitten-
 do; qualemcunque verò opem Ægro cum
 ſummâ miſericordiâ atque diligentia attu-
 erit, lethale prognosticon de Ægri vitâ
 conſtantly pronuntiandum; neque ſibi vanâ
 ſpè Amicorum, atque Adſtantium, illudi
 ſinat: Atque hoc pacto tam arti medicæ
 quam ſibi ipſi optimè conſulet. Inten-
 tiones curativæ in hoc morbi ſtatu ſunt
 illæ quatuor. Primò; Pulmonibus, uſu
 medicamentorum Pectoralium, atque An-
 tiphthiſicorum proſpiciendum; Ulcerumque
 ſanatio promovenda (modò ea ſint parva,
 benigna, & ſanabilia) in quantum ſcil.
 præſens debilis, atque attritus Ægri ſtatus
 terre poſſit. Secundò; Febris Peripneu-
 monica, ſeu Inflammatoria, quotiès ea con-
 tingat, unâ cum diris ejus ſymptomatis
 tollenda. Tertiò; Febris putrida, à pul-
 monum purulentiâ oriunda, ſublevanda.
 Quartò; Denique ſymptomatis crucianti-
 bus à febre putridâ per colliquationem or-
 tis

tis, pro virili, succurrendum; quo æger, moriatur, saltẽm *ἰσχυράν* obtineat.

Quod ad primam attinet, Medicamenta in hoc statu Phthiseos sunt, *Alterantia*, *Expectorantia*, & *Balsamica*, seu *Sanativa* non nimis calida (propter scil. intensum febris gradum) sẽmpẽr verò *Cordialia* propter virium languorem. Eligenda etiã sunt illa quæ gratiora sunt, & quæ minora quantitate, ob ventriculi nausẽam, exhiberi possint. Ex. gr.

R̄ *Pulp.* è *conserv. Rosar. rubr. antiqu.* β. *Lujul. Balsam. Leucatell. āā.* ʒj. *Ms. P.* *Electuarium*, è quo capiat quantitatem *Nac.* Mosch. in *Nebulis* manẽ, & *vesperi.* V. sumat bis die *Pilul. Balsamic. jã* ant. descriptas numero tres.

R̄ *Aq. Lact. Alexiter. vel pulmonar. jã* ant. descript. ʒviiij. *Aq. Limac. magist.* *Cinnamom. hordeat. āā.* ʒiiij. *Aq. Mirabil.* ʒj. *Margarit. præp.* ʒij. *Cretæ puriss.* ʒj. *Sacchar. Chrystell. alb.* ʒj. vel ʒx. *Ms. P.* *Jalapium*, è quo Capiat Æger *Cochl. iv.* vel v. post singulas doses *Electuarii*, & *pilularum*, atque etiã ad libitum in languore.

R̄ *Syr. Balsamic.* (qui ventriculo admodum gratus est) ʒiiij. *Tinctur. Croc.* in *Aqu. Theriacali fact.* ʒij. *Ms. Sumat sæpius* è *Cochleari.* In hujus mixturæ cochleari

ger, no, vel altero, etià bis die exhibeantur
utt. vi. vel viij. *Opobalsami*.

Si tussis, & vigilæ vehementer urgeant,
piat etià aliquandò horâ somni gutt. xij.
andan. *Liqu. Helmont. Opium* tamèn in
anguido hoc statu, cautè, manu parcâ, &
ebitis intervallis, exhibendum; neque qui-
etiam omniò absque urgenti necessitate, ne
am artis medicæ opprobrio mors subita
n, ex inexpectata succedat. Vel

R. *Syr. Capillor. Vener. ℥iv. Aq. mirabil.*
℥. vel 3vi. Ms. Sumat sæpius è *Coch-*
ari, vel cum *baculo Liquiritiæ*, præci-
ue verò urgente tussi. *Gelatinæ* etià,
Vul. Jufcula consummata hîc præscribenda
unt; & quidèm in hoc deplorato statu, è
Culinâ magis, quàm è pharmacopolio pe-
enda sunt remedia.

Quod ad febrem Peripneumonicam at-
inet; Febris ista ab insigni tuberculorum
pulmonarium inflammatione semper oritur;
deoque recurrere & revirescere frequen-
ter solet; quoties scil. tuberculum novum
vel sponte suâ, vel à percepto frigore, vel ab
alio aliquo errore in regimine admissò, in-
flammati contingat. Durante inflamma-
tione, hæc febris constanter manet, atque
egrum haud rarò è vivis subitò, & inex-
pectatò tollit, Rigore incerto, & intensò
Calore, alternis, Vigiliis, Jactationibus, De-
liriis,

liriis, Respiratione anhelosâ, expectoratione difficili, doloribusque extremis, & vagis lateris, pectoris, & scapularum stipata. Ubi verò primùm Inflammatio in Apoplema facessere incipit, quod (si æger superstes fuerit) circa septimum morbi diem usitatò evenit, Febris ista Inflammatoria continua à febre putridâ intermittente quotidianâ, vel tertianâ excipitur, quæ tuberculorum purulentiam certissimè indicat, & sine eorum sanatione perfectè eradicari non potest.

Hæc febris Inflammatoria, uti omnes aliæ ejusdem genii, diætam tenuissimam deposcit, unâ cum debito in lecto regimine. Alvum solutam, *Julapia Cordialia* & *Temperantia*, *Apozemata Pectoralia* cum *Linctibus Lubricantibus*, & *Incidentibus* copiosè ingerenda ad facilitandam phlegmatis calore febrili nimis incrassati expectorationem, dolorificam pulmonum compressionem solvendam, & tussim inanem, & molestantem inde demulcendam; *Diaphoretica* etiâ parcè *Opiata*, debitis intervallis ad extrusionem materiæ febrilis per poros cutaneos promovendam; *vesicatoria* etiâ, & *Epithmata* externa in Cerebri & generis nervosi subsidium, quæ aliàs illic ab hujusmodi febribus vehementè pati solent. *Linimenta* etiâ, & *Fotus* externos *Antidynos*

Cap. 10. De curatione Phthiseos. 193

dynos ad sublevandam dolorificam, & spasmodicam musculorum, & membranarum Thoracicarum contractionem: Super omnia verò Phlebotomiam, eamque tempestivam, copiosam, & (si opus fuerit) repetitam, pro Ægrotantis viribus, & pro præsentis sanguinis effervescentiâ; quam quidè status Phthificus forsàn magis quàm Athleticus requirit. Atque hoc pacto *D^{nm} Tibs*, *D^{nm} Owen*, & Collegam nostrum eximium *D^{nm} Stainès*, plurimòsque alios, vel in ipsâ provectâ senectute, à pluribus hujusmodi febribus, aliquandò bis vel ter in anno recurrentibus, (licèt in priorem etiàm valetudinarium statum) restitutos vidi; idque æquè facillè & citò, ac si omninò Phthifici non fuissent; Cum è contrà æquè notum sit, quàm periculosæ hujusmodi Peripneumonice febres sæpissimè sint viris robustissimis & maximè Athleticis, ubi debita phlebotomia, vel aliqua alia necessaria pars justæ regiminis omiſsa fuerit.

Medicus igitur utcunque fatale præſagium de ipsâ Phthisi instituat (quæ proculdubio ab omni hujusmodi febre multum promovetur) ad ipsius tamèn Peripneumonice curationem sese æquali spe accingat, (modò satis tempestivè advocetur) ac si Æger non esset omninò Phthificus, idque sequenti modo. Diæta instituitur ex *Ave-*

O

naceis,

194 *De curatione Pthtiseos. Lib.*

naceis, Ptisanis, Pomis coctis, Possetalâ, Pos-
sulis majoribus exacinatis & Glycyrrhizâ al-
teratâ, Cerevisiâ medicâri pane tosto ca-
factâ, aliisque ejusmodi: In primâ vero
declinatione febris, è jusculis pulli, ovis
forbilibus, &c.

Alvus etiâ (si opus fuerit) *enemate*
Lactis saccharat. florib. Chamæmel. alte-
rat. illicò solvatur, quod (quoties necesse
fuerit) repetendum est. Deindè extra-
hantur ꝑviiij. vel x. sanguinis è venâ cubiti
lateralis dolentis; quæ quidè Phlebotomia
singulis, vel alternis diebus audactè repe-
tenda est, pro sanguinis effervescentiâ, &
doloris lateralis, & Dyspnœæ urgentiâ,
quantum vires ferre possunt, quo inflam-
mationis progressus in maturationem, &
apostema (si possibile est) præpediatur.

Intereâ temporis per totum morbi de-
 cursum *Cochl. unum Linctûs sequentis*
ꝑiv. Apozematis Pectoral. solut. tertiâ
vel saltè quartâ quâque horâ calidè pro-
pinerur.

R. Ol. Amygd. dul. rec Syr. Capill. Ve-
ner. āā. ꝑjss. Sacchar. Cand. alb. ꝑjss. Ma-
exactissimè. F. Linctus.

Immo si Phlegmatis glutinositas, Dysp-
 nœa, & exacerbatus dolor indè ortus
 requirant, neque fluxus alvi contraindica-
 loco *olei Amygdalar. Oleum Lini recentè*

Cap. 10. De curatione Phthifios. 195

fine igne extract. substituatur, & Syrupus ex Erysim. vel é quinque radicib. loco Syrupi Capill. Vener. Prætereà etiàm ℥ij. vel ℥iij. Olei Lini quartâ quâque horâ per se sumend. præscribantur : Siquidem non tantum lubricanti vi, verum etiàm, anodynâ egregiè dotatur.

& Decoct. Pectoral. depurat. ℥jss. Tinctur. Croc. in aqu. Theriacal. fact. & Syr. Capill. Vener. āā. ℥j. Ms. F. Apozema in eundem jām antè descriptum.

In virium refocillationem, & sanguinis effervescentis temperationem Coch. iv. vel v. Julapii sequentis sumend. præscribantur.

& Aq. Lact. Alexiter. ℥viiij. Cinnamom. Hordeat. Epidemic. āā. ℥ij. Margarit. pp. ℥jss. Sacchar. albiß. ℥vi. Ms. F. Julapium. Horâ somni sequens Bolus Anodynus, & Diaphoreticus, unâ cum haustu Julapii Perlat. sumend. præscribatur, præcipuè verò si alvus (quod non rarò in hoc statu morbi accidit) nimis lubrica fuerit.

& Theriac. Andromach. ℥ß. pulv. é chel. Cancr. comp. ℥j. Syr. Caryophyll. q. s. Ms. F. Bolus.

In Cerebri, & generis nervosi tutamen statim à venæsectione applicentur Vesicatoria Nuchæ, & interioribus brachiorum, & tibiarum ; & Emplastrum Cephalic. cum Euphorb. plantis pedum.

196 *De curatione Phthiseos. Lib. 2.*

In relevationem Doloris Lateralis à musculorum, & membranarum Thoracicarum spasmodicis effecti, sequens Fodus & Linimentum partibus affectis alternatim applicetur.

℞ *Rad. Petrosel. Fœnicul. sem. Lin. Fœnugræc. āā. ʒij. Flor. Chamæm. Melilæ. āā. Mij. Ms. & coqu. in. Aq. Font. q. s.* reponatur colatura in vesicâ bubulâ recente, donec simiplena fuerit, & calidè applicetur partibus affectis, urgente jam dolore. Amotâ vesicâ, applicetur pannus laneus calidus sequenti linimento illitus. ℞ *Ung. Dialth. ʒß. Ol. Lilior. albor. Laterit. āā. ʒiij. Ms. F. linimentum in usum.*

In ulteriorem effervescentiæ sanguinis, & caloris pulmonum temperantionem, sequens pulvis cum fructu præscribi potest.

℞ *Sal. Nitr. puriss. ʒij. Sacchar. Chrystall. alb. ʒß. Ms. in chartulas viij. quarum una dissolvatur in singulis haustibus Corevisiæ propinand.* Cetera sagaci præsentis Medici judicio committantur, pro re natâ præscribenda.

Quod ad febrem putridam Phthysicorum attinet, notandum est, quod et si ægri methodo præcedenti jam tractati Peripneumonicè non intereant, Inflammatione tamen tuberculorum pulmonarium in ulcerationem (quod sæpissimè accidit)

Cap. 10. De curatione Phthiseos. 197

cidit) jam facessente, statim sub finem
Febris inflammatoriæ Febris putrida in-
termittens exoritur, certis periodis, singu-
lis, vel alternis diebus recurrens, unâ cum
algore, ardore, & sudoribus successivis,
siquidem sanguis in circulatione per has
purulentas partes jam transiens heteroge-
neis & inimicis particulis oppletur, atque
opprimitur, à quibus Natura jam irritata,
insurgit, & paroxysmum febrilem singulis,
vel alternis diebus ad hostis extrusionem
format. Quam quidè febre ope me-
dicamentorum Pulmonarium & Balsami-
corum penitus eradicare est (quantum ego
scio) planè impossibile, absque ulcerum,
à quibus ista febris oritur, sanatione, (quo-
ties scil. ea sunt parva atque benigna.)
Corticis tamèn *Peruviani*, frequenter, &
debitis intervallis repetiti, efficaciam ad
supprimendos paroxysmos febriles, saltèm
pro tempore, sæpissimè cum successu fe-
lici expertus sum: adeò ut aliquorum
Phthysicorum pro deploratis jam habito-
rum vitam frequenti ejus usu non tantùm
per plures menses; verum etiàm annos
protractam esse viderim: qui, licèt è statu
valetudinario nunquàm planè evaserint, ta-
mèn ejus usu, à febre jam liberati, muniis
solitis satis benè fungi potuère. Quare
pro unico febrifugo, in hoc casu, usque

198 *De curatione Phthiseos. Lib. 2.*

huc reperto habere soleo. Licet enim hoc modo induciæ parum fidæ, atque incertæ comparentur, siquidem febris sponte sua, vel levissimâ de causâ repullulare solet, ex hac tamèn temporariâ febris suppressione, Ager non tantùm à pluribus molestis, & gravibus symptomatis, pro tempore, illico liberatur; verùm etiàm amissas vires quâdantenus recolligit, atque insuper spatium medicamentorum Balsamicorum, & Pectoralium usui opportunum obtinet, quæ ulcerata tubercula sanando, perfectam & eradicativam curationem febris efficere possint. Ideoque apprimè convenit non tantùm hujusmodi medicamentorum Balsamicorum usui in febris intervallis diligentissimè insistere; verùm etiàm eadem cortici ipsi admiscere, quotiès scil. eum repetere lubet, in sequentem modum.

R Cortic. Peruvian. subtiliss. trit. ʒij. Syr. Balsamic. q. s. Ms. F. Bolus, quam Ager mane sumat, repetatque sextâ quâque horâ per tres dies successivos superbibendo ʒiij. vel iv. Apozematis sequentis.

R Cortic. Peruvian. pulveriz. ʒiij. Balsam. Tolutan. ʒij. Croc. Anglic. Cochineal. a. ʒj. Coq. in Decoct. Pectoral. depurat. ʒvj. ad ʒvi. Deindè cola & affunde Decoct. præscript. ʒvj. de novo, operationem iterando renovando ad tertiam vicem: Denuò Co-

latura

Cap. 10. *De curatione Phthiſeos.* 199

ſaturas omnes miſce, atque adde *Vin. Mal-*
labec. Syr. Baſſamic. aa. ℥iv. Ms. F. Apo-
zema.

Repetatur uſus hujus febrifugi, modo
ſcripto, bis in Lunâ, vel ſæpiùs, ſi
viſum fuerit. In intervallis verò aſſi-
duus medicaminum Baſſamicorum, & Pe-
ctoralium uſus injungi debet, quæ pro
Agri temperie, & morbi genio ſub Me-
dici ſagacis regimine varianda ſunt. Si
ſalvus nimis lubrica fuerit, addi poteſt
ſingulis Bolis nocturnis *Laudan. Lond gr. j.*
vel loco Bolorum ſubſtituantur *pilulæ è*
Diaſcordio, & pulvere Cortic. Peruvian.
confectæ, ità ut ſingulæ doſes 3ſſ. *Pulve-*
ris recipiant.

Atque hoc modo Uxorem *Dni. Haulton,*
Pharmacopolæ, à Phthiſi deploratâ emacia-
tam, per annum unum vel alterum curâ
Collegæ mei eximii *Dris. Tyſon* præſerva-
tam, & ſæpiſſimè à febre putridâ inde or-
ta reſtitutam vidi, uti & Uxorem *Dni.*
Walker Mercatoris Londinenſis, & filium
Dni Blakey Clerici à febre putridâ Phthiſicâ
in ſtatum ferè integrum reſtauros, unâ cum
virum, & appetitûs reſolutione, & plu-
rimos alios, quorum hiftorias nimis lon-
gum eſſet hîc loci narrare.

Liberè tamen fateor me non obſervâſſe
Corticem æquè certò & perpetuò in febrè
Phthiſicâ

Phthificâ intermittente scopum suum at-
tigisse, ac in intermittente simplici à mere
morbidâ sanguinis diathesi ortâ: Ubi au-
tèm minùs proficere perspexi, semper suspi-
catus sum jam lædi cerebrum, & genus
nervosum; atque Ægrum deliriis & spasms
magis obnoxium fuisse, quàm antea fue-
rat.

C A P. IX.

De relevatione symptomatum Phthi- seos in tertio ejus stadio.

Sicuti Natura à purulentarum, & he-
teroginearum particularum commix-
tione cum sanguine, (ubi scil. primum
tubercula pulmonaria jam maturari, & in
apostemata faceßere contingit) irritari so-
let, & earum extrusionem Periodicis pa-
roxysmis intermittentis Febris moliri, per
alvum, poros cutaneos, ductus salivales,
Ventriculum, Trachæam, &c. quâcunque
portâ datur via, pro humorum genio, &
naturæ molimine, unâ cum colliquatione in-
signi, & subito virium collapsu: Itâ non
rarò accidit, uti Natura irritatione istâ ni-

Cap. II. De relevatione, &c. 201

mis jam stimulata colliquatum, atque acre
serum impensius, quam par sit, expellendo,
novos morbos, vel saltem nova sympto-
mata ipso originali morbo sæviora, & ma-
gis horrenda formet, veluti Diarrhœam
& Dysenteriam unà cum diris torminibus,
Tussim & pertinaces Vigiliis, immensos
& colliquativos sudores, Vomitiones ferè
perpetuas, Singultus, Aphthas, &c. quo-
rum symptomatum relevationi saltèm, si
non perfectæ Ægrotantis curationi Ars Me-
dica conducere potest.

Quo pacto verò, & quibus legibus Me-
dicus hujusmodi symptomatis succurrere
debeat, sequentibus speciatim ostendere ni-
temur. Atque primò,

*De Diarrhœâ, Dysenteriâ, & Torminibus
alvi cruciantibus relevandis.*

Medicamenta *Opiata* (durante hâc ne-
cessitate) non tantum frequentèr, verum
etiàm liberali manu exhibenda sunt. Uti
enim dira hæc symptomata, nullo alio me-
dicamine relevari possunt, ità etiàm, quam-
diu hæc symptomata manent, uti tussis
mitior, ità respiratio liberior esse solet (uti
in *D^{no}. Lechmere*, *D^{no}. Chadwell*, atque aliis
quam plurimis dudum observavimus) ma-
teriâ pulmones irritare, & gravare solitâ,
aliò,

aliò, pro tempore, jam translata, atque indè eorum usus à nullo præsentì sympto-
mate contraindicatur; quo fit, ut conveni-
entem dosin *Opii* sine noxâ, vel periculo
tolerare possint.

Ager (durantibus istis symptomatis)
à *Cerevisiæ* omnigenæ usu abstineat, ejus
loco *Decocto albo*, & *Lacte* cum aquâ cocto
contentus. Capiat etiâ quartâ quâque
horâ (si opus fuerit) quantitatem *Nucis*
Jugland. Electuarii nostri adstringentis jam
antè in usu *Lactis Asinini* descripti; vel su-
mat *gutt. xij. Laudan. Liq. Helmont.* in
haustu *Fulpii perlati*.

Ad temperandam etiâ humoris irri-
tantis acrimoniam per glandulosam intesti-
norum crassorum tunicam excerni soliti,
& ad tonum partium indè labefactatarum
restituendum, quotidie injiciatur (tanquam
pro fotu) *Enema jusculi pulli*, vel *Capiti-*
tis vervecini cum lanâ in aquâ cocti, vel
hoc quod sequitur.

R. Lactis à frequenti extinctione canden-
tis ferri Chalybeat. & rosas rubr. alterat.
ʒvi. Diascord. ʒß. Ms. F. Enema.

In moderatâ verò *Diarrhœâ*, ubi scil.
tormina non multùm urgent, præcipuè
verò si *Dyspnœa* etiâ adsit, *Opium* quâvis
formâ, rariùs & parciùs, præscribendum.
Plerumque enim ab ejus exhibitione veluti
pectus

pectus gravari solet, ità etià respiratio & expectoratio difficiliores redduntur, & Ventriculus nausèa afficitur.

Satius est igitur in hoc casu, *Diarrhæam*, medicamenti *opiat*i tertiâ, vel quartâ quâque nocte repetiti usu, moderatam potiùs servare, quàm penitus sistere, ne majus detrimentum indè consequatur. Semper etià post medicamenti *opiat*i usum, copiosius ingerenda sunt *Expectorantia*, & *Lubricantia*, ne materia dudum in pulmonibus fixa Ægri vires in expectoratione excedat.

Secundò, De Tussi perpetuâ, & Vigiliis pertinacibus sublevandis.

Sicuti Diarrhœa, & aliquandò etià implacabilis Dysenteria, unâ cum diris Torminibus, à lymphæ morbidæ atque acris colliquatione facta per alvum, quæ Phthificis diathesi scorbuticâ affectis, ob peculiarem scil. Intestinorum tonum, magis quàm ceteris fluere solet, sæpius superveniunt; uti in quamplurimis, observavimus, qui, in ipso ætatis flore, à Phthisi scorbuticâ cruciantibus istis symptomatis stipatâ è vivis sublati sunt. Ità etià non rarò, in hoc morbi statu, egregia Colliquatio per Trachæam & bronchia ab hâc febre putridâ

tridâ orta aliis fatis molesta esse solet; unde tussis, quæ prius erat arida atque minijam impetuosa & perpetuò importuna evadit, unâ cum copiosâ expuitione nunc lymphæ serosæ, nunc phlegmatis discoloris glutinosi, & purulenti; adeò ut Aeger præ tussi die noctûque urgenti, vigiliis ferè continuïs ad delirium usque premi solet.

Hæc etiâ symptomata non sine opiûsû relevari possunt. In hoc verò extremo languoris gradu, cautè, parcè, & non sine evidenti necessitate concedi debet; siquidem ab infarctione pulmonum indè effecta respiratio insignitèr anhelosa insequi solet, pulsus debilis, & mentis Vacillatio unâ cum extremorum frigiditate, quo Aeger cum Medici, atque ipsius Artis opprobrio, non tam mori, quàm trucidari videtur. In hoc igitur casu, *Eclegmate* sequenti, vel alio aliquo ejusmodi uti soleo.

R Syr. *Althæ. Portulac. aa. ʒi β. Spec. Diatrag. frig. Pulv. Haly. aa. ʒij. Syr. d Mecon. ʒi. β. Ms F. Linctus è Cochleari, vel baculo Liquiritiæ, urgente tussi, sumendus, sensim deglutiendo.*

Aqua Mirabilis etiâ, utpote *Aromaticâ, & Carminativa Syrupis Thoracici* admixta, & sensim deglutita tussi compescendæ convenit. Vel

R Syrup.

Cap. II. De relevatione, &c. 205

R. Syrup. Balsamic. ℥ij. Laudan. Liqu.
Helmont. ℥ij. Ms. capiat. Ager Cochleare
unum singulis, vel alternis horis.

Rarius ad ℥ss. vel gr. xij. Pilul. è Cyno-
gloss. Ager in hoc morbi statu ascendat.

Hic etiã proficui sunt Trochisci Be-
chic. alb. & nigri, vel aliqui alii eorum
amuli, in ore sensim solvendi, & deglutiendi,
urgente tussi.

De sudoribus immensis colliquativis
moderandis.

Sudores isti per totum morbi cursum,
post febris putridæ inductionem, Phthisin
comitari solent, & (uti antea innuimus)
magnum tussis, vigiliarum, atque aliorum
molestorum symptomatum levamen præ-
bent, atque idè, dum moderati sunt, non
sunt omninò arte supprimendi, ne ab hu-
jus symptomatis sublatione Diarrhœa vel
aliud aliquod magis crucians & lethale
signum suboriat.

Aliquando verò (Phthisi jam ad fata-
lem finem accedente) accidit (quoniam
scil. status sanguinis colliquativus in tan-
tum jam augetur, ut vix aliquid novi nu-
trimenti partibus solidis adhæreat, vel in
massâ sanguineâ retineatur) sudores istos
adè immensos fieri, uti Ager, quoties-
cunque

cunque somnum capeffit, non tantum cum magnâ moleſtiâ, acſi in undarum fluvio jacere videatur, verum etiâ, præ languore à ſudoribus immenſis effecto, quum primùm expergifcitur, gradu aliquo Lipothymix corripitur.

Quo in caſu ſomni ſint breves, & (ſi opus fuerit) Æger, Adſtantium diligentia, è ſomno excitetur, antequàm Vires à longis ſudoribus nimis elanguescant.

Cordialia etiâ temperata Perlata ſapiùs, & in largâ quantitate exhibenda ſunt, quibus addere convenit *Cretam, Corallium, Sanguin. Dracon.* atque alia temperantia adſtringentia, & emplaſtica, quæ ſanguinis fluorum aliquatenùs conſtringant atque mitigent. Ex. gr.

Rx *Aq. Tormentill. Plantag. Germin. quercus* aa. ʒiij. *Aq. Cinna. rom. hord.* ʒiv. *Aq. Mirabil.* ʒj. *Margarit. Corall. pp. Cret.* aa. ʒij. *Bol. ver. Sanguin. Dracon.* aa ʒʒ. *Terr. Japan.* ʒj. *Acet. ſtillat. vel ſpirit. Vitriol. q. ſ. ad gratam acidulationem, Syr. Myrtill.* ʒjʒ. *Ms. F. Julap. de qu* Æger capiat ʒij. vel iij. tertiâ, vel quartâ quâque horâ, agitâtâ phialâ.

Stragula etiâ lecti minorentur, nec non removeatur Æger in aërem tenuem apricum, & perflatilem; Somnum ſemper capiat in Cubiculo amplo, & quoties

vires languere incipiunt, Sudores statim intereis aridis moderatè calefactis abstergentur, atque Ager in alteram lecti partem amoveatur.

Poris cutis hoc ritu jàm occlusis, licèt natura partem aliquam colliquati humoris per alvum, vel per aliam aliquam portam eliminare satagat, atque indè nova symptomata oriantur, satius tamen est pluribus moderatis, quam uno valdè extremo symptomate affligi.

De vomitione extremâ in fine Phthifcos.

Phthifci huic symptomati per totum morbi cursum aliquatenus obnoxii sunt, à morbidâ sanguinis diathesi, & à tono ventriculi, ejusque fermento indè penitus evenit, uti etiàm à pulmonum infarctione, motusque ventriculi, per tussim & phlegmatis pulmonibus impacti excreationem inverso (uti antea diximus.) Circa finem verò Phthifcos hoc symptoma aliquandò in tantum augetur, ut vix aliquid nutrimenti in ventriculo retineri possit; sed Cibus, ubi primum deglutitur, à stomacho rejici aptus ratus est.

Licèt in hujus symptomatis extremitate multum ab arte non possit præstari, Medicum tamen cautis saltèm consiliis, si non medicamentis, manum adjutricem porrigere

gere decet. Primò igitur jubeatur Agere cibum, (licèt frequentèr) - admodùm tamen parvâ quantitate, in vicem sumere. Secundò, Indulgeantur cibi ventriculo gratissimi, modò euchymi, & coctioni apti fuerint. Tertiò, Tussim, (quantum in est) & profundam phlegmatis excretionem, atque etiàm somnum, & decubitus à pastu devitet. Medicamenta verò vix aliquid opis in hoc deplorato statu afferre possunt.

De Aphthis, dolore Gutturis, & singultu sine Phthiſeos ſublevandis.

Aliquandò accidit poſt febris putridæ accenſionem, præcipuè vero ubi materies colliquatæ deturbatio per Alvim, atque alias portas jam arte præpeditur, Naturæ hostis protrusionem per ductus ſalivales & glanduloſam oris, & œſophagi tunicam incaſum licèt, moliri. Undè ſalivatio moleſta non rarò per plures hebdomadas continua oritur. Secundò, Præ acrimoniæ humoris per has partes excreti, Inflammatio non tantùm membranæ oris, verùm etiàm œſophagi, & Ventriculi inſequitur. Tertiò, Ab Inflammatione ſequitur Exulceratio, atque indè Ulcuſcula vulgò dicta Aphthæ, dolore gutturis admodùm moleſto.

lesto stipatæ; Uti observavi in *D^{na} Wells*, atque aliis Phthificis, qui de hoc sympto- mate, magis quàm de ipso originali mor- bo conqueri solebant. Quartò; Denique singultus valdè molestus à Ventriculi in- flammatione, & exulceratione ortus.

Quæ quidem symptomata sicuti mole- sta, ita aliquando etiàm longa, semper verò funesta, & mortem prælagientia esse solent; nec quidè curacionem ullam ad- mittunt: Siquidem Causa, à quâ proce- dunt incurabilis est. Utcunque tamen id fuerit, hîc etiàm oportet probum medicum manum adjutricem, quantum in se est, por- rigere, ope Gargarismatum faucibus Sy- ringâ injiciendorum, quæ *Abstersiva*, *Le- tia*, *Adstringentia*, & *Mucilaginosâ* in se recipiunt. Qualia in praxi sæpius usur- panda veniunt, & quorum formulæ passim apud Authores sub febris titulo occurrunt.

Ad levamen tamen hujusmodi dolentis Phthificorum gutturis multùm valet, diu noctûque glandulâs posticas in faucibus si- tas continuò à frigore externo tectas mu- nire tegumento Lanci panni duplicati, à quo plus levaminis, quàm à Gargarismis & mucilaginis expectari possit.

PHTHISIOLOGIÆ

LIBER TERTIUS.

De Phthisi Pulmonari Symptomaticâ.

PHthifim Pulmonarem Symptomaticam eam appello, quæ ab aliis præcedentibus morbis efficitur, & dependet. Sæpissimè enim accidit uti à morbidis affectibus, iisque non tantum Chronicis, verum etiàm acutis, idque sive perfectè fuerint curati, sive non, massa sanguinea à fermento præternaturali præcedenti ita alteretur, ut in illâ lateat inexhausta infecturæ Phthifæos minera, quæ quidem sensim sese in lucem prodit per Tussim, scil. atque alia usitata signa, donec tandem misellus Æger, funestis hujus morbi symptomatis undiquaque circumseptus, fatalitèr cogatur succumbere.

Imò

Imò aliquandò etiam non tantùm morbus, verùm etiàm ipse Medicus huic Phthi-
si ansam præbere solet, ubi lucrum scil.
& præsentem famam aucupans perfuncto-
rio modo, & sine methodo legitimo, debi-
tisq; evacuationibus præcedentis morbi
fermentum magis supprimit, quàm eradi-
cat; quo Æger non tam curatus, quam ab
uno morbo in alium translatus, post ali-
quod temporis spatium in valetudinario
statu consumptum tandèm in Phthisi a-
cutam, & deploratam incidit.

Et quidèm hoc genus Phthiseos Pulmo-
naris (quantum mihi observare licuit)
omnium est usitatissimum, & ubi conspici-
tur una Phthisis Pulmonaris Originalis,
quæ scil. á merâ alteratione sanguinis præ-
disponenti dependeat, quinque dantur (for-
san etiam decem) quæ á febribus crapu-
losis, & intermittentibus, á Variolis, Mor-
billis, Febribus scarlatinis, Pleuritide, Peri-
pneumonicâ, Melancholiâ, & Hystericâ
passione; á Scrophulis, Scorbuto, Chlorosi,
Asthmate, Hæmoptoë, Calculo pulmonum,
& aliquandò etiam Renum & vesicæ, á
Lue Venereâ, Arthritide, suppressione Men-
struarum purgationum, fontanellarum, Go-
norrhœæ & veterum ulcerum, præcipuè
verò fistulosorum, & scrophulosorum nas-
cuntur.

Quæ quidè Phthifes Symptomaticæ præter generalem Phthifcos naturam, proprium etiã & peculiarem genium, seu indolem habere solent; undè tanquã distinctis Criteriis, & Pathognomonicis signis inter se dignoscendæ sunt. Neque eo minùs Curatio est aliquatenùs varianda. Vixque potest Medicus in Curatione Phthifcos Pulmonaris Symptomaticæ omnibus indicationibus curativis cum ratione satisfacere per generalem methodum jam antè descriptam, & felicem & optatum exitum obtinere, nisi habeat æque peculiarem respectum in toto curationis cursu ad primum morbum per specifica commixta, ac ad symptomata in Pulmonibus indè effecta, per medicamina Antiphthifica, & per methodum generalem Curationis Phthifcos pulmonaris jam antè descriptam.

Ideoque suppositâ descriptione, & curatione Phthifcos pulmonaris originalis jam antè habitâ, ne *τυυτολογευντες* scil. nimis longè & tædiosè filum hujus discursûs protrahamus, operæ pretium duximus strictim & succinctim, sub propriis titulis, ea subnectere quæ variam indolem harum Phthifcos indigent, earum causas, differentias Pathognomonica signa, & indicationes curativas, quo Medicus suâ sagacitate fretus generalem curationis methodum mutet.

adèd ut peculiari morbi genio, & indicationibus indè ortis satisfacere queat.

C A P. I.

De Phthisi Scrophulosâ.

DE hâc Phthisi primo loco sermonem habituri sumus quoniàm frequentissimè in Praxi occurrit: Siquidem plures hujusmodi à me curatos memini, vel saltèm ab aliis curatas vidisse, quàm vel cujusvis alterius generis.

In Scrophulosâ enim diathesi sanguis ob præternaturalem acrimoniam jàm tanquam coagulatus, atque adèd novum Chylum non potens perfectè sibi & partibus solidis adunire, solet eum in Circulatione copiosius quàm par est deponere in partes glandulosas; ubi vascula non procedunt rectis lineis, ut in musculis, verùm spiralem; quo fit ut sanguis majorem remoram, & stagnationem in his quam in ceteris partibus efficere soleat, atque adèd secretionem succi nutriti magis copiosam; quo fit quod istæ partes plusquam ceteræ intumescere & durescere aptæ sint natæ. Quod

in ceteris glandulosis partibus accidit, in ipsis etiam pulmonibus accidit, qui glandulis undiquaque innumeris, verum juxta Trachæam atque ejus ramulos magis conspicuis referciuntur, etsi in naturali statu non ita facilè percipiuntur; quo mirum non est si Scrophulosi, qui tumoribus glandulosis in aliis partibus frequenter obnoxii sunt, non rarò etiam ejusmodi tuberculis vel in ipsis pulmonibus afficiantur, quorum Parenchyma est naturalitè spongiosum, & serosas sanguinis partes continuâ eorum agitatione copiosè hinc excretas recipere aptum natum. Et quidè ab istis tumoribus in pulmonibus fixis oriri solet Phthisi ista Scrophulosa: Cujus certissimum diagnosticon sumendum est à tumoribus glandulosis in externo habitu corporis eam comitantibus, vel saltem præcedentibus; uti & Ophthalmiâ & scabie sæpiùs recurrentibus, atque aliis ejusmodi affectionibus scrophulosis. Etsi libentissimè fatendum ducam aliquandò contingere glandulas pulmonum solitariò isto humore affici. Quotum in casu opus est experto, & sagaci Medico, qui genium peculiarem hujus Phthiseos haurietur ex iis, quæ adhuc restant sub hoc titulo dicenda.

Speciatim igitur hinc notandum, quod tubercula ista pulmonaria (sicuti tumores

ib. 3. Cap. 1. De Phthisi Scrophulosâ. 215

Scrophulosi in ceteris partibus) sunt vel cruda, & phlegmatica, atque indè non omnino in inflammationem, & maturationem disposita: vel calidiora, quæ vel seriùs vel citius inflammationem conceptura sunt secundum præsentem sanguinis diathesim, & variam materiæ in Cystide contentæ indolem. Aliquandò enim, ubi materia scilicet in gypseam, steatomatosam, vel Meliceridum naturam concoquitur, (quod fit ut plurimum,) inflammatio, & exulceratio indè nata non tantùm fera est, verùm etiàm admodùm tarda, Chronica, & ferè insensibilis. Quotiès autem sanguis, & in Cystide contenta materia contrariò sese habent, (quod etiàm aliquandò licèt rariùs evenit) tumores in inflammationem, maturationem, & exulcerationem valdè pròni sunt. Atque hinc oritur Scrophulosæ Phthiseos differentia. Aliqui enim, (quotiès scilicèt tumores sunt crudi & inflammationi inepti) in phthifico statu, etsi valetudinario, à pueritia usque ad senectam ætatem degunt, unà cum Tussi ferè continuâ, nocturnâ & diurnâ, æstivâ, & hyemali, gravitate pectoris, difficili & aliquatenùs etiàm astmaticâ respirazione, sinè ullâ tamen sensibili febre, à minimo autem percepto frigore (cui etiàm præter ceteros obnoxii sunt) copiosè materiam phlegmaticam, vel serosam exspuere solent.

solent. Horum vita à periculis satis munitur vel absque medicamentis, ex regimine debito sex rerum non naturalium, atque hinc fit quòd à Medicis rarò opem petant in hoc valetudinario statu, magis contenti miserè quam medicè vivere. Nulla tamem dubito quin prudenti delectu, & frequenti mutatione tenuis & aprici aëris, & longo usu medicaminum *Balsamicorum, Mercurialium, Millepedarum, Chalybeatorum*, præcipuè verò *aquarum mineralium*, atque aliorum *Antiscrophulorum* remediorum, isti tumores in his æquè ac in aliis partibus consumi possint, atque indè Ager liberari à Scrophuloso & Phthisico statu; quod sæpius experti sumus.

Lactea diæta in curatione hujus Phthiseos non est omninò imperanda; quoniam obstructions & tumores à viscoso humore ortos promovere, atque adaugere solet. *Pectoralia* etiàm vulgò dicta *Expectorantia*, & *Opiata* hinc non multum juvant; nisi à frigore recens percepto, ad mitiganda scil. symptomata indè orta, veluti tussim, febrem, dyspnœam, vigilias; atque omnia ista dùm in gradu intensissimo adhuc manent.

Quotiès verò ista tubercula magis collida sunt atque indè celeri inflammationi & ulcerationi magis obnoxia, Scrophulosa

ib. 3. **Cap. 1. De Phthisi Scrophulosâ. 217**

Phthisis est Peracuta & paucorum mensium, & à communi Phthisi quoad curandi rationem parum differt. Neque aliud Prognosticon in hâc, quàm in aliâ Phthisi habendum est; quod scilicet varium est secundum gradum & progressum morbi, uti antea diximus.

Hujusmodi Phthisin acutam à Scabie Scrophulosâ suppressâ ortam haud rarò observavi, veluti prior Phthisis magis Chronica, invadere solet eos qui tumoribus frigidis glandularum obnoxii fuerint. Sub horum tumorum calidiorum initio Venæsectio liberalis & frequens magis quàm in ceteris Phthisibus plerumque necessaria est; quo pacto inflammatio, & maturatio fortè præveniri possint, etiamsi ipse incipiens tumor neque minoretur, neque omninò consumatur. Convenit hîc etiâ adjicere pulmonaribus *Scrophulariam*, *Filipendulam*, *Millepedas*, atque alia *Antiscrophulosa* medicamenta. *Gummata* & *Balsama* hîc etiâ apprimè conferunt; uti etiâ *pilulæ nostræ balsamicæ* jam antea memoratæ, quarum longo usu plus quàm ceteris pulmonaribus medicamentis ad perfectam plurimorum hujusmodi Phthisicorum curationem contuli. Sin tumores isti calidi in abscessum facessere incipiant, *specificæ* nihil omninò prosunt; sunt autem hujusmodi Phthisici tractandi

tractandi eodem modo, quo alii pro gradu
scil. & progressu morbi.

Sin verò tumores isti mediæ fuerint naturæ, inflammabiles licet, tardo tamen gradu utpote contentam materiam in formam gypseam, steatomatâsam, vel Meliceridum concoquentes; sequitur inde Phthisis mediæ etiâ naturæ participans; Chronica scil. & plurimorum annorum, & leni, seu medio gradu symptomatum stipata, tussis scil. quotidianâ, in omni anni tempestate, miti tamen, & non vehementer aridâ: tempore verò hyberno, atque aëre densò magis molestâ; Febre valdè miti, & ferè insensibili, naturæ planè hecticæ; flaccidior etiâ magis, quàm evidenti carnis consumptione comitata; uti & delicato appetitu magis, quàm Inappetentiâ. Quæ quidem est Phthisis usitatissima seniorum; atque ea in praxi sæpius occurrit.

Hujusmodi Phthificos non tantum plurimos annos vivere, valetudinariò licet, verum etiâ cum regimine, & curâ seniorum non naturalium muniis solitis fungimur observavimus. A minimo verò errore in diætâ vel in quantitate, vel in qualitate, vel etiam in ipso exhibitionis tempore admissò, multò magis à crapulâ, & liquorum spirituosorum ingurgitatione, vel à frigore percepto valdè sunt obnoxii febribus putridis.

dis, quibus durantibus Ægri vita periclitatur, & pulmones calefacti plus inde damni in unâ hebdomadâ, quàm alias in anno sustinent. Siquidem Febris hujusmodi Phthisicos talibus de causis invadens præter proprium tuberculorum genium acuta est. Utunque verò initio mitis ea videatur, vel etiam tussis, atque alia pulmonum symptomata; utut etiâ emaciatus sit corporis habitus, moderata venæsectio, imo (si opus fuerit) iterata in primo febris insultu celebranda est; omnibusque Febrifugis *Pulmonaria*, & *Antiscrophulosa* convenientia commiscenda sunt; quo pacto unum eundemque Phthisicum (sicuti *Dominum Andrews*, & *Mercatorem* quendam in *Phil-lip-Lane* unâ cum aliis multis) à pluribus putridis febribus eodem anno recurrentibus (Deo favente) restituiamus; idque sine ulla insigni pulmonum labe inde ortâ. Quò verò frequentiùs istæ febres revertuntur, eò citiùs Phthisis ad funestum finem gradum suum accelerat; & quo propior Phthisico est hic fatalis dies, eò frequentius putridæ istæ febres reverti aptæ sunt; levissimâ scil. de causâ ortum suum ducentes: Cujusvis novi tuberculi inflammatione (uti mihi videtur) omni hujusmodi putridæ febris ansam semper præbente. Extra febrem verò curatio hujus Phthisicos,

seos commodè perficitur debito sex rerum
 non naturalium regimine, eoque perpetuo
 Tempore æstivo (nisi adsit insignis ob-
 structio Hepatis & Hydrops inde ortus)
 usu longo *Aquarum Chalybeatarum*; tem-
 pore hyberno frequenti & diuturno usu
Pilularum nostr. Balsamicarum, uti etiã
Gummatum, atque aliorum *Balsamicorum*
Medicaminum; tempore autem Verno, &
 Autumnali *Cerevisiâ Milleped. Antiscrophu-*
losis, & *Pulmonaribus Ingredient.* medi-
 catâ, in potum ordinarium præscribendâ.
 Atque hoc pacto etiã ætate provectos
 restituimus; alios verò quàm plurimos ut
Dominum Tibs, Dominam Herbert, in ma-
 jorem sanitatis gradum, quàm antea per
 plurimos annos frui poterant, reposuimus.
 Expectorantia, atque alia Pulmonaria Me-
 dicamenta usûs sunt hujusmodi Phthificis
 æquè ac aliis; excepto *Opio*, quod rarò ad-
 modum, & non sine urgente necessitate
 præscribendum est, ob fixantem scil. &
 oppilativam ejus naturam. Hæc verò Pul-
 monaria medicamenta, licet aliquid opis, &
 præsentis levaminis administrent, curatio-
 nem tamen morbi originalis sine *Antiscro-*
phulosis, ceterisque jam antè memoratis ad-
 mixtis, parùm promovent.

Historia Domini Davison.

Filius unicus *Domini Davison*, Civis eximii, & Mercatoris *Londinensis*, ab infantia usque ad pubertatem, purulentâ Scabie per totum caput dispersâ, & sæpius recurrenti, ex habitu Scrophuloso ortâ afflictus, ejusque tædio juvenili ætate affectus, Emplastris, & Unguentis nescio quibus re-percutientibus ex consilio Muliercularum sanitatem requisivit. Undè statim, circa annum scil. 1678, à tuberculis exindè in pulmonibus ortis per totam æstatem tussi aridâ vexatus est: quam tamen per unum vel alterum mensem penitus neglexit, donec à levi inflammatione, & exulceratione tumorum, in febrem putridam intermittentem, unâ cum appetitûs dejectione, siti, atque aliis hujusmodi symptomatis sub initio autumnii redactus est; quo tempore me consulebat, atque ope *Corticis Peruviani*, *Balsamicorum*, & *Pectoralium* medicamentorum in aëre rusticano exhibitorum, à febre, & quadantenus etiâ à tussi, liberari videbatur. Impatientiâ verò, & nauseâ medicaminum ulteriorem sui ipsius curationem negligens fatalem febris, atque etiâ Tussis Phthificæ recidivationem perpe-

pessus

peffus est : à quibus medio sequentis hyemis funestè è vivis sublatuſ est, unâ cum Diarrhœâ, immenſis ſudoribus, Hydrope & ceteris Colliquationis invictæ Symptomatis. Aperto Cadavere invenimus omnes pulmonum lobos hîc indè variæ magnitudinis tuberculis interſperſos : his quidam acſi recens pullulatis & minutis ; illi autem ſatis magnis, etſi crudis : nonnulli verò inflammatis, & exulceratis, & in ſe materiâ purulentâ melleæ conſiſtentiâ continentibus. Hanc Phthiſim ſcrophuloſam eſſe duximus Secundi Ordinis, Calidam ſcilicèt, & Acutam.

C A P. II.

De Phthisi Scorbaticâ.

IN omni scorbuto præcipuè verò falso, sanguis perpetuò in se continet fermentum, quod colliquationem copiosam, atque etià secretionem lymphæ Chylosæ in glandulis efficit; præcipuè verò in his quæ sunt circa os, fauces, & pulmones; atque hinc accidit quòd hujusmodi Ægri, cuti sudoribus, & mictioni copiosæ sunt urinx, ità etià continuæ salivationi per ductus salivales, excreationi visceri phlegmaticis è tonsillis, & frequenti tussi, à perpetuâ expuitione serosi laticis per glandulosam Trachææ tunicam oriundæ.

ISTA verò scorbutica lymphæ, per tonsillas, reliquasque glandulas excreta (utpote fixo sale abundans & peculiari suo genio glutinosa) licet coctionem aliquam admittat; semper tamen in naturam viscidam inclinât: atque hinc hujusmodi Phthysicorum tussis, licet sit continua, non tam ferox, atque arida est, quàm in aliis esse solet; ubi scilicet excretum serum est tenuius;

tenuius; undè per continuam ejus exspirationem per Trachæam, ferox & importuna tussis oritur; vel saltem per tumescensionem glandulosæ ejus tunicæ (quoties scil. Lympha commodum exitum non invenit) perpetua instat titillatio; atque hinc oritur plerumque ferox atque arida tussis. Quo fit, quòd in Scorbaticâ Phthisi, ob viscositatem excretæ materiæ, quâ magis molestè oblinitur, quàm irritatur Trachæa & bronchiorum tunica, Ager non tam a tussiendum irritetur, quàm sponte suâ tussim provocet ad phlegmatis molestè adhærentis ejectionem; atque hinc hujusmodi tussis propè ad asthmaticæ naturam accedit, & majori sibilatione, difficultate spirandi, constrictione, & gravitate Pulmonum stipatur, quàm in aliis Phthisibus observari solet. Atquè hinc etiam Phthisis Scorbatica valdè Chronica evadit, neque unquam cunctis tam mortem sine hæmoptoë, vel alio aliquo quo magno superinducto symptomate, minuitur.

Hujusmodi Phthisici, etsi longiùs vitam suam protrahant absque ullis medicamentis debito tantùm regimine, & curâ sex rebus non naturalium, valetudinariò tamen degunt, & vel à minimo admissò in diuturno errore, vel percepto frigore febricitare solent, & appetitu privari.

Signa Phthisin hanc præfagientia præcipue sunt duo; eruptio scil. frequens exanthematum, instar herpetis miliaris per totam cutim sparforum, & excreatio perpetua, præcipue verò matutina, phlegmatis molestè falsi è tonsillis rejecti, exulceratione & erosione gingivarum non raro stipata.

Quà verò ratione Curatio hujus Phthiseos à generali methodo jam antè descriptâ sit varianda, breviter hîc notare subet, scil.

Primò, *Opium* (nisi à frigore recens percepto, idque ad mitiganda symptomata inde oriunda) semper est noxium; Siquidem phlegma magis glutinosum, & expectorationi ineptum reddit.

Secundo, Inter Thoracica medicamenta, Incidentia & Abstergentia sunt semper præferenda, ad facilitandam expectorationem; vel saltem aliis commiscenda; uti *Mel*, *Hydromel*, *Oxymel*, *Gum.* & *Balsama*, *Milleped.* *Syr. ex Erysmo*, è v. *Rad. Balsamicus*. *Pilulas verò nostras Balsam:* jam antè descriptas super omnia commendo, quarum usum, & efficaciam in Phthisi scorbuticâ sæpissimè sum expertus.

Tertiò, Medicamentis Thoracicis *Antiscorbutica* semper admiscenda sunt, ut, quo tempore rivulus colliquatæ materiæ *Pectoralium*

226 *De Phthisi Scorbatica.* Lib. 3.

ralium medicaminum ope expectoratur, fermentum colliquationem hanc efficiens. *Antiscorbuticorum* viribus tollatur, vel saltem minoretur. Aliàs, non sublatâ causâ, morbus ipse eradicativam curationem non potest admittere; mitiora verò *Antiscorbutica*, quæ quàm minimum fervorem sanguini concilient, eligenda sunt; uti *Nasturt. Aquat. Beccabung. Summitates pini, Fol. Heder. Terrestr. Radic. Lapath. Acet. Pæon. maris, &c.* è quibus sacculus fiat in Cerevisiâ suspendendus, in potum ordinarium: quo pacto *sal volatilis simplicium* (in quo Energiam medicamenti consistit) magis quàm in Apozematis præservatur, atque etiàm vis medicaminum copiosius sanguini communicatur, & cum minor appetitus injuriâ.

Quartò, *Chalybs* etiàm in curatione hujus Phthiseos (nisi ad fatalem finem jam gradum suum acceleret) multum proficit. Si Scorbutus sit acidus, *Sal Martis*, e quo gr. unum vel alterum singulis dosibus *Pilul. Balsamicarum* immisceatur. Si falsus sit *Extractum Mynsichthi*, cujus exhibitionem in formâ Pilularum jam antè descripsimus. In omni verò scorbaticâ Phthisi *Aquæ minerales Chalybeatæ* cuivis artificiali præparationi tempestate æstivâ præferendæ sunt (modò Phthisis tertium suum stadium non attingat).

Cap. 2. De Phthisi Scorbuticâ. 817

attigerit) quoniam viribus egregiis do-
tantur, non tantum ad deobstructionem
nervorum, & penetrationem & solutionem
tuberculorum; verum etiam ad caloris
hectici in sanguine & spiritibus tempera-
tionem, sitis extinctionem, appetitus resti-
tutionem, & hilaritatem animi concilian-
dam; quarum efficaciam in hujusmodi
Phthilibus curandis supra quamvis aliam
methodum medicaminum *Thoracicorum* le-
pissime magno cum fructu sum expertus.
Ideoque unam vel alteram Historiam de
præpollenti earum vi in Phthiiseos Scorbu-
ticæ curatione sub finem hujus capituli sub-
nectam. Earum verò usus quotannis re-
peti debet, quoniam raro morbus hic Chro-
nicus uno ictu debellari solet.

Quintò, Si Alvus adstricta fuerit, *Aque
minerales* purgantes hic etiam proficue sunt,
uti etiam *Pilulæ nostræ stomachicæ* superius
descriptæ; quarum ope semel, vel bis in
mense repetitâ, *Pater meus dilectissimus* vi-
tam suam in Scorbuticâ Phthisi per pluri-
mos annos fælicitè protraxit.

Sextò, Hilaris animus omnibus licitis
modis conciliandus est: Sicuti enim à
mœstitiâ morbus iste ut plurimum ducit
suam originem, ita & fatale incrementum.

Septimo, Lactea diæta, ob acidum vel
salsum ventriculi fermentum, rarius hu-
jusmodi

inmodi Phthificis convenit, & quidem generaliter loquendo omnibus tam Scorbificis quam Hypochondriacis inimica esse solet.

Octavo, Etiam fumi Tabaci multus usus in hac Phthisi non immerito suspicandus est; quippe quod, non tantum, ob abundantiam *Salis* in eo contenti, fermentum sanguinis & ventriculi morbidè salsum adaugeat; (quo Colliquatio à faldedine effecta increfcit) verum etiam quod salus iste fumus, ductus falivales irritandò copiofiorem excretionem lymphæ promoveat, idque non tantum per glandulosam oroticam; verum etiam per tonsillas, & totum Trachææ ductum usque ad ipsos pulmones; quo fit quod, sicuti molestæ excretio Phlegmatis per Tonsillas; ita etiam tussis per pulmones promoveri soleat. Denique rasura capitis & frequentes Fontanellæ hic apprimè sunt proficuæ; utpotè plurimum ad ferofi laticis in hoc morbo abundantis minorationem tum per transpirationem tum per derivationem conferentes.

Historia

Historia.

Dominus Flunt, Civis Londinensis, Scorbaticus, & Hypochondriacus, ferè à juven-
tute ad Septuagesimum ætatis annum, in-
latu Phthifico degens vitam suam pro-
traxit; muniis solitis satis benè fungens
ope debiti regiminis, absque ullo artis me-
dica auxilio, donec jam Sexagesimum an-
nam superaverat: à quo tempore pluri-
nam emaciatus Tussi Catarrhosa, & qua-
ntenus etiam asthmatica, dejectioni ap-
petitus, præcipue verò tempore hyemali,
et levi etiam Peripneumonica Febri
entia tuberculorum pulmonarium inflam-
matione sæpissimè obnoxius erat: A qui-
bus facile consilio Medici liberabatur.
Tres etiam filios habuit, qui omnes, licet
hereditario quodam jure Scorbatici essent
& Hypochondriaci, robusti tamen & a-
thletici videbantur usque ad trigesimum
ætatis suæ annum. Circa quod tempus alter
post alterum omnes eodem hæreditario ju-
re Phthisi correpti sunt, ex occasione pa-
thematum animi, & ingurgitationis liquo-
rum spirituosorum; quo factum est ut ob
debiti regiminis neglectum morbus iste
(qui adeo Chronicus Parenti fuit) filiis
tamen satis acutus esset; atque eos omnes

(si benè memini) ante fatalem emaciationis diem è vivis sustulit.

Unus istorum Juvenum, natu scil. maximus, post hecticum calorem curis & computationibus per aliquot annos continuatum, à pathematis animi extraordinarius, in dejectionem appetitus, sitim, aridam Tussim, & gravantem oppressionem pectoris incidens, sese curæ meæ commisit.

Post Phlebotomiam, lenes Purgationes, & medicaminum Pectoralium, & Balamicorum copiosum usum, quadantenus meliùs habere visus est. Calore tamen hectico, tussi, & appetitus languore adhuc manentibus, eum ad usum *Aquarum Tunbrigensium*, in aprico & rusticano aëre (tempestate etià æstivâ ità suadente) relegabam. Aquarum debito usu, plus quàm vel à speciosissimo medicaminum *Phorasicorum* apparatu expectabam. Neque spes me frustrà habuit; Utcunque enim in usu *Aquarum* neque satis diu moratus erat, neque sese regime debito muniverat, reversus est tamen post unum mensem carne, vultu, & appetitu restitutus; ferè etià in totum à tussi, & hectico calore liberatus, donec sequenti hyeme, curis & negotiis multis sese implicans & ad solitam vini ingluviem relapsus, sensum omnium priorum symptomatum re-

Cap. 2. De Phthisi Scorbucâ. 231

virescentiam perpeffus est; à quibus, nullis vel præstantiffimorum medicorum præscriptis relevari potuit; atque adeò circa fequentem Junium in agro Ebishamensi, (ubi diu jam propter aëris beneficium degenerat) supremum diem claufit.

Vidua ejus tam ab animi pathematis propter obitum Mariti, quam ab aliis causis, uti & à frigore sæpius inter vigilandum cum eo percepto, & forsàn etiàm à contagio, (quoniam ad extremum usque diem fuit ei focia lecti) præsertim etiàm, quoniam à falsâ & Scorbucâ Diathesi in Phthisin prædisposita videbatur: Post mensem unum in aridam tussim, egregiè hecticum calorem, sitim extremam, & appetitûs ferè totalem amissionem incidit, unâ cum vultu squalido, emaciato corporis habitu, oppressione pulmonum continuâ, languore virium, omnibusque peracutæ Phthiæ symptomatis; adeò ut (si quod res est ingenuè fatendum) exspectarem, eam inter unum, vel alterum mensem amaram Mariti sortem subituram, non obstante vel diligentissimo præstantiffimorum Officinarum medicamentorum, quæ mihi usque adhuc innotuissent, usu: Si sanguinis & pulmonum extremus fervor exstingui non posset grandi alicujus diluentis & temperantis liquoris copiâ; qui sales sanguinis acu-

tos eodem tempore obtunderet, & obstru-
 ctiones nervorum deoppilaret. Ideoque
 post levem parvâ Phlebotomiâ sanguinis
 eventilationem, *Aquas Ebishamenses* (quo-
 niâ alvus jam adstricta fuerat) modo
 præparatorio in formâ *Posseticâ* præscripsi
 & postea ut *Aquis Islingtoniensibus Sadleri*
 uteretur, quarum egregias vires illo ipso
 anno in memetipso, æquè ac in plurimis
 aliis felicissimè expertus fueram ad calo-
 rem hecticum extinguendum. Præscripsi
 etiâ *Julapium Perlatum*, languore virium
 & sanguinis & spirituum fervore id requi-
 rentibus. Ob nauseam verò nec Linctus nec
 Apozemata Pectoralia admittere potuit,
 multò minùs Balsamica Remedia. Et
 ob insignem Dyspnœam de usu *Opiatorum*
 multum hæsitabam: Atque hoc modo
 eam in præsens dimisi. Et quidem *Aquas*
minerales purgantes semel, vel bis haurie-
 bat, quo factum est ut Diarrhœa eam per
 tres hebdomadas (me incio) detineret,
 flagrante adhuc febre unâ cum fitis, tussis,
 dyspnœa, Tabis, languoris, & reliquorum
 symptomatum incremento. Verùm ab usu
Aquarum Islingtoniensium prorsus abstine-
 bat & planè abhorrebat, quoniâ eo anno
 primulùm inventæ fuerant, & plurimi
 rumores de earum naturâ Deleterâ passim
 Ipangebantur. Fortè fortunâ verò eam,

non

Lib. 3. Cap. 2. De Phthisi Scorbucâ. 233

non accersitus, in cubiculo invisens, quo
certior fierem de *Aquarum Chalybeatarum*
effectu, quoniam nihil vel ab ipsâ, vel à
fratre ejus, Pharmacopolâ, inaudiveram;
inveni eam in statu magis deplorato quàm
ante hæc unquam, febremque, tussim, & ta-
bem unâ cum omnibus jam antè memora-
tis morbidis Symptomatis in tantum auctis
& superinductâ Diarrhœâ, tam diù jam con-
tinuatâ, ut vix è lecto potuerit surgere.
Tandem verò rationibus & experimentis
superperrimè à me prolatis evicta, *Aquarum*
Wingtoniensium vires saltèm explorare con-
sensit. Atque in eum finem dosim *Electua-*
rii nostri Adstringentis & Opiati, ob præ-
sentem scil. Diarrhœam, singulis noctibus
exhiberi jussi, ubi opus foret, & matuti-
nis continuò successivis t̃b. ij. iij. iv. v. vi.
Aquarum in lecto haurire; atque etiàm in
præsentem usum nonnihil calefactas, ob
frigida anni tempestatem, (quia media
pars Septembris jam præterierat). & in
earum usu per mensem unum persistere,
modò per urinam satis copiosè, & minùs
per alvum fluerent; & uti bono animo ef-
fet, modò appetitus indè reviresceret, si-
tisque cum reliquis febris symptomatis mi-
nueretur: Alioquin uti me certiorum fa-
ceret, quo illicò pro virili adjutrices manus
porrigerem. Verùm multis negotiis di-
strictus

strictus nihil ampliùs de eâ inaudiveram donec tandem post tres septimanas ad me in musæolo versantem, unâ cum fratre suo venerat, à febre, tussi, & languore jam planè liberata, atque à tabe, miraculi instar prorsùs restituta; nullâmq̃ue aliam quærimoniam nisi de nimîâ voracitate appetitûs ampliùs faciens, quem tamen ad debitam mediocritatem iterùm reducere promittebam, ubi primùm jam consumptæ carnes diutino alimenti euechymi usû forem refarcitæ; cujus rei veritatem brevi temporis spatio experienciâ comprobavit. Neque aliud medicamentum præscripsi, nisi ut per spatium unius Lunæ, *Cerevisiâ ingredientibus Antiscorbuticis & Pulmonariibus* imbutâ, in potum ordinarium uteretur. Ex quo perfectè convaluit, atque adhuc sana & superstes manet, in ædibus Patris sui *Dñi Minikin*, ad *Insigne Regii Capitis* in plateâ *Sancti Martini* dictâ juxta portam *Aldersgate*.

Plurimas hujusmodi instantias de egrægiis *Aquarum mineralium Chalybeatarum* viribus in *Febris Hæcticæ & Phthiseos Scorbutoicæ Pulmonaris* incipientis curatione, facile esset in lucem proferre, nisi summa brevitati studerem.

C A P. III.

De Phthisi Asthmaticâ.

Incet omnis Scorbutica Phthisis sit Asthmatici generis; per hanc tamen eam præcipuè intelligo quæ à verò Asthmate, et causâ præcedenti, ortum suum ducit, etque ab eo prosùs dependet. Siquidem omne Asthma præcipuè verò humorosum, tendit in Phthisim; quippè quòd in hoc morbo non tantùm sæpissimè accidit pulmones spasmodicè constringi, (quo tonus eorum everti solet, & lentum humorem ex eorum parenchymate frequenti compressione in Bronchia exprimi, qui tenacitè ibi adhærens, Tussim, sibilationem, & difficilem respirationem inducit) verum etiàm à præviâ dispositione sanguinis in glutinosum & tenacem qualitatem, pulmones ferè semper ab ipsis hujus morbi primordiis nodosi fiunt; qui nodi, seu tubercula progressu temporis inflammari, & exulcerari consuevèrunt, unde vera & fatalis Phthisis Asthmatica insequitur. Hæc verò ab aliis Phthisibus eò præcipuè dignoscenda est, quòd

quodd per totum morbi cursum sibilatione, & extremâ dyspnœâ stipetur; quippe quodd humor è nodis & parenchymate pulmonum in Bronchia & Trachæam continuè expressus (sicuti antea innuimus) est semper lentus & viscidus, parietibus Trachææ & Bronchiorum instar glutinis tenaciter & moleste adhærens, atque indè liberum aëris transitum impediens.

Hæc verò Phthisis, utut usitatò sit funesta & incurabilis, proprio tamen genio est admodum chronica; adeò ut aliquos ope debiti regiminis, atque aëris tenuis, licet Phthisi asthmaticâ detentos, per plurimos tamen annos superstites viderim. Cujus rei causa mihi videtur esse petenda à lentore & visciditate humoris, per pulmones in hæc phthisi excreti. Iste enim humor præ grandi salis in eo contenti copiâ, aliquam coctionem, licet in materiam viscidam, facile & citò admittens, plurimum corrosivæ suæ acrimoniæ deponit: Atque indè benignior evadit, leviolem scil. labem post se in pulmonibus relinquens, quàm ubi est acer, tenuis, & perfectè crudus, nullamquæ omninò coctionem recipiens. Et quidem ipsa senectus videtur mihi esse hujusmodi Phthisis Chronica & incurabilis; quoniam omnes senes, qui aliquo acuto morbo non corripuntur, hoc modò Phthisice lan-

languentes tandem ultimum claudunt diem; verum non sine præfatione Chronicæ tussis, anhelantis spirationis, marcelli corporis habitus, & dispositionis quadantenus hecticæ. Neque id mirum videri debet, quum, præ nimia ætate, parenchymatis pulmonum fibrillæ jam flaccescentes subsidere soleant; quo fit ut totum parenchyma paludosum reddatur, nutritio succo stagnationem ibi æquè ac separationem subeunte; atque inde copia illa visceri Phlegmatis, sibilatio, infarctio pulmonum asthmatica, dyspnœa, emaciatio corporis cum hecticâ intemperie. Quid verbis opus, cum planè jam ipsa senilis Phthisis insequatur?

1. Lactea diætâ rariùs in hâc Phthisi convenit; multò minùs *Opium*, quod humorum lentorem augendo dyspnœam, atque omnia hujus Phthiseos symptomata promovet; adeò ut aliquando in hoc casu vel ab uno *Laudani* grano vitam Ægri in subitum discrimen redactam viderim.

2. Tenuis & apricus aër in hujus Phthiseos curatione magis quàm in aliis necessarius est. Neque quidè hujusmodi Phthisici, ope vel generosissimorum medicamentorum, in palustri aëre, vel fumo carbonum inquinato, exhibitorum, vitam diù protrahere possunt.

3. Inter

3. Inter *Expectorantia* verò medicamenta præferenda sunt *Abstergentia*, *Incidentia*; uti *Mel*, *Hydromel*, *Syr.* *Eryfimo*, è *v. Radic. Acetos.* Evitantur verò, vel saltem cautè exhibenda sunt *crassantia*. *Balsama*, *Gummata*, *Mellepeda* præsertim verò *Pilulæ nostræ Balsamæ* hic admodum profunt. Uti etiam *CC. Sal. Armon. &c.* quotiès Phthisi Asthmate spasmodico dependet.

4. Hujusmodi Phthifici haud rarò per roxyfimis Asthmaticis corripì solent ad extremum usque gradum. Quo in casu necesse est venam aperire, utcunque emacatus fuerit Æger; neque minùs conveniunt *Mixturam Riverii Emeticam* ex æquali part. *Oxymel. Scyllit. & Aquæ Cinnamom. Fort. Composit.* vel aliquod aliud ejusmodi exhibere; sæpiusquè repetere, quod vi facit Carminativâ spasmodicam pulmonum contractionem solvat, & facultate suâ absterfivâ phlegma incidat & excernat. Sanguis tamen manu parcâ pro Ægri viribus educendus, nec sine urgente necessitate calidè illa *Riverii Mixtura* exhibenda.

Historia.

Domina Sherwin, Virgo à multis retrò
 annis Asthmate afflicta, præsertim verò
 tempore hyemali, & *Londinensi* aëre ver-
 tata; ope tamen debiti regiminis, rustica-
 ti aëris, &c. Satis benè officio suo fungi
 videbatur, usque ad annum ætatis suæ qua-
 dragimumum, aut circumcirca. A quo tem-
 pore quadantenus tabida esse incipiebat,
 Tussi etiàm, unà cum dyspnœa indiès
 uctâ; verùm & appetitu plurimùm à fe-
 brili hectico calore everso, qui tunc pri-
 mum invadere cœpit. • Ex usu verò *Aqua-*
rum Chalybeatarum, Pilul. nostr. Stomachic.
mag. & Pilul. Balsam. aliorumque medi-
 camentum *Pectoralium* (adjuvante etiàm
 plurimùm aëre rusticano) per duos vel
 tres annos multùm relevata, & ferè pror-
 tus restituta videbatur. Tandem verò ex
 Peripneumoniâ à Tuberculorum Pulmona-
 rum inflammatione ortâ, in febrem Colli-
 quativam incidens unà cum Diarrhœâ, Hy-
 drope, vomitione, sudoribus immensis, &
 reliquis funestæ Colliquationis symptomis,
 e vivis penè in flore ætatis sublata est, à
 Phthisi hâc quam senilem voco; imò
 si ante obitum faciem ejus spectes, vetu-
 lam omninò crederes. Aperto Cadavere
 pulmo-

pulmones ubique nodosi, in plurimis verò partibus inflammati, immò maturati, & exulcerati apparebant.

Idem de *Domino Baxter*, Cive *Londonensi* satis insigni, observavi; qui ab Asthmate Chronico tandè in Phthisim funestam incidebat, à quâ multùm, & diu ex usu *Sp. Salis Armon. Medicaminum Pulmonarium*, præcipuè verò *Balsamicorum* relevatus fuit; post annum verò unum, vel alterum, à dyspnœâ multùm auctâ, & si perinductâ etiâ diarrhœâ, unâ cum Torminibus, Hydrope, atque aliis funestæ colliquationis symptomatis supremum clausum diem. Paroxysmos verò asthmaticos (quos sæpiùs recurrere solebant) ex usu *Mixturæ Riverii* (ubi jam languor venæsectioni contraindicabat) semper cum sælici successu & cum maximo Aegri levamine, ad extremum usque diem sustuli.

Dominus Rand, Pharmacopola *Londonensis* satis notus, per plurimos annos in statu Phthiseos asthmaticæ (emaciatu licet & debilis) vitam suam ex usu copioso *Sp. C. C. Medicaminum Pectoralium, Chalybeat. & Balsamicorum*, & debito regimine sex rerum non naturalium, protrahebat. Et quamvis sæpiùs in anno febris Peripneumonica levi à novâ Tuberculorum Pulmonarium inflammatione obnoxius esset, tamen

venesectione tamen, & debito regimine,
 & usu Pectoralium, æquè facile evasit;
 Egregiam verò vim medicaminum eme-
 ncorum sæpius in eo expertus sum, quo-
 rum scil. in maximo discrimine versari
 videbatur, à gradu asthmatis aucto, & ab
 inappetentiâ, & maximo languore indè con-
 sequenti.

C A P. IV.

De Phthisi à Melancholiâ, uti etiam
 ab Hystericâ, & Hypochondriacâ
 affectione ortâ.

HYPochondriacè, & Hystericè, affe-
 ctos haud rarò in Phthifico statu
 longo tempore durare, tandèmq. à Phthi-
 sic Pulmonaris symptomatis, ultimum ejus
 & funestum statum comitantibus, correp-
 tos, supremum diem claudere, facile est
 cuivis in medicinâ vel tantillùm exercitato
 prehendere: Cujus rei rationem à jam
 memoratis principiis est etiâ facile
 deducere. In Hypochondriacâ enim &
 Hystericâ affectione Cerebrum, & totum
 nervorum systema semper morbidè affici-
 untur;

untur ; atque indè non tantùm spiritus animales in flatulentam & inquietam naturam degenerant, verùm etiàm tota sanguinis massa, quæ ab istis spiritibus ritè actuari & vivificari debet, in crudam & cachecticam sabburram, seu molem reducitur. A quo Cerebri & nervorum tono, spirituum & sanguinis diathesi ; mirari quidèm subest non semper Phthisim sequi. Insuper, pathemata animi graviora ut plurimùm hystericam & hypochondriacam affectionem præcedere, vel saltem comitari omnibus est notum. A quibus Phthisis (uti jam in principio hujus discursus innuimus) sæpius quàm à frigore, vel aliquâ aliâ de causa originem suam ducere solet. Præterea hystericis & hypochondriacis à pavore, & anxietate, continuis suffocationibus, & oppressionibus Thoracis aded frequentè obnoxiiis esse accidit, (quæ nihil aliud sunt quàm spasmodicæ contractiones Musculorum pectoris, & Laryngis, & quidèm ipsius teneri parenchymatis pulmonum) unde tono eorum jam labefactato & everso, nemo miretur si sæpenumerò insequatur Phthisis.

Hæc verò Phthisis plerumque est Chronica, utpote à morbidâ diathesi spirituum & humorum paulatim contractâ dependens : Ut plurimùm tamen lethalis est, non tantùm

tantum quòd rariùs, ob insensibilem scilicet
eius progressum timeatur, donec Æger, qui
diu valetudinarius fuit, tandèm ad
suprà ferè Phthiseos pervenerit: Verùm eti-
am quòd minera humorum, à quâ hujusmo-
di Phthisis dependet, planè inexhausta est.
Phthisis hæc ab aliis præcipuè discernen-
da est per pectoris oppressionem, & mœsti-
tiam animi insolitam; uti etiàm per fre-
quentes Hystericas suffocationes, Lipothy-
mias, atque alia generis nervosi sympto-
mata.

Curatio verò à generali methodo non
multum varianda est. Nonnullas tamen ob-
servaciones hùc spectantes hìc subnectere
libet; Nimirum. 1^{mò}. In hac Phthisi, in-
signi nervorum debilitate, & obstructione
& op^{pression} requirenti, liberalior usus *Sp. C. C. Sp.*
al. Armon. Tincturæ Castor. Aqu. Bryon.
& *Pæon. comp.* atque aliorum ejusmodi,
quàm in aliis Phthisibus fieri solet, conce-
dendus, si non etiàm imperandus; quorum
regiam vim in relevandis hujusmodi
Phthisicorum symptomatis sæpissimè sum-
pertus; & quidèm sine his neque lan-
guor, neque suffocatio (quæ symptomata
his ægris valdè familiaria esse solent) nec
quidèm ipsa Tussis (quæ in hac Phthisi ut
plurimùm à genere nervoso oritur) miti-
gari potest. 2^{dò}. *Aquæ etiàm Chalybeatæ*

hâc apprimè utiles sunt, & quidè fine medicamentis *Chalybeatis, Pulmonaria* & vulgò dicta *Antiphthifica* nequicquàm valent. Tempestivus verò hujusmodi Medicamentum usus imperandus est, priusquàm signa Ulceris Pulmonaris jam appareant; ne plus damni, quàm emolumenti *Ager* inde ferat, quum natura in statum adeò colliquativum jam sensim fuerit redacta. 3to. Si cuti lactea diæta rariùs hujusmodi Phthificis convenit; ità ob eandem rationem (nervorum scil. debilitatem & præternaturalem fermenti Ventriculi acorem) neque ipsa quidem purgatio, nisi admodum lenis, & tempestivè exhibita, præcipuè verò hystericis, prodest. 4to. Vomitoria verò lenia, & *Ægri* viribus æqualia, opitulando Cerebro & Nervis, in principio morbi, instar miraculi hujusmodi Phthificos relevare solent. 5to. Usus etiàm *Opii* forsàn in hâc magis quàm in ullâ aliâ Pulmonari Phthisi non tantum à Medico concedi possit, verum quidè sæpè planè necessarius apparet, ob graves scil. Ventriculi, Intestinorum, atque aliarum partium spasmos, qui à pertinacibus vigiliis, aliisque symptomatis, ob flatulentum, & explosivum spirituum animalium statum, & delirantem phantasiam activitatem, his magis quam ceteris Phthificis supervenire solent.

Historia.

Historia.

Dominus Richards, Civis Londinensis; In-
cola in Southwark, vir Macilentus & tem-
peramenti (uti veteres loqui amant) verè
calidi & frigidi, à pueritiâ ipsâ quadante-
nis hebes, & Melancholicus, antè quadra-
gesimum ætatis suæ annum, in delirium
melancholicum incidit, à quo diuturno me-
dicaminum Chalybeatarum, lenium Cathar-
ticorum, Antiscorbuticorum, & Cephalico-
rum usu perfectè liberatus est; Adminicu-
late etiâ tempestivâ sanguinis è venâ
regulari & è vasibus sedalibus extractiõe.
cunquè verò à melancholiâ liberatus est,
macilentus tamen & quadantenus anxius
videbatur, non rarò etiâ levi atque aridâ
affectus, cui à longo quidè tempore
noxius fuerat. Hanc verò per plurimos
annos penitus neglexit, donec tandè, in-
di potèntiâ, siti, dyspnœâ, virium languore,
intermittentibus sudoribus, implacabili dysente-
ria, horrendis spasms stipatâ, atque aliis
simodis funestis Phthiseos fatalis sympto-
matibus terrefactus, & præsentì etiâ ingru-
entis periculi sensu meam opem incassum,
curam nimis serò, petebat. Unum ve-
ro in hoc Ægro observatu dignissimum
est, scil. quòd licèt propter gravem

dyspnœam, vel minimam dosin *Opii* absque evidenti vitæ periculo ferre non posset, à quo tamen tempore tormina dysenterica, seu spasmi intestinales, urgere incipiebant, à tussi æquè ac à difficili respiratione plane liberari videbatur, & quidem ita respirabat, ac si pulmones perfectè restituti essent, & *Opii* usum copiosum cum ^{superius} tolerabat, donec ex longo ejus usu dysenteria cum torminibus jam evictâ, dyspnœa sensim unâ cum tussi æquè molestâ atque acutâ, redibat, ac si spasmodica illa vellicatio intestinorum in constrictionem pulmonum & membranarum Thoracicarum illicò transmutata fuisset. In alternâ tamen supra dictorum symptomatum successione facile erat quotidianam *Ægri* declinationem, & *Phtisicos* hujus Chronicæ neglectæ in fatalem exitum accelerationem deprehendere, cupiens nullam præter palliativam curationem susceperam.

Historia Secunda.

Dominus Pratt, Incola cujusdam plateæ dictæ *Pater-noster-Row*, macilentus & Melancholicus à pueritiâ, frigidi etiam & sicci temperamenti, & dolori ventriculi spasmodico sæpius obnoxius; post annum unum, vel alterum à contracto Matrimonio

io, in Phthifim Pulmonarem incidit; len-
tam tamen, & Chronicam, tuffi aridâ, op-
preffione & conffrictione pulmonum, uti
ebant, inappetentiâ ftipatam; fine ullo ta-
men notabili febris gradu, vel pulsûs ac-
celeratione, ob naturalem temperamenti
frigiditatem. Per annum unum, vel al-
terum morbi eradicationem neglexit, *Re-*
ceptis, nescio quibus, Muliercularum ad
tuffim leniendam, contentus; donec tan-
quam à totali appetitûs everfione, & dysp-
noæ, tuffis, febris, & colliquationis uni-
verfalis superinductione, de jàm appropin-
quante morte admonitus, à me nimis ferò
tempem sub ipfo initio hyemis petiit. Ob
difficilem refpirationem, & tuffim impor-
tunam eum in rusticanum aërem ad ufum
Melliorum, & *Balsamicorum* medicamen-
torum dimitto; unde per mensem unum
vel alterum quoad appetitum, tuffim &
refpirationem melius habere videbatur.
Radio verò ruris affectus, iterùm *Lond-*
on fe contulit. A quo tempore omnia
pejus ruebant, super omnia verò tuffis,
& dyspnœa urgebant; adeò ut vigiliis fe-
bre continuis premeretur. Tandem impro-
visò, & fine aliquâ evidenti causâ, horren-
dis spafmi doloribus, instar Colicæ ventri-
culi, correptus est, unâ cum alvi constri-
ctione, adeò ut singulis ferè momentis præ

doloris urgentiâ animam efflaturus videretur. A quo tempore, à tussi & difficultate respirandi omninò liberatus est, adeò benè spirans, ac si pulmones nullo modo afficerentur. Ideoque gravi symptomate id requirente, non tantum *Opiata*, verum etiam *Cathartica* liberali manu per multos dies exhibui; donec tandem ex usu *Lini-mentorum*, *Fotuum*, *Enematum*, *Catharticarum*, & præcipuè frequenti *Opiatorum* repetitione, dolorifici isti spasmi (qui sub finem versatiles erant, ab uno latere ad aliud moventes, & à ventriculo ad intestina migrantes, utpotè genii verè hypochondriaci, seu spasmodici participes) plane evicti fuissent. Abhinc per aliquas hebdomadas à spasmodicâ pulmonum constrictione liber remansit, cum aliquâ appetitûs, atque etiam virium restauratione; adeò ut vel ipse ego præclaram spem de ejus sanitate ocius recuperandâ concipere cœperim, crederemque eum non tam Phthysicum quàm Hypochondriacum fuisse; donec tandem inexpectatâ dyspnœæ, tussis & reliquorum funestorum Phthysicos symptomatum revirescentiâ (à quibus tandem è vivis sublatus fuit) coactus sum mutare sententiam.

Historia Tertia.

Domina Walker, Uxor Mercatoris cu-
 cidam *Londinensis*, circa annum ætatis
 suæ trigessimum, à multis præcedentibus
 curis animique pathematis Hypochondri-
 ca & hysterica facta, tandem in febrem
 hecticam unâ cum tussi, dyspnœâ, dolore
 laterali, & diarrhœâ incidit; à quibus in
 altimum languorem, & marasmi ferè sta-
 tum redacta est. Diligenti verò *Opiato-*
rum, Julapiorum Hystericorum, Corticis
Peruviani, Medicamentorum Pectoralium,
Antiscorbuticorum, & Chalybeatorum usu,
 & repetitâ venæsectione, in statum sani-
 tatis, tempestate etiâ hyemali, præter
 spem Amicorum omnium restituta est.
 Post duos autem vel tres annos a morte
 filia unica, & à pathematis animi indè
 oriundis recidivationem passa est, à quo,
 verno scil. tempore, tempestivo *Aquarum*
Illingtoniensium usu, atque aëris rustici
 beneficio, iterum convaluit. A quo tem-
 pore nimium Spiritus Vini, atque aliorum
 liquorum spirituosorum usum in animi op-
 pressi relevationem sibi indulgebat, à quo-
 rum ingurgitatione, sicuti appetitus planè
 everfus est, ita tandè, post annum scil.
 unum, vel alterum, fatalem Phthiseos
 revi-

revirescentiam hyeme istâ, unâ cum febre
hecticâ flagrante, tussi continuâ, dyspnœâ,
diarrhœâ, & quidè universali colliqua-
tione, perpeffa est. Neque priusquam se-
vix poterat in lecto suo præ languore con-
vertere, me voluit consulere. Utcunque
eam, *Corticis Peruviani*, atque *Opiatorum*
usu, à febre & diarrhœâ planè liberavi.
Ceteris tamen pulmonaribus symptoma-
tis indiès incrementibus, à Phthisi tertîâ
hâc vice redeunti è vivis sublata est.

C A P. V.

De Phthisi ab Hæmoptoë ortâ.

DEcantatum istud Medicorum Adagi-
um, *quod pus sequitur sanguinem*,
exinde originem suam traxisse videtur,
quod Hæmoptoë celerius & sæpius quam
ulli alii morbo purulentia pulmonum, seu
Phthisis Pulmonaris, succedere soleat. Quod
autem à crassi sanguinis ob nimium ejus
dispendium eversâ; vel à copioso humo-
rum ex universo corporis habitu, quâ da-
tur via, in teneros pulmones affluxu; vel à
sanguinis grumosi in ipsis pulmonibus post
hæmoptoën relictæ putrefactione; vel tan-
dem ab ulcere aliquo erosionem vasorum
insequenti accidat parum scio. Hoc ta-
men perpetuò ferè observare licet, quotiès
scil. hæmoptoë præcedit, phthisin pulmo-
narem subsequi solere; Ideoque prudentem,
& honestum Medicum ad curationem hæ-
moptoës evocatum decet non tantum præ-
sagio de Phthisi subsequiturâ tempestivè
prius facto, suæ, atque etiàm artis Medicæ
tamæ consulere, verum etiàm, quantum
in

in se est, cautionibus & medicamentis idoneis hunc fatalem hæmoptoës exitum æquè prævenire, ac ipsum præsentem morbum curare, saltèm nihil in ejus curatione facere vel tentare, quod Ægrum Phthisi magis proclivem reddat.

Atque hîc plurimùm refert inter hæmoptoën accidentalem, & habitualement distinguere. Accidentalem eam voco, quæ merè ab accidenti aliquo procedit, uti à vociferatione nimia, exercitio, vel vehementi tussi, ab hæmorrhagiæ solitæ suppressione, à lapidibus cretaceis in ipsis pulmonibus generatis, vel ab aciculis, atque aliis ab extra in eos demissis: Habitualement verò, quæ à vitiosa, acri, & fermentescente sanguinis diathesi dependet; ità ut penus, & fomes morbi semper intus delitescat. Hæmoptoë ista accidentalis sicuti rariùs post Phlebotomiam, debitum diætæ regimen & Medicamentorum usum curata recrudescit; ità utcunque profusa, & copiosa hæmorrhagia fuerit, rarissimè in phthisin terminari solet, verùm Æger per debitum regimen jam liberatus paulatim, sicuti post fluxus menstruos immodicos, atque alios ejusmodi fieri solet, *ευχρωος* atque *ευπαρεος* evadit, ac nullum ejusmodi fluxum omninò sustinuisse. Hæmoptoë verò habitualis sicuti ab intestino sanguinis fermentescentis motu, & ab

aperien-

perientis vasa acrimoniâ dependet; ita
etiam febrem unâ cum accelerato pulsu,
& urinâ subrubrâ semper conjunctam ha-
bet, & post incerta intervalla identidem
solet recurrere. Ubi scilicet paroxysmus
febrilis incertus, à sanguinis adeò ferociter
effervescentis impetu recrudesceat, tenera pul-
monum vasa, cum motum hunc citatiorem
ferre non possint iterum atque iterum de-
ficere solent, unâ cum magno purpurei
liquoris dispendio, qui ut plurimum fluere
non desinit usque dum orgasmus febrilis, &
motus sanguinis intestinus inde dependens,
vel artis ope, vel sponte suâ, saltem à
quantitate liquoris imminutâ penitus cesset.
Et tunc etiam infidæ tantum induciæ dan-
tur, donec vasa iterum à præternaturali
sanguinis motu in paroxysmo subsequenti
distendi contingat. Et quidem hæc
est fatalis illa hæmoptoë, quæ, ut diffici-
lem curationem admittit, atque Ægro sæ-
pius inexpectatò supervenit, ita febrem
primùm putridam, dein hecticam conjun-
ctam habet, quæ in phthisin fatalem, atque
incurabilem sæpissimè terminari solet.

Hujus verò Hæmoptoës *Herculeæ* An-
drotus est *Cortex Peruvianus*: Cujus
regias vires in præsentis febrilis efferve-
scentiæ sanguinis extinctionem atque in
futuræ recidivationis præcautionem sem-
per

per cum felicissimo successu expertus sum
quotiescunque scil. eum in hunc usum ap-
plicui. Et sicuti præsentem Hæmoptoë
citò & tutò sistit, & futuram etiã præ-
venit; ità hæmoptoën hoc modo curatam
nunquã in phthisin terminari vidi: Flamma
enim hoc modo penitus extincta, &
febre jam evicta, sanguis illicò in naturalem
statum reduci solet, adeò ut ne vel mini-
ma suspicio indè subsequaturæ Phthiseos me-
nere possit. Phthisis enim, quæ hæmop-
toën sequi solet, originem suam non tantum
à vasis exilis dehiscentiã, quàm à statu san-
guinis inordinato, & hæctico ducere vide-
tur. Ideòque, utcunque Phthisis hæmoptoë
vulgari modo curatæ usitatò succedat, fre-
quentibus scil. Phlebotomiis, Medicamen-
tis *Emplasticeis, Opiatis, &c.* quæ vi potius
sanguinis eruptionem supprimunt, quàm
internum sanguinis statum alterant; Hinc
tamen nemo miretur, si flamma hæctica
intus manens tandèm Ægrum in Phthisin
præcipitet: Quoties tamen præsens sangui-
nis orgasmus post Phlebotomiam repeti-
tam, succorum *Temperantium, & Julapi-
orum, vel Electuvariorum, Stypticorum, &
Opiatorum* aliorumque ejusmodi (quæ ali-
bi è capite de Hæmoptoë petenda sunt)
usum ità domatur, ut locus opportunus
exhibitioni Corticis detur, ad flammam
febrilem

us sumbrilem penitus extinguendam, & ad re-
 sum operationem obstructionum, quæ aliter novæ
 noptoe effervescentiæ ansam præbere possint per-
 um præsciendam, non tantum Palliativa in præ-
 curatant, verum revera Eradicativa etiã &
 : Flammâ perfectâ curatio sine vel minimo hæmop-
 nctâ, & pës redituræ, vel Phthiseos subsequituræ,
 turalem periculo obtineri solet. Flammâ enim hoc
 el min modo perfectè extinctâ, sanguis ad motum,
 eos ma crasin naturalem reducit, quo appe-
 hæmop tus statim redit, pulmones naturali motu,
 non tam temperamento fruuntur, & purpurei
 atu san tis dispendia sensim reparantur; donec
 re vide ger tandem, licet paulatim, priorem ro-
 mopto cultum, & athleticum statum redintegra-
 lat, fro um, vel forsan meliorem quam antea con-
 icamen equitur, sine vel minimo hectici caloris
 i portu gradu, vel subsequituræ Phthiseos metu.

quân Sin verò vel à Medici incuriâ; vel ab
 ; Hinc Egrotantis Idiosyncrasiâ; vel à quâcunque
 hectici illâ causâ hæmoptoën à Phthisi pulmonari,
 Phthisi accipi contigerit, toti pulmones, vel sal-
 sanguis lobus unus duris glandulis tuberculo-
 repeti tum formâ hic indè interspersis ubique re-
 fulapi rtus multum intumescit. Quæ tuber-
 rum, & ula citius, vel serius in apostemata faces-
 quæ ali re, & ulcerari solent, atque indè hæc
 a sunt Phthisis ortum, atque etiã progressum
 ortum tum habet. Secundum horum verò tu-
 ummae reulorum magnitudinem, & numerum,
 ebrilem eorum-

eorumque propensionem in putrefactionem magis, vel minus citam, hæc Phthisis admodum varia est; nunc tarda, & Chronica; nunc verò velox & acuta; imò etià peracuta. Uti enim aliquos Phthificos (qui frequenti hæmoptoë, vel levissimâ de causa obnoxii fuerant) debitâ curâ, & regimine vitam suam per plurimos annos protraxisse vidi; solitis etià muniis fungentes, licet valetudinariè se haberent, cum tussi atque aliquo dyspnœæ gradu, quotiès scilicet tubercula pulmonaria contigit esse paucamina, & putrefactioni inepta; vel quotiès hæmoptoë à lapidibus intus generatis vel ab externo aliquo accidenti, magis quàm à motu effervescentis sanguinis intestino hectico ortum suum duxit: Ità aliorum morte præcipiti intra paucarum hebdomadarum spatium è vivis sublato observavi quotiès scilicet hæmorrhagiæ graves à sanguinis ferociter effervescentis motu in ægrum frequentèr revertèrunt; vel tubercula alicujus maligni genii participârunt atque indè putrefactionem citam subierunt.

Qualiscunque tandem fuerit Phthisis ista hæmoptoica, sive Acuta, sive Chronica ex communi Medicorum observatione in classe Phthisicorū maximè funestarum, atque incurabilium semper habita est. Quo

verò acutior, eò semper periculosior esse solet. Hæmoptoë enim, sicuti huic Phthisi primam ansam præbet; ita etiã in morbi progressu apta nata est, vel à minimo percepto frigore, vel errore in diætâ admissò, animique pathematis, &c. frequenter recurrere. Et quidem omnis hæmoptoë nova phthisin in funestum finem adigit: Aded ut non rarò observarim hujusmodi Phthisicos in ipsâ hæmoptoë revirescente etiã purpuream animam in sanguinis rivulo effudisse. Ideoque in hujus Phthiseos curatione remedia Abstergentia, Incidentia, & Lubricantia vitanda sunt, vel saltem cautè usurpanda, uti & *Linimenta calida*, & penetrantia, vel *Emplastra externa* pectori ad promovendam expectorationem applicata. Magis verò (saltem in hujus morbi initio, & post recentem hæmoptoen) medicamentis *Alterantibus*, *Incrassantibus*, *Agglutinantibus*, & *Opiatis* insistendum est, uti etiã *Diætæ lacteæ*, *Laudano solido*, vel *liquido*, *Syr. de Menio*, *Portulac. Althæ. ex hederâ terrestri*, (quem in Phthisi hæmoptoicâ præ ceteris omnibus commendatum vellem copiosè usurpandum) *Bolo Armen. Corall. Lacrym. Sanguin. Dracon. Lapid. Hæmatis. Trochisc. Gordon. de Carabe*: è quibus *Electuaria*, atque aliæ formulæ in verò

258 *De Phthisi ab Hæmoptoë. Lib. 2.*

usum fiant. De quibus, fusiùs Capite de hæmoptoë erit dicendum.

In progressu verò morbi, ubi revirescentia hæmoptoës non ità jam metuenda est, affectûs indicationibus cauto medicaminum Lubricantium, & Expectorantium usus tutiùs possit satisfieri. Medicamenta etià *Balsamica* hâc magni sunt usûs; uti *Syr. Balsamic. Balsam. Tolut. Capiv. Peruvian. Leucatell. Opobalsam. Balsam. Sulphuris. Terebinthinat, & Anisat. Pilul. nostr. Balsamic.* & ceteræ formulæ ex hisce medicamentis compositæ, quarum exhibendi modus superiùs, generali scil. curationis methodo, petendus est. Fontanellæ etià, & rasûra capitis in hâc Phthisi valdè sunt proficua.

Super omnia verò in Phthisi hæmoptoicâ acutâ & periculosâ, *Corticis Peruviani* usum, formâ Agrotanti quàm gratissimâ, multorum annorum experienciâ edoctus commendo. A cujus repetitione satis frequenti, caloris febrilis temperatio, & intestini motûs sanguinis suppressio, & consequentèr etià recursûs hæmoptoës & progressûs Phthiseos præcautio, magis quàm à lacteâ diætâ, lacte asinino & apparatu Medicaminum pulmonarium, expectanda est.

Lib. 3. Cap. 5. De Phthisi ab Hæmoptoë. 259

In Phthisi verò Chronicâ, & tardâ, seu potius in statu Phthifico hæmoptoico (ubi scilicet æstus sanguinis à motu intestino non tam vehemens esse solet.) Aquæ minerales Chalybeatæ magni sunt usus; modò per longum tempus, parvâ tamen quantitate, singulis diebus hauriantur. Quantitate autem parvâ, & tardè singulis diebus sumenda præscribantur, ne à nimia, vel præterea tenerorum pulmonis vasorum dilatione, per grandem aquæ unâ vice ingestâ copiam factâ, nova hæmoptoë inducantur. Diminuta verò aquæ in unam vicem proportionatæ quantitas, temporis in aquarum potationem quotannis designati longitudine compensanda est. Quo pacto etiâ sanguis magis forsan temperatur & alteratur, quàm à magnæ quantitatis ingurgitatione breviori temporis spatio peractâ.

Historia.

Unus è *Magistris Artium* in *Hospitio* dicto *Bridewel*, qui sese præcedenti anno, vel altero, curæ meæ commiserat, ubi peste Sporadicâ bubonibus, & carbunculis stipatâ laboraret, (à quo veneno sanguis forsan satis non adhuc sese depurâsset) incidit circa annum ætatis suæ 35. Annoque Domini 1669. in insignem hæmoptoën, per quam magnum cruoris dispendium susti-

nuerat, priusquam me advocârat. A venæsectione verò, *Ligaturis*, *Julapiis*, & *Electuariis* adstringentibus, diætâ lacteâ & regimine universali debito, fluxus omnino sùtebatur. Ipse tamen hæcticus adhuc mansit tussendi malo vexatus. Ideoque lacteam diætâ continuandam, & dosim *Electuarii Opiati* omni nocte sumendam præscripsi. In subsequuturâ etiâ Phthi-
seos præcautionem *Fontanellam* in brachio secari, *Emplastr. Cephalic.* capiti raso imponi, Ægrumque in aërem rusticanum & aprium deduci jussi, & ut illic succis temperantibus, *Plantaginis* scil. & *Urticæ*, saltem bis die, uteretur, unâ cum aliis plurimis, quæ nunc distinctim recensere opus non est. His verò non obstantibus calor hæcticus unâ cum tussi continuò urgebat, & incertis periodis, saltem bis mense, scil. circa plenilunium & novilunium, à calore & motu sanguinis aucto hæmoptoë recrudescibat, Ægro continuò à febre urgente magis, magisque marcescente, donec tandem in statum colliquativum universalem per diarrhœam, sudores, hydropem, &c. redactus, & summâ respirandi difficultate pressus vitam suam finiret. Eo enim tempore non eram expertus *Corticis Peruviani* efficaciam ad hanc febrem hæcticam tollendam, à quâ ista funesta colliquatio ortum
suum

Alveum ducebat : Aperto verò cadavere, inveni pulmones mirum in modum tumefactos, & ubique in omnibus lobis, tuberculis, aliis crudis, aliis ulceratis refertos.

Historia Secunda.

Dominus Rooks, in plateâ vulgò dictâ *Cheapside*, quadragenarius, à curis multis, & computationibus immodicis, per decem annos continuos, perpetuò hecticus esse videbatur, pulmonibus infarctus, tussiens, & in Phthisin dispositus : A notabili verò exercitii, & liquorum spirituosorum excessu in insignem hæmoptoen respiratione difficili, & pectoris dolore stipatam incidebat : Necnon recidivationem singulis, vel alternis diebus, eamque satis notabilem, miser per tres ad minimum septimanas passus est, idque non obstante frequenti Phlebotomiâ, usu lacteæ diætæ, succorum temperantium, *Electuvariorum*, & *Fulapiorum Adstringentium*, & *Opiatorum*, & Aquæ etiam *Stypticæ Regiæ*. Tandem verò, ubi non tantum ex pulsu celeri, & urinâ rubrà ; verum etiam ex ipsâ temperie insignem febrem intervallis incertis sæpiùs recurrentem semper viam sputo sanguinis subsequens observassem, *drachmam unam Corticis Peruviani* in haustu

convenienti quartâ quâque horâ propina-
vi. Cui semper plus minus *Laudani* (pro
ferre potuit) addi curavi. A cujus affu
febrem protinus extinctam, sine hæmo-
ptoës recurſu, & urinam colorem natura-
lem recuperare inveni. *Cordis* repetiti-
onem iterum, iterumque debitis intervallis
injunxi, atque eum pro appetitu (qui jam
magis quam ante hæmoptoën vigeat)
nutriri, atque æris apri beneficio frui cu-
ravi. Unde, (quod dictum mirum est)
sine aliquo alio adminiculo habitum magis
firum, & Athleticum consecutus est, pul-
mones magis liberos, respirationem fac-
liorem, actum sanguinis minorem, & tu-
sim etiam moderatiorem, jam per ſequen-
tium, quam per plures annos ante hæ-
moptoën ſenſit; Admirantibus amicis, qui
omnes eum brevi poſt hæmoptoën, certo
certius Phthiſide interitum exſpectabant.
Quod eo magis mirandum, quod in regi-
mine ſex rerum non naturalium æque neg-
ligeſ ſui ipſius permanſit, ac ante hæ-
moptoën eſſe ſolebat. Cuius neglectus
peccus tandem cum vitæ ipſius diſpendio
laet. Ab erroribus enim maximis nuper
admiſſis in novam Phthiſin, eamque ſatis
minacem & funeſtam incidit, quâ tandem
è vivis ſublatus eſt. Aperto poſt mortem
thorace, Jecoris parenchyma compactum,

Lib. 3. Cap. 5. De Phthisi ab Hæmoptoë. 263

& compressum reperimus, ac si igne co-
ctum fuisset; lobos omnes pulmonum co-
lore nigro teterrimè conspurcatos, (quod
forsan ab usu continuo fumi *Tabaci* prove-
niebat,) & tuberculis infinitis ubique re-
pletos, quorum aliqua majora pure, alia
substantiâ melleâ repleta erant. Maxima
verò pars minorum, quæ racematim, &
instar acinorum per totum parenchyma
disposita fuere, materiam steatomatosam
in sese continebat. Glandulæ prope Tra-
cheam sitæ omnes profundè nigricabant,
& in sese liquorem nigrum, aut coloris
cineritii habebant, qualem Phthificos Scor-
buticos, & Hypochondriacos, præsertim
qui multum fumi *Tabaci* haurire solent;
vel qui in aëre carbonum fumo oppleto
degebant, è faucibus horis matutinis ex-
sputare usitatò observavi.

Formula haustûs febrifugi, quem *Domi-*
Rooks præscripsi, hujusmodi erat.

R. Aq. Törmentill. Plantag. āā. ʒj. Aq.
Cinnamom. bord. Syr. Myrtill. āā. ʒß.
Acet. stillat. 3ß. pulver. Patrum ʒj. Ms.
P. haustus quartâ quâque horâ propinandus
ad octavam vicem. Semel vel bis die hau-
stui addidi Laudan. Lond. gr. j.

Eodem modo *Dominam Martin*, vetulam
sepe septuagenariam; Aurifabrum in vico
dicto *Sancti Johannis*, filiam *Domini Bloomer*,

264 *De Phthisi ab Hæmoptoë. Lib. 3*

atque alios quamplurimos ab hæmoptoë insigni, & (uti videbatur) funestâ liberavi. Qui omnes sine sanguinis sputo recurrenti, vel phthisi subsequenti, adhuc sani manent, solitisque munus fungentes, quorum historias hic singulatim narrare forsàn nimis longum esset.

Historia Tertia.

Dominus Luff, filius *Reverendi Clerici* jam ante memorati, atque incola plateæ dictæ *Milkstreet*, postquam matrimonium contraxerat cum virgine Phthificâ (quæ etiàm (si benè memini) vitam intra annum à matrimonio completo finiit, cum colliquatione universali, & reliquis Phthi-
seos pulmonaris funestæ symptomatis) in Phthisin etiam, ex contagio, uti mihi videbatur, post paucos menses elapsos incidit. Cui fatali morbo hæmoptoë viam sternebat, quâ subito, apud *Isam Dumnoni-
orum*, tempore etiàm hyemali, correptus est, & magnum cruoris dispendium passus est. Quamprimùm verò hæmoptoë venæsectione, diætâ lacteâ, & medicamentis incrassantibus suppressa est, & vires etiàm quadantenus resarcitæ, intra duarum scil. hebdomadum spatium (multò citiùs quàm par fuit) à Provinciali Medico dismissus,

Londinum

Cap. 5. De Phthisi ab Hæmoptoe. 255

Londinum equo vectus revertebatur, & me statim advocavit. Sed cheu! quantum mutatus ab illo! Miserum ægrum inveni multum febricitantem, & continuo tussientem, à jam inceptâ colliquatione valdè tabidum, pectoris etiã angustia, & doloribus cruciatum. Deprehendi febrem esse mixtam, partim scil. Peripneumoniam, à novâ aliquorum tuberculorum inflammatione; partim Putridam, à purulentia scil. aliarum glandularum, quæ tantò exulcerari cœpissent. Morbus mihi videbatur esse Phthisis pulmonaris hæmoptoica peracuta, quæ uti per contagium contracta, ita etiã ob malum regimen incipere, & ob ægri reditum in aërem nostrum carbonum fumo oppletum, magis præceps reddebatur. Urgentiâ doloris atque febris ita requirente, venam illicò percutendi jussi; sanguinem verò, ob præsentem tabem, & colliquationem parcâ manu extraxi. Dein *Julapiis Temperantibus*, & medicamentis *Opiatis*, & *Pectoralibus* omnigenis convenientibus, *vesicatoriis*, & universo debito regimine, nitebar hanc præcipitem ruinam avertere, vel saltem differre. Verum incassum hæc omnia: Siquidem intra spatium trium, vel quatuor hebdomadum è vivis sublatus est, cum omnibus Phthiseos pulmonaris peracutæ symptomatibus.

CAP.

C A P. VI.

De Phthisi à calculis in Pulmonibus generatis, atque aliis ab extra in eos demissis, uti etiam à calculo Renum, & Vesicæ ortâ.

CRetaceos lapides in pulmonibus concretos sæpiùs observavi, qui ubi fuerant angulati, & pulmonum agitatione commoti, tenerum eorum parenchyma lacerare solebant; quo tussis vehemens atque arida, dolorque Thoracicus horrendus, Pleuritici, vel Peripneumonici æmulus, aliquandò etiàm hæmoptoë unà cum sanguinis profluvio satis insigni, atque exindè ulcera cum usitatis Phthiseos pulmonaris signis nascebantur. Ideoque ubi isti horrendi dolores, unà cum hæmoptoë circa Phthiseos initium contingunt, ritè suspicari licet Phthisin esse calculosi generis. Licet nihil certi de hâc re pronunciari possit, usque dùm calculus unus, vel alter per tussim fuerit rejectus. Sæpiùs enim accidit calculos istos per pulmones sensim transeuntes tandem

tandem in bronchia exitum habere, à quibus per tussim, idque rariùs sine magno sanguinis profluvio, exspuuntur. Verùm si isti lapides fuerint læves, neque qui pulmonum parenchyma vel terere, vel lacerare possint, Agrotantem tantillum in Phthisin, (saltèm acutam) disponunt; neque quidem aliquid incommodi ulteriùs afferunt, præter inanem tussim quadantenùs molestam, & aliqualem gravitatem in pectore prementem, uti in plurimis dudum observavimus; in quorum pulmonibus post mortem lapides istos cretaceos læves frequentes, atque aliquos etiam satis magnos invenimus, absque vel minimo tuberculo, vel ulcere consequenti: ubi verò lapides isti angulati fuerant & aculeati, pulmonesque terere & lacerare apti nati, dolores, Hæmoptoën, Ulcera, & Phthisin ipsam inducebant, uti jam antè innuimus. Quo in casu sicuti dolor Hæmoptoën, ità Hæmoptoë Ulcera, & Phthisin præcedit & comitatur.

Quod de calculis jam diximus, est etiàm verum de clavis, aciculis atque aliis per calcinationem in pulmones demissis. Nisi enim citò per tussim rejiciantur, pulmones una cum dolore lacinante compungunt, unde hæmoptoë, ulcera, & Phthisis nasci solent. De qua re notabilem historiam sub finem

finem hujus capitis mox subnectemus.

Ista ulcera, sicuti & Phthisis ab iis orta, (quod etiàm de ulceribus renum, & vetricæ urinariæ observare licet) sine calculi vel clavi, vel acûs rejectione, vel quodcunque aliud ejusmodi id fuerit quod ulcus gignit, curationem admittere non possunt. His verò, quæ perpetuam punctiorem in ulceratâ parte continuando, eo sanationem ejus impossibilem prius reddebant, rejectis, utcunque cum gravi hæmorrhagiâ, uti solet, id fiat, ulcus tamen & Phthisis pulmonum exinde nata sæpenumerò facilem & perfectam curationem admittunt; quoniam ortum suum non tam ab habitu corporis prædisposito, quàm à merè accidentali partis singularis affectione duxerunt. De quo unam, vel alteram observabilem historiam in fine hujus capitis recensebimus.

In hujusmodi ulcerum sanatione maximi sunt usus medicamina *Opiata*, & *Balsamica*, cum *Dieta lactea*; *Opiata*, quæ partium laceratarum, vel stimularum sensum obtundant, easque, quantum fieri potest, quietas reddant, dum *Balsamica* vires suas sanativas exserunt. A continuo autem lactis usu sanguinis calor hecticus in hoc Phthisico statu contractus demulcendus est.

Etiamsi verò calculi isti aculeati neque copioso *Laudani* usu in pulmonum parte

Cap. 6. De Phthisi à calculis, &c. 269

ab iis occupatâ quietè figi, neque usu medicamentorum Lubricantium educi possint; verùm incurabilem Phthisin & Hæmoptoën eamque incertis intervallis cùm dolore lancinante recurrentem efficiunt: Hæc tamen Phthisis suâ naturâ lenta est, & valdè Chronica; uti Phthisis à calculo renum, & vesicæ urinariæ, & generalitèr loquendo omnis à merâ indispositione, aut ulcere partis singularis dependens, sine habituali sanguinis dispositione idque vel jure hæreditario, vel à longo abusu sex rerum non naturalium contractâ, accidere solet. Quoties autèm humorum prædispositorum moles, seu minera ab aliquâ ejusmodi fatali causâ ansam rapit, Phthisis indè nata non tantùm ab initio lethalis est; verùm etiàm præceps, & peracuta, adeò ut Ægrum intra perpaucorum mensium (forsan etiàm hebdomadam) spatium è vivis tollat. De curationis in hâc specie Phthiseos variatione paucula ista subnectemus. Primò; In hujus morbi principio medicamenta Lubricantia copiosè sumenda sunt; imò, & Emetica lenia; quo pacto calculi, aliorumve in pulmones demissorum rejectiōnem tentare licet, priusquam isthuc diuturnâ morâ penitùs figantur, tonùsque pulmonum indè graviùs labefactetur. Secundò; Sin verò dolores immensi & spasmodiic

modici à pulmonum laceratione hujusmodi aculeatorum motu factâ excitentur, hæmoptoë insignis expectanda est; ideoque Lubricantium loco *Laudanum*, idque copiosè, & frequentè exhibendum est, quo lapidis motus in præsens sisti, dolor remitti, & hæmoptoë præpediri possit. Hoc enim in casu Venæsectio, Fetus, & Linimenta externa nihil levaminis afferre possunt, (quod in Pleuriticis, atque aliis Peripneumoniacis doloribus facere solent;) atque hoc in quodam *Domino Foster*, atque aliis quamplurimis expertus sum. Verum quidè est, à calculo hoc modo in pulmonibus retento Phthisin lentam & tardam dyspnœâ, atque aliis ejusmodi symptomatibus stipatam insecuturam esse suspicari licere; (Quod sæpius etiâ in Praxi meâ observavi.) Tarda tamèn & incerta, Phthisi Acutæ & horrendis doloribus comitatæ, & certæ & subitæ mortis proximæ, præferenda est. Si enim hujusmodi Phthisi ita salutis suæ consulant, uti aëre aprico rusticano semper fruantur, à frigore capiendò, computationibus, & exercitiis nimis caveant, & à quocunque alio, quod calculos fixos ad novum motum excitare possit, vitam ad proVectam usque senectutem, solitis muniis satis benè fungentes, protrahere poterint.

Tertiò, Sin verò hæmoptoë à pulmo-
rum laceratione infèquatur, in tempus per-
mitti debet. Hoc enim profluvio lapides,
que alia in pulmones demissa rejici pos-
sunt. Si verò hæmoptoë insignis, & pe-
riculosa fuerit, Venæsectio celebranda est,
imò si opus fuerit, repetenda & medica-
menta non tantùm *Opiata*, verùm etiam
astringentia formâ *Linctuum*, *Fulapiorum*,
&c. exhibenda sunt; imò *Lapis hæmatites*,
Aqua styptica Regia, *Lactea diæta*, atque
priori capite jam strictim memorata,
quæ verò fusiùs tandèm in altero libro ex-
plicabimus, siqua de hæmoptoë agendi oc-
casio dabitur.

Quartò, Sin verò pulmones à motu
calculi, (sive is rejectus fuerit, sive non)
pulnerari, & exulcerari contingat, medi-
camenta *Balsamica* eligenda, & copiosè
prescribenda sunt; quorum varix formulæ
in generali curationis methodo excogi-
tandæ.

Quintò, Lactea diæta, non sine urgenti
necessitate, in Phthisi à calculis pulmonari-
bus oriundâ imperanda est; quoniam no-
bis hujusmodi cretaceos lapides in pulmo-
nibus apta nata est generare. Quo fit quòd
minus Phthiseos curatio alterius initium, &
fundamentum ponere soleat.

Sextò,

Tertiò,

Sextò, *Aquæ* etiàm *Minerales Chalybeatæ*, licèt in hac Phthisi proficuæ sint, paratamen in unam vicem propinandæ, ne nimia scil. vasorum Pneumonicorum distentione calculi motus de novo excitetur. Quo fit quòd doloris & Hæmoptoës recursus plerumque inde insequatur.

Septimò, Calculi isti pulmonum aliis quando plures sunt; adeò ut uno, vel altero, vel etiam tertio rejecto, pulmone tamen à reliquis ulcerentur; atque inde Phthisis insequitur. Uti *Domino Plucknet* atque aliis accidisse memini.

Nòn tantùm autem à calculo; atque ulceratione pulmonum indè insequente; verùm etiàm ab ulceribus, imò & à longâ calculosâ dispositione renum & vesicæ urinariæ sæpius Phthisis pulmonaris provenire solet; adeò ut vel frequentissimè calculosam vitam Phthisicè finisse observârim. Hæc verò Phthisis sèmpèr est tarda, & Chronica; neque alio modo quàm Phthisis communis curanda est; nisi quòd medicamentorum dolores calculosos irritantia, uti *Pilulæ nostræ Balsamicæ*, &c. vitanda sint. *Aquæ* verò *Chalybeatæ*, quæ dolores istos demulcent, sæpius usurpandæ sunt. Calculi enim videntur mihi tam frequentèr à Phthisi labi à longo & crucianti dolore quàm à nimia serosi laticis retentione, & ferment

fermenti, serum in renibus separantis alteratione indè insequenti. Ideoque in hujusmodi Phthiseos curatione Pulmonarium Medicamentorum jam antè memoratorum usu, non tantum ad Phthisin habendus est respectus, verum etiam ad morbum hanc Phthisin causantem, renum scilicet, & vesicæ calculum, medicamentis quæ Urinarias vias lubricando calculum deturbent; vel saltem, quæ dolores mitigent.

Historia Prima.

Dominus Plucknet, quadragesimum ætatis annum jam agens, vel præterpropter, vir robustus, & athleticus; qui verò à multis jam annis in omnibus ferè sex rebus non naturalibus absque debito regimine vixerat; nihil tamen mali indè senserat, præter inaniem & siccam tussim, cui jam diu absque ulla insigni molestia assueverat; tandem à violentâ equitatione, & à frigore gravi pluvia percepto, in horrendos Thoracis spasmos, dolorum pleuriticorum æmulos incidit; quibus hæmoptoë insignis & longa supervenit; unà cum febre, & tussi perpetuò ferè urgenti: *Linimentis* externis, & *Remediis Expectorantibus* nihil proficere potuimus; donec tandem ad usum *Opiarum* deventum est. A quibus, licet in-

T

fidas

fidas inducias ; nullam tamen perfectam curationem obtinere potuit. Sicuti enim tussis, ità etiàm febris Hectica adhuc permanebat, à quâ indiès sensim marcescebat ; idque non obstantè usu copiosissimo medicaminum *Balsamicorum, & Pectoralium, Lactis Asinini, &c.* donec tandèm spatio unius anni in statu Phthifico deplorato conspiceretur, unà cum universali colliquatione per cutim, alvum, pulmones reddità, &c. Quæ quidem Phthisis propriâ suâ naturâ lenta & Chronica, adeò velox & præceps ab humorum prædispositione longo sex rerum non naturalium abusu contracta, proculdubiò facta est. Neque dies funestus parùm indè acceleratus est ; quòd ut medicamenta admiserit, omnis tamen regiminis durante eorum usu impatiens mansit ; Undè in hoc Phthifico statu, novorum lapidum motu in pulmonibus à vehementi equitatione, computationibus, & frigore sæpiùs percepto, ter quaterve excitato, spasmodum horrendorum, & hæmoptoës longæ & profusæ revirescentiam iterum, atque iterum in sese expertus est. Quibus perdurantibus, etsi plures angulatos lapides tussi rejecerit, tam grandes tamen virium impensas à dolorificis spasmodis, & cruoris etiàm ab hæmoptoë sustinebat ; uti citissimè, anni scil. unius spatio, plius minùs

Cap. 6. De Phthisi à calenlis, &c. 275

minùs, omnia hujus morbi stadia ad fatalem usque diem percurreret, acsi Phthisis planè fuisset genio suo acuta.

Historia Secunda.

Dominus Foster, Pharmacopola Londinensis, qui præter inanem, & siccam tussim, non verò adeò molestam, optimâ valitudine per plurimos annos fruebatur, subito correptus est pulmonum spasmiss, & diutis doloribus indè ortis; circa annum scil. ætatis suæ trigessimum, uti etiàm *Hæmoptoë* à motu lapidum aculeatorum in pulmonum parenchymate facto. In quorum symptomatum relevationem venæsectionibus, *Linimentis* externis, & *Remediis Pectoralibus* internis, parùm profecimus. Adeò ut ex virium & cruoris dispendio, ab *Hæmoptoë*, & doloribus quotidie ferè revertentibus, item à vigiliis, comitanti febre, pertinace tussi, &c. nato, intra tres hebdomadas adeò elanguerat, & emarcescebat, acsi statim Phthisicè periturus esset. Solo autem longo & copioso *Opii* usu, in ære aprico, in vico vulgò dicto *Highgate*, quò sese sanitatis recuperandæ gratiâ jam receperat, à sputo sanguinis, & à doloribus, uno eodémque tempore liber evasit, & remansit; vires indiès indè recolligens, à

febre & tabe jam magis, magisque liberatus; donec tandem æquè vultu floridus, & carne turgidus videretur, ac ante Hæmoptoen; & jam per annos iv, vel v. præteritos, muniis solitis fungitur, & sese eodem planè modo, quo ante suum morbum in omnibus habet; nisi quòd aliquo dyspnœæ gradu, & tussi aridâ detentus, non tam benè aërem *Londinensem* fumo carbonum oppletum ferat, quàm antea solitus est, propter scil. pulmonum infarctionem à calculis inibi fixatis, & à multo usu *Laudani* effectam.

Historia Tertia.

Idem ferè contigit *Domino Smyth*, Pharmacopœæ, in vico dicto *Aldermanbury*; qui à lapidum motu in parenchymate pulmonum (quorum plures tussiendo rejecterat) in hæmoptoën sæpitis revertentem incidit, unà cum doloribus spasmodicis; atque inde in Phthisin pulmonarem proclivis esse videbatur. A quâ tamen post lapidum rejectionem facillimè diætæ lacteæ, *Opiatorum* & medicaminum *Balsamicorum* usu liberatus est, & jam per plures annos optimâ valetudine usus muniis solitis fungitur.

Historia Quarta.

Quidam Juvenis, habitans juxta Portam dictam *Cripplegate*, robustus, & visceribus prorsus sanus, dum *Artem* suam *Dealtatorium* exerceret, quâ victum suum satis commodè quærebat, forte fortunâ cachinnatione intemperanti tres claviculos, quos in usum suum ore servabat, per Trachæam in pulmones admisit. Quo ferocissimâ tussi & continuâ titillatione jam correptus in immanem Hæmoptoën incidit. A quibus symptomatis sese, nescio quo pacto, tandem liberavit. Illud verò certissimum est, quòd etsi claviculi isti neque sponte suâ, neque aliquâ arte rejecti fuerint, Juvenis tamen per plurium mensium spatium optimè valebat *Artem* suam, uti priùs exercens. Neque quicquam in sese (uti mihi narrabat) in pejus mutatum sentiebat, nisi quòd tussi siccâ, & inani, & aliquali etiâ oppressione, neutrâ verò multùm molestâ, ab illo tempore affici soleret. Adeò benè se habebat, ut sese uxori idoneum judicaret, quin & duxerit. Die verò Nuptiali, sive à liberaliori vini potatione, sive à saltatione nimîâ (undè claviculi, qui antea immoti in pulmonum parenchymate tanquam sepulti jacebant,

de novo commoti sunt) misellus sponfus sub vesperam horrendis spasimis, & acutissimo pectoris, & lateris dolore corripiebatur, unà cum difficili respiratione, & tussi aridâ, sed valdè importunâ, adeò ut vir potuerit in lecto suo decumbere, vel minimum capessere somnum. Quo plurimum febricitari cœpit, licèt extrema præ doloris spasmodici urgentiâ frigere viderentur. Omnibus muliercularum & Pharmacopœorum *Receptulis* incassum & sine ullo fructu prius tentatis, ego tandem circa tertium scilicet morbi diem importunissimè rogatus accessi. Affectionem morbidam planè Peripneumonicam esse, statim deprehendi; ideòque copiosam Venæsectionem, *Fustus*, & *Linimenta* externè; *Linctus* etiam & *Apozemata Pectoralia*, & *Fulapia* Temperata ex *Aquis Antispasmodicis* internè, præscripsi. His verò nequicquam proficientibus, sanguinem iterùm atque iterùm extrahi jussi. Et quidem per multos dies in usû variorum internorum, & externorum Remediorum pertinacitè hærere coactus sum, priusquàm misellus Ager vel minimum doloris levamen sensisset: Dolorè verò tandem aliquantulùm mitigato, haud ullam tamen Phlegmatis expectorationem arte meâ promovere potui; neque febrem penitus tollere, etsi de naturâ Acute

Lib. 3. Cap. 6. De Phthisi à calculis, &c. 279

Acutæ & Peripneumonice in lentam, & hecticam migrare videretur. Adeò ut *Æger* à Symptomatum urgentiâ jam liberatus, etsi perpetuò febricitans, melius tamen quàm antehac dormire, & cibum sumere potuerit: vires tamen quotidie elanguiebant, & tandem ab universali scilicet colliquatione, intra unius mensis, vel quinque hebdomadarum spatium, vitam suam planè Phthificè finivit.

Doloris quidè pertinaciam, & expectorationis difficultatem valdè miratus sum; atque ideò, *Hippocratis* sententiam secutus Phthisin Empyicam subsequituram præfagebam. De primariâ verò causâ, claviculis scilicet delapsis, nihil ne per somnum quidè apprehendi, antequàm de *Ægri* vitâ jam planè conclamatum esset. Aliàs liberaliorem usum *Laudani* ab initio, & forsàn etiâ cum meliori successu concessurus eram.

Cadavere post mortem aperto, invenimus tres illos fatales claviculos, simul in eodem lecto puris, quasi sepultos, paulò infra Bronchiorum divaricationem; tonumque pulmonum à sensim perrepente eos pure universalitè labefactatum: Atque ipsam membranam pulmones externè investientem à puris acrimoniâ corrosam; undè facta est perpetua Phlegmatis purulenti depluitio, seu destillatio, in cavitatem

tem Thoracis, è quâ (si benè memini)
 sex ad minimum *Pintas* purulenti hujus li-
 quoris haurivi. Quo viso, doloris pertina-
 ciam, & expectorationis difficultatem,
 quæ Peripneumoniam istam comitabantur,
 ampliùs mirari desinebam : neque videba-
 tur mirum Peripneumoniam hoc modo
 effectam in fatalem & tam acutam phthisim
 terminari.

C A P. VII.

De Phthisi à Lue Venereâ ortâ.

Verum est, omnem Luem Veneream,
 modo sit Chronica, Gonorrhœâ vi-
 rulentâ, seu ulceribus amplis & frequen-
 tibus comitata ; aptam esse natam Ægrotan-
 tem in statum tabidum paulatim reducere,
 continuâ scil. succi nutritii subtractione à
 corporis habitu, de quâ specie tabis jam
 suprâ, in primo scil. libro, tractavimus.

Æquè etiâ verum est, & in Praxi non
 rarò observandum venit, verè Pulmona-
 rem Phthisim à merâ sanguinis & humo-
 rum alteratione, Lue Venereâ factâ, ori-
 ginem suam ducere.

Neque

ib. 3. Cap. 7. De Phthisi à Lue Venereâ. 281

mini) Neque quidè̃m mirum est, cum tota
ijus li- humorum massa tam evidentè̃r ab hujus
ertina- morbi fermento alteretur, & in statum
ratem, colliquativum reducat, (quod à Tumori-
antur, bus malignis, Gonorrhœis, & Ulceribus hunc
ideba- morbum usitatò comitantibus apparet satis)
modo- si etiã hujusmodi tumores, atque Ulcera
nthisin Venerea, aliquandò in spongioso & molli
pulmonum parenchymate accidant; undè
Phthisin verè pulmonarem insequi necesse
est. Ego equidè̃m potiùs mirari soleo
Luem Veneream, saltè̃m chronicam, seu
malè curatam, unquã sine pulmonum
ulcere, & Phthisi indè natâ repè̃ri. Ve-
rũ ut rem ipsam loquar, rarissimè, si
ũquã, Phthisin Pulmonarem Veneream
observavi, præterquam ubi pulmones jam
priùs obstructi, & in Phthisin dispositi
fuerant; vel saltè̃m ubi malum regimen,
& medicamenta mali moris ab Empiricis
fuerant exhibita; & frigora sæpiùs in cursu
sudatorio, vel salivatorio percepta cum
ipsâ Lue conspirârunt. Hæc Phthisis (mo-
do satis tempestivè, & debito more tra-
ctetur) æquè facilem curationem atque
curatio- alia admittit. Semper enim (quan-
tum ego observavi) est geni Asthmatici,
Phlegmate viscoso, & dyspnœâ magis,
quã urgenti tussi stipari solita; ideòque
Chronica, & ad *anxi* suam sensum, & gra-
datim

datim ascendens; unde fit, quòd aliquot
hujusmodi Ægros in statu valetudinario
& Phthifico per plures annos vixisse ob-
servârim. Quod forsàn partim à conti-
nuo usu *Decocti Sarsæ*, atque aliorum ejus-
modi evenire possit; à quibus maligna hu-
moris venenositas, licèt radicitus non eve-
latur, quadantenus obtunditur. Nullus
enim dubito, quin genius peculiaris Lue
adeò venenosus sit, ut nisi humoris malig-
nitatem usu *Calomelan. Decoct. Lignorum*
aliorumque medicaminum arte, vel natu-
râ paratorum, prius obtundi contigisset,
omnis Phthisis Venerea propriâ suâ naturâ
esset acuta.

Ad curationem hujus Phthiseos perfici-
endam, omnia merè *Thoracica*, & *Pulmo-
naria* medicamenta sine admixtione *Anti-
venereorum* nequicquam valere frequent
experientiâ fretus assero. Ideoque nihil
melius excogitari possit, quàm Ulcerum
Pulmonarium sanationem, & Crasis san-
guinis à fermento Venereo everse restitu-
tionem *Mercuriali* aliquâ salivatione ten-
tare, priusquàm vires à longâ morbi pro-
tractione jam fractæ fuerint, quo tam per-
petuæ, & profusæ evacuationi ferendæ im-
pares fiant.

Sin verò vires, præ extenuato scil. cor-
poris habitu, huic curationis methodo suf-
ficere

ere non videantur, tota reliqua spes in
 usu Lactæ diætæ Restaurativæ; & deindè
 in usu Decocti sarsæ pertinaci, & Pilula-
 rum nostrarum Balsamicarum ponenda est,
 exhibitâ etiam debitis intervallis, prouti
 vires id ferunt, moderatâ Dosi Calomelan.
 Catharticis admixtâ. Cujusmodi curatio-
 nis egregium exemplum non pigebit hîc
 proferre.

Historia.

Puella quædam, circa annum ætatis suæ
 duodecimum, cujusdam Saltatricis Artis Ma-
 gistri, lascivi & nequam, & Venereâ etiam
 Lue infecti illecebris inducta est, ut concu-
 pitum cum illo admitteret: quo, veneno
 etiam Venereo per contagium adeò imbu-
 ta fuerat, ut non obstantibus unâ, vel al-
 terâ salivatione ab Empiricis institutâ, at-
 que aliis curationis methodis quatuor an-
 norum spatio tentatis, post uvulæ erosio-
 nem, atque alia Luis Venereæ stigmata ad-
 hæc manentia, in Phthisin pulmonarem in-
 cideret, unâ cum febre hæcticâ, totius cor-
 poris emaciatione, perpetuâ tussi, & an-
 helitu admodum gravi, præ viscositate
 siccâ Bronchia infercientis Phlegmatis. Ego
 à Domino Simons, Chirurgo Londinensi
 experto, & satis noto advocatus præscripsi
 unam

284 *De Phthisi à Lue Venereâ. Lib. 3*

unam dosin *Calomelan. cum Diagryd.* semel in hebdomade repetendam; & tres *Pilularum nostrarum Balsamicar.* ter diebus à purgatione liberis, exhibendas, & *Decoctum* sequens in potum ordinarium. Quorum usu verno tempore, per spatium sex, vel octo hebdomadum continuato, perfectè & sine ullâ recidivatione à Phthisi æquè ac à reliquiis Luis liberata est.

Rx. Sars. Opt. ʒvj. Rad. Chin. ʒij. Lign. Sassafr. Santal. Rúbr. Ras. C.C. Eboris. āā. ʒʒ. Passular. Major. exacinar. ʒij. Fijub. Sebesten. āā. ʒʒ. Glycyrrh. Ras. ʒʒ. post debitam infusionem coque in Aq. Font. ʒxij. ad vj. sub finem decoctionis addendo Tussilag. Capill. Vener. Pulmonar. maculos. Sanicul. Alchymill. Flor. Bellid. major. āā. M.ij. tum demùm cola atque adde Syrupi Balsamic. ʒüj. Ms. F. Apozema.

C A P. VIII.

De Phthisi à suppressione Gonorrhœæ
virulentæ, fluxûs ulcerum veterum,
præcipuè verò fistulosorum in ano,
atque ulcerum scrophulosorum, fon-
tanellarum, & fluoris Albi ortâ.

HUJUSMODI etiâ Phthises non rarò in
Praxi meâ observavi. Quæ non
(uti vulgò creditur) translatione
materiæ purulentæ in pulmones (quod
impossibile videtur;) verùm totius
massæ sanguinæ iniquatione à violentâ
detentione excrementi continuò per hæc
ulcera excerni soliti. Undè fit quòd san-
guis hoc modo contaminatus extraneum
excrementitium fermentum in molli
pulmonum parenchymate inter circulan-
dum deponere satâgat; atque indè novi
tumores statim in iis oriuntur, qui pro
materiæ genio sæpiùs in citam putrefactio-
nem dispositi sunt. Atque hinc illa Phthisis
Pulmonaris, de quâ hoc Capite ex pro-
fesso tractamus, utut aliquandò sit mediæ
naturæ,

286 *De Phthisi à suppressione. Lib. 3*

naturæ, ut plurimum tamen acuta est, imò non rarò, secundùm genium, atque indolem ulceris Pulmonaris eam efficientis, Peracuta, ferè semper etiàm incurabilis, & lethalis; utpote ab inexhaustâ minerâ materiæ in habitu corporis latitantis dependens.

In hujusmodi Phthiseos curatione præter generalem methodum jam ante descriptam, paucula hæc speciatim observanda subnectemus.

Primò; Priora jam consueta ulcera, quantum possibile est, revocanda sunt; quo humor à pulmonibus divertatur, & per solitas & minùs periculosas portas evacuetur, ut ut videatur molestum.

Secundò; Sin verò hoc obtineri non possit, (quod quidè rarò fit) defectum hunc frequentes *Fontanellæ*, imò & *Vesicatoria*, præcipuè verò juxta locum hujus humoris secretioni à naturâ primariò dictum, applicata supplere debent, quo oppressæ naturæ compensatio fiat, & speciatim materiæ à pulmonibus derivatio.

Tertiò; In primo hujus Phthiseos insultu, à quo scilicet tempore glandulæ pulmonum tumescere incipiunt (quod à tussis, dyspnœa, & calore febrili conjectandum est) venæsectio celebrari, imò si opus fuerit, etiam repeti debet. Quo pacto sanguinis stagna-

Cap. 8. De Phtisi à suppressione. 287

agnatio à primo materiæ in pulmonem
impulsu, atque adeò partis tumefactio præ-
cediatur, vel saltèm minoretur.

Quartò ; Inter medicamenta Pulmona-
ria magis generalia jàm antè descripta,
sunt *Lactæ diætæ*, *Lactis Asinini*, *Aqua-*
rum Mineralium Chalybeatarum (modò
his tempestivè propinentur) *Decoct. Sars.*
Pulmonaris in potum ordinarium, *Gumma-*
resinæ, *Balsam.* & *Milleped.* præsertim verò
Pilulæ nostr. Balsam. commendatum vel-
letur.

Quintò ; Sempèr verò Pulmonaribus
medicamentis addenda sunt etiàm illa, quæ
sunt peculiarem Ulceris, seu morbi pri-
marii respiciunt.

Historia.

Dominus Simons, celeberrimus Chirur-
gus jàm antè memoratus, per spatium xx.
annorum (uti ipse mihi referebat) Fistu-
lam habuit in ano perpetuò lacrymantem ;
quam quidèm de industriâ, loco *Fontanellæ*
traxerat, dum aliorum plurimas radicitùs
extirperet, quoniam illi neque valdè mole-
sta, neque omninò periculosa videbatur.
Sed sorte fortunâ verò consueto hoc ulcere
ante suâ tandèm exarescente, circiter an-
ni ætatis suæ sexagesimum, illicò oppres-
sione

fione pectoris, & tussi aridâ atque importunâ affici cœpit. Quæ symptomata per plurimos menses neglexit, donèc ab evidenti marcore, æquè ac à febre hecticâ; frequenti etiâ inappetentiâ, nausæa, languore, atque aliis Phthiseos Pulmonaris præsentis & confirmatæ signis, à stupido hoc neglectu exsuscitatus, nimis serò à me operam petiit cùm jam per aliquot septimanas, idque etiam tempore hyberno, Colliquatione per alvum & sudores egregiâ factâ à febre putridâ intermittente superinductâ, miser & in lecto languens detineretur. Ex usu *Corticis Puruviani* febrem saltem alleviare: *Adstringentibus*, & *Opiatis* *Diarrhœam* minuere: *Decocto Albo*, *Sars. Pulmonari*, & *Aquâ Calcis*, cum omnigenis aliis *Thoracicis*, & *Specificis* medicamentis formâ *Linctuum*, *Electuariorum*, &c. exhibitis causam ipsam Phthiseos subtrahere conabar, uti etiâ lacteâ diætâ: (in quantum diarrhœa permittebat) & Lacte Asinino fervorem sanguinis, & spirituum temperare; & *Fulapiis Perlatis*, *Fusculis* consummatis, & *Gelatinis* spiritus reficere, & recreare. Sed omnia incassum: Eximius hic vir à febre hæc colliquante in statum Marasmi redactus, spatio duorum, vel trium mensium fato suo cedebat.

C A P. IX.

*De Phthisi à Chlorôsi, & Suppressionione
Menstruarum Purgationum ortâ.*

IST A est usitatissima muliebrium Phthi-
scôn origo; quin & rarissimè scëminam
inveni, Menstruarum Purgationum capa-
cem, sive Virginem, sive Nuptam, sive
etiam viduam, quæ unquàm in Phthisim
inciderit, absque harum Purgationum ob-
structione, vel initio, vel saltèm progressu
morbi superinductâ.

Verum quidèm est in progressu Phthi-
scos, obstructionem istam ab emaciato &
depauperato sanguinis statu oriri posse, ob
defectum scil. novi succi nutritii: (Quam-
obrem effectus magis quam causa hujus
morbi censeri debet.) Non rarò tamen an-
tam Phthisi præbere solet; idque non tan-
tùm in Virginibus, & Viduis; verùm eti-
am in ipsis Nuptis. Siquidem ab animi
parhematis, percepto frigore, vel cacochy-
mis alimentis factâ harum purgationum
obstructione, massa sanguinis ab excremen-
tis excerni solitis, jam verò in eâ detentis,
inquinari

inquinari & cachectica reddi apta nata est à quâ humorum mole in sanguine jam congestâ, pulmones inferciri solent; atque inde tussis, dyspnœa, atque alia Phthisi familiaria symptomata oriri: à quibus longo tempore neglectis, Phthisis peculiaris generis, puncturis scil. atque horrendis lateribus doloribus stipata, non raro suboritur.

In principio hujus morbi Venæsectio & moderata Purgatio *Tincturâ Sacramenti* atque aliis hujusmodi facta; & Medicamentorum *Chalybeatorum* usus, præsertim verò *Electuarii nostri Chalybeati*, Cap. de *Chlorôsi* aliàs memorandi, &c. ad ciendos menses, & ad statum sanguinis cacochymicum corrigendum, conveniunt: Sin verò ob tempestivi horum usus neglectum, Agra jam in tabidum statum redacta fuerit, non solum frustra hæc omnia tentantur (quoniam scil. in hoc sanguinis depauperato statu Purgationes istæ non sunt amplius expectandæ;) verum etiã cum insigni Aegrotantis damno exhibentur. Incassum enim per Phlebotomiam minera sanguinis minutio tentatur; quin etiam ex usu *Chalybeatorum* magis exagitur atque incalescit. In hoc igitur casu releganda est Agra ad Generalem Phthiseos Pulmonaris Methodum jam antè descriptam, & dolore

Cap. 9. De Phthisi à Chlorôsi. 291

dolores Laterales Linimentis & Fotibus calidis aliàs memoratis relevandi. Phthisi verò jam evictâ, & corpore in statum *ὑγιανόν* redactò, uterina vasa sanguine, & succo nutritio repleta sponte suâ, in tenui & rusticano aëre, referari solent. Defectui autem Naturæ (siquidem ea in hoc instaurato statu adhuc deficiat) artis ope succurrendum est: Obstructione enim adhuc durante, Ægra iterum cachectica confestim fiet, quo Phthiseos revirescentia ritè expectari possit. In hoc igitur casu detineatur Ægra in aëre tenui, mœstitiam & curas animi prorsus excutiat; exercitiis, & debitis frictionibus utatur; uti etiàm medicamentis *Amaris, Antiscorbuticis, & Chalybeatibus*; præsertim verò *Aquis mineralibus Vitriolicis*, modo tempestas anni id ferat. Hæc Phthisis, utpote à Cachexiâ procedens, ut plurimum est Chronica, & non statim Lethalis. Sin vero principio non curetur, difficilem admodum curationem, si ullam, admittit; & quidèm hunc fatalem exitum Chlorosis Virginum diu neglecta sæpissimè fortitur; siquidem Phthiseos, & Chloroseos symptomata aded sunt congenera, uti illius huic accessio rarissimè à vulgo percipiatur, donec ad ultimum & funestum stadium jam ferè pervenerit, atque hinc est quòd ego semper Tussim

Chronicam Chlorosim comitantem suspi-
cari soleo.

Historia.

Domina Anderton, Ancilla Dominae Davi-
son, Adolescentula elegans & formosa, circa
decimum septimum ætatis suæ annum, à
suppressione mensium diù neglectâ, in Chlo-
rosim incidit, unâ cum usitatis symptomati-
tis, vultu scil. pallido, Cephalalgia, anhe-
lanti spiratione, languore, lassitudine, febris
lentâ, &c. Tandem verò cùm ab œdema-
toso statu in tabidum, & à pulmonum in-
farctione in importunam, licet aridam,
tussim jam transisset puella, mihi præbuit
occasionem suspicandi Phthisim verè pul-
monarem è chlorosi pullulasse.

Atque in hac sententiâ multum firmatus
sum, horrendis illis lateris sinistri spasmis,
quibus per plures dies, ad ultimum dolo-
ris gradum misera continuò ferè torqueba-
tur; quos non tam venæsectione, quàm
Fotibus, & Linimentis externis, & interno
usu *Laudani* sublevare potui. Cujusmodi
dolorificos laterales spasmos ferè semper
Phthiseos pulmonaris comites, vel saltem
prodromos fuisse notavi; quoties scil. mor-
bum hunc à Chlorosi, vel à mæsto & co-
gitabundo animo ortum suum traxisse
contigit.

ib. 3. **Cap. 9. De Phthisi à Chlorôsi.** 293
fufpi-

contigit. Diù ante primum spasmorum insultum ferè exsanguis, & ad Marasmi penè gradum tanquàm emaciata, hecticâ febre vexata, continuò etiam languens, & appetitu privata, lecto affixa mansit: Ideò-que licèt spasmorum extremitas eo tempore indicabat, extenuatus tamen habitus & exsanguis, uti etiàm languor virium, & pulsûs debilitas, venæsectionem prohibebant. Utcunque parçâ manu iterùm atque iterùm sanguinem detraximus, & deindè diligenti Remediorum Thoracicorum, Antispasmodicis admixtorum usu, præcipuè verò repetitis dosibus *Laudani Antihysterici* adjecti, & applicatione externâ *Liniment.* & *Fotuum Anodynorum*, hisce dolorificis spasmiss evictis, ad Phthiseos pulmonaris curationem, generali diætæ Methodo, & medicaminum etiàm jam ante descriptorum, me totum accinxi cum felici successu, & non sine magno adstantium applausu.

Curatio verò omnis completa & finita est restitutione Purgationum menstruarum, ex longo usu medicaminum *Chalybeatorum*, formâ *Electuarii*, *Pilularum*, *Vini*, *Syrupi*, &c. quæ *Pulmonaribus* sempèr immisceri jussi. Postquàm enim jam à Phthifico statu liberari cœperat, habitusque corporis instaurari, & vasa sanguine cnchymo im-

V 3 pleri;

pleri; facile erat illa iis ipsis medicamentis
 referare, quæ incassum, imò etiàm cum
 Ægri damno, in statu Phthifico, & emacia-
 to tentari solent: Atque adeò hâc coronâ
 toti operi jàm impositâ, sine ullâ in Phthi-
 sin recidivatione, $\epsilon\upsilon\chi\alpha\omega\varsigma$, & $\epsilon\upsilon\pi\alpha\chi\epsilon$ per
 annos xv. vel eo ampliùs, in hunc usque
 diem manet Ægra nostra Virgo, Nupta,
 & Vidua, sanitate perfecto penè gradu
 perpetuò ferè utens.

C A P. X.

De Phthisi à Peripneumoniâ, &
Pleuritide ortâ.

AB his etiâ morbis frequentissimè
oriri solere Phthisin, omnibus vel
mediocritè in Medicinâ versatis satis no-
rum est. Atque hoc quidè aliquandò ac-
cidit ob inscitiam, vel incuriam Medici;
aliquandò etiâ à contumaciâ, & peculiari
morbi originalis genio, vel à præviâ Ægro-
antis in Phthisin dispositione: Non rarò
etiâ ipse æger, imò & adstantes Amici
accusandi sunt, qui justis Medici monitis
non parentes, in necessariis, licèt repetendis,
venæsectionibus celebrandis, tempestivâ, &
copiosâ medicaminum *Expectorantium* ex-
hibitione, & deglutitione, atque alijs debiti
regiminis partibus, insècuturæ Phthisi an-
sam præbere solent. Phthisis enim Perip-
neumoniam & Pleuritidem sequitur, ob se-
quentes scilicèt rationes.

Primò; Ubi sanguis in colliquante sta-
tu ab hisce morbis derelinquitur; quod
etiâ duplici de causâ evenite solet. *Pri-*

mum scil. cùm jure hæreditario, vel longo sex rerum non naturalium abusu, Æger habitualitè in Phthisim prædispositus fuerit; quo in casu sanguis, & pulmones semel inflammati, & calefacti, ægerrimè reducuntur ad temperiem; Peripneumoniâ enim & pleuritide jam evictis, putridus sanguinis calor in hecticum, seu habitualement degenerat; adeò ut in posterum Chylus neque perfectè aduniri, neque sanguineæ massæ amicè consociari queat. Atque ab hoc colliquativo sanguinis statu Phthisis Pulmonaris non potest non nasci; *Secundò*; Et forsàn hoc frequentius accidit ab Ægrotantis contumaciâ, & amicorum atque adstantium metu; & forsàn etiàm ab incitiâ, vel saltem incuriâ Medici, ubi scil. tempestiva, & copiosa venæsectio non tantum ad relevationem doloris necessaria, verum etiàm à gradu, exigentiâ febris, & ab inflammatoriâ sanguinis dispositione vehementè postulata prorsus omittitur. Hoc enim in casu, post debitam concoctionem, & materiæ in pulmonibus collectæ expectorationem, restat adhuc calor hecticus in habitu Ægrum in subitam Phthisim disponens.

Secundò; Ubi materia in pulmonibus congesta vel non omninò; vel non satis copiosè; vel saltè non satis tempestive

con-

concoquitur & expectoratur. Quæ quidem res à variis causis provenire solet; Nempè primùm; Ubi Partes pulmonum, inflammatae sunt Aëreæ glandulae, & proindè materia iis impacta, licet debito modo concoquatur, cystidibus tamen propriis contenta exitum non invenit, non obstante vel diligentissimo medicaminum expectorantium usu. Utcunque enim ex horum usu major purulentæ materiæ copia concoquatur, & congeratur in glandulis; atque inde immensæ molis apostema insequatur, materiâ tamen præsentem exitum non obtinente, nulla succedit expectoratio, atque adeò neque pulmones sese possunt omninò purgare; quo fit ut secundum Apostematis magnitudinem, fordidum ulcus in pulmonibus post ejus rupturam relinquatur. Ab hac etiâ apostematis diruptione, contenta materia sese vel extrorsum, vel introrsum evacuare solet, secundum maturatæ partis situm. Si enim affectæ glandulae fuerint juxta Bronchia positæ, ruptâ cystide, materia facilem exitum in Tracheam reperit. Et quidem non rarò ex impetu materiæ hac viâ confertim effluentis Ager subitò strangulatur, vel aptus natus est strangulari: quod in filio *Domini White*, dudum expertus sum, cujus historiam in fine hujus Capitis narraturus sum, si

si verò istæ glandulæ adeò longinquè fuerint positæ, uti in Bronchia, & Trachæam materia exitum non possit reperire; partes istæ, progressu temporis, in immensam molem intumescunt, quo tandem, disruptâ cystide, materia passim per totum pulmonum parenchyma transfusa, eorum tonum planè corrumpit. Imò aliquandò pulmones etiàm in tantum indè distentos observavimus, uti partim præ eorum distentione, partim etiàm præ acrimoniâ transfusæ materiæ, (membranâ pulmones externè investiente jam disruptâ, vel erosâ,) materia è pulmonibus in cavitatem Thoracis continuò & copiosè deplueret: Atque indè in aperto cadavere, licèt ulcus in superiori tantùm pulmonum parte invenerimus, tonumque pulmonum materiæ transitu ubique corruptum; liquoris tamen purulenti, Empyicorum ritu, plurimas libras per disruptam membranam in cavitatem Thoracis derivatas conspeximus: atque hinc factum est, quòd post summam tam Medici in præscribendo, quam Ægri in deglutendo expectorantia medicamenta diligentiam, nihil tamen profecerimus.

Secundò; Ubi intempestivis, atque admodum profusis Venæsectionibus adeò frigescit sanguis, uti vel præpediatur, vel saltem serò fiat partis inflammatæ maturatio.

b. 3.
fue-
æam
artes
mo-
upta
lmo-
num
lmo-
bfer-
ione,
ma-
in-
ate-
racis
e in-
upe-
nus,
ubi-
enti,
per
ho-
ninc
Me-
glu-
gen-
ad-
fri-
vel
atu-
atio.

Cap. 10.

De Phthisi, &c.

299

ratio. Notum enim est omnibus in Chi-
rurgiâ & Medicinâ mediocritè versatis;
venæsectionem maturationem tardio-
rem reddere. Nec minùs verum est celebre
illud Hippocratis dictum; *Quod nisi Pleu-
ritici spatio quatuordecim dierum purgen-
tur per expectorationem, modo superstites
suerint, Empyici fient, die quadrigesimo;*
tantâ scilicèt veri puris mole eo temporis
spatio in pulmonibus collectâ, uti præ ni-
miâ copiâ ejus, atque acrimoniâ, per di-
ruptam & exesam membranam in ipsius
Thoracis cavitatem exitum facere aptum
sit natum. *Tertiò;* Hoc etiâ aliquandò
evenit per Medici incuriam, vel etiâ Æ-
groti contumaciam, à medicaminum scil.
expectorantium in principio Pleuritidis, &
Peripneumonia neglectu. *Quartò;* Deni-
que Infantibus hoc sæpiùs accidit, ob
prudentiæ defectum, quoniam purulentum
Phlegma pulmonibus impactum expecto-
rare & exspuere nesciunt.

Phthisis ista semper est admodum acuta,
utpote à morbo acuto præcedenti orta; à
quo non tantum vires insignitè prosterni;
verum etiâ ipsam sanguinis massam in
colliquativo statu relictam, imò & sæpi-
sumè etiâ collectionem puris fatis insig-
nem in pulmonibus fieri contigit. Adeò
ut hæc Tabes vix nomen Phthiseos inaudi-
verit,

verit, antequàm ad Marasmi planè statum
 Æger jàm pervenerit. Si Phthisis ista, à col-
 liquante & nimis calido sanguinis statu, per
 præcedentes morbos effecto, ortum suum
 duxerit; non tantùm continuandus est usus
Expectorantium atque aliorum Medica-
 minum *Antiphthisicorum* (quæ tamen è
 mitioribus & minùs Calidis desumenda
 sunt;) verum etiàm *Julapia Temperata Per-
 lata* præscribi debent copiosè sumenda ad
 fervorem sanguinis temperandum; uti etiàm
Aqu. Lactis, Limacum; imò & ipsæ *Aqu.
 Minerale Chalybeatæ*, modo anni tempe-
 stas id ferat; verùm super omnia venase-
 ctio (utut vires à priori morbo debiliten-
 tur, & corpus in tabidum statum reduca-
 tur) non tantùm celebranda est, verùm
 etiàm frequentèr; quin & manu non ni-
 mīs parcā (si opus fuerit) repetenda
 est.

Sin verò hæc Phthisis à diruptione Apo-
 stematis glandulosi, sèse per Trachæam ex-
 onerantis proveniat, purgatio pulmonum
 per hanc Regiam viam copioso usu medi-
 caminum expectorantium promovenda est.
 Et si metus fuerit strangulationis post pri-
 mam Apostematis diruptionem, à materiali
 scil. nimis confertim in Bronchia irruente,
 (quodd filio *Domini White*, atque aliis con-
 tigisse memini) expectoratio acceleranda
 est.

est exhibitione *Oxymel. Scyllit.* vel aliorum
leniorum *Vomitoriorum*; & deinde vomitum
provocando per titillationem Tonsillarum
atque Uvulæ, plumâ oleo illitâ factam.
Quo fit ut motu ventriculi violento in vo-
mitione excitato, Pulmones etiâ eo agitati
à materiâ glutinosâ Bronchiis impactâ fa-
ciliùs sese liberare possint. Majori parte
collectæ materiæ hoc modo jam evacuâtâ,
reliqua etiâ pars quotidie educenda est
assiduo medicaminum *Expectorantium* usu.
Quo factò, per *Lacteam*, scil. *Dietam, Tem-
perata Julapia, Medicamenta Balsamica*
jam antè descripta, atque per *Aquas minera-
les Chalybeatas* in aëre rusticano & saluti-
fero sumptas, Curatio paulatim, decursu
temporis, potest perfici. Sin verò per he-
ctici-caloris continuationem, genarum ru-
borem quotidie revertentem, difficilem re-
spirationem, absque vel ullâ insigni com-
mitante tussi; præcipuè verò per tensionem,
& pondus in uno, vel utroque Hypochon-
drio, & per fluctuationem materiæ in Tho-
race, migratione, scil. ab uno latere in al-
terum sentitam, materia in apostematis
glandulosis pulmonum collecta per mem-
branam eos externè investientem, erosam,
vel disruptam, in cavitatem Thoracis, Em-
pyematis ritu, transfusa, huic Phthisi an-
sam præbuisse videatur; quamprimum per

Pars

Paracentesim convenienti loco celebratam, juxta maximè gravatum Hypochondrium, materia in Thorace fluctuans, atque è pulmonibus continuò depluens convenientèr, debitis intervallis, pro Ægri viribus, educenda est. Quod verò curationis adhuc restat, copioso *Millepedarum, Medicaminum Balsamicorum, & Julap. Temperat.* usû, *Diætâ* etiàm *Lacteâ, Decoctis Sarsæ, Remediis Chalybeatis*, præcipuè verò *Aquis Mineralibus Vitriolicis*, perficiendum est.

Sin verò præ Ægri debilitate, vel adstantium metu, Paracentesis non admittatur, cum eventu aliquandò prospero, licèt magis dubio (quod expertus sum in filio *Dominici White*, cujus historiam non pigebit statim subnectere,) Evacuatio materiæ per longum, & copiosum medicaminum *Diureticorum* usum, uti *Millepedarum, Salis Succini, Apozematis nostri Diuretici & Lubricantis*, in historiâ sequenti statim memorandi, &c. tentanda est. Deinde curationis completio committi debet *Lacteæ Diætæ*, & usui *Remediorum Balsam. & Chalybeatorum, & Decoctis* etiàm *Sarsæ, Thoracicis, & Vulnerariis* herbis maximè *Temperatis* imprægnatis.

Sin verò ista Phthisis à tarditate Expectorationis per frigificationem sanguinis, ex intempestivâ, & nimia venæsectione, vel

per neglectum *medicam. Expectorantium*,
 oriatur, copiosus, & frequens usus medi-
 caminum *Lubricantium, & Balsamicorum* ;
 præcipuè verò calidiorum, particulis pene-
 trantibus præditorum, imperandus est ; vel-
 uti *Opobalsam. Balsam. Sulphur. Terebinth.*
Anisat. Ol. Lin. recentèr sine igne Extract.
Hydromel. Antiphthific. alibi descript.
 atque aliorum hujusmodi.

Historia.

Samuel, filius natus minor *Domini White*,
 habitantis in *Burgo* dicto *Southwark*, circa
 annum ætatis suæ septimum, & Domini
 nostri 1670, in legitimam Pleuritidem in-
 cidit, unâ cum inflammatoriâ febre, tussi
 perpetuâ, verum aridâ ; & dolore laterali
 horrendo. Post varia incassum prius per
 3 dies tentata, ego tandem advocatus, san-
 guinis 3vi. plus minus illicò extrahi jussi
 e brachio sinistro, quoniâ scil. dolor in
 eo latere præcipuè urgebat ; partes etiâ
 externè illini *Linimento Anodyno* ; Internè
 etiâ *Expectorantia* Linctus & Apozema-
 tis formâ copiosè exhiberi. Difficultèr ad-
 modum puer medicamina interna admit-
 tebat. Dolore verò, & febre id suadenti-
 bus, Phlebotomiam semel in die per 5 suc-
 cessivos dies institui, ex consilio, & cum
 con-

consensu Collegæ mei eximii, *Dris. Micklethwait*. In doloris etiâ ulteriorem mitigationem *Fotum Anodynum* in vesicâ bubulâ alternatim applicari jussi unâ cum *Linimento*, & *Vesicatoria* admota Nuchæ, & Brachiis internis. Utcunque verò neque dolor, neque febris cedere videbatur, donec tandem circa nonum scil. morbi diem natura suâ sponte, per hæmorrhagiam narium sese exonerare satageret; atque hoc pacto eâdem diei horâ, per tres successivos dies criticè natura, acsi benignitate quâdam ducta officio Chirurgi perpetuòungebatur, idque cum optimo successu; sicut enim dolor, ita etiâ febris ferè evanuit. Nullâ verò arte expectoratio per totum morbi decursum promoveri potuit.

Quare *Hippocratis* auctoritate motus sententiam meam palàm in amicorum præfentiâ protuli, de *Empyemate* scil. mox intra quadraginta dies infecuturo. Neque quidè me fefellit eventus: Jacebat enim misellus & emaciatus puer cum rubore genarum quotidie revertente, febre hecticâ miti, tussis aridâ perpetuâ, & anhelosâ respiratione, sensim indiès marcescens, usque ad quadagesimum morbi diem; majore parte temporis etiâ in latere sinistro contractus, multùm de gravante in eodem hypochondrio dolore conquerebatur.

Die quadragesimo eum mane invisi, atque uno vel altero pisciculo vescentem, magisque solito hilarem inveni. Non obstante tamen isto, memor illius *Hippocratis* de die quadragesimo præfagii, jussi *Mixturam Emeticam* è *Sale Vitrioli* & *Oxymel. Scyllitico* in promptu esse, quo cochleatim ingereretur ad vomitum ciendum, modò à subitâ Apostematis rupturâ subsequens strangulatio per præproperum materiæ in Bronchia transitum timeretur. Vix per unam horam discessum erat, quin è somno excitaretur *Ager*, propemodùm strangulatus; atque eo modo per quatuor horarum spatium perdurabat, priusquàm me invenire potuerant, sine vel ullâ sensibili respiratione, vel pulsû, fixis etiàm oculis, dentibusque & manibus spasmodicè constrictis & frigidis, tantùm non mortuus. Tandèm ego accessi, & *mixturam* (quamdudùm in promptu esse curaveram, licet præadstantium horrore (qui *Agrum* tanquàm jam mortuum respexerant) hætenùs non esset exhibita, ore vi aperto, cochleatim ingeri curavi, & tonsillas illitâ oleo plumâ titillari; quo brevi temporis spatîo ad vomitum excitatus, non tantùm crudum chylum è Ventriculo; verùm etiàm puris planè foetidi *Pintam* ferè è Bronchiis rejecit; atque indè paulatim ex usu *Cordialis*

Fulapii, spasmi una cum strangulatione recesserunt; Extremorum etiã calor, & pulsus redierunt, & post tres tandem peractas horas incerta verba murmurare cœpit; & post somnos aliquot magis placidos mens etiã restituta fuit; atque adeò intra 24 horas esuriebat, & victum petebat, cum amicorum & adstantium omnium maximo stupore. Nihilominus tamen, non tantum debilis, & lecto affixus, verum etiã emaciatus, hecticus, continuo tussiens, & ob pondus materiæ in cavitate Thoracis Diaphragma prementis, anhelosè respirans jacebat; ac si à Phthisi brevi periturus esset. Ob præsentem acutam Phthisim, & virium debilitatem, non ausus sum materiæ evacuationem per *Cathartica* tentare; Neque per *Paracentesim* eam educere; quoniam sicuti adstantes id renuebant, ita quidẽ nulla protuberantia in Hypochondriis apparebat, quæ quidẽ certum aperturæ locum designaret. Ideoque decrevi in præsens, *Rem magis cunctando restituere*, *Lacteam* scilicet instituendo *Dietam* in sanguinis temperationem; atque frequentem usum *Apozematis* sequentis, partim *Pectoralis*, partim etiã *Diuretici*, quo (si fieri posset) materiam per vias Urinarias, sine ullo virium dispendio, foràs educerem; Forma *Apozematis* hæc erat, quæ sequitur.

Rx *Semim.*

R Semin. Malv. Althæ. aa. ʒiij. Semin.
 Frig. major. aa. ʒj. Citer. rubr. ʒj.
 Gran. Alkakeng. ʒij. fol. Tussilag. Cap. Ven.
 Mj. Caricar. Pingu. n°. vij. sebest. n°
 Glycyrrh. ras. ʒj. Coque in aquæ F.
 ad ij. Colaturæ adde Syr. Althæ. ʒj.
 M. F. Apozem. Sub hoc regimine (Ad-
 ditis etiâ Julapio Perlato, & Linctu Pecto-
 rali) vires multum refarciri videbantur.
 Suboriebatur verò indè Hydrops univer-
 salis, qui in tantum augescebat, ut misellus
 æger quotidie à suffocatione periturus vi-
 deretur. Ex usu verò copioso Salis Suc-
 cini, Lenium Catharticum, & Electuario-
 rum Chalybeatorum, (commixtis semper
 Medicamentis Balsamicis, & Pectoralibus)
 penitus à Phthisi, & Hydrope etiâ sanus
 evasit, conspirante verno & rusticano aëre,
 atque adhuc sanus inter vivos manet, ro-
 bustus, & Athleticus, muniis Mercatoris
 egregie fungens.

Historia Secunda.

Filia Domini Gifford, in Plateâ dictâ
 Fleet-Lane, circa octavum ætatis suæ an-
 num, febre inflammatoria, dolore Laterali,
 & tussi importunâ atque inda correpta fuit.
 Ego advocatus post duos, vel tres morbi
 dies, judicans à signis Diagnosticis Ægro-

tam pleuritide laborare, iterum, iterumque venam secari jussi, *Linimenta* externa, & *Fotus* applicari, *Expectorantia* etiam medicamenta copiosè ingeri, (quæ quidè nimis parcè fumebat) *Vesicatoria* etiam pro exigentiâ febris, & affectionis generis nervosi præscripsi, & *Julapia Perlatata ex Aquis Cephalicis*, & *Cordialibus* facta. Post horum usum febris quidè inflammatoria in hecticam mutata fuit, & dolor Lateralis convulsivus in gravantem atque indè omnia symptomata mitiora apparebant. Quia verò nullâ arte phlegma aliquod è Bronchiis per tussim educi potuit, ego multum suspicabar putridum hoc Phlegma in pulmonibus concoctum, aliam viam per ipsum Parenchyma in cavitatem Thoracis invenisse, atque misellam Ægram nostram Phthisi Empyicâ à pleuritide, ob defectum scil. expectorationis, ortâ, tandem perituram. Neque quidè conjectura mea me multum fecellit. Postquam enim per viginti dies à pleuritidis legitima sine decubisset Puella languens, cum febre hecticâ continuâ, rubore genarum sæpius revertente, volis manuum admodum aridis, tussi siccâ, & importunâ, vigiliis perstinacibus, respiratione anhelosâ, aliisque impensivis symptomatis indiès marcescens tandem conqueri cœpit de dolore gravante lateris

lateralis juxta hypochondrium sinistrum, qui
 de die in diem adeò crescebat, uti tandèm
 non sine ejulatione moveri, vel erecto cor-
 pore sedere potuerit. Post Trigesimum
 verò morbi diem partem affectam inspec-
 tiens, eam tumentem, & quadantenùs acu-
 minatam vidi. Expectavi autem usque
 ad quadragesimum diem, & tunc, advo-
 cato Chirurgo peritissimo, *Domino Hollyer*,
 per *Paracètesim* paulò supra Diaphragma
 factam putridum Phlegma sensim extraxi-
 mus, spatio scil. mensis unius: ob marci-
 dum enim corporis statum nullam insig-
 nem evacuationem in unam vicem ferre
 poterat. Per annum verò unum vel al-
 terum vulnus aliquà parte, sicuti Fonta-
 nella, apertum consultò servabatur. In-
 terea temporis *Lacteà Diatà*, Medicamen-
 tis *Balsamicis*, *Millepedis*, *Decocto Sarsæ*
Valnerario, liberè & diù epoto, &c. (ad-
 juvante etiàm rusticano aëre) interspersis
 etiàm, debitis intervallis, & pro *Ægræ* viri-
 bus, Catharticis è *Calomelan.* & *Diagryd.*
 factis, tandem è tabido statu excessit *εὐχρατος*,
 & *εὐταγης* ; atque adeò per plurimos annos,
 duravit, sine vel ullâ prioris morbi labe, nisi
 quòd latere affecto quadantenùs curvitate
 contracta esset ad fatalem usque diem, quo
 tempore à febre malignâ è vivis sublata
 est.

C A P. XI.

De Phthisi ab Arthritide & Rheumatismo ortâ.

IN Arthritide & Rheumatismo, præfertim verò legitimo & humoroso, (qui scil. à fermento acri è nervis suppeditato ortum suum ducit) adeò evidens fit colliquatio in totâ sanguineâ massâ, uti nemini mirari liceat, si Phthisis ab hisce morbis (præcipuè verò ubi fuerint contumaces, Chronici, & frequentèr recurrentes) oriatur. Atque hinc facile observari licet, Rheumaticum dolorem à percepto frigore provenientem, rariùs, si unquam, absque tussi pulmonari artus invadere solere. Et sicuti illustrem virum, *Dominum Orlandum Bridgman, Dominos Philips, & Tibs*, atque alios quamplurimos, post frequentes, & longos Arthriticos, & Rheumaticos paroxysmos, tandem Phthisicè, vel Asthmaticè periisse perspexi; ità aliquandò etiàm post primum Rheumatismi paroxysmum acutam & fatalem Phthisin subintrasse notavi.

ib. 3. Cap. 11. De Phthisi ab Arthritide. 311

Phthisin istam ubi à primo Rheumatismi insultu invadit, nonnunquam ob eam rationem acutam esse accidit; utpotè à colliquatione humorum in acuto Rheumatismi humoralis Paroxysmo ortam. Ideoque quoniam communis Phthiseos naturæ participat, generali methodo omnino tractari debet; usu scil. *Lubricantium, Incrassantium, Opiatorum*, atque aliorum medicaminum Pulmonarium. Et quidem ego, idque non sine sælici successu, in omni Rheumatismi Paroxysmo, tametsi neque urgens aliqua tussis, neque Dyspnœa adsit, *Apozemata, & Eclegmata Pectoralia Lubricantia, & Incrassantia*, copiosè præscribere soleo, non tantùm ad sanguinem temperandum, atque emolliendum, verum etiam ad præcavendam Phthisin, quæ non rarò à Rheumatismo ortum suum ducere solet.

Quotiès autem ista Phthisis ab Arthritide, vel veteri, & sæpiùs recurrenti Rheumatismo oritur, est planè Chronica, sènsim, & gradatim per plures annos pulmonibus, & partibus respirationi dicatis creans molestias. Atque est quidè Astmatici generis, ob phlegmatis viscositatem dyspnœa magis, quàm pertinaci tussi stipati.

Siquidè à generis nervosi stupore magis quàm ab humorum colliquatione oriri videtur. Hæc tamen Asthmatica Phthisis

videtur mihi esse genii peculiaris, eò quòd delectu aeris non omninò relevatur. Hujusmodi enim Phthisicos, licet etià Asthmatici fuerint, æquè benè in aëre palustri, & fumo carbonum oppleto, ac in tenui, & perflatili respirare notavi. Atque inde etià fit, quòd medicamenta *Lubricantia*, & *Expectorantia* nequicquàm hîc valeant; utut *Incrassantia*, & *Opiata* fatalitèr lædant. A *Spiritibus* autem *C. C. Sal. Armon. Ol. Juniperi Chymico*, atque aliis ejusmodi, quæ scil. spiritus excitant, & nervos confortant, frequentèr & copiosè exhibitis, plus levaminis, quàm vel à quibusvis *Opiatis*, vel *Thoracis* medicamentis ritè expectandum est.

Quò magis ista Asthmatica Phthisis procedit, eò magis dolores, & tumores Rheumatici minorari solent. Et quidè Rheumatismus humoralis verus, & legitimus, longè priusquàm lethalis evadat, in nervosum, vagis doloribus hûc illûc transeuntibus, verùm nullo evidenti tumore comitatum, degenerat.

Rheumatica ista Phthisis à Rheumatismo Chronico orta, & in senili ætate accidens, est quidè (quantum ego scio) planè incurabilis. Indicium est enim naturæ jàm planè succumbentis, & in ultimâ Rheumatismi scenâ jàm triumphatæ.

Vomitoria lenia debitis intervallis repetita, (præsertim verò si cum ^{supplicia} ferantur, neque nimis serò exhibeantur) multum ad hujus phthiseos curationem promovendam conferunt; utpote Cerebrum & genus nervosum deoppilantia, & Rheumaticos dolores minorantia rigiditatem & stuporem fibrosi generis universalitèr sublevando; quo fit ut causa Procatactica, seu somes hujusce Phthiseos, plurimum subtrahatur.

Venæsectio etià sub hujus Phthiseos initio (priusquàm scil. Corporis habitus nimis exinanitus fuerit,) plurimum prodest; non tantum calorem hecticum & Rheumaticos dolores minuendo; verum etià ipsi dyspnœæ levamen ministrando.

In morbi verò progressu, ubi scil. insignis marcor universalem corporis habitum prius invaserat, sicuti à venæsectione naturam debiliorem, ità respirationem difficiliorem reddi sæpius observavi. Et quidem nullus dubito, quin ista Asthmatica Phthisis non rarò à profusâ & sæpiùs repetitâ venæsectione in Rheumatismi Paroxysmis administratâ ortum suum ducat; crasi scil. sanguinis indè (uti in aliis immodicis hæmorrhagiis accidere solet) eversâ, totâque ejus massâ jam depauperatâ.

Vires

Vires etià egregias *Peruviani Corticis* in extinctione flammæ hecticæ colliquantibus, à statu Rheumatico in sanguine accensæ, ibique derelictæ, sæpiissimè sum expertus; quæ quidè flamma nisi arte aliqua, vel naturâ tollatur, viam in hanc pulmonarem Phthisin certissimè sternit.

Ob eandem etià rationem medicamina *Chalybeata* in hujus morbi principio, ad inducias saltè obtinendas, si non ad curationem perficiendam plurimùm conducere observavi; præsertim verò *Aguas Minerales Chalybeatas*, modò non nimis serò propinentur, & satis copiosè per urinarias vias fluant.

Ufus etià *Thermarum, & Balneorum Artificialium*, priusquàm scil. corporis habitus nimis fuerit extenuatus, fibrosi generis obstructions universim deoppilando, plurimùm hujus Phthiseos incipientis curationem promovere solet.

Lactea etià Diæta in primo hujus morbi limine plurimùm confert, flammam in sanguine accensam minuendo, & acrimoniam præternaturalem leniendo. Licet eam in morbi progressu, cum Dyspnœa jam fuerit inducta, non adeò benè convenire fatendum sit; quoniam scil. Phlegmati Bronchiis impacto majorem glutinositatem conciliare solet. Neque forsàn conjectura

stura ista est sine gravi ratione fundata; scil. quòd lactis in Rheumatismo nimis usus Ægrotum in Phthisin hanc Asthmaticam valdè disponit.

Historia Prima.

Domina Laurence, circa annum ætatis suæ trigessimum quintum, quo tempore etiam gravida facta est, in Rheumatismum universalem incidit, & sese curæ cujusdam *Pharmacopolæ* per plures menses commisit; donec tandem à tussi, dyspnœâ, febre hæticâ, marcore, atque aliis hujusmodi jam superinductis symptomatis, incertum esset an Rheumaticè, an verò Phthificè interitura esset; Rheumatismo quidem (qui antè fuerat legitimus) in Nervosum, rigiditatem, & vago quodam artuum dolore, nullo tamen tumore stipatum degenerante. Quo tempore ego advocatus *Octobr.* scil. die 15. 1686. ad temperandum Rheumaticum & Hæticum sanguinis & spirituum fervorem, & ad affectiones Hystericas inde natas compescendas, *Electuarium* cum sequenti *Julapio* præscripsi.

R. Conserv. Ros. Antiq. Fruct. Cynosbat. per setaceum traject. aa. ʒj. Pulv. Flor. Lavend. Magister. Corall. aa. ʒj. Syr. è Corall. q. s. Ms. F. Electuarium è quo capiatur

316 *De Phthisi ab Arthritide. Lib. 3.*

piat quantitatem Nuc. Moschat. sextâ quâque horâ.

R. Aq. Rut. Ceras. nigr. aa. ℥iv. Aq. Cinnam. hord. ℥iiij. Aq. Pæon. Bryon. Comp. aa. ℥j ss. Margarit. pp. ℥j ss. Sacchar. Alb. q. s. in gratam edulcorationem. Ms. F. Julapium; è quo capiat Cochl. iv. vel v. post singulas doses Electuarii, atque etiâ adhibitum.

In dolorum & rigiditatis artuum levamen, eâdem nocte Vesicatoria internis brachiis juxta axillas applicari jussi, & levem evacuationem per alvum tentavi ope ℥ij. *Tincturæ sacrae*; quæ quidem benè te-
rebat. Horâ somni sequentem Paregoricum haustum præscripsi.

R. Aq. Rhæd. ℥iiij. Cinnamom. hord. ℥j. Pæon. comp. ℥ij. Sal. Absinth. gr. vi. Syr. de Mecon. ℥vi. Ms. F. haustus.

Octobr. 28. Vomitorium sequens propinavi.

R. Vin. Benedict. ℥j. Syr. Violac. ℥ij. Ms. quo detur pro Emetico, circa horam quintam pomeridianam cum regimine, & (si opus fuerit) inter vomendum capiat ℥j. Salis Vitriol. his, vel ter in haustu Posseltæ calidæ. Vomitione finitâ, haustum Paregoricum sequentem præscripsi.

R. Aq. Menth. ℥ss. Stephan. ℥iiij. Cinnam. hord. Lact. Alexiter. aa. ℥j. Syr. de Mecon. ℥vi. Ms. F. haustus.

Cap. 11. De Phthisi ab Arthritide. 317

A Vomitorio levamen universim sensit, idque non tantum à symptomatibus Phthisicis, verum etiam Rheumaticis. Ideoque post tridui spatium repetitionem *Emetici* injunxi; & deinde flammam Hecticam in sanguine à Rheumatismo accensam extinguere, & pulmonibus indè labefactatis propicere totis viribus nitebar sequentem in modum.

R. *Ingred. Decoct. Pectoral. q. s. Cortic. Peruvian. ʒj. Balsam. Tolutan. ʒj. coq. in Aq. Font. q. s. ad ʒvj.ß. Colaturæ adde Aq. Theriacal. Stillat. Syr. Balsam. āā. ʒjß. Ms. F. Apozema, de quo capiat ʒiv. ter die per sex dies continuos semper sumendo in haustu nocturno Laudan. Liq. Helmont. gr. xv. modo Tormina vel Diarrhœa, vel vigilæ urgeant.*

Finito jam *Apozematis* usu, repetitionem potionis *Emeticæ* jussi, & tandem, *Novembr. scil. 13. sequentes Pilulas præscripsi.*

R. *Pulv. Patrum subtilissimè trit. ʒj. Mucilag. Gum. Tragacanth. q. s. Ms. F. Pilulæ mediocres deaurandæ, quarum sex capiat mane & vespere de die in diem.*

A quorum usu planè convaleuit, non tantum à doloribus, & rigiditate artuum, verum etiam à tussi, dyspnœâ, oppressione, febre & reliquis Phthisicis pulmonaris symptomatibus planè liberata. Rediit etiam appetitus,

petitus, & tandem etiã vires, & carne
ejus refarcitæ sunt, atque adhuc sine aliquo
Rheumatismi, vel Phthiseos revirescentiã
optimã sanitate utitur.

Historia Secunda.

Domina Covert, virgo circa annum æta-
tis suæ decimum octavum, in febrem con-
tinuam incidit, quæ tandem aliã intermit-
tente excipiebatur, quæ quidem per spa-
tium xj. vel xij. mensium duravit. Hæc
verò sponte suã evanuit, Rheumatismo hu-
moroso tantum excepta. Febre autem
& Rheumatismo processu temporis (nescio
quo pacto) quadantenus jam evictis, man-
sit tamen misella virgo continuò hectica
tussiens, anhelosa, valdè emaciata, & penè
etiam exsanguis faciem tanquàm *Hippocra-
ticam* præ se ferens. Insupèr adeò à tri-
umphante Rheumatismo, musculorum ten-
dines ferè universim præ crassitie & indu-
rescentiã præternaturali rigescebant, ut
omnibus artubus, non tantum minoribus
pedum atque manuum; verum etiam ma-
joribus, planè muniis suis imparibus factis
vel saltè difficulter & dolorificè fungen-
tibus, cathedræ, vel lecto perpetuò ferè
affixa maneret, tanquam statua. Doloribus
etiã vagis & versatilibus, spasmodicis &

horrendis hinc inde per totum thoracem non
 percita fuit, lipothymiis etiã hysteri-
 cis, paroxysmis febrilibus incertis sæpius re-
 currentibus vexata. His omnibus symptoma-
 tis continuus etiã virium languor, appe-
 titus prostratio, & purgationum menstrua-
 rum suppressio adiungebantur. Universa-
 lis etiã corporis habitus mihi videbatur
 esse valdè scorbuticus. Casus sanè (si quis
 vult) valdè deploratus, cui tamen (Deo
 adjuvante) arte nostrã sequentem in modum
 succurrebam.

Misellam Virginem tricesimo die *Maii*
 1683. invisens, ad temperandam scorbu-
 ticam sanguinis acrimoniam, & vagos do-
 lores quadantenus demulcendos, qui sicuti
 longo tempore duraverant; ita non parùm
 adhuc oppressam naturam terebant; præ-
 scripsi *Calomelan. Diagryd. Sulphurat. aa.*
℞. xiv. Syr. Cichor. cum Rheo q. s. Ms. F.
solus manè sumendus cum regimine. Scrupu-
lis etiam duos Milleped. præpar. & oculor.
Canr. præp. commixt. tẽr die horis medi-
cis exhiberi jussi, è Cochleari Julap. sequen-
ti, superbibendo ℥iij. vel iv.

℞. Aq. Meliss. Ceras. nigr. Lact. Alexi-
ter. aa. ℥iv. Aq. Cinnam. hord. Epidemic.
aa. ℥iij. Sacchar. Perlat. 3vj. Ms. F. Ju-
lapium.

Saccu-

320 De Phthisi ab Artbritide. Lib. 3

Sacculum itè sequentem præscripsi suspendendum in *Cong. iij. Cerevisiæ medicis* in potum ordinarium.

R. Rad. Lapath. Acut. Pæon. mar. āā. ʒij. Cochlear. utriusque āā. M. iij. Beccabunga Nasturtii Aquat. heder. Terrestr. summitat. Pini, āā. M. ij. sem. Anis. ʒj. Ms. F. Sacculus.

Junii secundo; quoniam forma Pulveris non adeò grata fuerat, & ut obstructionum resolutionem promoverem, Pulveris loco, *Electuarium* sequens substitui. *R. Conserv. Fruct. Cynosbat. Ros. Rubr. āā. ʒj. Milleped. præp. ʒj. Ocul. Cancror. præp. ʒij. Sal. Martis gr. xij. Syr. Chalyb. q. s. Ms. F. Electuarium; de quo capiat quantitatem Nuc. Mosch. sextâ quâque horâ, superbibendo haustum Julapii. Pilul. etiam stomach. cum gum. ʒj. nocte sequenti deglutendum præscripsi.*

Junii quinto; quoniam forma *Electuarii* non arridebat, in eandem intentionem *Syrupum Chalybeatum* substitui. Et quoniam alvus non adeò facilè subducebatur, *Pilulas* sequentes priorum loco in promptu esse jussi. *Pro Syrup.*

R. Vin. Chalybeat. lbij. Tinctur. Croc. Castor. āā. ʒj. Sacchar. Alb. q. s. Coque ad consistentiam syrupi. Sumat exinde Cochl. ij. mane, & quintâ pomerid. diebus

à pur-

ib. 3 **Cap. 11. De Phthisi ab Arthritide. 321**
i purgatione liberis, per se, vel in aquâ Card.
medic dilut. Pro Pilulis.

R. Pil. stomach. cum Gum. Aloes Rosat.
aa. gr. xv. Sal. Absinth. gr. iv. Elix. Propriet. q. s. Ms. F. Pilulæ no. iv. crastinâ
nocte sumendæ cum liberâ custodiâ.

Sac- Tendines etiâ induratos, & præ cras-
sitie dolorificè contractos bis die ad lucu-
lentum ignem illiniri jussi, Oleo Succin. &
Spir. Lavend. comp. aa. Part. æqu. super-
inducendo pannum Laneum.

Con- Licet istorum usu tendinum tumor mi-
3ß norari videretur, atque rigidi artus quadan-
rap tenus motui aptiores reddi, systema ta-
q. s. men nervosum ab hystericeis lipothymiis
anti frequentè revertentibus grave aliquid sub-
uper inde pati visum est. Ideoque Junii nono,
sto Cochl. iv. vel v. Fulapii sequentis ad libitum
luti in languore propinari jussi.

R. Aq. Meliss. Ceras. nigr. aa. 3iij. Aq.
Bryon. Pæon. Comp. aa. 3j. Tinctur. Ca-
lor. 3j. Spir. Sal. Armon. 3ß, Syr. Pæon.
comp. 3x. Ms. F. Fulapium.

Sacculum Ingredientium Antiscorbuti-
corum repetivi, & quartâ quâque nocte Pi-
lulas Catharticas injunxi.

Croc- Nervoso genere ex usu præscripti Fula-
loque pii ter, quaterve jam relevato, præter ca-
inde lorem hecticum continuum, paroxysmum
ebul etiâ febris intermittens legitimæ cum

pur- Y rigore

322 *De Phthisi ab Arthritide. Lib. 3.*

rigore invadentem, & profusis sudoribus finitum, licet incertis intervallis, aliquando observavi. Atque inde non sine ratione suspicabar, ab hoc latitante febrili fermento, quod nunquam adhuc è sanguinis massa amandatum fuerat; quodque adeò *Protei* instar, sub variâ specie hucusque visum nostrum illuserat, appetitûs dejectionem, febrem hecticam continuam, & languorem universalem provenire. Ideoque contra hostem hunc totis *Peruviani Corticis* viribus insurgo. Siquidem ipse mihi pollicitus sum (neque quidem me spes mea fefellit, uti vel ipse eventus postea comprobavit) quod debellato hoc hoste, sanitatis status plurimum inde restitutus foret, utcumque *Balnea*, *Potus*, atque alia ejusdem generis insigni essent usui ad *Trophæa Arthritidis* in artubus nodosis, & debilitatis relictâ, penitus extirpanda. Ideoque

Junii 13^{io}. præscripsi haustum sequentem, quartâ quâque horâ repetendum ad vij. vel viij. vices.

Rx. Aq. Meliss. Ceras. nigr. aa. 3j. Aq. Epidem. Syr. Caryophyll. aa. 3ij. Pulv. Patrum subtilissimè trit. 3j. Ms. F. haustus. Julapiam etiâ sequens *Cochleatim* in languore sumendum.

Rx. Aq. Card. 3vj. Cinnam. hord. 3iv. Pæon. Comp. 3ij. Magarit. præp. 3j. β. Sacchar. Alb. 3v. Ms. F. Julapium. Junii

Cap. 11. De Phthisi ab Arthritide. 323

Junii 15to. R. Pulv. Patram subtilissimè
trit. ʒv. Mucilag. gum. Tragacanth. q. s.
F. Pilulæ mediocr. deaurand. quarum sex
capiat quartâ pomerid. & horâ somni, de
die in diem, sumendo omni mane Syrupum
Chalybeat. jam antè præscriptum. Sacculus
etiam Ingredientium Antiscorbuticorum re-
novetur. Etsi autem Agra liberali isto
Corticis usu à paroxysmis febrilibus peni-
tus liberata erat, mansit tamen adhuc nau-
sea, & inappetentia, unâ cum languore atque
aliis inveterati hostis Trophæis. Ideoque,
utcunque medicamenti formam mutave-
rim, hostem tamen jam planè fugatum
Cortice ulterius prosequer in sequentem
modum.

R. Ingrid. Decoct. Amar. Purg. q. s. Sal.
Absinth. ʒß. Cortic. Peruv. Pulveriz. ʒß.
Infunde debito modo, & coque in Aq. Font.
q. s. ad ʒxij. capiat ʒiv. Colaturæ fortitèr
express. manè, repetâtque per tres dies con-
tinuos, continuando usum Syrupi Chalybeat.
quartâ pomerid.

Junii 27. præscripsi Bolum sequentem
cum ʒiv. Apozematis sextâ quâque horâ
sumend. per tres dies continuos. R. Cor-
tic. Peruv. subtiliss. trit. ʒß. Syr. Arte-
mis. q. s. Ms. F. Bolus. R. Cortic. Peru-
vian. Pulveriz. ʒß. infunde, & coque in
Aq. Card. & Vin. alb. aa. q. s. ad ʒxij. cola
in usum.

Y 2

Julii

Julii 6to. Quoniam genus nervosum adhuc aliquatenus malè affectum erat, tres *Pilularum* sequent. ter die horis medicis sumendas dedi, *superbibendo* ʒiv . *Tinctura Corticis* jam antè præscript.

Rx. Pulv. Patrum ʒij . *Trochisc. de Myrrh.* ʒj . *Castor. Ent. Vener.* aa . ʒij *Mucilag. Gum. Tragac. q. s.* *Ms. F. Pilulæ medicæ deaurand.*

Ab hoc copioso usu *Corticis*, licet diversâ formâ exhibiti, *Ægra* nostra mirum in modum undiquâque ad sanitatis statum restituta est, & ab omnibus *Phthiseos*, & *Rheumatismi* symptomatis planè liberata est; nisi quòd tendines atque artus, præcipuè verò manuum, rigidi, & quadantenus etiâ tumidi manebant, & carnes etiâ nondum satis refarcitæ. Ideoque ubi jam præparatorio ritu alvum subduci curaveram *Extracti Rud. gr. xv.* & *Pilul. Fætid.* ʒj . eam per spatium sex hebdomadum ad usum *Thermarum Bathoniensium*, internum, atque etiâ externum relegavi, imperando tendines atque tumefactos artus sub finem singularum Balneationum diu atque liberè *Aquis Thermarum Regiarum* embrochari, atque easdem partes (*Ægrâ* in lecto jam positâ & in sudores dispositâ) Limento sequenti diu illiniri. *Rx. Ung. Dialth. Nervin.* aa . ʒj . *Ol. Scorpion. Lilior. alb.*

3. Cap. 11. De Phibisi ab Arthritide. 325

ad-
res
icis
ura
3jß. Ol. Anis. Chym. 3iij. Ms. F. Lini-
mentum. Et, ne in usu balnei elanguerit,
Jalapium Cord. sequens in promptu erat
Cochleatum ad libitum sumendum.

rrh,
lag,
dio-
ver-
in
re-
&
rata
eci-
nus
am
am
ve-
tid.
ad
um,
an-
o fi-
que
pro-
cto
mi-
lch.
alb.
aa.
R. Aq. Epidem. Stephan. aa. ʒß. Syr.
Caryophyll. 3ij. Ms. F. Julap. Cordiale.
Menſe Septembri Agra nostra ab usu
Thermarum cum multo fructu reversa est.
Præcipue verò exinde tendines, atque artus
affecti plurimum restituebantur, ad quorum
curationem ulterius promovendam, con-
sului uti Balneis nostris Londini publicis
his, vel ter hebdomade uteretur, unà cum
sequentibus Medicamentis.

Sept. 4. 1683. R. Sars. Opt. 3iv. Rad. Chin.
3jß. Ras. C.C. Ebor. aa 3iij. Passular. major.
exacinat. 3ij. Glycyrrh. ras. ʒß. post debi-
tam infusionem coque in Aq. font. ʒviiij. ad
iv. hujus Colaturæ bibat ʒß. ter die horis
medicis.

R. Ceruss. Antimon. Milleped. præpar.
aa 3jß. Ms. in sex chartulas, quarum unam
capiat ter die cum singulis haustibus De-
coct. præscript. præcipue verò quo tempore
Balneum ingreditur.

Uſu Balnei jam finito, moderatam Dia-
phoresin singulis noctibus promovere sa-
tagebam, ex usu sequentis haustûs.

Sept. 12. 1683. R. Aq. Card. Theriacal.
still. aa 3j. Ceruss. Antimon, ʒj. Syr. Violac.

326 *De Phthisi ab Arthritide. Lib. 3.*

3ij. Ms. F. haustus per x noctes continuas repetendus. A quorum usu artus, atque tendines multum levaminis capiebant. Tandem verò, ne Ægrotantis recidivatio in intermittentem febrem sub anni finem (cujus magna & rationabilis erat suspicio) perfectionem curationis irritam redderet, consului repetitum *Chinæ Chinæ usum per plures dies quartâ, vel quintâ quâque horâ sumend. sub formâ sequentis Apozematis.*

Sept. 20. 1683. R. Cortic. Chin. Chin. put. veriz. ʒj. Coq. in Aq. Card. & Vin. alb. aa q. s. ad ℥j.ß. Deinde fiat colatura cum fortissimâ expressione.

Denique ad carnes refarciendas, & ad ulteriorem hectici caloris temperationem, Ægrotæ consului, uti sese ad *Diætam Lacteam exactissimam* per sex hebdomadam spatium in aëre rusticano percipiendam reciperet.

A cujus usu *Evangelos* facta est, & planè convaluit, restitutis tunc tandem Purgationibus mensuis floridis, quæ antehac per quatuor annos, ob emaciatum scil. & inanitum Corporis habitum, penitus defecerant.

Anno verò sequenti scil. 1684. & mense Junio, ob rigiditatem quandam in tendinibus corporum, & alterius pedis, manentem *Thermas* iterum adibat, & postea *Diætam Lacteam*

b.3. Cap. i i. De Phthisi ab Arthritide. 327
Luceam repetebat. A quo tempore huc-
que integrâ sanitate utitur, atque etiam
maritata liberos peperit.

Eâdem ferè methodo præter spem om-
nium amicorum feliciter curavi *Dominam*
Overton, extra Portam dictam *Newgate*
habitantem; qui à longo Rheumatismo
tandem in statum planè tabidum redactus
fuerat, unâ cum Dyspnœâ, urgente &
perpetuâ tussi, febre hecticâ continuâ, spu-
to purissimi, & reliquis Phthiseos pulmo-
naris funestæ signis. Cujus historiam bre-
vitatâ gratiâ hoc loco recensere consultò
omitto.

Historia Tertia.

Domina Lane, uxor *Barbitonsoris*, habi-
tantis in *Plateâ* dictâ *Cowlane*, circa annos
35 nata, ubi in statu Phthifico emaciata &
tussiens, per aliquot annos retroactos vix-
isset, mensè *Aprili* 1684. in Rheumatif-
mum legitimum incidebat unâ cum cruci-
antibus doloribus, inflammatis tumoribus,
versatilibus tamen, ab uno artu ad alterum
citò migrantibus; itèm cum febre generis
insigniter remittentis eum comitante. Cu-
jus Typus erat Tertianus (quem genium
febri Rheumaticæ apprimè peculiarem esse
sapissimè sum expertus.) Quo in casu,

quotiès scil. novus Paroxysmus febrilis invadit, Rheumaticus dolor atque tumor jam ante ferè sopiti in partibus affectis renovari, vel etiàm in alios artus per metastasim materiæ (uti veteres loqui amant) transferri solent. Paroxysmi verò admodum prolati erant, per spatium scil. xij. vel xvi. horarum, vigiliis etiàm, deliriis, jactatione multâ, calore, & pulsû valdè febrili stipati. Quæ omnia symptomata immensis sudoribus excipi atque solvi solebant. Sub initium verò singuli paroxysmi Rheumaticos dolores in artubus affectis semper exacerbari, vel alios etiàm artus de novo corripere perpetuò observavi; adeò ut cum paroxysmo febrili novus Rheumatismus semper intrare videretur. Ego tempore paroxysmi advocatus, indicationibus præsentibus satisfacere conabar, *Venæsectione, Vescicatoriis, Anodyno Haustu, Tincturâ Rosar. Linctu Pectorali, & Fulapo Perlato.* Et quidè omnibus symptomatis sub finem paroxysmi jam evanescentibus, sequenti die ad invisendum Ægrotantem reversus hostem à *Præscriptis* penitus evictum & fugatum esse existimabam, donec tandè à paroxysmi febrilis & Rheumatici reditu nocte sequenti, planè intellexeram, quàm vanâ spe hucusque illusum fueram. Ideoque pro symptomatum indicantium urgentiâ,

urgentiâ, Venæsectionem iterum instituo, repetitionem *Hypnotici Haustûs*, & applicationem etiam *Cataplasmatis Anodynî* artubus à Rheumatismo extremo dolore affectis mandans. Postquam verò Febris & Rheumatismi Typum, ad duas vel tres vires, planè Tertianum fuisse deprehenderam; atque omnia, non obstante jam antè præscriptâ methodo, perpetuò in pejus ruere, ipso nervoso systemate jam tandem spasmodicis, præcipuè verò paroxyfmi tempore, correpto: atque ore etiam Aphthis ulcerato, sælici conjecturâ fretus, ad usum *Corticis Peruviani* in hoc deplorato casu me recipio; præscribendo 3j. extra paroxysmum, tertiâ, vel quartâ quâque horâ exhibendam. Cujus usu xxiv horarum spatio, à Rheumatismo æquè ac à febre liberata absque ullo alio remedio, suo modo, hoc est Phthificè, valebat; minùs tamen pulmonibus oppressa quàm ante decubitus fuerat. Ubi verò primùm à dolore & febre liberata est, Phthisin Chronicam (quæ etiam à Venæsectionibus, usu *Corticis*, atque aliorum jam antè præscriptorum medicamentorum minorari videbatur) planè negligebat, respuens cujuscunque generis medicamenta: atque indè post annum unum, vel alterum à Phthisi illâ pulmonari Chronicâ sensim extincta est.

C A P. XII.

*De Phthisi Pulmonari orta à febris,
bus, præcipuè Crapulosis, Scarla-
tinis, & Intermittentibus; ut
etiàm à Variolis, & Morbillis.*

SÆpiissimè ab istis acutis morbis Phthisi
pulmonarem ortum suum traxisse vi-
di. Neque quidè miram videri debet,
calorem à febre putridâ in humoribus ac-
censum, adeò facile in Hecticum, seu Ha-
bitualem, in spiritibus & solidis corporis
partibus situm, degenerare solere. Spi-
ritus enim atque humores in habitu corporis
cum jàm diù pabulum, seu nutrimentum
à sanguine nimis accenso, & calefacto re-
ceperunt, difficultè admodum præterna-
turalem istum calorem deponunt: Atque
ab hac hecticâ & fixâ flammâ, quid mi-
rum si colliquatio, & consumptio insequi
aptæ sint natæ? Atque hoc maximè solet
accidere in Variolis, Morbillis & in Scar-
latinis & Crapulosis febribus. Siquidem
istis morbis tam insignis humorum colli-
quatio

infectio insequitur, ab acri eos comitante
 calore effecta, uti progressu temporis vix
 cessare possit, quo novus chylus in posterum
 partibus solidis aduniri vel assimilari queat.
 Atque hinc fit, quòd calor partium præter-
 naturalis non semper à criticâ eruptione
 prioribus morbis tactâ penitus exstingua-
 tur; verùm calor hæcticus in partibus so-
 lidis adhuc manet, unâ cum inani tussi, at-
 que aliis signis serosi & colliquativi sangui-
 nis statûs (evictis jam prioribus morbis)
 etiam insecuturam Phthisin præfagiens.

Usitatissimus hujus Phthiseos Prodromus
 est levis Peripneumonicus affectus, vel Tu-
 bercula serophulosa in ipsis pulmonibus na-
 ta; quæ primùm in priorum morborum de-
 clinatione semper oriri solent. Quo fit ut fe-
 brilis calor non tantùm rursus accendatur;
 verum etiàm tussi, dyspnœâ, vigiliis, siti,
 inappetentiâ; imò aliquandò etiàm dolore
 pectorali, atque aliis incipientis Phthiseos
 signis stipatus redeat. Ista enim Phthi-
 sis plerumque est præceps & acuta, utpote
 naturæ à priori morbo jam debilitatæ su-
 perveniens; neque quidè vel præcaveri,
 vel curari ullo modo potest, absque tem-
 pestivis, & repetitis Venæsectionibus, utcun-
 que debilis esse videatur Ægrotantis status.
 Iam quidè Phlebotomiæ in præcedentis,
 seu originalis morbi declinatione neglectus,
 vel

vel ejus nimis sera vel parca administratio
aniam huic Phthisi ut plurimum præbere
solet.

Debitis autem Phlebotomiis jam ritè ce-
lebratis, reliqua curatio diligenti *Expe-
rantium & Balsamicorum* generali methodo
jam antè descriptorum, uti & *Dietæ La-
cteæ*, & *Julapiorum Temperantium* uti
perficienda est. Quod dictum est de Phthi-
si Morbillis, Variolis, Scarlatinis etiàm &
Crapulosis Febribus supervenienti (qui
quidè morbi sunt omnes unius generis;
naturæ scilicet insigniter serosæ, seu colliqua-
tivæ) idem etiàm ob eandem causam de
omnibus scorbuticis atque Chronicis febr-
ibus pari ratione affirmari potest: uti qui-
dè generaliter loquendo de cujusvis ge-
neris febribus quæ fuerint absque legitimâ
& debitâ crisi finitæ. Febrili enim ser-
mento hoc modo magis vi depresso, quàm
evictò, mitis calor hecticus priori putrido
calori succedit, Phthisin mox superinductu-
rus. Ideoque in harum etiàm febrium de-
elinatione, cujuscunque fuerint generis,
Phlebotomia celebrari debet, & reliqua cu-
ratio sicuti in jam præcedenti periodo in-
nuimus, perficienda est.

Quinetiàm nullus dubito, quin vel ipsæ
malignæ & pestilenciales febres, quæ per
Apostemata atque Ulcera criticè terminari
solent,

alent, Phthisin etiã superinducere possunt, materiam febrilem in tenerum pulmonum Parenchyma criticè propellendo, unde Tumores atque mali moris Ulcera orta Phthisin peracutam inducere apta sunt nata. Curatio autem perficienda est, tempestivo, & diligentissimo medicamentorum *Expectantium, Abstergentium, & Balsamicorum* jam ante descriptorum usu: quod quam citissima pulmonum purgatio iniri possit. De ortu verò Phthiſeos à febribus intermittentibus natæ, paucula hîc speciatim subnectere lubet.

Primo scilicet Phthisin à nullâ aliâ febre frequentius, quàm ab Intermittente originem suam duxisse, observasse. Quod quidem videtur mihi duplici de causâ accidisse primùm. Quod ista febris, vel ob genium sibi peculiarem, (quippe quæ inexhaustam mineram in corporis habitu continet;) vel ob efficacium medicamentorum tempestivè, & copiosè exhibitorum neglectum, valdè chronica est, & sæpenumerò etiã fugata revertitur; atque indè fit quod ab hoc putrido calore longo jam tempore invalescente, calor tandè hecticus & continuus in spiritus, & partes solidas superinducatur; atque indè colliquatio humorum serosa, unà cum tussi, & reliquis Phthiſeos sociis non potest non insequi.

Secundo;

Secundo; Quod hujusmodi Aegri, quod non suspicentur hujusmodi morbum fore lethalem, sicuti illum contemnere, etiam semetipsos negligere consueverunt non tantum morbum, nescio quibus muliercularum Receptis, debellare satagentes (quo fit ut sub febrem curandi prae-texto non raro diathesin inflammatoriam, & venenatam sanguini & humoribus concilient; verum etiam saepissimè sese aëri frigido, vel in ipso paroxysmi tempore, incautè exponentes, frigus unum post alterum percipientes, tandem incuriae, & inscitiae propriae poenas luant, per Phthisin scil. in hoc morbo humorem statum à frigore saepius percepto, atque etiam neglecto effectam. Quae quidem leni Catarrhi nomine à multis feris istis Aegris signari solet; donè tandem neglegentiâ incurabilis evadat. Ideoque omnes admonitos vellem, ne falsa opinione innocentis hujusce morbi indolis ducti, vel *Agyrtarum*, vel *Muliercularum Receptis*, sese committant; verum uti eum quam citissimè copioso *Corticis Peruviani* (unicæ hujus morbi Herculeæ Antidoti) usu, penitus atque tempestivè debellare, & repetito ejus usu febris revirescentiam praecavere satagent. Siquidem frequens in hujusmodi febrem Recidivatio aequè Phthisi minatur, ac si planè esset continua. Eodem etiam

i, eam animo Aëgris consulo, uti durante
 morbo, præcipue verò Paroxyfmi tem-
 pore, diligentissimè à frigore percipiendo
 caveant.

Secundo; Phthifis ifta est plerumque
 Chronica; quæ scil. per spatium anni, vel
 amplius, durat, priusquam ad *ἀκμὴν* fu-
 pervenerit, in hoc particeps naturæ
 originalis morbi à quo dependet.

Tertio; Signum hujus Phthifeos Pa-
 thognomonicum est, quòd ab ipsis morbi
 primordiis, Paroxyfmus febrilis, Quotidi-
 anus, Tertianus, vel Quartanus, pro mor-
 bi scil. originalis peculiari genio, feбри he-
 licæ semper conjunctus fit, unà cum Tussi,
 Dyspnœâ, atque aliis Phthifeos Pulmonaris
 ordinariis signis.

Quarto; In hujus Phthifeos curatione
 Ideo Cortex Peruvianus medicamentis Thoraci-
 falsis & Pulmonaribus semper copiosè com-
 dolis nificeri debet. Licèt enim plures à deplo-
 arum rati hujusmodi Phthifi, intra tres, vel qua-
 eum mor hebdomadas, verno tempore, Corti-
 viani Peruviani, unâ, vel alterâ uncia, sine
 doti aliquo medicamento Pulmonari, & sine ullâ
 e, & decidivatione liberârim: (cujusmodi cu-
 præ rationis exemplar unum vel alterum illicò
 i. h. subnectere non pigebit:) Nullum tamen
 hifim hujusmodi Phthificum, vel diligentissimo
 dem medicaminum Antiphthifcorum usu, sine
 etiam Corticis

Corticis admixtione vel ipse curavi, vel quoquam alio curatum memini.

Historia Prima.

Dominus Thompson, *Arte Pictor*, habitans in Plateâ dictâ, *Angiporto Sancti Nicolai*, juxta *Lumbard-street*, circa annum 1674. initio Mensis *Octobr.* mediâ nocte post esum *Salmonis* nimis liberum, unâ cum Uxore suâ, eâdem ipsâ horâ, in lecto correptus fuit febre Quotidianâ vel magis, uti ego sentio, Triplici Quartanâ. Uxor, nescio quibus Medicamentis, tam diù à *Pharmacopolâ* malè habita est, quòd licèt ante *Januarium* Mensẽ à statis febris Paroxysmis liberata videretur, præ languore tamen virium perpetuò lecto decubuit, tanquàm illicò animam efflatura. Pulsus enim valdè debilis erat & celer, Lipothymice frequentes, vigilie pertinaces, nausæa & vomitiones ferè perpetuæ, sudores multi, & colliquativi, sitis immensa, sputatio copiosa, jactatio continua, generis nervosi affectiones hystericarum more insignes, appetitus in totum prostratus. Misera Ægra quæ jam continuò instantem mortem expectabat, pristinæ febris reditum vehementer exoptabat, modò eâ lege à præsentibus miseriis liberaretur. *Decocto Amaro Cathar.*

Cathartico bis in eam rem exhibito, pro voto, priorem febrem cum justis Periodicis Paroxyfmis revocavi. Deinde in Paroxyfmorum intervallis *Corticem Peruvianum* sub variis formis liberè, ad ʒj β. scil. præscripsi. A cujus completo usu planè convaluit, sine vel ullâ morbi, vel ejus symptomatum revirescentiâ. Neque quicquam ampliùs præter *Julapia Hysterica* & *Opiata*, pro symptomatum scil. exigentiis, injunxi.

Maritus autem, cùm Athletici fuerit habitus, & multis negotiis implicitus; præcipuè verò quoniam uxorem ex medicamentis perperam à *Pharmacopolâ* exhibitis, indiès in pejus ruere observavit, sibi nullam opem vel à Medico, vel ab ipso *Pharmacopæo* petebat, exspectans scil. vere jam appropinquante, hostem suâ sponte discessurum.

Quotidiè etiàm, post peractum paroxysmi insultum, negotia sua tùm domi tùm foràs sedulò peragebat (febre interim simplicem suam formam uno eodemque tenore in statis paroxyfmis, & intermissionibus per totum hoc tempus servante.) Tandem verò post Uxoris suæ convalescentiam, ubi sese inmensè magis magisque morbo suo succumbere sensit, opem meam petiturus erat; verùm à sano isto consilio, tùm vernæ tempestatis appropinquo tùm graviorum

Z

nego-

negotiorum distractio eum abstrahebant. Verum quidè est, quòd secundum jam conceptam opinionem, sub sequentis scilicet veris initio, in simplici suâ formâ, suâ sponte febris eum reliquerit; verùm appetitus adhuc omninò prostratus mansit, dejectæ vires, Corporis habitus valdè macilentus & exsanguis, pulsus continuò celer & debilis, sitis ingens, respiratio anhelosa, tussis adorat sicca, perpetuoque diu noctuque urgens, unâ cum ceteris omnibus incipientis Phthificos symptomatis.

Jam tandè ad me venit, unâ cum Uxore opem meam implorans, moramque suam multum deflens. Satis mihi illicò persuasum fuit, incipientem istam Phthisin esse veram prioris *Proteo-formis* morbi sobolem; ideòque nihil ferè è vulgaribus *Antiphthisicis* vel *Thoracicis* medicamentis præscripsi, quorum ope impossibile ferè duxi, uti *Æger*, in marasmi propè statum jam redactus, pristinae sanitati restitueretur. Verùm totam curationem *Corticis Peruviani* usu absolvendam esse statui; quo pacto, febre jam prorsus evictâ, reliqua ejus symptomata sponte suâ cessura ritè judicavi, sicuti vel ipse eventus fæliciter comprobavit. Ideòque in hoc tantum incubui quo medicamento formam *Ægroto* redderem quàm gratissimam, ne contra

Ægri

Ægri opiniones, æquè ac ipsum hostem militandum foret. Ideoque *Pulver. Chin. Chin. formâ. Tabellarum* præscripsi, in sequentem modum.

R. Pulv. Cortic. Peruvian. 3j. β. Sacchar. Chrysell. in Aq. Absinth. mucilagine Gum. Tragacanth. incrassat. 3viii. dissolut. Ms. F. Tabellæ s. a. adeò uti singulæ ponderent 3ij. vescatur unâ quater in die, superbibendo 3iv. Decocti Pectoral. depurat.

Absumptis jam *Tabellis*, illicò febris ista hectica (quæ sicuti Intermittentis genuina erat sôboles, ità etiàm paternum inguen adhuc sapiebat) planè evanuit, unâ cum tussi, dyspnœâ, & reliquo Phthiseos funestorum symptomatum satellitio; nisi quòd appetitus hàud adhuc integrè restitutus esset: neque carnes præ temporis scil. brevitate resarcitæ. Ideoque, tempestate id suadente, eum illicò in rusticanum aërem dimitto; è quo post spatium duarum, vel trium hebdomadum reversus est, strenuus, *buonæ*, vultu florido, & appetitu insigni præditus, atque in hunc usque diem optimâ valetudine utitur.

Historia Secunda.

Mercator quidam *Norwegiensis*, qui in vico dicto *Newington*, ultra *Thamesin*, habitabat; quo anno *Dominus Talbor* primùm propter liberalem *Corticis Peruviani* usum in febrium Intermittentium curatione, publicè innotuit; eodem etiàm ipso mense, quo ego ejusdem *Mercatoris* uxorem, præter spem adstantium omnium à febre remittente dirissimis symptomatis stipatâ, inter alia remedia *Corticis Peruviani* usu, liberaveram; cùm ipse à febre intermittente Tertianâ legitimâ & benignâ correptus esset, derelicto amico, & Medico suo noto & familiari, unâ cum grandi turbâ ad *Dominum Talbor* accurrit; & numeratis quinque *Guineis* unciam unam *Corticis* insignis Arcani loco accepit; quo devorato illicò convaluit. Nullâ tamen curâ ad præveniendam febris revirescentiam ab illo *Empirica* adhibitâ, elapsis duabus, vel ad plurimum tribus hebdomadis, morbus tandèm recrudescebat, à quo iterùm iterùmque, verùm non sine priori gravi pretio singulis vicibus in manum dato, ex usu *Corticis* repetito liberatus, Vir ad rem familiarem satis attentus, maluit reliquâ hyemis partem sub æumnosis hujus febris sympto-

3.
ico
at;
ter
fe-
licè
quo
ter
nit-
ter
be-
nte
tus
oto
De-
un-
fig-
il-
ra-
illo
ad
an-
m-
tio
usu
fa-
am
oris
oto

Cap. 12. *A febribus ortâ.* 341

symptomatis agere, quàm continuò eodem modo crumenam suam emungere, interrim sperans morbum saltèm vere sequenti suâ sponte discessurum. A longo verò hujus febris continuato cursu, (quod forsàn etiàm frigus sæpiùs Paroxyismi tempore perceptum, & Muliercularum, & *Agyrtarum* non adeò salubres *Receptæ*, (quibus omnibus avidè, & sine delectu uti solebat) promovebant:) sub veris ingressu, calor hecticus continuus in febris putridæ Paroxyismorum interval-
lis accendi videbatur, immani etiàm tussi, dyspnœâ, sudoribus colliquativis, siti continuâ, nausæâ, atque aliis hujusmodi symptomatis stipatus. Undè ante finem *Junii* mensis, quo tempore sese statim Phthificè expiraturum credens, à me opem petiit; adeò languidus, & emaciatu s fuit, uti faciem planè *Hippocraticam* præ se ferret, & à primo ejus aspectu planè eum deploratum judicassè, si ab aliquâ aliâ causâ, quàm à febre intermittenti, hæc Phthisis ortum suum duxisset. Phthisin verò hoc modo ortam, utcunque specie tenus deploratam, curabilem tamen ritè judicabam, quoniam scil. penes me erat eo modo, hâc saltèm anni tempestate, Antidotum illam magnam, *Corticem scil. Peruvianum*, exhibere; uti non tantùm febrem intermit-

tentem tollerem; verum etiam revirescentiam ejus impedirem. Quo factum est, ut nullus dubitarem, quin detracto jam fomite, flamma hectica sponte sua exstincta foret; unâ cum toto symptomatum Pulmonarium indè dependentium satellitio. Quæ quidè conjectura citissimè eventu fælici comprobata fuit. Siquidem spatii iv. vel v. dierum, febris Intermittentis Paroxysmis ab exhibitione unius unciae *Corticis*, formâ pilulari, jam sublatis, febris hectica etiam sua sponte evanuit; tussis etiam unâ cum aliis pulmonaribus symptomatis multum minorata fuit, & appetitus plurimum adauctus. Cum verò febris originalis revirescentia repetito ejusdem *Corticis* usu jam præcaveretur, intra mensis unius spatium absque vel uno Medicaminum *Pectoralium* grano, omnia Phthiseos symptomata sponte sua evanuerunt: quin & Ager *ευχραιος*, & *ευσπικνος*, quantum ego scio, in hunc usque diem manet.

Historia.

Dominus Lane, OEnopola, ad Insigne *Reginalis Capitis*, in *Southwark*, vlr sanè robustus, & procerus, circa mediam ætatem, sub initio autumnii, Anno *Æræ Christianæ* 1668. febre *Quartanâ* vehementissimâ correptus

reptus fuit ; atque illicò sese consulti medici curæ commisit ; qui usitatis Remediis, & Antiquorum methodo eum tractavit, *Venæsectione* scil. *Vomitione*, *frequenti Purgatione*, *Julapiis Febrifugis*, & *Apozematis longis Deobstruentibus*, & *Alterantibus*. Indiès tamen malum in pejus ruit, febris tandèm duplicatur, imò triplicatur, adeò ut nullus dies *attugens* fuerit ; & circa finem *Decembris* Paroxyfmi in tantum erant producti, uti alter statim ferè post alterum subintraret ; vires etiàm adeò prostratæ, ut vix è lecto suo consurgere potuerit ; quin & appetitus in tantum elanguebat, uti vel ipsam *Avenaceam* vix degustaret. Continuo, & immensè sitiebat ; quoniàm nunquàm à febre originali, vel hecticâ superinductâ liber esse videbatur ; ideòque perpetuò sese in lecto inquietus jactitabat. Insuper verò undiquaque ferè per totum corpus, præcipuè verò in pectore, atque artubus maculæ scorbuticæ purpureæ, exque satis amplæ apparebant : Crura, atque femora, uti etiàm Abdomen, & Thorax Hydropicorum more valdè intumescabant. Tussis erat importuna, & continua, & respiratio difficilis, & valdè inæqualis. Adeò ut Æger primo aspectu mihi videretur non tantum febre Intermittenti ; verum etiàm hecticâ continuâ à priori ortâ detentus ; atque

que indè in Phthisin Pulmonarem, & Hydropem universalem incidisse. Ubi jam de Ægri vitâ planè desperatum esset, ego tandem ab amicis advocatus, non tam ad febrem (quam ante æstatis adventum incurabilem esse judicabant) curandam; quàm ut aliquales suppetias contra Phthisin, Hydropem, & Scorbutum ferrem; hostes quidè, qui adeò ferocitè desæviebant, uti mortem ferè præsentem minari viderentur. Ipse verò Æger vel ipsius cibi, licèt delicatissimi, nausèa affectus, multò magis medicaminum, quorum copia venter ejus jamdiù obrutus fuerat, ægrè admodum consensit uti curationem cujusvis generis Pharmacis tentarem. Hoc tandem multis precibus obtinuerunt amici; uti per iij. vel iv. dies, *Pilulas nostras específicas à Cortice Peruviano* factas, tentaminis gratiâ admitteret.

Quo spatio 3vj. *Pulveris* jam consumptis, illicò à Paroxyfmi sequentis insultu liber evasit. Die sequenti, cum ego jam Ægrotum inviseram, eum inveni de hoste prorsus triumphantem, ova sorbentem, & paratum foràs in curru, qui jam præ foribus erat, vehi, quo necessaria negotia prosequeretur. Quod verò mihi multò magis mirandum videbatur: sicuti maculæ omnes disparuerunt, ità etiàm tumor ille hydro-

hydropicus, sine vel ullâ sensibili evacuatione, evanuit. Respiratio etiâ difficilis, & tussis unâ cum reliquis Phthiseos incipientis symptomatis plurimùm mitigari videbantur, atque indiès decrescabant, donec tandèm Æger pristinum sanitatis statum paulatim recepisset. Verum quidèm est, Febrem hanc post mensem unum, sub specie quartanæ simplicis, reversam esse; & ad quartum ferè Paroxysmum durâsse; verum tamen sine usu Remediorum, vel priorum symptomatum superinductione prorsus evanuit; à quo tempore optimâ valetudine fruebatur Æger, donec tandèm post annum scil. elapsum, & quod excurrit, funestè ab Hæmorrhagiâ narium sublatus est.

C A P. XIII.

De Phthisi Ictericâ, seu Hepaticâ.

Sanguis, ubi primùm novas chylosas partes, & nutritioni idoneas, hinc inde in circulatione deposuerit; à particulis salinis atque acribus, quas, lege naturæ, in sese adhuc continet, (quo inde ministratur, & quotidie reparatur Bilis, & reliqua necessaria corporis fermenta) planè acris, acsi fermento imbutus redditur. Ideoque eadem naturæ sagacitate provisum est, quo postquam hoc modo necessariis fermentis satisfactum est, acres & superflue reliquie, tanquam excrementa, illicò per poros cutis, renes, glandulas Intestinorum Crassiorum, reliquasque portas, seu emunctoria Corporis, protrudantur atque eliminantur; ne massa ipsa hujusmodi particulis onusta, atque oppressa, indeque in morbidum statum redacta, à naturali suâ functione deficiat.

Ex jam antè dictis satis constare potest rationi, quàm multis nominibus Icterus viam in Phthisin sternere soleat. Sive enim

enim accidentalis is fuerit ; utpote ab obstructione naturalis Bilis progressûs è Vescicâ felleâ in cavitatem Intestini Duodeni, à Calculo, vel à partium Bilis glutinositate factâ ; sive etiâ magis habitualis, à deficienti scil. partium biliosarum in ipso hepate secretionem, à Schirrosâ ejus induratione, vel exulceratione, proveniens ; Duo sunt, quæ non possunt non inde nasci ; Bilis scilicet defectus in Intestinis ; & nimia ejus congestio in sanguine. Horum priori, Natura ob debiti menstrui in chyli volatilizatione defectum, à convenienti partium excrementitiarum à chylosis separationem impeditur : quo fit quod stercora in sese utramque partem continentia colore albo extrudantur, unâ cum manifesto Agri, vel ab ipsis morbi primordiis, languore & imbecillitate : Quippe quod ab hac continuâ novi chyli detractioe Atrophia universalis sensim inducitur ; quod jam antea in *Appendice ad Primum Librum* innuimus. A posteriori verò ipsa sanguinis massa alteratur, & morbidè afficitur ; utpote particulis biliosis acribus, & pungentibus nimis saturata. Quod sese prodat, non tantum per universalem in corporis habitu excitatum pruritus ; verum etiam per auream Tincturam toti cuti inductam, & per colorem urinæ intensè rubrum

rubrum & flavescentem. Ab hâc acrium & biliosarum partium in sanguine conge-
 stione ; saltèm quotiès diuturnam, & habi-
 tualem esse contingit, nemo mirari debet,
 si vel ipsa massa in calorem hecticum de-
 generet ; & quàm citò pulmones indè he-
 cticè calefacti inferciri, tumescere, inflam-
 mari, & putrescere apti sint nati, æquè fa-
 cile est vel cuivis observare. Adeò ut
 Icterus, quotiescunque is est chronicus & ha-
 bitualis, tonum sanguinis sensim evertendo,
 Phthisin etiàm pulmonarem Chronicam
 inducere soleat. Quod non parùm etiam
 promovetur ab oppressione hypochondrio-
 rum perpetuò ea gravitanti, præternatura-
 li hepatis densitate & constrictione effectâ,
 quoties scil. Icterus est Chronicus : atque
 etiàm à Colicâ Ventriculi, seu horrendis
 illis spasmodicis doloribus, qui frequentèr
 recurrere solent, à ductûs fellei obstructione,
 per calculum, vel bilis glutinositatem ; vel
 etiam ab ipsius jecoris inflammatione &
 exulceratione, quotiès scil. hâc morbus ac-
 cidentalis est, & magis acutus. Sicuti
 enim pulmones non possunt non multum
 pati per consensum cum vicino jecore ha-
 bitum, & contractionis etiam spasmodicæ
 necessariò cum illo participes fieri, sub
 specie scil. suffocationum hystericarum ;
 undè tenerum eorum parenchyma, fre-
 quenti

quenti constrictione plurimum subverti, & à tono naturali mutari necesse est, in Ictero scilicet accidentali: Ità etiàm quotiès est habitualis, Melancholia Hypochondriaca, quæ semper gravantem illam oppressionem ab obstructo hepate ortam comitari solet, in Phthisin pulmonarem magis forsàn quàm vel ulla alia animi pathemata disponit. Verum quidèm est, me rarissimè quidam Phthisin Pulmonarem ab Ictero Accidentali ortamprehendisse sive is morbus originem suam à ductûs Cholidochi obstructione; sive ab ipsius hepatis inflammatione & ulceratione duxerit: Siquidem præ atroci colicâ, seu dolore spasmodico, & febre acutâ inflammatoriâ hunc Icterum ut plurimum comitari solitis, rarò admodum Ægrotum tam diù superstitem esse contingit, uti sanguis à biliosis particulis in se præternaturalitèr congestis, adeò insignem alterationem subeat, ut ad genii adeò Chronici Phthisin formandam disponatur. Priusquam verò possibile sit sanguinem mutationes tanto effectui pares subire, vel Morbus Arte ab Ægro, vel æger morte à morbo tollitur. Ictero verò Chronico & habituali à chirroso, vel nimis denso, & obstructo hepatis parenchymate orto, nullus morbus frequentius quàm Phthisis pulmonaris Chronica, supervenit; quæ quidem in

in Hydropem fatalem plerumque terminari solet. Sicuti enim hic morbus est plurimum annorum, quippe quòd nullo gravissimo symptomate stipetur; ità bilis indè in sanguine præternaturalitèr congesta, licèt non sit tam copiosa, quàm in Ictero accidentali; per longam tamen moram, & frequentem cum illo *cohobationem* (si ità loqui fas est) totam massam efficacius alterat, & morbidè disponit; à quo tenerum pulmonum Parenchyma tandèm fatalem labem contrahere nemo mirari debet. Cause evidentes, seu Procataccticæ, hujus Phthi-
seos, sunt ferè crapulæ frequentes & longæ, & Pathemata animi graviora sese alternatim excipientia. Ab illis Parenchyma jecoris, & forsàn etiam ipsorum pulmonum, perpetuò ferè nimium calefieri, & succo superfluo inferciri; ab istis verò spasmodicè constringi, vel comprimi, contingit: Ab utrisque conjunctim jecur saltèm (& forsàn etiam pulmones) in tono, seu compage suâ nimis compressum, & constrictum, si non etiam Schirrosum, vel inflammatum, & ulceratum redditur. Atque hinc non potest non insequi nimia bilis in sanguine congestio; atque indè morbida ejus alteratio, oppressio Hypochondriorum, Melancholia, cum reliquis jam antè memoratis signis, quæ in Phthisin
Pulmona-

Pulmonarem tendunt. Atque hinc est quòd ego Phthisin hanc crapulosam vocare soleo. Satis enim notum est, vel cuivis in medicina Praxi tantillum exercitato, quàm sæpe ab anxiiis curis, atque aliis gravioribus animi pathematis, multâ & consuetâ crapula alternatim exceptis, nonnullos vitæ male actæ pœnas luere contingit, præmaturâ ejus & satis ærumnosâ extinctione ab hujusmodi Phthisi effectâ; cui non multam ante fatalem diem Ascites; aliquandò etiâ Anasarca, superinduci solet.

Signa hujus Phthiseos Diagnostica à tribus fontibus petenda sunt: Ab urinâ scilicet, & hypochondriis. Primo; Urina quidem est quantitate admodum pauca, Contentis plurimum saturata, & coloris intensè rubri, & flavescentis, instar *Cerevisiæ Brunsvicensis*. Verum quidem est omnium Phthysicorum urinam, ob febrem esse aliquatenus rubram & paucam, & ob præsentem colliquationem Contentis etiâ saturatam; atque hoc pacto in febribus putridis intermittentibus apparere solet. In Phthisi verò Hepaticâ, seu Icteriâ, Phænomena ista gradu multò magis intenso semper inveniuntur; & quò magis hepatis Parenchyma obstruitur, atque indè copiosior fit bilis in sanguine congestio, eò semper intensiora. A bilis enim commixtione

pars

pars sanguinis serosa, seu urinaria, sicut tincturâ profundè rubrâ, & flavescente imbuti solet, itâ etiâ coagulari & partes suas heterogeneas præcipitare apta nata est undè etiâ peti possit ratio, quare hujusmodi Phthysicorum urina tam pauca & contentis plena, æquè ac rubra & flavescente esse solet. Secundò; Color cutis etiâ sub flavus est. Fateor quidè omnium tabidorum cutim, in quantum marcor prævaluit, à partium contractione crassescentem nitore solito privari; verùm in hac Phthysi præter pallorem, & squalorem illum vultûs, flavedo varia & incerta, uno die plus quàm altero manifesta est; præcipue verò circa collum, dorsum, atque alias corporis partes cute crassiore tectas, licet non tam intensâ sit, quàm in Ictero accidentali esse solet, ubi per totalem Cholidochi ductûs obstructionem, multo copiosior bilis in sanguine coacervatur, quàm ubi ab obstructione glandularum hepatis, imperfectè tantùm à sanguine secernitur. Tertiò; Oppressio gravativa semper in hypochondriis sentitur cum Melancholiâ conjuncta, ab obstructione & mole hepatis indè auctâ proveniens; quod sæpius adeò indurescit, & quantitate augetur, uti indè non tantùm dextrum hypochondrium multùm distendi

& elevari; verum etiam tumorem in illo quasi renitentem externo etiam tactu senti-
 ri contingat.

Phthisis ista semper est Chronica, &
 plurium annorum, utpote à causâ tardâ &
 lentâ procedens. Sputum etiam est magis
 viscidum, quàm copiosum, uti in omni
 Phthisi tardâ esse solet.

Sicuti cum Inappetentiâ, & cibi fasti-
 dio ista Phthisis incipit, ita in Hydropem
 Asciticum tardum, & dolorificum ferè
 semper terminatur; ubi primùm scilicet à
 progressu morbi hepar adeò induruerit,
 uti à vasorum lymphaticorum per illud
 reptantium constrictione, ea in partibus
 inferioribus *πίξιν* pati contingat; Cui etiam
 frequens hæmorrhagia narium à circula-
 tione in aliis partibus impeditâ, ab iisdem
 obstructionibus orta, ferè semper adjungi
 solet. Ideoque utut curabilis sit hæc Phthi-
 sis, si Medicus expertus ab Ægro morige-
 ro tempestivè accersatur, nulla tamen est
 ea fatalior, ubi jam Hydrops à Lymphæ-
 ductuum rupturâ per hepatis duritiem ef-
 fectâ, supervenerit. Neque quidèm misel-
 lus Æger *ἰσχυρά* frui potest, propter hor-
 rendos & perpetuos dolores, anhelosam
 respirationem, & reliqua symptomata,
 signem hunc Hydropem comitari solita.

Indicationes curativæ generales sunt tantum duæ; Pulmonum scilicet morbidè affectorum in statum sanum restitutio; & causæ, à quâ pulmones adeò malè affectos esse contigit, sublatio. Priori indicationi satisfieri possit, usu Remediorum *Pulmonarium, Generali Methodo, in Libro secundo* jam antè memoratorum: Secundæ verò, ope *Hepaticorum, Diureticorum, Chalybeatorum*, atque aliorum ejusmodi, quæ hepatis obstructions removendo, debitam & liberam biliosarum partium è sanguinis massâ secretionem restituant, & bilis excretionem in Intestina per ductum communem promoveant; quo Atrophix causa, atque etiàm Phthiæos hujus Pulmonaris symptomaticæ, penitus tolli possit. Quo pacto verò generalis curationis Phthiæos methodus commixtione *Hepaticorum cum Pulmonaribus*, (quo utrique indicationi satisfiat,) sit varianda, mallem exemplis, quàm novæ methodi descriptione, ostendere; ne hujus Discursûs filum nimis protrahi videatur. Ideoque Historiam unam, vel alteram ad hanc rem speciatim spectantem illicò narraturus sum, præmissâ unicâ hac generali observatione, quam quidem in totâ hujus Phthiæos curationis methodo, præ oculis habere convenit; quòd scilicet inter *Pectoralia Incidentia, Abstersiva, & Carminativa,*

.3.
an-
ffe-
&
tos
oni
ma-
ndo
erò,
bea-
he-
&
inis
ex-
om-
ula,
aris
Quo
leos
cum
fa-
lis,
ere;
rahi
vel
tem
hac
to-
pra
nter
Car-
iva,

Cap. 13. . . *De Phthisi Ictericâ.* 355

minutiva semper eligenda sint; *Incrassan-*
tia omninò sunt vitanda, & *Mucilaginosâ*
cum aliis *Alterantibus* moderatè usurpanda;
ita suadente non tantùm phlegmatis visco-
sitate, (quod hujusmodi Phthifici vix cum
maximo conatu expectorare, aut excreare
possunt;) verùm etiàm ipsius hepatis
obstructo statu; in quo quidèm, in
hoc casu, prima hujus tabis semina deli-
tescunt. Indèque fit, quòd utcunque hæc
Phthisis jam incipiens, aliquandò perfectam
curationem admittat, ex mero scil. *Inc-*
identium, & *Chalybeatorum* usu, quæ he-
patis obstructions tollendo, & consequen-
tèr etiàm causam morbi Procatarticam
auferendo, satis etiàm pulmonibus prospici-
unt, quibus labes nondùm tam altè im-
pressa fuerat, quin ultrò cedat, & evanes-
cat, postquàm novus fomes ab hepate ma-
lè affecto ministrari cessat. Nunquàm ta-
men vidi hujusmodi Phthisin à medica-
mentis merè Pulmonaribus curatam; sem-
per verò à copioso *Incrassantium* usu, &
eorum omnium, quæ hepatis obstructions
augent, plurimùm & citò ad gradum us-
que funestum confirmatam observavi. Ideo-
que sicuti *Lac*, & omnia *Lacticinia*, imò
& ipsum *Lac. Asininum*; multò magis *Dietæ*
merè *Lactea*, in hujus Phthiseos curatione
non convenit: Sic etiàm ob eandem ratio-

nem, satius est ab omni usu *Laudani*, & *Opiatorum* cujuscunque generis, nisi urgenti necessitate, abstinere. Mœstitia sedulò devitanda est, quæ partium hepatis constrictionem continuò promovet. In aëre etiã tenui, & perflatili Ager versari debet, & inibi exercitiis moderatis quotidie uti, quæ omnia ad tollendas hepatis obstructions multum conferunt. Super omnia verò hanc curationem promovet longus *Amarorum*, & *Chalybeatorum* usus; præsertim verò *Aquarum Mineralium Chalybeatarum*, modò obstructions non eò invaluerint, ut *Aquarum* fluxum per urinam præpediant. Sin verò res ità sese habeat, religiosè ab earum usu abstinendum est, ne à præmaturo hydrope superinducto morbus illicò incurabilis reddatur.

Historia Prima.

Dominus Dell, circiter annum ætatis suæ vigesimum, cum jam à multis retrò annis *Dyspnœa*, & *Tussi Asthmaticâ*, unà cum aliis *Phthiseos Pulmonaris Chronicæ* notis laborasset, & tincturâ in cute, & urinâ quadantenus flavescente, cum aliis obstructi jecoris signis affectus esset, tandem in febrem inflammatoriam horrendis doloribus pectoris, siti, vigiliis, necnon sputo sanguine le-

viter

Cap. 13. *De Phthisi Icteriâ.* 357

viter tincto, atque aliis Tuberculorum Pulmonarium inflammatorum signis stipatam incidit, & à me opem petiit. Statim ab inspectione urinæ profundè rubræ & flavæ; contentis etiâ instar *Cerevisiæ Brunsvicensis*, satuatræ; uti & à levi cutis flavedine (licet adolescentem nunquàm antehàc, quod scio, vidissem) febrem Peripneumonicam Ægro, jam antea in Phthiſeos Icteriæ, seu hepaticæ statu exsistenti, ex accidente aliquo supervenisse ritè conjeci. Ideoque primo die, Nov. scil. nono. Anno 1688. 3x. sanguinis è cubito dextro illicò detrahi jussi, & 3iv. *Apozematis* sequentis, cum Cochleari *Linctûs* sæpissimè propinari.

R. Ol. *Amygd. dulc.* Syr. ex *Eryſimo* aa. 3ij. *Sacchar. Cand. Alb.* 3ij. Ms. exactissimè F. *Linctus*.

R. *Decoct. Pectoral;* depurat. ℥ij. *Tinctur. Croc.* Syr. è quinque radicib. aa. 3j.β. Ms. F. *Apozema*.

Ad dolores pectoris, & lateris sublevandos jussi sequentem Fotum partibus affectis, urgente dolore, calidè applicari, in vesicam bubulam priùs inditum, ità ut semiplena tantùm sit vesica.

R. *Rad. Petroselin. Fænicul. Sem. Lin. Fænugræc.* aa. 3ij. *Flor. Chamæmel. Melilot.* aa. Mij. coqu. in aq. F. q. s. in fotum. Amotâ vesicâ curavi pannum Laneum lini-

358 *De Phthisi Ictericâ. Lib. 3.*

mento sequenti calidè illitum locis affectis imponi.

R. *Unguent. Dialth.* ʒß. *Ol. Lilior. Alb. Laterit.* aa. ʒiij. *Ms. F. Linimentum.* Ad spiritus refocillandos *Julapium Cordiale* sequens præscripti, cochleatum sumendum ad libitum.

R. *Aq. Meliß. Cerasor. nigr.* aa. ʒiij. *Aq. Epidem.* ʒij. *Syr. Caryophyll.* ʒx. *Ms. F. Julapium.*

Nov. 10. Flagrante adhuc febre, necnon urgente plurimum dolore, iterum ʒviiij. sanguinis ex eodem brachio, quo prius, detrahi jussi; & propter urgentem sitim gr. xv. *Sal. Nitr. puriss. Sacchari albi* ʒß. commixt. in singulis haustibus Cerevisiæ solvi; *Enema* etiâ *Lactis Saccharat. Florib. Chamæmel. alterat.* injici; nisi alvus suâ sponte soluta fuerit, necnon (si dolor id requireret) *Emplastrum ex æq. partibus Emplastr. Paracels.* & *de Minio* super alutam extendi, & partibus affectis imponi; horâ; somni etiâ (si dolor multum sæviret) *Isaudan. Liq. Helmont. gutt.* xv. in haustulo. *Jalapii* exhiberi, & in *Apozemate Pectorali* ʒj. *Fimi Equin.* frigide infundi. A quorum usu melius sese quadantenus habere videbatur, jam plurimum mitigatâ febre; dein verò factâ jam diligenti urinæ, cutis, & stercoris inspectione, certior de jecoris

Cap. 13. De Phthisi Ictericâ. 359

jecoris obstructione factus eram. Ideoque loco prioris *Apozematis* sequens præscripsi, cum *Linctu*, quartâ quâque horâ ad ℥iv . sumend.

R. *Ingredient.* *Decoct.* *Pectoral.* q. ℥ . *Rad. Petroselin.* *Fœnicul.* *Cichor.* *Gramin.* āā. ℥ij. *Rad. Curcum.* *Cortic. intern.* *Berberor.* āā. ℥j. *Raf. C.C Ebor.* āā. ℥ss. *Uvar.* *Corinthiac.* ℥ij. *Croc. in nodulo ligat.* ℥ss. *Coq. in aq. f. q. f. ad ℥ij.* *Circa finem ebullitionis addendo Vin. alb. opt. ℥ss.* *Colaturæ adde Aq. Lumbricor. magistr. ℥iij.* *Syr. è v. radicib. Decoct. Traumatic. āā. ℥ij.* Ms. F. *Apozema.*

*Tincturæ sacræ etiam ℥iijss. horâ somni propinari jussi, à quâ bis alvum deposuit sequenti mane cum levamine. Ideoque Nov. 11mo. usum Apozematis continuari, Tincturam horâ somni repeti, & mane sequenti Aquar. mineral. purgant. à ℥iv. ad iij. Coct. & semilibrâ lactis alterat. propinari jussi, locoque prioris *Julapii* sequens substitui, copiosè bibendum.*

R. *Aq. Petroselin.* *Fœnicul.* āā. ℥iv. *Aq. Lumbric. magistr. Syr. è v. Rad. āā. ℥ij.* Ms. F. *Julapium.*

Nov. 13. Ex hac methodo omnia symptomata alleviari cœperunt, urina etiam colore non adeò Ictericio, atque antea fluebat. Ideoque *Apozematis*, *Linctus*, & *Julapii*

lapii ultimò præscript. continuationem, & *Tincturæ Sacræ* repetitionem horâ somni jubebam: atque etiâ ad obstructions hepatis ulteriùs referandas tres *Pilular. sequentium* quartâ quâque horâ è cochleari *Linctûs* cum haustu *Apozematis* exhiberi.

R. *Pulv. Milleped. præp. Stercor. Anserin. aa. 3j. Croc. ʒß. Syr. è v. Rad. q. s. Ms. F. Pilulæ mediocres deaurand.*

Nov. 14. Post hanc curam ad revelationem obstructi Hepatis cum successu adhibitam, pulmonibus, qui ab hujus visceris defectu jam multum perpeSSI fuerant, attentius, prout res postulabat, prospicere cœperam, cum tussis Chronica, uti & dyspnœa, à Phlegmatis, quo Bronchia inferciabantur, viscositate procedens, de hac officii nostri parte continuò nos monerent; præcipuè verò, cum utraque non parum jam à nuperrimâ affectione Peripneumonicâ aucta esset. Ideoque præter usum continuatum *Linctûs Abstersivi*, & *Apozematis è Pulmonaribus, Hepaticis, & Diureticis* confecti, atque etiam *Fulpii*: & repetitionem *Tincturæ Sacræ* horâ somni; præscripsi tres *pilular. sequentium* è Cochleari *Linctûs*, ter die sumend. cum haustu *Apozematis*.

R. *Pulv. Milleped. præp. ʒiij. Gum. Ammoniac. depurat. 3j. Flor. Benzoin. ʒj. Extract.*

Cap. 13. *De Phthisi Ictericâ.* 361

Extract. Croc. Balsam. Peruvian. āā. ℥ss. Balsam. Sulphur. Terebinthinat. q. s. Ms. F. Pilul. mediocres deaurand.

Nov. 15. Iisdem insistere jussi, & post mediam noctem *Tincturam sacram* repetere, & mane sequenti *Aquas Minerales Purgantes.* Quo pacto ex meo præscripto usque ad diem xix. procedebat, nisi quòd loco *Tincturæ* ℥ss. *Pilul. Stomachic. cum Gum.* substituerim, ob fastidium scil. quo à longo medicamento illius usu affici jam cœperat.

Nov. 19. Mandavi repetitionem *Pilularum Stomachicarum, & Aquarum Purgantium* tertio quoque die, ad tres vices, & uti in usu *Linctûs, Apozematis, & Pilularum Balsamicarum,* per spatium octo dierum persisteret.

Dec. 10. Ad me in musæolum meum advenit, vegetus, *ἔυχρος, & ἑυπνεος,* & à morbosus pulmonum atque hepatis symptomatis multò magis liber, quàm per multos retrò annos jam fuerat. Quò verò hoc Chronicum malum funditus eradicaretur, præscripsi ℥ij. *Tincturæ sacræ,* ut sumeret *Cochl. vj. vel vij. quartâ quâque nocte,* & uti durante ejus usu, ℥iv. *Apozematis Pectoralis, & Hepatici* jam antè præscripti, diebus intermediis ter die, horis scil. medicis, hauriret. Eum insuper seriò admonui, uti *Cerevisiâ Antiscorbuticis, Hepaticis,*

ticis, & Pulmonaribus medicatâ, & Aquis Chalybeatis Islingtonensibus Sadleri, proximo vere atque æstate uteretur.

Historia Secunda.

Dominus Maddox, Vir ad minimum Quinquagenarius, Arthriticus, & Hypochondriacus; à longis curis & Pathematis animi gravioribus, & ab assuetâ Liqueurum spirituosorum ingurgitatione, sensim in Inappetentiam, & dispositionem vomituri-entem, pulmonum infarctionem unâ cum tussi; atque etiâ in hepatis obstructionem, & totius corporis tabem incidit. Tertio verò die Augusti, Anno 1688. ego accersitus illum inveni constrictione alvi, & dolore dorsali, & laterali spasmodico, & admodum horrendo per plurimos dies detentum, non sine manifestis præsentis febris & languoris signis, quæ in tantum jam invaluerant, uti vel de ipsâ vitâ planè desperaretur. Primum opinatus sum dolorem à Colicâ Nephriticâ ortum suum habuisse, indeque 3x. sanguinis illicò è brachio extrahi jussi (non tantum præsentî febre; verum etiâ inflammationis in Intestinis ob extremum dolorem subsêcuturæ metu id suadente) partes affectas Unguento Di-

alch. Ol. Lilior. alb. & Laterit. commix-

tis

b.3.
quis
kimo
num
ypo-
natis
rum
In-
turi-
cum
nem,
ertio
erfi-
do-
ad-
de-
ebri-
in in-
spe-
rem
isse,
ex-
ore;
tinis
nequ
Di-
mix-
tis

Cap. 13. De Phthisi Ictericâ. 363

istâ calidè illini, & Pilulas è 3ß. Extracti
Radii 6 gr. jß. Laudan. Lond. in lecto ex-
hibendas, præscripsi, quo dormiret; *Jula-
pium* etiâ *Cordiale Temperatum*, ad vires
refocillandas sæpius propinandum. Et, si
opus fuerit, alvum post octo horas *Ene-
mate Lactis Saccharat. Florib. Chamæmel.
alterat.* sollicitari jussi; operatione verò
Cathartici jam finitâ, gutt. xx. Laudan.
Liqu. in haustulo *Julapii* horâ somni pro-
pinari. His verò necquicquam vel ad al-
vi subductionem, vel ad doloris mitiga-
tionem proficientibus, *Aug. sexto, Apozema
macilaginosum*, & lubricans præscripsi sæ-
pius bibendum, & per tres continuas no-
ctes *Pilul. Stomach. cum gum. 3ß. Laudan.
Lond. gr. jß.* & matutinis sequentibus *ttiv.
Aquar. Mineral. Purgantium.*

Aug. 17. Repetitionem *Pilularum* jussi
horâ somni, & *Aquarum* etiam manè se-
quenti; & uti *Aquas* biberet coctas, sol-
vendo in ultimo haustu *Mannæ selectissimæ*
jß. Dolor verò spasmodicus dorsi, & con-
strictio alvi, his non obstantibus, manebant:
Indèque.

Aug. 18. Præscripsi *Cochlear. iv. Elixir.
Salatis*, & *Laudan. Liqu. gutt. xxx.* horâ
somni offerenda, & uti aurorâ sequenti su-
meret 3iij. *Apozematis* sequentis calidè; &
repeteret tertiâ quâque horâ, donec alvus
copiose dejecerat.

R. Fol.

Rx. Fol. Sen. ℥ss. Sem. Coriandr. præp. Sal. Tartar. aa. ℥ij. Coque in Aqu. Mineral. Purgant. ℥bj.ß. ad ℥j. In colaturâ dissolvendo *Mann. selecti.ß. ℥ij.* A cujus usu alvus tandè nimis liberè, hoc est supra vires, fluere incipiebat; sine aliquo verò doloris levamine, qui adeò desæviebat, uti vix vel ipsius *Laudani* usu compesci potuerit, licèt gradatim ad *gutt. XL. L. LX.* ascenderemus, quas tamen singulis noctibus repetere coacti fuimus.

Aug. die xxj. secundâ vice ad illum invisendum accersitus, à colore cutis levitè croceo satis benè intellexi, primam totius mali originem non in renibus; verùm in obstructo jecore diù latuisse, & neque Phthiseos progressum præcaveri, neque quidè præsentem illum horrendum dolorem inter dorsum, latera atque alvum commigrantem, tolli potuisse, nisi debito respectu ad hancce partem priùs habito. Neque indè quicquam morabar, quòd dolor in partibus abdominis inferioribus, juxta regionem renum & vesicæ, & longè infra hepatis sedem, sentiretur; quoniam sæpissimè antehàc idem hoc in Icteriis observaveram, quos sæpiùs queremes, & præferoci dolore, quem in Partibus Hypogastricis sentiebant, ejulantes audiveram, cum causâ reverà fuerit in Hypochondrio dex-

b.3.
rap.
eral.
ffol.
u al.
a vi.
do.
uti
tue.
Lx.
octi.
in.
levi.
a to.
rum
eque
eque
olo.
om.
re.
Ne.
olor
rxta
nfra
fa.
ob.
præ
oga.
rum
lex.
cro

Cap. 13. De Phthisi Ictericâ. 365

tro remota. Cujus *παυσίμην* non admodum difficile est rationem reddere: Nempè quòd, sicuti hepatis Parenchyma, ex nostrâ hypothefi & observatione, ob præternaturalem compressionem & densitatem, sensu ferè privatur, ità etiàm ob eandem rationem, transitum admodum difficilem sanguini, lymphæ, atque aliis liquoribus per se transeuntibus præbet; uti indè necesse sit vasa hùc è partibus abdominis inferioribus tendentia, ultra naturalem tonum distendi, & varicosa reddi; atque indè multum pati, donec tandem ex usu *Hepaticorum*, & *Ecphrasticorum*, Parenchyma hepatis laxum & naturalem suum tonum restitutum habuerit. Ex hac hypothefi per tres hebdomadas jussi singulis noctibus $\mathfrak{z}$ ij. β . *Tincturæ sacre* horâ somni propinari (cui gutt. xxx. xl. & tandèm etiàm l. *Laudan. Liqu.* sempèr, præ doloris scil. vehementiâ, addi coactus permittebam) Quarto quoque mane *Apozema Catharticum* repetendum cum additione $\mathfrak{z}$ j β . *Syr. de Spin. Cervin.* & diebus intermediis $\mathfrak{z}$ iv. *Apozematis Diuretici* sequentis quartâ quâque horâ propinandas præscripsi.

R. *Rad. Cichor. Gramin. Petroselin. Fænicul.* āā. $\mathfrak{z}$ ij. *Rad. Curcum. Cortic. interior. Berber.* āā. $\mathfrak{z}$ j. *Rasur. C. C. Ebor.* āā. $\mathfrak{z}$ β. *Upar. Corinthiac.* $\mathfrak{z}$ ij. *Croc. in nodulo ligat.*
&

& sæpiùs express. ʒß. Sem. Anis. ʒß. coq. in Aq. f. q. s. ad lbij. addendo sub finem ebullitionis vin. alb. lbß. Colaturæ adde Aq. Lumbricor. magistr. ʒiij. Succ. Limon. n^o. ij. Syr. è v. radicib. ʒiij. Ms. F. Apozema.

Consului etiàm, ut ʒj.ß. Vin. Chalybeat. tantillo sacchari rubri edulcorat. omni mane sumeret.

Post dies octo vel decem jam elapsos, ut dolor mitigari, ita etiàm alvus faciliùs fluere incipiebat. Ideoque primùm Syrupum de Spin. Cervin. ab Apozemate Cathartico detraxi. Et demùm Aug. 30. loco ipsius Apozematis Cathartici, Aquar. Catharticar. crudar. lbvj. substitui, quibus Alvus satis copiosè jam respondebat; ideoque illas tertio quoque mane repeti curavi.

Sept. 6. Propter languorem à frequenti Purgatione oriundum (à quo tempore alvus adeò copiosè dejectere coeperat,) omissionem Aquarum Catharticarum in posterum mandavi, & Julapium Cordiale sequens sæpiùs propinandum præscripsi.

Rx. Aq. Dris. Stephan. ʒij. Epidem. ʒjß. Ceras. nigr. ʒiv. Syr. Caryoph. ʒx. Ms. F. Julapium.

Sept. 12. Cum jam tandèm Ager Tincturam sacram, propter longum ejus usum planè fastidiret, loco ejus, & Laudoni cum

b.3. Cap. 13. De Phthisi Ictericâ. 367

3ß. ea commixti substitui *Pilular. Stomachic.*
b. 3ß. gum. è *Gynogloss.* aa. gr. xij. in tres *Pi-*
adde lulas redact. quas omni nocte repetendas
mon, dedi. Et quia jam à copiâ, & Tincturâ
Apo- urinæ minùs intensâ, obstructions hepa-
beat. tis quadantenùs referatas esse sensi, quatuor
man *Pilularum* sequentium omni mane ad uri-
nam ulteriùs ciendam deglutiri jussi.

os,ut R. *Pulv. Milleped.* 3ß. *Sal. Succin.* ab
ciliùs oleo optimè depurat. gr. xv. *Syr. de Alth.*
Syr- 1. f. *Ms. F. Pilul. mediocres deaurandæ.*

har. Sept. 18. Cum ex urinæ tincturâ ad co-
o ip- lorem naturalem jam ferè redactâ ritè con-
har. jectatus essem, hepar ad tonum suum natu-
alvus ralem ut plurimùm restitutum esse; Ægro
6que consului, uti usu *Aquarum Chalybeatarum*
uenti *Sadleri Islingtonensium*, reliquas hepatis ob-
e al- structiones referare, & materiæ morbificæ
ornif- reliquias per urinam præcipitare tentaret.
oste- Cum verò post diei unius, vel alterius ex-
e se- perientiam, fatis mihi jam constaret, ob-
3ß. structas partes nondùm in tantum deoppi-
. F. lari, uti *Aquis* per renes liberè fluendi co-
Tia- pia daretur; nempè quòd serum sanguinis
sum à particulis biliosis irretitum, iisque nimis
gum saturatum, & tanquam coagulatum, ob-
ca viscositatem scil. præternaturalem indè con-
tractam, haud potuit adhuc liberè per
poros glandularum renalium transcolari,
mutavi sententiam, & vice *Aquarum Fu-*
lapium

lapium sequens frequenter & copiosè bibendum dedi; & ʒij. *Electuarii Chalybeatis* sequentis omni mane exhibendas præscripsi; ab horum priori urinæ copiosiore fluxu, à posteriore verò, ulteriori obstructionum resolutione expectatâ; dum repetitione *Tincturæ sacrae* tertiâ quâque nocte factâ totum ventriculi magis firmatum, & alvum satis solutam reddere pergerem. Neque eventus spem meam fefellit. *Julapium* erat hujusmodi.

Rx. *Aq. Petroselin. Fœnic.* āā. ꝥj. *Aq. Lumbric. Magistr. Syr.* è v. *Radic.* āā. ʒvj. *Ms. Electuarium* tale fuit.

Rx. *Limatur. Chalyb. præp.* ʒij. *Croc. Macer.* āā. ʒj. *Conserv. Fruct. Cynosbat. Flor. Cichor.* āā. ʒj ʒ. *Syr. è Corticib. Citri q. s. Ms. F. Electuarium.*

Ab horum usu Æger planè convaluit, non tantùm à doloribus, & dispositione vomituriente liberatus; verum etiâ à consuetâ pulmonum infarctione, tussi, & dyspnœâ; uti etiâ à tincturâ cutis flavescente, atque ab omnibus aliis tùm obstructi Hepatis, tùm pulmonum malè affectorum signis. Appetitus enim integer rediit; quo illicò è statu tabido, æquè ac Ictericio evasit, atque adhuc sanus, & vegetus manet. Utcunque ubi eum dimisi, quo mali hujus chronici dùm fixas radices penitus

penitus evellerem, Sept. 24. 1688. hanc ultimam *Schedulam* in ejus usum descripsi; cui, jam ferè restitutus, non tam morigerus fuit, quàm prioribus esse solebat; quoniàm forsàn non adeò necessariam credebat.

Rx. *Tinctur. sacr. thj. Capiat Cochlear. vj. vel vij. tertiâ quâque nocte.*

Rx. *Extract. Ecphractic. sine Aloë ʒj.ß. F. Pilulæ mediocres deaurandæ, quarum tres bis die singulis diebus deglutiat, manè scil. & quartâ pomerid.*

Historia Tertia.

Dominus Dent, incola in vico dicto *Whitecross-street*, opem meam & consilium per plurimos annos petere solebat, quoties de sanitate suâ, vel familiæ recuperandâ ageretur; Vir sanè probus, quadantenus tamen melancholicus, indèque computationibus nocturnis, iisque feris, & admodum longis, ad erigendum oppressum animum deditus. A quo in habitum corporis crassum, & tanquàm callosum incidebat. Tandem verò circiter annum ætatis suæ quinquagesimum, longis & incertis intervallis, de affectu capitis vertiginoso conqueri solebat: atque post hujusmodi tres, vel quatuor paroxysmos (quorum unus, vel alter prope ad apoplexiam accedebat) ab

B b

uxore

uxore charissimâ, & obsequentissimâ frequentèr monitus, & obnixè rogatus, tandem hoc negotium ad me deferre consensit; Vir aliàs à medicamentis, siquis alius, maximè abhorrens. Sanguine verò è venâ jugulari extracto, & *Emplastro Epispastico* amplo Nuchæ applicato; exhibito etiàm leni *Vomitario*, & deindè *Cathartico* uno, vel altero, unâ cum *Julapiis Cephalicis* interspersis, à præsentibus symptomatibus jàm liberatus, *Chalybeata*, atque alia ad obstructions in visceribus referendas pertinentia, quibus futuræ sanitati prospici potuerit, planè respuebat. A cujusmodi neglectu accidit, quòd anni unius, vel alterius spatio recidivationem iterùm, iterùmque perpeffus sit. Tandem verò à Medico quodam *Spagyrico* satis jactabundo, exhibito illi, absque aliquâ præcedenti evacuatione, *Arcano*, nescio quo, *Martiato*, morbum illicò à cerebro ad pulmones, & Diaphragma translatum esse contigit, sub specie Asthmatis sicci; adeò ut, qui antea de vertigine conqueri solebat, jàm multò magis perpetuam strangulationem, seu suffocationem desleret, quæ quidè vel ipsis spectatoribus in Ægri vultu satis apparebat; quippe quòd non tantùm nativus faciei nitor à cute crassescenti jàm planè perierat; verùm etiàm genæ, & ipsa labia loco soliti rosei

rosei splendoris, fœdo livore, quadantenus
palescente, conspurcabantur ac si Ager lon-
go jam tempore illaqueatus fuisset. Nec-
non oculi, & tota ferè cutis colore Icteri-
tio levitèr tingebantur, urinâ etiàm modo
Ictericiorum flavescente, & sicuti quanti-
tate perpauca erat, ita etiàm Contentis
semper abundè saturata. Tussis etiàm ad-
erat ferè perpetua, non verò adeò ferox
quoniam scil. à phlegmate glutinoso pro-
cedebat. Appetitus verò planè prostratus
erat, & sitis etiàm ingens cum aliis febris
hecticæ symptomatis. Et quidè in hoc
misero & ærumnoso statu per biennii ferè
spatium duravit, jam unius, jam alterius
Medici curam, atque opem implorans, nul-
lius verò consilio diu morigerus, donec
tandè circiter spatium ante obitum suum
trimestre, cum jam planè marasmo con-
fectus esset, à colliquatione universali fa-
cta, per copiosam phlegmatis putridi sputa-
tionem, sudores immensos, Diarrhœam, &
tumores Hydropicos Crurum atque Abdo-
minis valdè molestos, sese iterum, licet
jam nimis ferò, cum lacrymis, & precibus
meæ curæ commisit, gravitèrque indoluit,
quod medicamentum tædio sub morbi initio
affectus, tam citò sese à curâ & consiliis
meis subduxerat; quum à Venæsectione,
repetito usu *Mixturæ Riverii*, atque alio-

rum *Emeticorum* leniorum, & *Cathartico-
rum*, *Pilularum* nostrarum *Balsamicarum*,
Linctuum, & *Apozematum Pectoralium*, *In-
cidentium*, & *Abstergentium*, mutatione
aëris, atque aliis ejusmodi plurimum emo-
lumentum percepisset, licet in integrum sa-
nitatis statum nondum redactus esset; cum
jam præ Diathesi tabidâ, & colliquatione
universali vires evacuationibus necessariis
omnino impares essent. Nihilominus ma-
nus adjutrices pro viribus misero ægro por-
rigebam, & primum tumorem Hydropi-
cum subductione humoris per alvum mi-
nuere tentabam, bolo *Cathartico* sequenti.

℞. *Conserv. Flor. Cichor. pulv. Rhei. aa.*
℞j *Resin. Jalap. ꝑß. Sal. Absinth. gr. v.*
Syr. Cichor. cum Rheo q. s. Ms. F. bolus.

Operationem primi *Boli* cum *ὑποεῖα* fe-
rebat; attamen præ Ægrotantis languore,
atque febre, non ausus sum *Bolum* istum
tam sæpè repetere, quàm hydrops id pos-
tulabat. Incassum etiàm *Jalapio Diure-
tico* ex *Aq. Petroselin. Fœnicul. Lumbric.*
mag. Syr. è v. Radicib. Sal. Succini, &c.
urinæ fluxum promovere satagebam; à
cujus usu febris quadantenus augeri videba-
tur; quam denuò usu *Corticis Peruviani*,
saltè in tempus sustuli. Ubi verò appe-
titum exinde non restitutumprehendi,
non adeò multum ab isto medicamento ex-
spectavi.

spectavi. Ideoque obstructions hepatis, (in quo primum morbi malum latitare ritè suspicatus sum) usû copioso *Apozematibus nostri Hepatici, & Diuretici* jam antè memorati, & *Chalybeatis* etiam commo-
dissimis reserare, uti etiàm pulmonibus *Pilulis nostris Balsamicis, Linctibus, & Apozematis Pulmonaribus* prospicere molitus sum. A quorum usû melius respirare, & minùs febricitare, cutim etiàm & urinam minori flavedine tinctam habere videbatur. Colliquatione tamen adhuc persistente, & hydrope prævalente, cum etiàm jam mediâ hyeme essemus, de ejus restauratione planè desperavi, ideoque eum pro voto suo in aërem rusticanum & apricum dimisi, quo ibi *ὑγίαναι* saltèm, quantum ejus symptomata ferre poterant, frueretur: Ubi spatium iv. vel v. hebdomadum ab istâ universali colliquatione confectus, sensim more candelæ extinctus est; de hoc, præter cetera symptomata, querimoniam faciens, horrendo scil. & quasi spasmodico dolore ab hypochondrio dextro per magnam abdominis partem producto; quod quidèm neque tollere neque mitigare potui vel *Linimentis, vel Fotibus Anodynis, vel quovis alio modo*. Quale quidèm symptoma in aliis ejusmodi ægris ferè semper deprehendi: cujus rei rationem à cadavere post

mortem aperto admodum facile erat red-
dere. Sterno enim semoto, & thorace
aperto, primum in conspectum venerunt
pulmones, mole plurimum adaucti, colore
à naturali in nigricantem vel cineritium
jam mutati, Thoracis parietibus ferè ubi-
que pertinaciter adhaerentes, & in omni-
bus lobis Tuberculis, hic quidem maturis,
illuc verò crudis referti. Ex quo satis con-
stat hanc fuisse Phthisin verè pulmonarem,
licet symptomaticam. Ipsum etiam He-
par, sicuti multò majus, quàm par erat,
apparebat, (quo pacto Diaphragma infe-
rius premendo, proculdubio non parum
suffocationem illam continuam, quâ Ager,
quocunque aëre versaretur, afflictus est,
promovebat;) sic etiam Parenchyma ejus
præter tonum naturalem plus solito, justo-
que compressum & compactum, acsi pla-
nè coctum fuisset; & ramuli etiam venæ
Portæ ad hepar ab hypogastrio tendentes,
ubique ultra naturalem tonum distenti; &
varicati erant. A quibus æquè facile est
causam Ictericæ hujus Chronicæ dispositio-
nis, quæ hic primam ansam Phthisi præ-
buit, deducere, atque horrendi illius do-
loris ab hypochondrio per abdomen pro-
ducti, de quo non tantum hunc Aegrum,
verum etiam *Dominum Maddox*, jam antè
memoratum, *Dominam James*, *Demirum*
Free-

Freestone in *Bucklersbury*, aliòsque ferè omnes hoc modo decumbentes querelas, cum magnis ejulationibus ità attentè & perpetuò facere observavi, acsi nullo alio symptomate afflicti essent. In his tamen hic dolor renum, & lumborum regionem magis occupat, doloris Nephritici, vel lumbaris scorbutici æmulus; sicuti accidebat *Domino Maddox*, & *Domino Freestone*: in illis verò ipsius Abdominis anteriorem partem, præsertim verò hypogastricam, sub veræ *Colicæ* specie; quo pacto affectus est *Æger*, de quo jam sermonem habemus.

Ab hac quasi compressâ densitate & duritie Parenchymatis Hepatis, adeò præternaturalitè intumescens, & ab insigni varicatione *Venæ Portæ* indè consequenti, sicuti rationi & ferè vel ipsi sensui, satis constare potest, de *Ætiologiâ* Chronicæ illius Icteriæ dispositionis, ex quâ *Æger* noster in *Phthisin* primùm erat dispositus: ità non minùs de ortu horrendi illius doloris, qui partes Abdominis occupaverat, & forsàn etiàm hydropis illius Ascitici insignis, quo fatalis dies proculdubiò multùm acceleratus fuerat.

Quod ad Chronicam illam *Icteriâ* dispositionem attinet, nemo mirari debet, cum Organum hoc magnum, bilis colatorium,

torium, nativâ suâ laxitate penitus privetur; si à constrictione, seu compressione Parenchymatis indè consequenti, nativæ suæ functioni exsequendæ impar reddatur; secretioni scil. partium biliosarum è sanguine, & earum excretioni in ductum biliarium & in vesicam felleam, in egregios usus eis à naturâ destinatos: A quo non potuit non insequi nimia congestio, seu coâcervatio bilis in ipso sanguine, atque indè etiâ tinctura cutis flavescent, Urina profundè rubra, flava, & Contentis saturata: dejectionum Alvi Color quadantenus albescent, unâ cum languore, virium prostratione, ceterisque Icteri usitatis symptomatis.

Forsân etiâ ab hoc compresso Hepatis Parenchymate, & varicatione Venæ Portæ indè factâ, accidit vasa lymphatica ab Hepate, vel à Glandulis Conglobatis in ejus sinu juxta ingressum Venæ Portæ ortis pati; undè facilè etiâ sit rationem Hydropici illius tumoris reddere, qui huic Ægro, sicuti ceteris ferè omnibus hoc modo affectis fieri solet, sub finem Icteriæ hujus Phthiæos superveniebat.

Denique quod ad horrendum illum dolorem spectat, qui hunc morbum comitari solet, notandum est omnem Icterum, cujuscunque fuerit generis, sive accidentalis
sive

b.3.
rive-
sione
tivæ
atur;
fan-
bi-
gios
non
seu
que
rina
atu-
enùs
pro-
pto-
epa-
por-
ab
ejus
pñcy
Hy-
quic
no-
titæ
do-
cari
cu-
alis
ive

Cap. 13. De Phthisi Icteritiâ. 377

sive habitualis, hujusmodi spasmodicum
dolorem semper habere comitem; verum
sub hac distinctione, nempe quod sicuti
Icterus accidentalis provenit à merâ ob-
structione ductûs bilarii, vel communis,
per calculum scil. vel glutinosam bilem;
ita morbum Peracutum febre periculosâ, &
doloribus spasmodicis dirissimis ad lipothy-
miam usque stipatum efficit; qui quidem
dolor nihilominus regione Ventriculi, &
scapulis circumscribi solet, sub specie scil.
Colicæ Ventriculi: quippe hæ vicinæ par-
tes, per consensum cum tenero illo ductu
habitum, jam à bile, vel calculis ultra na-
tivum tonum multum distento, spasmos
dolorificos pati solent: Cum è contrâ, in
habituali Ictero, licet ab ipso morbi initio
obtusius quidam dolor & gravativus per-
petuò in regione hepatis sentiatur, (sicuti
Dominæ James, atque aliis sæpius contigisse
memini;) ubi primum scil. Parenchyma
hujus Visceris à nativâ suâ laxitate disce-
dens jam nimis compingi incipit: Verum
nullus acutus, & instar prioris spasmodi-
cus dolor invadit, nisi partibus hypoga-
sticis, sub specie scil. veræ Colicæ, vel lum-
baribus, forma nephritici doloris, idque non
longè ante fatalem diem, scilicet non ante-
quam à compressione Parenchymatis mul-
tum auctâ, in tantum tandem hepar ipsum
con-

constringi contigit, uti difficilis admodum, siquidem ullus, detur locus sanguinis è Venâ Portâ per illum trajectioni: Undè, à pressurâ scil. subsequenter sanguinis, quis mirari potest vel ipsa vasa ultra tonum naturalem jam distenta, sensim in magnam molem augeri; modò à fluxu immodico Hæmorrhoidum internarum (in quem hujusmodi Ægri valde sunt dispositi) vel ab aliquâ aliâ Vasorum rupturâ, seu etiâ aperturâ, non præveniatur. Ità *Vesalius, lib. 5. Cap. 15.* observavit, in *Icterio quodam à fluxu hæmorrhoidali è vivis sublato* *hepar multum intumefactum, & Venæ Portæ ramum per totum Intestini Recti ductum ad Crassitiem ferè Pollicis adauctum: Guarionius etiâ Consultatione. 584.* affirmat, sese in *hypochondriacis non rarò invenisse obstructas Mesenterii venas adeò dilatatas, ut speciem Intestinorum potiùs quàm Venarum præ se ferrent.* Verum quidè est dolorem hunc in ipsis Vasis præternaturalitèr distentis, seu tumefactis non sentiri; ipsæ enim Venæ, atque Arteriæ (Testante *Galeno I. de usu Partium Cap. xij.*) Si incidantur, vel urantur, vel laqueis constringantur, nihil sentiunt. Cui sententiæ lubentissimè assentior, quippè suasus frequenti Varicum observatione, quos in Cancrosis mammis, & Cruribus sæminarum gravi-

gravidarum accidisse sæpenumero memini;
 quæ omnes ab hisce Varicibus, utut in mag-
 nam molem adauctis, obtuso admodum vel
 nullo dolore affici videbantur; qui quidem
 ipse dolor etiam à præternaturali disten-
 tione externæ cutis, & à compressione in
 subjectam musculosam carnem, à varici-
 bus amplioribus factâ, magis quàm à sensu
 ipsorum vasorum ita varicatorum proce-
 dere, mihi semper videbatur. Neque dis-
 simili forsàn modo dolor ille hypogastricus
 horrendus, Phthisin Ictericam comitari so-
 litus, de quo jam sermonem habemus, or-
 tam suum traxisse censendus. Ubi enim
 primum hepatis Parenchyma in tantum
 constringi seu condensari contigit, uti na-
 turali suâ laxitate jam privatum, sanguinis
 trajectionem difficulter admodum, modo
 omnino, per se admittat; necesse est ve-
 nam Portæ, atque ejus ramulos, qui san-
 guinem huc referunt, à continuo novi san-
 guinis appulsu propter hinc positum obicem,
 multum denuò tumesceri, & varicosos red-
 di. Quo facto utut ipsæ venæ ad mentem
Galen, nullo dolorifico sensu afficiantur,
 nemo tamen debet mirari, à distentione,
 & solutione continui factâ in membranis,
 quas vasa hæc varicosa perreptant, horren-
 dum hunc & spasmodicum dolorem oriri,
 qui usu solum *Chalybeatorum*, & *Diureti-*
corum

corum partibus subtilibus, & penetrantibus præditorum, eoque satis longo, & pertinaci, qui quidè obstructionum hepatis reſerationi par ſit, tolli poſſit. Quibus obstructionibus jàm ſublatis, & varicibus indè ſponte ſuâ ſubſidentibus, membranæ, quas perreptant, coäleſcendo à ſpaſmodico hoc dolore illicò liberari poſſint. Incaſſum etiàm, vel ad ipſam minorationem hujus doloris, adhibentur externæ applicationes calidæ, nempè *Fotuum*, & *Linimentorum Anodynorum*, quæ in Pleuriticis, Colicis, atque aliis doloribus ſpaſmodicis plurimi uſus eſſe ſolent. Quippe quòd ab externo calore ſanguis varicibus contentus magis agitur, & excandefcat; undè neceſſe eſt, uti major vaſorum varicatio, ſeu præternaturalis diſtentione cum ipſius doloris intentione inſequatur. *Oxycratum* verò, *Ceratum Santalinum*, *Unguentum Roſaceum*, atque alia ejusmodi *Styptica*, & *Infrigidantia*, eaque frigide applicata, ſcopum multo magis attingere obſervavi. Super omnia verò *Opium* ipſum internè exhibitum, ſicuti eſt ultimum, ita etiàm unicum, ſaltem maximum, ſolamen & Aſylum hujus doloris. Hoc etiàm parca manu incaſſum adminiſtratur. Nulla enim Doſis verum ſcopum attingit, niſi quæ quidè diſtentionis membranarum, æquè ac ceteris corporis partibus

tibus narcotin quandam inducere poterit;
 quod in *Domino Maddox*, atque aliis ejus-
 modi *Ægris* sæpius expertus sum; quorum
 dolores neque quidè ipso *Laudano* miti-
 gare potui, donec *gr. iij. vel iv.* singulis
 vicibus præscribere cœpissẽ. Verum qui-
 dẽ est morbum originale, & sympto-
 maticos istos dolores indẽ ortos, diversas
 indicationes ministrare. In quantum enim
 hi dolores *Opiatis* mitigantur, in tantum
 obstructio, seu constrictio Parenchyma-
 tis hepatis, quæ primam ansam dolori præ-
 buit, augetur, & confirmatur. Et qui-
 dẽ quod tempore diurno *Chalybeatis* per-
 ficitur, nocturno *Opiatis* quadantenus di-
 mitur. Utcunque tamen, in quantum vi-
 talis Indicatio id requirit, oppressa & lan-
 guens natura necessariis *Opiatis* suffulcien-
 da est. Vitâ enim perpetuo horum spas-
 morum tædio jàm corruente, neque *Cha-
 lybeatorum*, neque medicaminum cujuscun-
 que alterius generis usui idoneorum, locus
 concedi potest. Ideoque in hoc casu, licet usus
Opii summè necessarius, à prudenti Medico
 debitis intervallis concedi possit, (qui
 etiã diligentiori, & diuturniori usu Me-
 dicaminum *Ecphracticorum*, & *Attenuanti-
 um* compensari debet) nõn tamen sine ur-
 genti necessitate vel minimum granum *Lau-
 dani* exhibendum est, quippe quod morbus
 primarius planè contraindicet. *Histo-*

Historia.

Uxor Domini Prestbury, Incolæ cujusdam Insulæ dictæ *Blackfryers*, quæ jam per menses aliquot ingravidata fuerat, Mulier sanè proba, verùm quadantenus anxia, & cogitabunda, à curis, atque animi Pathematis variis tandem Ictericia facta est, à secretionē scil. bilis jam deficienti, propter ipsius Hepatis parenchymatis condensationem quasi Schirrosum effectâ. Verùm ab Ictero jamdiu neglecto non tantùm tabida, & emaciata, longâ scil. succi nutritii subtractione, facta est; verùm etiâ appetitu privari, siti, & calore hectico quadantenus affici, dyspnœâ, tussi, atque aliis Phthiſeos Pulmonaris jam incipientis symptomatis affligi cœperat; idque aded ut vel ipse ego eam brevi Phthiſice interituram crederem, nisi illi suppetiæ ad hepatis obstructiones referendas satis tempestivè ministrari potuerint: Ideoque cùm præ metu abortionis neque *Tincturam sacram*, neque *Aquas Minerales Purgantes*, neque quicquam aliud *Catharticum* Medicamentum præscribere ausus sim, Mensis *Maii* c. tertio præsentis Anno, illi propinari jussi per x. dies continuos *ÿiv. Apozematis Aperitivi* jam antè descripti, sextâ quâque horâ, bis die, addendo

addendo etiâ hauftui *Vini Chalybeati* ℥j. Cum verò ob naturalem quandam Antipathiam quam aduersus Crocum habuerat, neque hanc, neque *Radic. Curcumæ*, neque & forsàn etiâ alia aliqua Ingredientia, hisce medicaminibus contenta ferre potuerit; verùm ea simulatquè fuerant sumpta statim rejiceret; idque non sine instantis abortionis signis, Indicationibus prioribus illicò satisfacere novo præscripto in easdem intentiones composito, *Maii* 25. more sequenti satagebam.

Rx. *Pulv. Milleped. Stercor. anserin.* āā. ℥ij. *Salis Martis* ℥j. *Syr. è v. Rad. q. f. M. F. Pilul. mediocres deaurand. quarum tres capiat ter die, horis Medicis, superbibendo singulis dosibus* ℥iv. *Apozem. sequentis.*

Rx. *Rad. Cichor. Gram. Petrosel. Fœnic. Asparag.* āā. ℥ij. *Cortic. interior. berber.* ℥j. *Rasur. C. C. Ebor.* āā. ℥ss. *Uvar. Corinthiac.* ℥ij. *Coq. in Aqu. Font. q. f. ad* ℥j.ß. Addendo circa finem ebullitionis *Vin. Alb. Gallic.* ℥ss. Colaturæ adde *Aqu. Lumbric. Mag. Syr. ex Eryfimo* āā. ℥iiij. *Succ. unius Limon. M. F. Apozema.*

Rx. *Aqu. Petrosel. Fœnic.* āā. ℥iv. *Aqu. Lumbric. Mag. Pæon. comp.* āā. ℥j. *Syr. è v. Radic.* ℥j.ß. *M. F. Julap. è quo cap. Cochl. iv. vel v. in languoribus.*

A quorum diuturno usu (adminiculante etiâ quadantenus rusticano aere) non tantum ab Ictero; verum etiâ à tabe, & à symptomatis Pulmonum morbidis, idque absque vel uno Medicaminum Thoracicorum grano, planè libera evasit, jam tandem etiâ ad solitam temperiem, atque appetitum restituta benè valet.

C A P. XIV.

De Phthisi Pulmonari ab internis ulceribus viscerum, & partium membranarum orta.

A Longâ & copiosâ subtractione succi nutritii factâ per ulcera vetera, atque ampla, quæ magnam puris Ichorosi copiam perpetuò effundere solent, quâcunque corporis parte, internâ vel externâ, ea sedem habere contigerit, flammam in partibus solidis accendi, atque Ægrum indè tabidum reddi, in *Primo Libro*, ratione æquè, ac experientiâ freti probavimus. Ab hujusmodi etiâ ulcerum sanatione, præsertim verò si consueta fuerint & vetera; vel fortè etiâ maligna aut fistulosa, Phthisin ipsam Pulmonarem sæpissimè superinduci *Capite 8vo* hujus *Libri* satis, superque innuimus.

A P. Quandoquidè verò à diuturnâ duratione ulcerum in visceribus, & partibus membranosis internis natorum; præsertim verò in iis, quæ nobiliora & majoris usus esse reputantur, qualia sunt Hepar,
C c Renes,

Renes, Testiculi, Ovaria, Uterus, atque ejus Vagina, Vesica Urinaria, Ventriculus, Intestina, &c. Ægros æquè frequentèr ac ab ipsorum sanatione, per longam succi nutritii subtractionem, non tantum in statum universalis Atrophix redactos tandem tabidos reddi; verum etiàm ipsà Phthisi Pulmonari indè ab initio non rarò affici observàrim; lubet hinc loci, succinctim licèt, de peculiari hujusmodi Phthiseos genio observationes nostras etiàm, quas nobis Praxis obtulit, subnectere.

Neque mirum cuiquam videri debet, hujusmodi ulcera; præsertim verò si fuerint Chronica, Phthisi verè Pulmonari ansam præbere posse, qui seriò secum perpendat, quantæ sint & quàm continuæ succi nutritii per hujusmodi ulcera excerni soliti impensæ; quantaque etiàm ab hac Chyli sanguinis reparationi destinati subtractione, totius massæ depauperatio, unà cum acrimoniâ indè insequenti; quantumque marcor, seu atrophia partium exindè proveniens; quanta indè sanguinis, & spirituum excandescencia, seu motus intestinalis; quantumque denique incendium cum calore fixo in toto habitu corporis, unà cum colliquatione universalis succi nutritii è massâ sanguineâ (cui ab calore & acrimoniam præternaturalem perfectè aduniri

ib. 3.
atque
culus,
enter
fucci
n sta-
ndem
hthifi
affici
m li-
s ge-
nobis
ebet,
i fue-
ri an-
per-
tinuæ
cerni
o hâc
sub-
unâ
antuf-
kindè
x spi-
testi-
cum
unâ
tritii
n' &
tè ad
uniri

Cap. 14. *Ab intern. ulcer.* 387

uniri non potuit) per quamvis Portam,
quâ datur via, redditâ. Ut verò quod res
est ingenuè fatear, magis mirari soleo quòd
in hoc universali incendio & colliquatione
Pulmones (quorum Parenchyma natura-
liter est adeò tenerum, vesiculosum, &
spongiosum, & proindè, sicuti à calore
hectico citissimè affici, ità etiàm à parti-
culis purulentis illuc per circulationem
translatis æquè citò corrumpi aptum na-
tum, & in omni notabili colliquatione præ-
ceteris quibuscunque partibus humorum
susceptivum,) unquam diu à labe Phthi-
sicâ immunes manere possint. Et quidèm
ut rem ipsam loquar, quotiescunque hæc
ulcera in vesicâ urinariâ, utero, vaginâ,
ovariis, vel renibus, aliisve visceribus, aut
partibus membranosis à corde remotis, in-
dèque minoris notæ, nasci contingit, sicuti
semper Phthisin indè natam magis Chro-
nicam esse observavi; ità paulò ante mor-
tem eam certissimè terminari in Phthisin
verè Pulmonarem, scilicèt à Pulmonum in-
farctionine, ad tubercula, eaque tandèm ma-
tura, & exulcerata, unâ cum tussi importunâ,
respiratione anhelosâ, colliquatione univer-
sali, & reliquæ hujus fatalis morbi signis
sensim progredientem. Utcunque, in Phthi-
si magis acutâ, & præcipiti, ab exulcera-
tione scil. Hepatis, Ventriculi, aliorumve
viscerum,

viscerum, aut partium membranarum propius cor ipsum sitarum oriundâ, pulmones non tam exulceratos, quàm discoloratos, infarctos, & Thoracis parietibus adhærentes, & tandem (ubi scil. pessimè affecti fuerint) tuberculis crudis refertos, in hujusmodi cadaveribus, cultro anatomico post mortem subjectis, inveni: Siquidem præ subitâ vitæ extinctione, satis temporis concessum non fuerit, quo pulmones labe hæc Phthisicâ tam altè imbuerentur; Ægro morte præcipiti à Phthisi originali è vivis prius sublato, quàm tubercula pulmonum maturari, vel Phthisis Pulmonaris ultra primum suum stadium provehi possit. In hæc verò ipsâ acutissimâ Phthisi eadem planè symptomata, si non magis etiam atrociora, quàm in Phthisi verè Pulmonari funestâ deprehendi; eandem scilicet ferocem, & importunam tussim, eandemque dyspnœam, licet à merâ infarctione pulmonum, & à tuberculis crudis in iis natis provenientes; febrem verò primum inflammatoriam, postea verò putridam, & intermittentem, colliquatione universali, deliriis, aliisque magis diris & funestis symptomatis, quàm in Phthisi Pulmonari Originali stipatam, quæ ab inflammatione, & exulceratione viscerum, vel partium membranarum maximè nobili-
lium

lium oriuntur. Adeò ut difficillimum sit Phthisin hanc à Pulmonari originali distinguere, nisi per symptomatum intensiorem gradum, & per aliqua *κεντήρα* partis primariò affectæ Pathognomonica.

Omnis hujusmodi Phthisis Pulmonaris curatu est admodum difficilis; utpote è quodam perenni fonte scaturiens. Ulcera enim interna, quæ ansam huic Phthisi primùm præbuere, rarò perfectè sanari possunt, utpote extra sphæram Chirurgiæ posita. Et quidèm Phthisin hanc, absque ulcerum, à quibus originem suam trahit, sanatione, radicitus curare, & effectum causâ suâ adhuc manente tollere, idem est. Verum quidèm est quòd, quoties scil. hæc ulcera parva atque benigna esse contingit; atque etiàm in renibus, vesicâ urinariâ, Testiculis, Ovariis, Vaginâ Uteri, aliisve partibus membranosis, aut visceribus à corde remotioribus sita; sicuti ipsa ulcera (quæ hîc formam causæ induunt) nonnunquàm perfectam curationem admittunt, ità etiam non minùs ipsa Pulmonaris Phthisis ab illis dependens curari possit. Hæcce verò Phthisis sive curationis capax fuerit, sive non; quādamtenus tamen morbi Chronici genium semper ferè induit. Atque hinc nonnullos hujusmodi Aegros per plures menses, imò

390 *De Phthisi Pulmonari. Lib. 3.*

aliquandò etiàm annos Phthificè languentes, sensim emarcescentes & colliquescen-
tes deprehendi; præsertim verò ubi mor-
bi fomes in rene, vesicâ urinariâ, vel va-
ginâ uteri ulceratâ jam delituit. Phthi-
sim ab Ovariorum, testiumve virilium ul-
cere ortam mediam quandam naturam for-
tatam, ut plurimum verò Ægros intra spa-
tium unius anni è vivis sustulisse observa-
vi: Illam verò, quæ ab ulceratione ipsius
Uteri, Ventriculi, Hepatis, aliorumve vis-
cerum, aut partium membranifarum ma-
ximæ notæ oritur, more peracutæ Phthi-
seos, spatio perpaucorum mensium, vel
etiàm hebdomadum vitæ flammam ex-
stinxisse; siquidem citissimè febre primùm
egregiè inflammatoriâ, dein verò putridâ
intermittente, & colliquatione universali,
unâ cum vigiliis, deliriis, spasmis, aliis-
que diris generis nervosi symptomatis sti-
patam. Utcunque verò, ob præcipitem à
naturâ morbi primarii effectam ruinam, ex
inspectione Cadaverum post mortem, la-
bem non tam altè pulmonibus insedisse,
quàm in ceteris Phthisibus magis Chroni-
cis fieri solebat, deprehendi, ubi scilicet ob
inducias satis longas à morbo primario
vitæ datas, Pulmones non tantùm inferciri
contigit, verum etiàm Tubercula in iis
nasci, eaque tandem in Apostemata con-
verti.

verti. Generalitèr verò loquendo, sicuti omnis hujusmodi Phthisis difficilis curari est; ità etiàm eo magis quo magis æquum est, utpote ab ulceribus majoris notæ est. Neque quidè m unquàm perfectam curationem admittit absque ulcerum sublatione, qualiacunque ea fuerint, & in quocunque viscere, vel membranosa parte nata; quæ quidè m primam ansam huic morbo præbuere.

Ex jam dictis vel ipsi rationi satis constare potest, quæ sint Indicationes hujusmodi Phthiseos Curativæ; quas etiàm fælix Praxeos successus vel ipsis oculis quotidie subjicere solet; quoties scilicèt morbus proprio suo genio curationem admittit. Easque morbum primarium æquè ac Pulmones ipsos respicere oportet, primò sanationem ulcerum quâcunque Corporis parte ea orta fuerint, totis viribus promovendo, copioso *Medicaminum Balsamicorum, & Traumaticorum* usu; quæ quidè m mitioris generis esse oportet, ne flammam febrilem jam in sanguine accensam augendo, obfuerint magis quàm profuerint.

Secundò Pulmonibus satis tempestivè prospiciendo, aut Remediorum *Pulmonarium, Opiatorum* scilicèt, & *Expectorantium*, alternatim exhibitorum; quo labes iis jam impressa deleatur, vel saltem quàm

minimè à morbo primario promoveatur.

Tertiò ; *Pectoralibus & Balsamicis* ea seipèr admiscendo, quæ tonum partis primario affectæ restituant, confirment, & specialem respectum ad eam habeant ; uti *Uterina, Hepatica, Diuretica*, atque alia hujusmodi, prout res requirat.

Quartò ; Calorem Hecticum in sanguine & spiritibus jam accensum *Lacteâ Diatâ* accuratissimâ, *Aquis Mineralibus Chalybeatis, Decoctis Sarsæ Vulnerariis, Aquâ Calcis*, atque aliis ejusmodi (quantum præfens Ægri status terre potest) demulcendo ; uti etiam febrem putridam Intermittentem profligando, usû *Corticis Peruviani* copioso, debitisque intervallis satis frequenter repetito ; denique symptomata maximè urgentia, & quæ vires maximè frangant, sive ea ab ulcere primario, sive etiam à pulmonibus oriantur, applicatione diligentissimâ relevando. Ex. gr.

Si primarium ulcus adeò benignum, & parvum fuerit, uti spes aliqua perfectæ curationis affulgeat, neque tamdiu perduraverit, uti vires exindè jam multum fractæ sint ; neque in parte tam nobili situm fuerit, uti præceps ruina per Phthisin acutam metuatur ; omninò in primo ipso curationis limine Ulceris primarii sanationem tentare convenit, exhibitione copiosa

piosâ *Calomelan.* idque non tantum *Catharticis* commixti, ideoque debitis intervallis; verum etiam per se, Dosis confertim repetitis, ad salivationem ex consulto excitandam: quâ (si vires tantæ evacuationi pares fuerint, & cetera etiam convenient) sicuti ulceris sanationi, ita etiam Phthiseos subsequaturæ præcautioni, multo melius quam quovis alio medicaminum apparatu consultum erit.

Sin verò istud à virium debilitate, febris intenso gradu, & à genio Peracuto Phthiseos contraindicetur; saltè sicuti medicamenta *Antimonialia*, ita *Mercurialia* curationis methodo intervallis justis ita disposita sint, ut sine quavis impensivâ evacuatione inde excitatâ vires suas egregiè sanativas sæliciter exserant. Ex. gr. sumat Æger omni nocte gr. xv. vel xx. *Antimon. Diaphoret. in morsulo Conservæ Rosar. Rubr. Antiqu. cum Balsamo Leucatell. commixt. Tertio etiam vel Quarto quoque mane ℥j. vel 3ß. Mercur. dulc. è Cochleari lactis.*

Bibat etiam *Decoct. Sarsæ Vulnerarium aliàs descript.* in potum ordinarium, addendo semper tempore usûs *Syrupi Balsamic.* quantum uni haustulo Ægri palato grato, inserviet.

Pilule

394 *De Phthisi Pulmonari. Lib. 3.*

Pilulae Nostrae Balsamicae hinc etiam plurimum conferunt ita praescriptae uti Aeger tres earum quotidie capiat horis medicis, superbibendo ʒiv. vel vj. *Decoct. Traumatici, & Pectoralis anaticè commixt.* Hinc etiam apprimè convenit fervorem sanguinis Hecticum temperare *Dietâ Lactea* accuratissimè institutâ, vel etiam (si cetera consentiant, & tempestas anni id ferat) usu longo *Aquarum Mineralium Chalybeatarum*; quarum vim praesertim in curandâ Phthisi à renum, & vesicae Urinae ulceratione ortâ, saepius cum felici successu sum expertus. Neque minoris usus est tam ad acrimoniam, & fervorem sanguinis demulcendum; quam ad saburram particularum purulentarum, & heterogearum in sanguinis massâ congestarum per vias urinarias subducendam, horis medicis exhibere *Emulsionem* é. 50. vel 60. *Millepedis, ʒiv. Decocti Sarsae Vulnerarii, Syrupi Balsamico edulcorati; vel Decoct. Pectoral. & Traumatic. aa. ʒij. factam.*

Magnae etiam efficaciae est *Cortex Peruvianus* in hoc casu ad relevationem febris putridae intermittentis à commixtione particularum purulentarum, & heterogearum massae sanguineae ab ulcere primario immissarum ortae; quem in hunc finem saepius

sæpiùs justis intervallis repetere oportet, quo induciæ obtineantur tam ad languentem naturam suffulciendam, quàm ad usum medicaminum Balsamicorum, aliorumque ejusmodi, quæ morbum primarium respiciant.

Historia Prima.

Dominus Neast, Presbyter Londinensis, & amicus meus integerrimus, qui dum *Oxonix* degebat, circiter annum ætatis suæ vicesimum octavum à multo labore in campanarum agitatione impensò, colicâ Ventriculi horrendâ subito corripiebatur; proculdubio à motu calculi è vesicâ fellèa in ductum versùs Intestina tendentem effectâ, à quâ nescio quo pacto liberatus est: Liber tamen ab omni ejusmodi Paroxyismi recrudescentiâ mansit ferè ad annum ætatis suæ quadragesimum, *annumque Domini 1670.* A quo tempore per Decennium ferè integrum, scil. ad fatalem usquè diem, sæpiùs in anno à quovis vehementiori motu, percepto frigore, haustu *Canarini* vini, vel quâvis aliâ vel minimâ causâ, hoc dirissimo morbo corripì diuque detineri solebat, cum cruciantibus lateris doloribus, febre intensâ, atque aliis usitatis symptomatis. Quùm primùm
verò

verò ad eum invifendum accerferer, morbum Pleuritidem effe falfo autumans, *Venaſeſtione* repetitâ, *Fotu*, & *Linimentis Anodynis*, uti & medicamentis *Pulmonari-bus* incalſum illum à cruciantibus ſpaſmis liberare ſatagebam; donec tandem à magis attentâ inſpectiōne tam urinæ profundè rubræ, & flaveſcentis, quàm ſtercoris albeſcentis, & cutis colore Ictericitio leviter tinctæ, ſententiam meam jure mutaverim; atque exindè uſu iterato *Tincturæ ſacræ* cum *Laudano*, horâ ſomni exhibitæ, & *Aquarum Mineral. Cathartic. Coct.* & *lacte* alterat. matutinis ſequentibus propinatarum, excruciantem Paroxyſmum ſuſtulerim; Atque hoc pacto eum in poſterum facili & levi negotio, idque illicò tollere ſolebam. Quamvis verò Paroxyſmi fuerint hoc pacto facti breviores, à frequenti tamen eorum revireſcentiâ (quippe quòd, quamdiù hæc ſpaſmodica conſtrictio ſuper ductum felleum à calculo ſimul obturatum maneret, uſitatâ bilis in Inteſtina excretionē indè impeditâ, neque minùs etiâ nutritiâ alimentorum parte unâ cum ſtercoraceâ deorſum detrufâ, pauculum admodum, ſi quidem quicquam reparationi ſanguinis miniſtrabatur;) Æger ſenſim indiēs à debiti ſucci nutritii detractiōne emarceſcebat, ſuperinductis etiâ

tre.

tremoribus, atque spasmodis in genere nervoso frequenter recurrentibus. Quibus jam observatis, ad subitum Naturæ collapsum præveniendum, inter cetera, medicaminum *Chalybeatorum*, præsertim autem *Aquarum Vitriolicarum*, usum quotannis repetendum injunxi; à quibus obstructio-
num resorptionem, æquè ac toni hepatis jam labefactati restitutionem insculturam sperabam. Tandem verò Æger circiter Annum scil. 1680. à sævissimâ Colicâ, unâ cum febre inflammatoriâ correptus, licet Venæsectione, & debito regimine tractatus esset, febre tamèn denuò in putridam Intermittentem quotidianam facescente, non obstante *Corticis Peruviani*, *Medicaminum Pulmonarium*, & *Fulapiorum Temperantium* usu, & *Vesicatoriorum* etiam applicatione, atque aliorum quæ vel mihi vel Collegæ meo eximio, *Dⁿⁱ Paget*, maximè efficacia esse viderentur, exhibitione, intra spatium sex hebdomadum vir ille egregius summè tabidus interiit, in febrilibus Paroxyfmis delirans, perpetuò etiàm Asthmaticâ tussî eodem modo, quo hi qui Phthisi verè Pulmonari affecti sunt, miserè afflictus, & colliquatione etiam universali confectus. Cadavere post mortem aperto invenimus vesicam felleam variæ magnitudinis calculis instar marsupii valdè distentam, sine
vel

vel minimâ inclusæ Bilis guttulâ. In concavâ etiâ hepatis parte, juxta Venæ Portæ ingressum, Apostema amplum repertum est, quod in se *Libram* ferè veri confecti puris continebat. Pulmones verò, non obstante insigni tussi atque dyspnœâ, licet variis coloribus infectos, atque infarctos & Thoracis parietibus adhærentes, nullis tamen tuberculis, saltèm maturis, affectos deprehendimus.

Undè mihi ventriculi frequentèr recurrens Colica, à motu calculorum è vesicâ felleâ ortum suum duxisse videbatur; Universalis, & Habitualis Tabes à frequenti bilis obstructione, colicâ illâ effectâ; funesta verò febris, primùm inflammatoria & dein putrida intermittens, unâ cum colliquatione universali, & insequenti marasmo, ab inflammatione, atque exulceratione hepatis; Tussis denique, atque dyspnœa à leviori Pulmonum symptomaticâ affectione; quæ verò ob præcipitem morbi primarii genium (utcunque dira ista tussis videbatur esse Asthmatica) ultra primum Phthiseos Pulmonaris stadium non erat provecta.

Historia Secunda.

Uxor Domini Greaves, incola vici dicti *Pater-Noster-Row*, quæ quidem Virgo, valde Cachectica esse solebat; jam verò post paucos menses à contracto matrimonio, atque ante annum ætatis suæ vigesimum melancholica, & pectore oppressa esse incipiebat: Abdomen etiã intumescibat, uno tamen latere magis quàm altero: appetitus planè prosternebatur; sitis verò adaucta est, & tabes unà cum febre hecticâ in tantum tandèm invaluit, uti inani gravidationis spe jam prorsus depositâ, ego, licèt nimis serò, ad miseram hanc Ægram invisendam accerserer. Quam quidem in statu tabido colliquescentem inveni, febre etiã putridâ intermittente quotidie afflictam, quæ insuper Diarrhœâ Torminosâ, immensis colliquativis sudoribus, tumore hydropico crurum æquè ac abdominis, tussi Catarrhali perpetuâ, respiratione anhelosâ, atque aliis usitatis Phthiseos Pulmonaris funestæ symptomatis stipata erat. A quibus Ægra tandèm in marasmi statum redacta, inatio sex hebdomadum, vel eo ampliùs, non obstante copioso medicaminum *Pulmonarium & Uterinorum, Corticis Peruviani, Laudani, Julapiorum Per-*
latorum,

latorum, Vesicatorium, atque aliorum primarium morbum, æquè ac varia inde orta symptomata respicientium usû, fensim marcescens; eodem planè modo, quo Phthisi Pulmonari affecti solent, extincta est.

Aperto post mortem cadavere, pulmones, præter omnem spem, non adeò altè Phthificâ tabe affectos invenimus: Siquidem licèt eos infarctos, costis adhærentes, & variis coloribus tinctosprehenderimus, nulla tamen in illis (quantum meminimus) Tubercula sive cruda, sive matura, reperta sunt: Unius verò Ovarii Parenchyma planè ulceratione exesum, & consumptum erat; exteriorem verò membranam mirum in modum hydropico humore distentam reperimus; adeò ut ex eâ, quæ quidèmmaximam jàm inferioris ventris partem occupaverat, plures lymphæ quadantenus purulentæ Libras extraxerimus, unà cum magnâ copiâ ossiculorum, & fibrillarum, seu (uti mihi videbatur) glandulosi Parenchymatis staminum, quæ præ se flavi crinis formam ferebant.

Undè mihi constare videbatur funestam istam febrem colliquatione illâ fatali stipatam, (utcunque hæc Phthisis fuerit secundariò & symptomaticè Pulmonari; atque tussis, (& quadantenus etiam ipsa dyspnœa) à pulmonum infarctione & adhæsiōne ortum suum

suum duxerint;) ab ipsius Ovarii inflammatione, & exulceratione originem suam habuisse: à quâ febre etiâ colliquativâ, uti etiâ à succi nutritii per immensum Ovarii tumorem Hydropicum detractiione, Tabes adeò præceps, & Dyspnœa tam gravis facta est, uti exindè vitâ jàm præproperè in extremum discrimen perductâ, satis longæ induciæ concessæ non fuerint, quò pulmonibus impressa tabes ultra primum Phthiseos Pulmonaris stadium provehi poterit, utut omnia Phthiseos Pulmonaris funestæ usitata symptomata adesse viderentur.

Historia Tertia.

Mercator quidam *Londinensis* ante annum ætatis suæ quadragesimum (cum jam per biennium ferè quadantenus valetudinariò, & cum appetitu imminuto, & parùm constanti degisset, quod forte sibi ipsi per immodicum vini atque veneris usum conciliabat) me tandem consuluit, de tumore scil. & inflammatione quâdam dolorificâ inde orteâ, quibus dexter testiculus per trimetstre spatium jàm ferè affectus fuerat, idque ex occasione (uti mihi referebat) contusionis cujusdam inter equitandem factæ. Mihi quidèm iste

tumor *Sarcocoles* speciem præ se ferre videbatur. Testiculus ad magnitudinem pugni intumuit. Inflammatio etiã non contemnenda scrotum ipsum æquè ac testiculum occupavit. A repetitâ verò sanguinis detractiõne, applicatione *Cataplasmatum* è *Farinâ hordei*, & *Oxycrato* factorum, (affectis partibus subligaculo etiã ad confluxum humorum in locum præcavendum sustentis,) frequenti purgatione ex *Calomelan.* & *Confectione Hamech*, liberali etiã potatione *Emulsionum seminum* *iv.* *Frigid. Aq. Hord. fact.* & *Decocti Sarsæ*, & *Chinæ* in potum ordinarium instituti dolorifica Inflammatio planè evanuit. Tumor verò, licèt indolens, adhuc tamen manebat, isque incertæ magnitudinis, nunc major, nunc minor, & pressuræ digitorum facilè cedens, adeò uti tandem, consultis duobus maximè expertis Chirurgis, tumor iste pro Hydrocele habitus jure aperiendus esse censeretur. Aperturâ verò per scalpellum solennitèr factâ, vix quicquam aquæ, puris verò nihil effluebat. Totum etiã testiculi parenchyma jamdiù exesum fuisse, & periùsse videbatur, membranæ verò investientes duræ, & incrassatæ erant, adeò ut Testiculus jam apertus speciem referret testæ ovi exinanitæ, vel potiùs *mali Punici*, ubi caro,
 vel

vel Contenta pars jam fuerit extracta :
 Ex fistuloso tumoris hujus statu factum est
 quod decepti Chirurghi eum, quoniam scil.
 digitorum pressuræ cedebat, pro hydro-
 cele habentes scalpellis suis subjecerint ;
 licet quidem post jam factam aperturam
 facile apparuerit eum reverà fuisse Vene-
 ream fistulam, à gonorrhœâ aliquâ viru-
 lentâ, veteri & malè curatâ ortam. E
 vulnere autem isto ulcus ingens, quodque
 magnam Ichorosi puris copiam quotidie
 effunderet, suboriebatur ; quod licet sæpius
 per plurimos dies nos vanâ sanationis spe
 illudèret, *Decocto Sarsæ* in potum ordina-
 rium jam iterum instituto, dùm *Decocto*
Amaro, debitis intervallis, quotiès scil. opus
 fuerat, repetito alvus subduceretur, & sin-
 gulis noctibus haustus *Paregoricus* è *Sy-*
rupò de Meconio propinaretur ; à confluxu
 tamen humorum inexpectato (quem qui-
 dè (uti ego Chirurgis constantè affir-
 mabam) absque castratione, vel testiculi
 fistulosi excisione præcavere erat impossi-
 bile) ulcus sæpissimè recrudescebat, adeò
 ut à perpetuâ, & coniosâ succi nutritii
 per vulnus subtractione, & ab impensis,
 quibus naturâ impar erat, indè natis, Ager
 citissimè in tabidum atque hecticum sta-
 tum jam redactus, sicuti immodicè sitire,
 ità etiàm appetitū privari ; & tandem

tussi importunâ, respiratione anhelosâ, atque aliis usitatis pulmonum morbidè affectorum symptomatis affligi incipiebat; magis, magisque continuò marcescens cum subitâ naturæ ruinâ, quæ multùm etiâ à febris putridæ intermittentis superinductæ Paroxysmis accelerabatur; qui quotidie statò diei tempore cum algore, calore, & sudore sese vicissim excipientibus, redibant; donec tandèm Æger in ultimum marasmi gradum redactus fatis cedere coactus est.

Ex *Corticis Peruviani* repetito usu eum sæpissimè à febre putridâ liberavi, quæ tamen (causâ in vulnere adhuc manente) totidem vicibus, hebdomadis unius, vel alterius intervallo, recrudescebat. Ex usu etiâ *Lactæ Diætæ* accuratissimè institutæ, *Lactis Asinini*, atque aeris rustici aprici beneficio, fervor hæcticus in sanguine accensus multùm mitigabatur; etsi nunquàm penitus exstingui potuerit, cum causâ ejus procatartica ulcus scil. malignum, & incurabile, artem Chirurgicam planè superaret. Unde tandèm, parte ulceratâ gangrænâ jam affectâ, post sex emensos decubitûs menses non tantùm à tabe universali, verumetiâ à Phthisi verè Pulmonari licèt symptomatio summè marcidus è vivis sublatûs est.

Historia

Historia Quarta.

*Dominus Nye, filius Philippi Nye, Ministri eximii (ut vocant) Nonconformistæ, cum jam circiter annum ætatis suæ trigesimum, à tumore in ventriculo succrescente, Cardialgiâ, & vomitione ferè perpetuò per anni spatium afflictus esset, (à quibus symptomatis neque frequenti usu Calomelan. Aquar. Mineral. Purgantium, Chalybeatorum, Milleped. Decoct. Sars. Corall. Margarit. Ocul. Cancr. præparat. neque aliorum etiam medicaminum omnigenorum, vel à doctissimis, expertissimisque Medicis præscriptorum liberari potuit;) Tumoribus tandèm inflammari, & exulcerari incipientibus, à febre inflammatoriâ, putridâ intermittente exceptâ, celerrimè correptus, non tantùm in statum tabidum à colliquatione scil. universali præceps ruebat, verum etiâ perti-
naci tussi, Dyspnœâ, atque omnibus aliis Phthiſeos Pulmonaris acutissimæ symptomatis afflictus, me tandèm, licèt incalsùm, accersebat. In ultimo enim stadio Phthiſeos pulmonaris symptomaticæ, (quæ sicuti proprio suo genio fatalis, ita etiâ præcept erat) eum decumbentem deprehendi. deoque ubi jam in urgentium*

D d 3

sym-

symptomatum revelationem adjutricem manum, quantum potueram, porrexissem, memet (fatali Prognostico prius habito) illico subduxi.

Neque quidem miserrimus iste Aeger per plures dies apud vivos agebat. Copiâ autem cadaveris post mortem inspiciendi mihi non concessâ, utut omnia usitata Phthiseos Pulmonaris signa adfuerint, quantum tamen pulmones ipsos exindè labefactatos fuisse contigerat, uti liquidò mihi, tanquam oculato testi, non constabat, ità neque fidentèr possum affirmare.

Historia Quinta.

Vetula quædam, uxor cujusdam *Jurisperiti*, habitantis in vico dicto *Shoe-Lane*, cum jam (sicuti mihi ipsa narrabat) per spatium viginti annorum, præ urgenti, scil. & continuâ *Dysuriâ*, somnum vix ad unius horæ dimidium in unam vicem protrahere potuerat; quo, unâ cum allis diris comitantibus symptomatis, plurimum atque diù (idque non obstante vel optimorum Medicorum frequentèr habito consilio) attrita, indeque tandè in statum planè tabidum, atque hecticum redacta, lectoque præ debilitate scil. & v. um languore perpetuò affixa, me non multum ante

ante funestum diem accersebat; cum jam ob prostratum appetitum à victu æquè ac à medicamentis longo jam tempore abhorruisset. Mulierem sanè egregiam, fortitudine æquè ac prudentiâ canitiem suam, ultra consuetum sexûs morem, decorantem apprehendi; in ultimo verò Phthiſeos Pulmonaris stadio (sicuti vel ipſo primo aspectu ex summâ emaciatione, tussi, febre, & Dyspnœa conjectabam) satis ærumnosè obversantem. Quippe quòd non tantum cum symptomatis Phthiſeos Pulmonaris, & febris hecticæ usitatis; verum etiam frequenti ventriculi Colicâ horrendè spasmodicâ, à motu calculorum è vesicâ felleâ saepius excitato, necnon continuâ Dysuriâ, à calculo, atque ulcere Renum ortâ, ferè perpetuò conflictare cogeatur. Undè factum est ut urina à primâ mictione lactesceret, atque dein sedimentum valdè copiosum fœtidum, & verè purulentum deponeret. Inspectâ verò urinâ illicò ulcus apprehendi satis magnum à calculo in rene affecto esse ortum, Phthisinque Pulmonarem ab isto ulcere, (forsàn etiam symptomaticè) superinductam fuisse, conjectabam.

A tot. tantisque ærumnis Naturâ jamdiù attri oppressâ, & succumbente, accidit etiam ut Cerebrum, totumque systema

408 *De Phthisi Pulmonari. Lib. 3.*

nervosum tam insignitè, & continuò patiantur, ut, suppressâ omni aliâ querimoniâ de Phthisi, ulcere, & calculo, hoc unice appeteret, uti suppetias illi ferrem contra lipothymias, & languores frequentè recurrentes, item contra mentis vacillationem, & vapores (uti eos vocabat) frigidos, atque calidos continuò, noctu diùque sese alternatim excipientes, à quibus magis quàm à ceteris omnibus ærumnosis symptomatis premi videbatur. Hisce molestis symptomatis totis viribus illicò succurrere conabar, usu *Sp. C. C. Salis Armoniac. Tincturæ Castorei, Sulapiorum Antihysteri- corum*, atque aliorum ejusmodi. Neque quidè affectos pulmones, & ulceratos renes (ubi prima hujus mali origo delitescibat) planè negligebam; quin iis etiàm usu *Emulsionum, Medicaminum Balsamicorum & Pectoralium* prospexi, quantum scil. habitus corporis attenuatus, & prostratus appetitus ferre potuere. Incassum tamèn hæc omnia jam erant præscripta. Sicuti enim ulcus Renis factum est suâ naturâ jamdiù planè incurabile, ita etiàm affectiones pulmonum, & generis nervosi secundariæ indè ortæ videbantur magis triumphatæ jam naturæ Trophæa, quàm vel oppressiones. vel morbi quidam accidentales, quos ars possit superare.

superare. Paulò antè fatalem diem, ubi mors jàm præ foribus stare videretur, egregia ista mulier obnixè me rogavit, & quidèm sponfione obstrinxit, uti sedulò facerem, quo cadaver ejus post mortem cultro Anatomico subjiceretur, quò in usum scil. superstitum illi medendi arti mortua inserviret, quæ, dum viveret, nihil opis illi præstiterat.

Copiâ inspiciendi cadaver post mortem à Marito, licet ægrè, jàm concessâ, præsentibus quàm plurimis eximiis Medicis solennis Anatomia instituta est. Primum observatu dignum erat, quòd, utut omnes Tabidæ hujus artus, atque facies emacia-
rentur, membrana tamen Abdominis adipo-
sâ pinguedine mirum in modum cras-
sescebat, uti calculosis ferè accidere solet,
forsàn à sanguinis motu per vicinas partes
minùs expedito, & feri per renes secretionem
minùs parcâ, quàm par erat; Membranam
autem anteriorem renis sinistri, utpote à
morbidâ affectione quadantenùs intumes-
centis, fortitèr ei adhærentem invenimus.

Ipsam verò Parenchyma jàm dissectum,
favi speciem præ se ferebat, nempe hîc
indè calculis, & roveis, seu quibusdam lo-
culis, è quibus calculi olim fuerant extru-
si, refe-um, absque tamen vel minimâ
præsent. exulceratione. Rénem autèm dex-
trum,

410 *De Phthisi Pulmonari. Lib. 3.*

erum, instar marsupii, calculis, & pure non tantum refertum, verumetiam insigniter distentumprehendimus, toto etiam Parenchymate intra investientes membranas contento jam ante sensim corrupto & consumpto, atque ipsis etiam membranis innumeris calculis, & seroso pure (quale etiam in vesica reperimus, quaeque una cum urina reddere fere solebat) oppletis. E quibus facile constabat de Chronicae illius Dysuria, atque Tabis Aetologia, quibus tamdiu moleste laboraverat. Emulgentes etiam venae, quae sanguinem a renibus referebant, praesigni calculosam sanguinis Diathesi, quam misera haec vetula afficiebatur, quasi lapidei canales, intus plane calculosam crustam (dictum mirandum) obducebantur. Vesicam insuper felleam calculis refertamprehendimus, a quorum motu proculdubio Colica illa ventriculi, horrendis spasmodis stipata, quam saepius afficiebatur, ortum suum ducebat. Pulmones vero ipsos nullibi exulceratos, tuberculis autem crudis, & calculis cretaceis ubique fere obsessos vidimus. Quibus de causam perpetuae tussis, inbelitus, atque aliarum affectionum Pulmonarium vel ipsis oculis constabat. Nullus tamen dubito, quin progressu temporis tubercula ista maturari potuissent: atque eo pacto inci-

3. re ni ti n. to n- re a-) o- o- r. à à s) 1.
Cap. 14. *Ab intern. ulcer.* 411

incipiens hæc Pulmonaris Phthisis in confirmatam, & deploratam facessere potuerat, nisi mors præmatura ab alijs causis accersita eam rem prævenisset.

Finis

Hy. Pulmonum & Phthisis cap. 14. 31.

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

Phthisis

FINIS.

PA
l. 4.
l. 17
l. pe
p. 2
p. 2
l. 18
l. 9

ERRATA.

PAge 25. l. 19. dele 3vi. p. 62. l. 10. lege *sparsim*. p. 73.
l. 6. lege *qui*. p. 90. l. 12. lege *fribillationem*. p. 183.
l. 4. lege *fatendum*. p. 192. l. 27. lege *Epithemata*. p. 196.
l. 17. lege *temperationem*. p. 213. l. 8. lege *curatas*. p. 232.
l. penult. lege *Deleteria*. p. 235. l. 12. lege *lentus humor*.
p. 239. l. 24. lege *Symptomatic*. p. 282. l. 9. lege *Luis*.
p. 296. l. 25. dele *re*. p. 299. l. 8. lege *quadragesimo*. *Ibid.*
l. 18. lege *Peripneumonia*. p. 317. l. 15. lege *gutt.* p. 349.
l. 9. lege *quidem*. p. 388. l. 15. pro *primum*, lege *secundum*.
